

virginia woolf

spre far

ROMAN

TRADUCERE DE ANTOANETA RALIAN

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI « 1972 EDITURA MINERVA « BUCUREȘTI

Virginia Woolf

TO THK LIGHTHOUSEK Penguin Books, 1964

TABEL CRONOLOGIC

1882 25 ianuarie. Se naște la Londra, Virginia Stephen.

2904 Moare tatăl Virginiei, Leslie Stephen, personalitate culturală de prestigiu în Anglia victoriană.

1912 Virginia se căsătorește cu Leonard Woolf.

1915 Apare primul roman al Virginiei Woolf : *Călătoria în larg*.

1917 Virginia și Leonard Woolf întemeiază editura „Hogarth Press”.

1919 Apare romanul *Noapte și zi*.

1921 V. Woolf publică volumul de nuvele *Linii marți*.

1922 Apare romanul *Odaia lui Iacob*.

2*

1925 Anul apariției primului volum de critica, intitulat *Cititorul obișnuit*.

Apare romanul *Doamna Dallouray*.

1927 Anul apariției romanului *Spre Far*.

1928 Apare *Orlando*, subintitulat *O'biografie*.

1929 Virginia Woolf publică eseu *O cameră personală*.

1931 Apare romanul *Valurile*.

1932 Virginia Woolf publică al doilea volum de

critică, intitulat *Cititorul obișnuit*.

Apare romanul *Anii*.

1938 Virginia Woolf publică eseu *Trei Guinee*. 28 martie. Virginia Woolf se Sinucide.

Apariții postume

1941 *Antract*, roman.

1942 *MoaHea Efemerei*, eseuri.

1943 *Casa bintnilă*, nuvele. XX

§47 *Momentul și alte eseuri*.

'950 *Căpitanul pe paiul de moarte*, critica

§53 *Jurnalul de seriilor*.

958 *Granit și curcubeu*.

FEREASTRA

— Da, bineînțeles, dacă mâine o să fie frumos, spuse doamna Ramsay. Dar va trebui să te scoli cu noaptea în cap, adăugă ea.

Acesta cuvinte pricinuiră o extraordinară bucurie fiului ei, ca și cum se stabilise definitiv că expediția urma să aibă loc, iar acum nu-l mai despărțea, pare-se, de minunea după care jinduise ani de zile, decît o noapte de întunerice și o zi **de** plutit pe mare. Cum făcea parte — deși în vîrstă doar de șase ani — din marele clan al celor incapabili să-și separe sentimentele unele **de** altele, lăsînd ca perspectivele viitorului, cu bucuriile și amărăciunile lor, să adumbrească prezentul **imediat** și cum, pentru asemenea fapte, chiar din Nagoda copilărie, orice mișcare a roții senzațiilor arc puterpa să cristalizeze și să imobilizeze clipa asupra căreia își revarsă umbra ori strălucirea, James Ramsay, așezat pe podea și **decupînd poze** di catalogul ilustrațiilor al magazinului *Army and y^* învâlui fotografia unui răcitor într-o aură d^ beatitudine celestă, în timp ce-o asculta **pe** mama lui vorbindu-i. Răcitorul radia un nimb **de** fericire. Roaba, mașina de tuns gazonul, foșnetul plopilor, pâlirea frunzelor înainte de ploaie, cron-

căniul ciorilor, bufniturile măturii, fișitul rochiilor — toate aceste senzații aveau atîta culoare și erau arît de distincte în mintea lui, încît de pe-acum își alcătuiseră un cod privat, limbajul său se creșterea, deși, cu fruntea-i înaltă și ochii albaștri, aprigi, de o impecabilă candoare și puritate, în-crunțindu-se ușor la privescerea fragilității omenești, părea însăși **întruchiparea** severității rigide și neînduplecate, astfel încît mama lui, urmărind **du-l** cum rotea cu mîna sigură foarfecele în jurul **răcitorului**, și — **1 închipuia** fie **așezat** într-un fotoliu de judecător, înveșmîntat în roșu și hermină, fie întreprinzînd o acțiune gravă, capitală, într-un moment de criză a treburilor de stat.

— Dar mîine n-o să fie frumos, zise tatăl său, oprindu-se în fața ferestrei salonului.

Dacă ar fi avut la îndemînă un topor, un vătraș sau orice armă cu care ar fi putut sfredeli pieptul lui taică-su, omorîndu-l pe loc. James ar fi înșfăcat-o la repezeală. Atît de extreme erau emoțiile pe care domnul Ramsay le stîrnea în inima copiilor, prin simpla sa prezență, cînd îl vedeau stînd așa ca acum, îngust ca un cuțit, tăios ca lama cuțitului, rînjind sarcastic, nu numai din plăcerea de a-și dezamăgi fiul și de a-și ridiculiza soția, cariera de o mie de ori mai bună decît el din toate punctele de vedere (așa gîndea James), ci și din-tr-o tainică îngîmfare pricinuită de precizia aprecierilor sale. Ceea ce spunea era perfect adevărat. Era mereu adevărat. Ar fi fost incapabil să rostească un neadevăr ; niciodată nu falsifica un fapt ; niciodată nu îndulcea un cuvînt dezagreabil, pentru a fi pe placul cuiva sau a face să-i convină unuia sau altuia, oricine ar fi fost acela, și cu atît mai puțin propriilor săi copii, carne din carnea lui și sînge din sîngele lui și care încă dt mici trebuiau să fie conștienți că viața e dificilă ; că nu te joci cu realitatea și că trecerea noastră către acele tărîmuri fabuloase unde ni se sting cele mai luminoase speranțe și unde fragilele noastre bărcuțe sînt înghițite de beznă (ajuns aici, domnul Ramsay se îndrepta din șale și își mijef ochii mici. albaștri, scrutînd orizontul) presupune, mai înainte de orice, curaj, adevăr și tărie de a îndura.

— Dar s-ar putea să se facă frumos., mă aștept să fie frumos, răspunse doamna Ramsay smucind ușor, cu nervozitate, de ciorapul cafeniu-roșcat pe care-l împletea.

Dacă-l termina în seara asta și dacă, în cele din urmă, se vor duce totuși la Far, avea să dea paznicului ciorapii pentru băiețașul lui, amenințat de o tuberculoză la șold ; o să-i mai dea și un vraf de reviste vechi, și niște tutun, și tot ce-o să f^ai poată aduna din jur, nimicuri de care nimeni n-avea nevoie și care zăceau în odaie claie peste

5.

grămadă ; o să le ducă acelor **bieți** oameni ca să-și mai treacă timpul cu ele, pentru că trebuie să fie cumplit de plictisitor să zaci toată ziua fără să faci nimic altceva decît să freci lampa, să **potrivești** fitilul și să greblezi un petec de grădină.

Cum ți-ar place să fii închis pe cîte o lună **întreagă**, ba, dacă-i vreme rea, și mai mult, pe o stîncă nu mai mare decît un teren de tenis ? întreba doamna Ramsay ; fără să primești scrisori sau ziare, fără să **întâlnești** țipenie de om ; fără să-ți vezi nevasta, dacă ești însurat, fără să știi cum le merge copiilor, dacă nu s-au îmbolnăvit cumva. dacă n-au căzut și nu și-au rupt un picior sau un braț ; să privești, săptămîni în șir, aceleași valuri ursuze sparg în du-se de stînci și apoi să urmărești cum se apropie o furtună cumplită, spuma împrôșcînd geamurile, păsările **izbindu-se** de lampă, Farul întreg clătînîndu-se, fără ca tu să-ți poți scoate măcar nasul pe ușă de teamă să nu te măture marea ? Cum ți-ar place ? întreba, adresîndu-se mai cu seamă fiicelor ei. Așa înêif **trebuie** să-i încurajăm pe oamenii aceia cu tot cine stă în putință, adăuga pe alt ton.

— Bate dinspre apirs, spuse Tansley, ateul, linîn-du-și degetele osoase răsfirate, astfel ca vîntul să se strecoare printre ele ; îl însoțea pe domnul Ramsay în plimbarea de seară, în sus și-n jos, în sus și-n jos, pe terasă.

Asta înseamnă că vîntul bătea din cea mai potrivnică direcție pentru o debarcare la Far. „Da, într-adevăr, spune numai lucruri neplăcute”, trebui să admită doamna Ramsay ; era odios din parte-i să stăruie atîta asupra acestui fapt, sporind dezamăgirea lui James ; dar, în același timp, doamna Ramsay nu le îngăduia copiilor să-și rîdă de el. „Ateul-”, așa-l botezaseră ; „Micul ateu”. Rose își bătea joc de el ; Prue își bătea joc de el ; An-drew, Jasper, Roger își băteau joc de el ; pînă și bătrînul Badger, care nu mai avea un dinte în gură, se repezise să-l muște, pentru că (după cum se exprimase Nancy) era al o sută zecelea tînăr care se ținuse scai de dînșii tot drumul pînă în He-bridge, cînd ar fi fost mult mai plăcut dacă ar fi rămas numai ei

între ei.

„Prostii !” spusese doamna Ramsay pe un ton foarte sever.

Lăsînd la o parte deprinderea de a exagera, pe care copiii o moșteniseră de la dînsa, precum și insinuarea (reală de altfel), că invita prea multă lume la ei, astfel îneît unii oaspeți trebuiau să doarmă în oraș, nu putea suporta atitudinii lipsite de politețe față de musafiri, mai ales față de tinerii săraci ca niște șoareci de biserică, „excepțio-^{na}l de dotați” după cum afirma soțul ei, mari admiratori ai acestuia, și veniți la dînsii să-și pe-reacă vacanța. Într-adevăr, luase sub ocrotirea ei ntrog sexul opus ; din rațiuni pe care nu le pu-^{le}a justifica — pentru cavalerismul și bravura lor ; întru faptul că încheiau afaceri și duceau tratare ; pentru că guvernau India ; controlau finan-

țele ; și, în sfîrșit, pentru că adoptau față de ea o anumită atitudine pe care orice femeie ar îi găsit-o agreabilă, un amestec de încredere, naivitate copilărească și reverență ; ceva ce o femeie mai vîrstnică poate primi de la un tînăr fără a-și știrbi demnitatea, și vai de tînăra fată — dă Doamne să nu fie vreodată una dintre fiicele ei — care n-ar aprecia pînă-n străfundurile ființei valoarea unui asemenea sentiment, cu tot ce implică *el*!

Se întorsese spre Nancy cu severitate. Tansley nu se ținuse scari de ei, o lămuri. Era invitatul lor.

Trebuia găsită o cale de ieșire din toate astea. Trebuia să existe un mijloc mai puțin obositor, ofta ea. Cînd se privea în oglindă și-și vedea, la cincizeci de ani, părul cărunt și obrajii supti, își spunea că ar fi fost necesar, poate, să se fi descurcat mai bine — cu soțul ei ; cu banii ; cu cărțile lui. Dar, în ceea ce o privea, niciodată, nici măcar pentru o singură secundă, nu regreta hotă-rîrea luată, nu se eschiva de la greu, nu-și trecea cu vederea îndatoririle. Acum, după ce le vorbise atît de sever în legătură cu Charles Tansley, era teribilă la înfățișare și fiicele ei — Prue, Nancy, Rose — ridicîndu-și ochii din farfurii, putură schimba doar pe tăcute anumite păreri perfide, care încolțiseră de la sine, cu privire la o altfel de viață decît cea dusă de mama lor ; poate că la Paris, poate o viață mai dezlănțuită ; fără să aibă mereu în grijă un bărbat sau altul; pentru că în min-

tea lor se ivise o îndoială mută asupra a ceea ce reprezentau deferența și cavalerismul, Banca Angliei și India imperială, degetele inelate și dantelele, deși în toate acestea exista pentru ele ceva din esența frumuseții, ceva ce le stîrnea bărbăția din inimile feciorelnice și le făcea, așa cum ședeau la masă sub privirile mamei, să-i stimeze ciudata severitate și extrema bunăvoință, amintind de cea a unei regine care ridică un cerșetor din glod și-i spală picioarele murdare ; aceasta în timp ce le dojenea cu asprime pentru prăpăditul de ateu care îi urmărise sau — ca să respecte adevărul — fusese invitat să stea cu ei, în insula Skye.

— N-o să fie posibil să debarcăm mîine la Far, decretă Charles Tansley, lovindu-și palmele una de alta, în timp ce stătea împreună cu soțul ei în fața ferestrei.

Vorbise destul, fără îndoială. Doamna Ramsay ar fi dorit să-i vadă pe amîndoi continuîndu-și în altă parte discuția, lăsîndu-i în pace pe ea și pe James. îl privi pe Tansley. Era, spuneau copiii, o arătare jalnică, numai cocoașe și scofilceli. Nu știa să joace cricket; își vîra nasul peste tot ; se furișa cînd nici nu gîndeai. „O brută sarcastică-” — așa îl categorisise Andrew. Știa ce-i plăcea lui cel mai mult — să se plimbe de-a pururi pe terasă, împreună cu domnul Ramsay, în sus și-n jos, în sus și-n 3°s, și să discute cine a luat cutare sau cutare premiu, cine era „de prima mînă” la versurile latine, „scăpărător, dar, după părerea mea, lipsit de fundament”, **qine** era, **fără** îndoiala „cel mai capabil tip de la Balliol” •, cine își îngropase vremelnice luminile la Bristol sau Bedford, urmînd însă ca mai tîrziu să stîrnească vîlvă, cînd i se vor publica Prolegomenele *la o* anumită ramură de matematică sau de filozofie, și din care domnul Tansley avea întimplătoi¹ la dînsul primele pagini în șpali. dacă domnul Ramsay dorește să le vadă. Acestea erau subiectele lor de discuție.

tJneori, doamna Ramsay **nu** se putea împiedica să nu rîdă. Zilele trecute ea vorbise despre **niște** valuri „uriașe cît munții”. „Da, răspunsese Charles Tansley, e o vreme cam aspră.” „Nu

ești ud learcă ?⁴ îl întrebase. „Doar umed, nu m-a pă-trUns apa”, preciza domnul Tansley, ciupindu-și manșetele și pipăindu-și ciorapii.

Dar nu acest lucru îi reproșau copiii. Nu-i irita figura lui, nici felul său de a se puria. Ci el însuși — punctul lui de **vedere**. Când discutau **despre** ceva interesant, despre oameni, sau despre muzică, istorie, sau despre orice altceva, chiar dată spuneau numai că c o seară frumoasă și ce plăcut ar *fi* să stea afară, ceea ce îi supăra la **Charl**< s Tansley era faptul că nu avea liniște pînă.nu le răstălmăcea spusele ; punîndu-se pe sine în **lumină** și discreditîndu-i pe ei ; pînă nu-i scotea din sărite cu felul său coro/iv de a secătui de car; ; o și de sînge tot ce atingea. Sau, spuneau ei, era în stare să viziteze o expoziție de pictură și să te întrebe

¹ Colegiu Universitar la CKford.

10

-ți place cravata lui. „Și, pe toți Dumnezeii, Jăuga Rose, cravata nu-ți plăcea.” De îndată ee ferăviră de mîncat, cei opt copii, Iii și fiice ai jbmului si doamnei Ramsay, se făcură nevăzuți la masă, pe tăcute, ca niște cerbi, retrăgîndu-se ^Kcamerle lor, într-o casă unde nu găseai nici un ^m colțișor izolat în care să poți discuta despre ceva, despre orice ; despre cravata lui Tansley ; Hfepre adoptarea proiectului *Reform Bill*; despre păsările marine și despre fluturi ; despre oameni; țipi timp ce soarele se cernea în odăițele mansar-date, separate între ele doar printr-un perete de seîndură, astfel îneît se auzea deslușit fiecare pas, precum și plînsetele tinerei elvețiene al cărei tata murea de cancer într-o vale din Grison ; soarele împăpia bastoanele de cricket, flanelele, pălăriile de pai, sticlele de cerneală, cutiile de vopsea, scarabeii, craniile de păsărele, și făcea ca din lungile ghirlande fioroase de alge, afirmate pe perete, "să se degaje un miros de sare și de ierburi, același care pătrunsese și în prosoapele zgrunțuroase din Pricina nisipului de la băile de mare.

Dispute, dezacorduri, ciocniri de păreri, prejudecăți țesute în însăși fibra ființei lor... doamna Ramsay dcplîngea faptul că toate acestea trebuiau să înceapă atît de curînd. Copiii ei aveau atîta mț critic ! 8i rosteau asemenea stupidități ! Ieși

Lege electorală votată în Anglia în 1832, una dintre etapele cele mai importante ale mișcării, liberale din •ocolul al XIX-lea.

11

Fal,

clin sufragerie ținîndu-l de mînă pe James, care nu voise să plece împreună cu ceilalți. I se părea absurd să inventezi diferențieri, cînd oamenii — numai Dumnezeu știe — erau și-așa destul de diferiți. „Deosebiri reale, își spunea ea stînd în picioare lingă fereastra salonului, sînt suficiente, o, absolut suficiente !” Se gîndea în clipa aceea la bogați și săraci, la cei de sus și cei de jos ; celor de obîrșie înaltă le nutrea, deși oarecum în silă, un anumit respect, căci în vinele ei curgea sîngele acelei foarte nobile și vag legendare Case italiene, ale cărei fiice, răspîndite prin saloanele englezești ale secolului al nouăsprezecelea, sîsîuseră atît de fermecător și se dezlănțuiseră atît de tumultuos: și întreg spiritul, manierele, temperamentul doamnei Ramsay se trăgeau dinspre partea asta, și nu de la impasibili englezi sau de la glacialii scoțieni; dar mai adînc reflecta la aspectul celălalt, al bogaților și săracilor, și la imaginile pe care le vedea cu propriii ei ochi, săptămîină de săptămîină și zi de zi, aici sau la Londra, cînd vizita personal cutare văduvă sau cutare nevăstă în luptă cu necazurile ; te vizita purtînd o sacoșă și înarmată cu un carnet și un creion cu care nota, în coloane înșirate cu grijă, veniturile și cheltuielile, perioadele de lucru și cele de șomaj, în speranța că în felul acesta va în' ceta să mai fie o amatoare a cărei filantropie ser- { vea în parte să-i potolească propria indignare, ia^f în parte să-i astîmpere curiozitatea și va deveni — ceea ce mintea ei nepregătită admira nespun •**

12

o anchetatoare preocupată să elucideze problema socială.

„Toate acestea sînt chestiuni insolubile”, gîndea ea, stînd acolo, cu James de mînă. Tînărul acela, de care își băteau cu toții joc, o urmase în salon ■ stătea lingă masă jucîndu-se Cu ceva, stîngaci, simțîndu-se în afara vieții celorlalți ; doamna Ramsay; știa toate acestea fără a avea nevoie să întoarcă măcar capul. Plecaseră cu toții : copiii ; Mintă Doyle și Paul Rayley ; Augustus Carmichael ; soțul ei — cu toții plecaseră. Așa încît se întoarse cu un suspin și spuse :

— Dacă nu te plictisește, vrei să mă însoțești, domnule Tansley ?

Avea de făcut o cursă plicticoasă în oraș ; trebuia mai întîi să scrie o scrisoare sau două ; o să întîr-zie

vreo zece minute ; nu mai mult; se ducea să-și pună pălăria. Și, zece minute mai târziu, iat-o din nou, cu sacoșa și umbrela de soare, dând impresia că e pregătită, echipată pentru expediția, pe care, însă, trebuia s-o întrerupă o clipă, când trecură pe lângă terenul de tenis, ca să-l întrebe dacă nu dorește ceva pe domnul Carmichael, care se încălzea la soare, cu ochii lui galbeni, de pisică, între-leschiși, astfel încât reflectau, întocmai ca ochii de ³¹sică, unduirea crengilor și mișcarea norilor, fără a oglindească însă nici o fărîmă din gândurile și din emoțiile lui lăuntrice.

Porneau în marea expediție, explică ea rîzînd.

e în oraș.

13

— Timbre, hîrtic de scris, **tutun** ? îi sugevi oprindu-se alături de dînsul.

Dar nu, domnul **Carmichael** nu avea nevoie de nimic. Mîinile i se **întâlneau** peste pîntecul voluminos, ochii-i clipeau, ca și cum ar fi dorit să răspundă binevoitor la aceste amabilități (ea se **arăta** seducătoare, dar puțin cam prea agitată), însă nu izbutea, toropit cum era de o somnolență **gri-verzuie**, care, fără să fi fost nevoie de cuvinte, îi învăluise pe toți într-o vastă și blîndă letargie do bunăvoință ; învăluise întreaga casă ; lumea **întreaga** ; pe toți oamenii din lume, pentru că la prînz domnul Carmichael **picurase** în paharul său cîțiva stropi dintr-un anumit lichid, ceea ce explica, gîndeau copiii, fișia galbenă ca șofranul care-i brăzda mustața și barba, altminteri albe ca laptele.

— Nu, n-am nevoie de nimic, murmură el.

— Ar fi putut ajunge un mare filozof, comentă doamna Ramsay în timp ce coborau poteca spre» satul de pescari, dacă n-ar fi **făcut** o căsnicie nefericită.

Ținîndu-și umbrela foarte drept și mișcîndu-se într-un fel ce degaja un indescritibil aer de așteptare, ca și cum tocmai urma să întîlnească pe cineva după colț, doamna Ramsay istorisi povestea domnului Carmichael ; o idilă amoroasă cu o fată I întîlnită la Oxford : un mariaj timpuriu ; sărăcie; I plecare în India ; cîteva traduceri de versori,] ..foarte frumoase, cred¹¹ ; se oferise să-i învețe p^e j

14

băieți persana sau hindu, „dar la ce poate servi așa ceva ?” și acum zace-, așa cum l-au văzut, pe peluză. Tansley se simțea măgulit; după atîtea bobîr-nace, faptul că doamna Ramsay îi povestea toate acestea îl consola. Simțea că renaște. Și, cum spusele ei afirmau implicit grandoarea intelectuală a bărbatului — chiar aflat în declin — și necesitatea, pentru toate soțiile, de a se subordona eforturilor creatoare ale soților — „nu c-ar fi condamnat-o pe soție, de altfel ea socotea că mariajul fusese destul de fericit- — se simțea mai mulțumit de sine decît în orice altă împrejurare de pînă atunci, și i-ar fi plăcut, dacă ar fi luat o trăsură de pildă, să fi plătit el costul cursei. Și sacoșa, n-ar putea s-o ducă dînsul ? Nu, nu, se apără doamna Ramsa^{5r}, întotdeauna și-o ducea singură. Așa și era. Da, sim-tea el acest lucru. Simțea el multe lucruri și mai cu seamă unul dintre acestea îl ațîța și-l tulbura, din pricini care-i rămîneau necunoscute. Ar fi do-t ca ca să-l vadă în robă ceremonială, într-o recesiune universitară. Un lectorat universitar, o atedră — se simțea capabil de oricare dintre ele Și se și vedea în rol — dar la ce se uita dînsa ? La un om ce lipea un afiș. Foaia imensă, filfiitoare, ° aplatiza pe zid, și fiecare frecuş de bidinea dă-^{oa} la iveală tot mai multe picioare, cercuri, cai, °Șuri și albastruri scânteietoare, perfect netezite, ă cînd jumătate din zid fu acoperită de reclama ¹¹ circ ; o sută de călăreți, douăzeci de foci **dre**-^{te}. lei, tigri... Lungindu-și gîtul, pentru că era

15

mioapă, citi cum... „va face o vizită în acest oraș!- „Ce treabă primejdioasă pentru un om cu un singur braț, exclamă ea, să se cațare în vîrfurile unei scărițe ca asta!- — brațul sfîng i-l retezase cu doi ani în urmă o mașină de secerat.

~ Să ne ducem cu toții ! strigă doamna Ramsay pornind iar la drum, de parcă liota de călăreți și de cai o umpluseră de un entuziasm copilăresc, făcînd-o să uite mila încercată cu o clipă înainte.

— Să ne ducem cu toții, spuse și el, repetîndu-i cuvintele, dar rostindu-le răs-picat, cu o afectare ce o făcu să se crispeze.

„Să mergem la circ." Nu. Nu putea rosti cuvintele acestea pe tonul potrivit. Nu putea încerca sentimentul potrivit. „Oare de ce nu ? se întreba doamna Ramsay. Ce anume nu era în regulă cu el ?■ In clipa aceea simțea pentru tînăr o caldă afecțiune. „în copilărie nu l-au dus părinții la circ ?'■ îl întrebă. „Niciodată", îi răspunse Tansley, ca și cum i s-ar fi pus întocmai întrebarea la care dorise cel mai mult să lăspuridă ; ca și cum tînjea de nu știu cîtă vreme să spună cum se face că ei nu merseseră la circ. Fuseseră o familie numeroasă, nouă frați și surori, iar taică-su îi ținuse din muncă ! „Tatăl meu e farmacist, doamnă Ramsay. Ține o farmacie." El personal se întreținuse singur de la vîrsta de

treisprezece ani. Foarte des i se întâmplase să n-aibă iarna un palton. Nu putuse niciodată „să ofere la rîndu-i ospitalitate” (aşa

16

sună exprimarea lui țepănă) colegilor de la universitate. Hainele sale trebuiau să dureze de două ori mai mult decît ale altora ; fuma tutunul cel mai ieftin : mahorcă ; tutunul pe care-l fumează marinarii bătrîni, pe cheiuri. Studia din grei — șapte ore pe zi ; tema lui de acum era influența a ceva asupra cuiva — mergeau într-una și doamna Ramsay nu prea sesiza înțelesul spuselor lui, numai cuvinte răzlețe, ici și colo... dizertație... catedră... lectorat..., conferențiar. Nu putea urmări antipaticul jargon universitar, care se rostogolea cu atîta volubilitate în auzul ei, dar își spunea că acum înțelege de ce propunerea de a merge la circii făcuse să-și piardă cumpăna, bietul om, și de ce-i declanșase pe loc toate istoriile acelea despre taică-su și maică-sa și frați și surori, și o să aibă ea grijă de acum înainte ca nimeni să nu mai rida de el ; o să stea de vorbă cu Prue în privința asta. Ce i-ar fi plăcut lui, presupunea, ar fi fost să poată povesti cum fusese cu familia Ramsay să vadă Ib-sen. Era cumplit de pedant — oh, da, și un pisălog insuportabil Căci, iată, deși intraseră în orașel și se aflau pe strada principală, cu căruțe care ³crîșneau pe pietrele de pavaj, el continua să tu-uie despre reglementări și predare, și muncitori și »sa venim în ajutorul propriei noastre clase”, și •elegeri, pînă cînd doamna Ramsay reuși să-și °a seama că-și recăpătase în sfîrșit întreaga în-redere în sine, și-și revenise de pe urma loviturii circului, ba era chiar pe punctul (din nou simți o

17

caldă simpatie pentru el) să-i spună... dar în aceasta clipă, de ambele părți ale drumului, casele pieriră ; ajunseseră la chei și, cum în fața lor se așternea golful, doamna Ramsay nu se putu împiedica să exclame : „Vai, ce frumos !■ ■ Căci i se oferea în fața imensa farfurie cu apă albastră ; **avînd** în centru Farul înălbit de vreme, distant, auster ; iar în dreapta, cît puteai cuprinde cu **ochiul**, estompîn-**du-se** și pierzîndu-se în undulări molcome, se înșirau dunele verzi, acoperite de ierburi nebune și mișcătoare, ce păreau mereu s-o ia la **fugă** către un ținut lunar, nelocuit de muritori.

Aceasta era priveliștea care-i plăcea soțului ei, spuse oprindu-se și privind cu ochi ce deveniseră mai cenușii.

O clipă rămase tăcută. „Acum însă **năvăliseră** artiștii”, adăugă ea. într-adevăr, la cîtiva pași mai încolo se găsea un pictor cu pălărie panama și ghete galbene, cu o expresie serioasă, calmă, absorbită, în ciuda faptului că era urmărit de vreo zece puști, și cu un aer de profundă mulțumire zugrăvit pe fața-i rotundă și roșcovană, privind **concentrat** și apoi, după ce se sătura de privit, **cufun-dîndu-si** penelul ; îi muia vîrfurile într-o movilită moale de verde sau de **roz**. „De cînd fusese ps acolo domnul Paunceforte, **cu** trei ani în urmă, observă doamna Ramsay, toate tablourile arătau la fel, verde și gri, cu bărcuțe galbene ca lămîia, și femei roz pe plajă.”

18,

Dar pictorii care fuseseră amici cu bunica ei, continuă aruncînd din treacăt o privire discretă, își dădeau mai multă osteneală ; în primul rînd amestecau vopselele, pe urmă le măcinau și pe urmă le acopereau cu o pînză udă ca să le mențină umede.

Așadar, domnul Tansley trase concluzia că urmărea să-l convingă că tabloul omului acela era o treabă de mîntuială ; asta să fi fost oare ceea ce trebuia el să răspundă ? Culorile nu erau solide ? Asta trebuia oare să spună ? Sub înrîurirea acelei emoții extraordinare care cunoscuse un crescendo în tot timpul drumului, începînd din grădină, cînd voise să-i ia sacoșa și culminînd în oraș, cînd voise să-i povestească totul despre el, domnul Tansley începuse să aibă o viziune puțin deformată despre sine și despre tot ce știuse pînă atunci. Era un lucru teribil de ciudat.

Iată-l stînd în picioare în odaia de primire a căsuței sordide unde-l luase cu ea și așteptînd-o pe doamna Ramsay care urcase pentru un moment la °taj, ca să viziteze o femeie. îi auzi pasul vioi, deasupra ; îi auzi glasul mai întîi voios, apoi vorbind un ton scăzut ; își plimbă privirea peste coarțele împletite, peste cutiile cu ceai, abajuru-

³ de sticlă ; începu să-și piardă răbdarea ; abia

°pta să pornească la drumul de întoarcere, ho-

I să-i ducă el sacoșa : apoi o auzi coborînd ; \$nd o ușă ; dînd recomandări să se țină fe-

trele deschise și ușile închise, cerîndu-le să J îa ea pentru orice-ar avea nevoie (probabil că

se adresa unui copil) și pe urmă, deodată, apărură în cameră, rămase o clipă tăcută (de parcă acolo sus

jucase un rol și acum își îngăduia, pentru o secundă, să fie ea însăși), stătu un moment nemișcată lângă un tablou ce o înfățișa pe regina Victoria purtând panglica albastră a Ordinului Jartierei ; și, brusc, Tansley își dădu seama ce se în--tîmpla cu el, da, asta era : doamna Ramsay era cea mai frumoasă femeie pe care o văzuse vreodată.

„Cu ochi înstelati și văluri în păr, împodobită cu ciclame și violete de pădure,,” ce gînhiri absurde îi treceau prin minte ? Era o femeie de cel puțin cincizeci de ani ; mamă a opt copii. „Străbătea cîmpuri hi floare și strîurva la srîn boboci care se frînseseră și mielușei a re căzuseră ; cu stele în ochi, și vîntul în păr...” îi luă sacoșa.

— La revedere, Elsie, spuse doamna Ramsay, și porniră apoi să urce strada, ea ținîndu-și umbrela foarte drept și pășind de parcă aștepta să întâlnească pe cineva după colț, în timp ce Charles Tansley, pentru prima oară în viața lui, încerca o mîndrie extraordinară ; un om care săpa la un canal se opri din lueru și se uită la ea ; lăsă brațul să-i cadă și se uită la ea ; Charles Tansley încerca o mîndrie extraordinară ; simțea vîntul și ci-elamele și violetele, pentru că mergea alături de o femeie frumoasă, pentru prima oară în viața lui—și îi ducea sacoșa.

20

— Nu-i chip să facem plimbarea la Far, James, spuse în timp ce sta la fereastră, stînjinit, dar fă-cînd eforturi, din deferență față de doamna Ram-say, să-și îndulcească glasul, cel puțin într-un simulacru de voie bună.

„Ce omuleț nesuferit, gîndi doamna Ramsay, de ce ține să tot repete observația asta ?”

— Cînd ai să te trezești, poate ai să descoperi că soarele strălucește și păsările cîntă, spuse ea cu compasiune, netezind părul băiețașului, pentru că-și dădea seama că soțul ei, cu remarca sa caustică asupra timpului urît, îl întristase.

Plimbarea la Far era o dorință arzătoare a copilului, vedea ea bine, și apoi, ca și cum soțul ei nu stăruise destul cu observațiile lui tăioase asu-Pra vremii urîte de mîine, se mai găsisse și omulețul ăsta nesuferit să puie sare pe rană.

- Poate că o să fie frumos mîine, repetă ea tîingîind copilul pe păr.

. Tot ce putea face acum era să-i admire răcitorul §¹ să răsfoiască paginile catalogului în speranța

21

de a descoperi vreo greblă sau vreo secerătoare, care, cu dinții și cu mînerle lor necesitau o deosebită îndcmînare și atenție pentru a fi decupate. Toți tinerii ăștia îl maimuțureau pe soțul ei, gîn-dea doamna Ramsay ; el a spus că o să plouă ; ei afirmau că va fi un adevărat uragan. Dar, în timp ce întorcea paginile, explorarea ei după o greblă sau secerătoare fu brusc întreruptă. Murmurul- răgușit, curmat din cînd în cînd de pipele care ieșeau din gură sau reintrau, și care o asigurau că bărbații discută între ei fericiți, deși OU putea auzi ce-și spun (ea fiind așezată pe pervazul ferestrei) ; sunetul acesta care ținea de o jumătate de oră și—și făcuse, domol, loc în gama celorlalte sunete ce se învălmășeau asupra-i, ca de pildă pocnetul mingilor lovite de bastoane sau lătratul brusc „ha, am dat ?” „ha, am dat ?•• al copiilor antrenați în jocul de crichet, încetase ; așa îneit zgomotul *monoton* al prăvălirii valurilor pe plajă, care, în cea mai mare parte din timp, băteau un tam-tam ritmic și reconfortant peste gîndurile ei, pîrînd să repete, liniștitor, iar și iar, în timp ce ședea cu copiii, vorbele unui cîntec de leagăn bă-trînesc murmurat de natură : „Veghez asupra-ți — reazim îți voi fi”, dar care, alteori, neașteptat și surprinzător, mai cu seamă cînd mintea ei se desprindea o clipă de la treaba absorbantă a aceluia moment, nu mai avea tîlcuri mîngîietoare, ci, dim-

22

potriva, părea bubuitul unor tobe fantomatice bă-tînd fără cruțare măsura vieții, purjrn.du-ți gîn-dul la insula care se macină, înghițată de mare, și prevenind-o pe ea, ale cărei zile se volatilizaseră în succesiunea rapidă a îndatoririlor, că totul în viață e efemer ca un curcubeu — ei bine, zgomotul acesta care fusese pînă atunci vătuit și înăbușit de celelalte sunete, îi tună acum cavernos în auz, făcînd-o să-și ridice ochii într-un impuls de spaimă.

Se opriseră din discuție, asta era explicația. Tre-cînd într-o clipă de la tensiunea nervoasă care pusese stăpînire pe ea, la cealaltă extremă, care, parcă pentru a o compensa de inutila cheltuie emoțională, era o stare de spirit indiferentă, amuzată și chiar vag malițioasă, doamna Ramsay trase concluzia că

Charles Tansley fusese zvîrlit peste ord. îi păsa prea puțin. Dacă soțul ei avea nevoie c jertfe (■=! aceasta era o realitate) i-i oferea cu dragă inimă pe Charles Tansley, care-l necăjise pe băiețașul ei.

Rămase încă un moment cu capul înălțat, ascu-

ⁱⁿd, de parcă ar fi așteptat un zgomot familiar,

³ zgomot mecanic, regulat ; și apoi, auzind ceva

talie, pe jumătate vorbit, pe jumătate psalmo-

¹ ceva ce pornea din grădină, în timp ce soțul

străbătea terasa în sus și-n jos, ceva între un

*icănit și o melopee, se simți iar liniștită, în-

23

credișată că totul era în ordine și, coborîndu-și din nou privirea la cartea de pe genunchi, descoperi poza unui briceag cu șase lame, care nu putea fi decupat decît dacă James depunea o foarte concentrată atenție.

Deodată, un strigăt puternic, ca al unui somnambul pe jumătate treaz, un strigăt în care se deslușea ceva cam de fehil :

Sub ploaia de gloanțe și obuze ¹

îi răsună în ureche cu o extremă intensitate, și o făcu să se întoarcă îngrijorată, pentru a vedea dacă-l mai auzise cineva.

Constată bucuroasă că nu se afla în preajmă decît Lily Briscoe ; ea nu conta. Dar priveliștea fetei care stătea la marginea pajiștei și picta, îi aminti de ceva ; era necesar să-și țină capul în aceeași poziție, cît mai mult cu putință, pentru tabloul lui Lily. Tabloul lui Lily ! Doamna Ramsay zîmbi. Cu ochisorii ei de chinezoaică și cu fața-i boțită, Lily n-o să se mărite niciodată și nu prea puteai să-i iei arta în serios ; dar- era o mică făptură independentă și, din această pricină, doamna Ramsay o îndrăgea, așa încît amintindu-și de făgăduiala făcută, își înclină capul,

¹ Versul acesta, ca și alte cîteva care mai urinează, &^c parte din poemul lui Tennyson, *Șarja brigăzii de ra~ valerie ușoară*. Poemul se referă la șarja care a avu* loc la Balaklava, în Srimcea, !a 25 noiembrie 1834.

24

Într-adevăr, era cît p-aci să-i răstoarne șevaletul cînd se repezise asupra-i, filfîindu-și brațele și strigînd : „*Cu toții jurăm vajnici călăreți și pricepuți !*” dar, din fericire, se răsucise pe călcîie la timp și pornise în galop, să moară încununat de glorie pe culmile din Balaklava, presupuse Lily Briscoe.

Nu mai întîlnise pe nimeni care să fie în același timp atît de ridicol și atît de alarmant. Dar cîtă vreme continua să-și agite brațele și să strige, ea era în siguranță ; însemna că n-o să se oprească locului ca să se uite la tablou. Era lucrul pe care Lily Briscoe nu l-ar fi putut suporta. Chiar în timp ce urmărea volumul, linia, culoarea, pe doamna Ramsay așezată în fereastră cu James, Lily trimitea o antenă de jur-împrejur, cercetînd dacă nu cumva se strecurase vreun nepoftit, care să se uite la tabloul ei. Dar în momentul acela, așa

-um se afla cu toate simțurile încordate la maximum, privind, concentrîndu-se, pînă cînd culoarea zidului și a ghirlandelor de *jacmanna* ¹ de dincolo

^e zid începu să-i frigă ochii ca o flacără, simți că

meva ieșise din casă și se îndrepta spre ea ; după ^s ghici că era William Bankes, așa încît, deși

^{ic}nelul îi tremură în mînă, nu-și întoarse pînza

¹ Plantă agățătoare.

25

cu fața-n jos în iarbă, cum ar fi făcut dacă ar fi venit domnul Tansley, Paul Rayley, Mintă Doyle sau, de fapt, oricare altul, ci- o lăsă în poziția în care se afla. William Bankes se opri lîngă ea.

Amîndoi locuiau în sat și așa se făcea că tot venind și plecînd și tot luîndu-și la revedere, la ore tîrzii, pe ștergătoarele de picioare din fața ușilor, ajunseseră să-și spună cîte un fleac, despre supă, despre copii, despre una sau alta, devenind un fel de aliați: astfel încît acum, cînd stătea în picioare lîngă ea, analizîndu-i critic tabloul (destui de în vîrslă ca să-i fie tată, era botanist, văduv, foarte scrupulos și îngrijii, mirosind a săpun), Lily Briscoe rămase locului nemișcată. Și el rămase locului nemișcat. Pantofii ei erau admirabil de comozi, remarcă

domnul Bankes. Permiteau degetelor să stea într-o poziție firească. Locuind în aceeași casă cu ea, domnul Bankes mai observase cât era de ordonată, cum se scula și o pornea înainte de micul dejun, singură, ca să picteze, bănuia ei; săracă, probabil, și lipsită de bună seamă de tenul strălucitor și de farmecele domnișoarei Doyle, dar înzestrată cu un bun simț care, în ochii lui, o făcea să pară superioară "acesteia din urmă. Do pildă acum, când Ramsay năvăli asupra lor stri-gînd și gesticulînd, domnul Bankes fu încredințat că domnișoara Briscoe înțelegea situația.

Săvîșit-a careva o mare greșeală!

26

Domnul Ramsay îi fulgeră din priviri, li fulgeră însă din priviri fără să dea impresia că-i vede. Fapt care-i făcu pe amîndoi să se simtă oarecum stînjiți. Asistaseră împreună la ceva la care n-ar fi trebuit să asiste. Încălcaseră un domeniu privat. Și, probabil, gîndi Lily, domnul Bankes, căutînd un pretext pentru a se îndepărta și a nu-l mai putea auzi pe Ramsay^f, pomeni imediat ceva în legătură cu răcoarea care se lăsase, și-i sugeră să facă o plimbare. Da, o să-l însoțească și ea. Dar își desprinsese cu mare greutate ochii de la tablou.

Ghirlandele de jacmanna erau de un violet seîn-teietor, zidul de un alb strident. Socotea că ar fi / fost lipsit de onestitate să dilueze violetul seîn-teietor și albul strident, din moment ce așa-le vedea, deși moda cerea, de cînd făcuse domnul Paunce-lorte o vizită pe acolo, să vezi totul într-o lumină pală, elegantă, semi-transparentă. Și apoi, sub cu-are exista forma. Cînd privea, vedea totul atît de mpede, atît de determinant; dar cînd lua penc-l în mîna toate se transformau. În fuga acestei npe dintre viziune și pînză, se strecurau demonii * puneau stăpînire pe ea, împingînd-o adeseori a la lacrimi, și prefăcînd trecerea de la concep-l la execuție în ceva tot atît de înspăimîntător ¹ Un tunel tenebros pentru un copil. Începea adevărată această senzație : a luptei împotriva unei forțe teșitoare, pentru a-și putea menține curajul ; ^u a putea susține : „Dar așa văd eu : așa văd” tru a izbuti să strîngă la piept cîteva biete

27

rămășițe ale viziunii ei, pe care o mie de alte forțe se străduiau să i le smulgă. Și acum, cînd începuse să picteze, aceste forțe îi îngrămădiseră, cu răceala unui vînt năprasnic, alte stavile în drum: propria-i nepricepere, insignifianța ei, faptul că; trebuia să vadă de gospodăria lui taică-su, în Brompton Road ; și era nevoită să depună un efort serios pentru a-și frîna impulsul de a se arunca | (slavă Domnului, pînă acum izbutise să se strunească) la picioarele doamnei Ramsay și de a-i mărturisi — dar ce i-ai putea mărturisi ei ? „Sînt îndrăgostită de dumneavoastră ?” • Nu, asta nu era adevărat. „Sînt îndrăgostită de tot ce-i aici”¹, cu-l prinzînd într-un larg gest al mîinii gardul viu, j casa, copiii ? Era absurd, era cu neputință. Nici-] odată nu poți spune ceea ce simți. Așa încît ^i I așeză ordonat pensulele în cutie, una lîngă alta, I și i se adresă lui William Bankes :

— Se răcorește repede. S-ar spune că soarele I dă mai puțină căldură.

În timp ce vorbea, privea de jur-împrejur, pen-l tru că era încă lumină, iarba păstra un verde adînc» I catifelat, casa privea prin verdeața îmbrebenată de I flori purpurii, iar ciorile lansau țipete reci d& I înalțurile albastre. Dar ceva mișcă, săgeta, își scîfl' I teie d aripă de argint în văzduh.

La urma urmei era septembrie, miez de septeifl' I brie și trecuse de orele șase seara. Așadar cobe j rîră cărarea grădinii în direcția obișnuită, trecu¹ 1 de terenul de tenis, de pajiștea cu ierburi orn*¹

mentale, pînă ajunseră la spărtura din gardul gros de mărăcini, străjuită de crini roșu-aprins ca arzătoarele cu jărătic de un rubiniu incandescent, prin care apele albastre ale golfului se iveau mai albastre ca oricînd.

Veneau în acel loc, seară de seară, atrași parcă de o necesitate. S-ar fi spus că apa dezrădăcina și făcea să plutească gîndurile, care altminteri, pe uscat, deveniseră stagnante, ba imprima chiar și trupurilor un fel de destindere fizică. Întîi, pulsația culorii inunda golful cu albastru și inima se dilata o dată cu ea, iar trupul plutea, pentru ca o clipă mai tîrziu să fie stăvilat și înghețat de întunecimea usturătoare a

valurilor răscolite. Apoi, de după stînca mare și neagră, aproape în fiecare seară țîșnea — dar la intervale neregulate, astfel că trebuia s-o pîndești și era o bucurie cînd o vedeai — o trîmbă uriașă de apă alburie ; și în timp ce-o așteptai, urmăreai pe palida semilună a golfu-
i val după val, pulverizînd, iar și iar, o fină ceață sîdefie.

Amîndoi, stînd acolo, surîdeau. În amîndoi se imise o comună ilaritate ; ațîțată de clocotul valurilor ; și apoi de cursa rapidă, razantă, a unei ■ cu pînze, care, după ce tăiase o felie curbă ¹ golf, se oprise ; fremătase ; lăsase să-i cadă ^{ze}le ; și pe urmă, minăți de nevoia instinctivă ° a-și completa priveliștea după această rapidă °luție, amîndoi își îndreptară privirile spre du-di **depărtare, dar** simțiră cum **melancolia ia**

locul veseliei — în parte din pricină că acum li be înfățișa ochilor un decor finit, în parte pentru că priveliștile îndepărtate par să supraviețuiască (gîndea Lily) cu un milion de ani celui care le contemplă și să comunice de pe acum cu un cer a cărui **privire** cade pe un pămînt total încremenit. Uitîndu-se la îndepărtatele dune de nisip, Wil-liam Bankes se gîndea la Ramsay : văzu un drum lung în Westmorland, îl văzu pe Ramsay, solitar, străbătînd drumul, învăluit în cea singurătate ce păruse să **fie** însuși aerul pe care-l respira. Dar această viziune a fost brusc întreruptă, își aminti **William** Bankes (și cele ce urmează se refereau de bună seamă la un incident real), de o găină **cărei** bătea din aripi pentru a-și proteja o liotă de pui-, l sori și în fața căreia Ramsay se oprise, arătînd cu bastonul, și rostind : „Ce drăguț — ce drăguț!”, fapt care, gîndise Bankes, arunca o nouă lumină **asupra** inimii lui, dezvăluindu-i simplitatea, posibilitatea de a simpatiza cu aspectele umile ; și **toj** tuși avea senzația că prietenia lor luase sfîrșit I acolo, pe acea fîșie de drum. După aceea, Ramsay se căsătorise. Și după aceea, dintr-o pricină sau alta, seva prieteniei lor **secase**. A cui era vina, n-ar fi putut să spună, numai că, după o vreme, rutina păruse să ia locul noului. Acum se reîntîrj ; neau din rutină. Dar în acest colocviu mut cu **du-J** nele de nisip, Bankes susținea că afecțiunea l^{u*}i pentru Ramsay nu scăzuse cu nimic ; însă acolo» **J de-a** curmezișul golfului și printre dune, /a^{cca}<8

30

prietenia lui, păstrîndu-și întreaga vitalitate și realitate, asemenea cadavrului unui tînăr care *ar* fi rămas îngropat un secol în turbă, conservîndu-și roșeața proaspătă a buzelor.

De dragul acestei prietenii, dar poate și pentru a se descărca în sinea lui de reproșul de a se fi uscat și închircit sufletește ■ — pentru că Ramsay trăia într-o viață de copii, în timp ce el era văduv și singur — ținea ca Lily Briscoe să nu-l subaprecieze pe Ramsay (un om mare în felul lui), ci să înțeleagă legătura dintre ei. Începută cu mulți ani în urmă, prietenia lor se spulberase pe un drum din Westmorland, unde o găină își desfășu-rase aripile pentru a-și ocroti puișorii ; după care Ramsay se căsătorise ; cărările lor îndreplîndu-se spre direcții diferite, se ivise, din vina niciunuia iintre ei. o oarecare tendință spre repetare atunci cînd se reîntîlneau.

Da. Asta era. Isprăvise. își întorsese ochii de la riveliște. Și, pornind pe drumul de înapoiere, în ^lul potecii, domnul Bankes deveni conștient de "nite lucruri care nu i-ar fi atras atenția dacă ■ele de nisip nu i-ar fi dezvăluit cadavrul pricii lui, îngropat în turbă, cu buzele încă roșii — lă Cam, cea mai mică dintre fîcele'lui

garofițe pe marginea povîrnită a aleii, ilbatică și pătimașă. Refuză „să-i dea și dom-o floare”, așa cum îi ceru dacă. Nu ! Nu ! ^{Ola} ! își încleșta pumnii. Izbi din picior. Și

31

domnul Bankes se simți îmbătrînit și întristat și oarecum frustrat în ceea ce privea prietenia lui. Probabil că se uscaseră și se închirciseră.

Familia Ramsay nu era bogată și părea într-adevăr de mirare cum de izbuteau să se descurce. I Opt copii! Să hrănești din filozofie opt copii ! lată un altul dintre ei, Jasper de astă dată, trecînd degajat pe lîngă dîșii ca să tragă într-o pasăre, după cum îi informă, scuturînd din mers mîna M j Lily, de parc-ar fi fost un miner de cișmea, ceea ce-l făcu pe domnul Bankes să constate cu aniă-l răciune că ea era o favorită. Și apoi trebuia să ții seama de cheltuielile pentru învățătură (adevărat] I s-ar fi putut ca doamna Ramsay să aibă ceva bani I ai ei), ca să nu mai vorbim de uzura zilnică a în-l călțăminteii și a ciorapilor de care aveau nevoie I „băiețoi” ăștia, toți bine dezvoltăți, ciolănoși, ne-l îmblînzîți. Cît despre modul de a-i recunoaște,! cine era fiecare, sau în ce ordine se succedaseră, I ăștia era un lucru care-l depășea. În sinea lui l^l dădea porecelele regilor și reginelor Angliei : Cafl» j cea Rea, James

Neîmplinzitul, Andrew cel Drept, j Prue cea Frumoasă — căci Prue va ajunge o fr* I musețe, gîndea el, n-avea cum să nu ajungă " iar Andrew era deștept.

În timp ce urca aleea, iar Lily Briscoe răspundea „da” și „nu” și acumula observațiile lui (pentru # era îndrăgostită de toți, îndrăgostită de omenii^e _ I atare), domnul Bankes chibzuia' asupra Ramsay, îl compătimea, îl invidia, ca și cum

32

fi văzut privindu-se de toate gloriile solitudinii și austerității care-l aureolaseră în tinerețe, pentru a se împovăra pe veci cu aripi de cloșcă ocrotitoare și cu cloncăneli domestice. Dar toate acestea îl îmbogățeau cu ceva — William Bankes trebuia să admită ; ar fi fost plăcut dacă micuța Cam i-ar fi înfipt o floare la butonieră sau s-ar fi cățărât și pe umerii lui așa cum se cățăra pe ai lui tai-că-su, pentru a privi un tablou ce înfățișa Vezu-viul în erupție ; dar, în același timp, distruseseră ceva în el, și vechii lui prieteni nu puteau să nu resimtă acest fapt, Oare ce-ar gîndi un străin vă-zîndu-l acum ? Ce gîndește oare această Lily Briscoe ? Era posibil să nu observi că se împotmolise în tabieturi ? Avea excentricități, poate chiar slăbiciuni. Era uimitor că un om de valoarea lui intelectuală se putea înjosi în asemenea hal — nu, asta era o expresie prea tare — putea să acorde atîta atenție linguşelilor altora.

■ Vai, dar gîndiți-vă la opera lui '. spuse Lily. Oricecîteori „se gîndea la opera lui", Lily vedea impede în fața ochilor o masă de bucătărie. Era rava lui Andrew. Ea îl întrebasese odată ce tra-cărțile tatălui său. *Subiectul, obiectul și natalității*, îi răspunsese Andrew. Și cînd ea roase „Doamne sfinte!" pentru că n-avea idee ° ce însemnau toate astea, Andrew o lămurise ;

gmează-ți o masă de bucătărie, cînd nu ești

33

Așa incit, oricecîteori se gîndea la operele domnului Ramsay, vedea o masă de bucătărie bine frecată. Acum, masa se afla în trunchiul bifurcat al unui pâr, pentru că pătrunseseră în livadă. Și, cu un dureros efort de concentrare, încercă sa-și fixe/e atenția nu pe scoarța cu protuberante argintii a copacului, sau pe frunzele sale în formă de pește, ci pe o masă de bucătărie-fantomă, una din mesele acelea de scîndură zdravăn frecată zgrunțuroasă, noduroasă, a căror substanță pare să fi fost dezgolită prin ani întregi de deplinătate a-! forței musculare, și care se afla plantată acolo, eu cele patru picioare în aer. Firește, cînd îți petreci zilele revelînd în acest fel esența angulară a lucrurilor și reducînd serile înepîntătoare, cu norii trandafirii ca păsările flamingo, cu azurul și argintul lor, la o masă de lucru cu patru picioare (și a pro-j ceda în acest fel era un apanaj al spiritelor alese), j nu poți fi socotit o persoană de rînd.

Domnului Bankes îi plăcu felul ei de a-l invita „să se gîndească la opera lui"¹. Se gîndise foarte] des la ea. De nenumărate ori declarase : „Ramsay este unul dintre oamenii care ating apogeul erea-j ției lor înainte de a fi împlinit patruzeci de ani J Aduse o hotărîită contribuție la gîndirea filozof fică, printr-o broșură scrisă cînd avea douăzeci f-1 cinci de ani ; tot ce a urmat după aceea a fost, n¹³¹ mult sau mai puțin, amplificare și repetare V& l numărul acelora care aduc o hotărîită contribuție la ceva, indiferent la ce, este foarte mic, spuse ^B

oprind u-se lîngă pom, cu înfățișarea sa bine periată, scrupulos de precisă, și cu simțul său critic de mare finețe. Deodată, ca și cum o simplă mișcare a mîinii lui ar fi declanșat-o, întreaga cantitate de impresii acumulate asupra domnului Ban-kes păru să se răstoarne, și tot ceea ce simțea Lily în legătură tu el se revărsă brusc într-o grea avalanșă. Aceasta a fost prima senzație. Apoi, esența ființei lui se înălță ca un fum. Aceasta a fost o altă senzație. Se simțea paralizată de intensitatea percepțiilor ei ; intuia integritatea domnului Ban-kes ; bunătatea lui. „Vă respect (i se adresa în tăcere) pînă la ultimul atom al făturii dumneavoastră ; nu sînteți vanitos ; sînteți lipsit de orice subiectivism ; sînteți mai deosebit decît domnul imsay ; sînteți ființa cea mai distinsă pe care o Jnos ; nu aveți nici soție, nici copil (fără nici un -l de impuls sexual, Lily ar fi dorit să aline coastă singurătate) ; trăiți numai pentru știință ă ră să vrea, în fața ochilor i se perindară car-i tăiați felii) ; elogiile ar însemna o insultă pen-dumneavoastră ; om generos, pur, eroic !" Dar **fltan** își aduse aminte că domnul Bankes cărase i valet după el tot drumul pînă aici, că nu putea ¹ cîinii pe scaune ; că era în stare să pero-ore întregi (pînă cînd *domnul* Ramsay ieșea 3 ușa) despre cantitatea de sare necesară în ° Și despre calamitatea bucătăriei englezești. ¹ se împăcau toate acestea ? Cum trebuiau ^{a>1} oamenii, cum trebuia să te gîndești la ei ?

35

Gum să pui cap la cap una și alta și să Iragi concluzia că simți simpatie sau antipatie ? Șj chiar aceste

două cuvinte, la urma urmei, ce înțeles au ? Stătea încremenită lângă copac și impresiile despre cei doi bărbați năvăleau asupra-i ; a-și urmări propria gândire era ca și cum ar fi urmărit o voce care vorbea prea repede pentru a putea nota ceea ce spune, iar vocea era chiar a ei și rostea, fără ca nimeni să-i sufle, lucruri incontestabile, nemuritoare, contradictorii, astfel că pînă și șanțurile și proeminențele de pe coaja pomului erau irevocabil fixate acolo, pentru eternitate. „Dumneavoastră aveți măreție, continua ea în gând, și domnul Ramsay nu are deloc. E meschin, egoist, vanitos, egocentrist; e răsfățat ; e un tiran ; o vlăguiește de puteri pe doamna Ramsay; dar dînsul are (se adresa domnului Bankes) ceva ce dumneavoastră vă lipsește ; o înverșunată nepăsare față de convențiile lumești ; nu se preocupă de fleacuri ; iubește cîinii și copiii. Are opt. Dumneavoastră nu aveți nici un copil. Nu venise domnul Ramsay cu o seară înainte îmbrăcat cu doua vestoane și nu l-a tuns doamna Ramsay, făcîndu-i un cap ca o oală de budinca ?" Toate aceste» îi țopăiau în minte, învîrtejindu-se ca un roi de musculițe, fiecare gînd ivindu-se separat, dar toa" cuprinse de minune într-o rețea elastică și invi^j bilă — dansau, urcînd și coborînd în mintea Lily, și în mijlocul și în jurul ramurilor pom^{11*11/} de care încă mai atîrna efigia mesei de bucătar^{1 j}

36

bine frecate, simbol al profundului ei respect pentru intelectul domnului Ramsay, pînă cînd, gîndurile, prinse într-un iureș din ce în ce mai nebunesc, explodară sub efectul propriei lor intensități ; se simți ușurată ; o detunătură răsună în apropiere și un cîrd de grauri, înspăimîntat, guraliv, tumultuos, veni în zbor ca să se apere de șarjă.

— Jasper ! comentă domnul Bankes.

Cotiră în direcția în care zburau graurii, spre terasă. Urmărind pe cer zborul împrăștiat al păsărilor, trecură prin spărtura gardului, viu, înalt, și dădură drept peste domnul Ramsay, care tună tragic către ei :

Săvîrșit-a careva o mare greșeală !

Ochii lui sticloși din pricina emoției, sfidători pînă la o tragică intensitate, întîlniră privirile lor Și șovăiră o clipă, la marginea recunoașterii ; dar, i dată, ridicînd o mîină pînă la jumătatea drumului spre obraz, ca pentru -a le evita, a le respinge rivirea, torturat de rușine, îmbufnat, ca și cum ' fi implorat să mai rețină o clipă ceea ce știa S inevitabil sau ar fi vrut parcă să le trans-î resentimentul său copilăresc față de faptul fusesse întrerupt, dar hotărît să nu se lase abătut drum nici măcar în momentul în care fusesse coperit, ci să se cramponeze de un rest al aces-incîntătoare emoții, al acestei rapsodii impure - se rușina dar cu care se desfăta, se în-e precipitat și le trînti în nas ușa intimității

37

sale ; iar Lily Briscoe și domnul Bankes, privind stînjeșiți spre cer, observară că graurii pe care **Jaspor** îi risipise cu pușca lui se lăsaseră pe vîr-furile ulmilor.

— Și **chiar** dacă n-o să fie frumos niîine, spuse doamna Ramsay ridicîndu-și ochii ca să se uite la William Bankes și la Lily Briscoe care tocmai treceau, o să facem plimbarea în altă zi. Și acum, /ise ea, gîndind că farmecul lui Lily consta în ochii ei de chinezoaică, așezați pieziș pe fețișoara albă și boțită, dar **că** numai un om inteligent l-ar puica sesiza, și acum **ridică-te și** lasă-mă să-ți măsoar piciorul.

Căci s-ar fi putut totuși ca plimbarea la Far să aibă loc și trebuia să vadă dacă nu era nevoie să ■mai lungească ciorapul cu un centimetru sau doi.

Surîzînd, pentru că în clipa aceea îi trăsise prin cap o idee năstrușnică — William și Lily ar trebui să se căsătorească — luă ciorapul de culoarea fief turii de buruieni, purtînd la gură o zgardă n^c:j andrele de oțel, și—l măsură pe gamba lui James-

— Dragule, stai locului, îi ceru, căci Jame^sj gelos, nedorind să servească drept manechin P^{cl}j tru băiatul paznicului de la Far, se tot foia, a

dins ; și dacă nu stătea locului, cum își putea da ea seama dacă ciorapul c prea lung ori prea scurt ? îl întrebă.

Doamna Ramsay își înălță ochii — ce demon îl posedă oare pe fiul ei, cel mai tînăr, cel mai îndrăgit?

— și văzu încăperea, văzu scaunele, și gîndi că erau îngrozitor de rebegite. Așa cum remarcase Andrew cu o zi în urmă, măruntaiele le atîrnau peste tot pe podea ; dar ce rost avea să cumperi scaune bune, se întrebă ea, și să le lași să se distrugă aici peste iarnă, cînd casa părăsită în grija unică a unei bătrîne, literalmente mustea de umezeală ? N-avea nici o importanță ; chiria era o nimica toată ; copiii iubeau casa ; soțului ei îi făcea bine să se găsească la trei mii de mile, sau, ca să fie exactă, la trei sute de mile de biblioteca ^{lu}i, de prelegerile lui, de studenți ; și apoi era loc Pentru oaspeți. Scoarțe,

paturi de campanie, stri-ii decrepiți ai unor scaune și mese a căror cari-londoneză fusese demult încheiată — toate ■stea făceau destul de bine față aici ; și o foto-afie sau două, și cărți. Cărțile, își spunea ea, se ■nulțeau prin generație spontană. Niciodată nu ^{ea} timp să le citească. Vai ! Nici măcar cărțile •i fuseseră dăruite cu dedicația scrisă chiar de ¹ Poetului : „Celei ale cărei dorințe trebuie îm-¹⁰⁻⁻⁻ : „Elenei mai fericite a zilelor noastre"... eplacut să recunoască, dar nici pe acestea nu le niciodată. Și studiul lui Croom despre *Inte-* «¹ al lui Bates despre *Moravurile sălbatici-*

lor-din Polinesia („Dragul meu, stai liniștit!- \\ rugă) — niciuna dintre acestea nu putea fi dăruită paznicului de la Far. La un moment dat, prevedea ea, casa va ajunge atât de părăginită, încât va fi nevoie să se ia unele măsuri. Dacă măcar i-ar putea învăța să se șteargă pe picioare și să nu care toată plaja în casă după ei — tot ar fi ceva. În ce privește crabii, n-avea încotro ; din moment ce Andrew dorea într-adevăr să facă disecție pe crabi, și dacă Jasper era convins că se poate prepara supă din alge marine, n-aveai cum să-i împiedici sau comorile lui Rose : scoici, măciulii de stof, pietre ; pentru că erau talentați copiii ei, dar fiecare în alt chip. Și rezultatul era, oftă doamna Ramsay cuprinzând cu privirea întreaga încăpere de la tavan pînă la podea, în timp ce ținea ciorapul lipi* de piciorul lui James, că vară după vară lucrurile arătau tot mai ponosite. Scoarțele se decolorau! tapetul filfia, dezlipit. Nici nu mai puteai desluși rozele imprimare pe el. E firesc ca, atunci cînd ușile unei case sînt în permanență deschise și & toată Scoția nu găsești un lăcătuș care să poată repara un zăvor, lucrurile să se ducă de rîpă. L* ce bun să arunci un șal de cașmir verde pe ram⁸ unui tablou ? în două săptămîni o să capete culoarea supei de mazăre. Dar cel mai mult o ii[^] ușile ; fiecare ușa era lăsată deschisă. Trase urechea. Ușa salonului era deschisă ; ușa era deschisă ; după cîte se părea și ușile toarelor erau deschise; și, fără îndoială, fereas'

itr»
40

ție pe palier era deschisă, pentru că o deschisese chiar dînsa. Oare nimeni nu putea ține minte, deși era un lucru atît de simplu, că ferestrele trebuie să gtea deschise și ușile închise? Cînd intra seara în camerele slujnicilor, găsea ferestrele închise ermetic ca niște cuptoare, cu excepția odăii lui Mărie, elvețiană, care se lipsea mai curînd de o baie decît de aer curat, căci la ea acasă, zicea, „munții sînt atît de frumoși!" Rostise aceste cuvinte cu o seară înainte, privind pe fereastră, cu ochii scăldați în lacrimi. „Munții sînt atît de frumoși !" Tatăl ei era acolo, pe moarte, doamna Ram-say o știa. Își lăsa copiii orfani. Gata să facă observații și să treacă la demonstrații practice (cum trebuie făcut patul, cum se deschide o fereastră, împreunîndu-și și desfăcîndu-și mîinile ca o franțuzoaică), doamna Ramsay, simțise, de îndată ce-o Wzise pe față vorbind, că totul în jur se strînge și se înfășoară în sine, tăcut, așa cum se strîng,

m, aripile unei păsări, după ce-au străpuns în lumina soarelui, iar albastrul penelor își limbă culoarea de la reflexul metalic al oțelului, ^a un purpuriu pastelat. Rămăsese locului, mută,

l'ntu că nu se putea răspunde nimic. Bătrînul

^{ea} ^{ca} n. cer în gît. Acum cînd își amintea cum stă-» acolo, nemișcată, și cum fata spusese :

„Acasă,

«iții sînt atît de frumoși !" — și cum nu era nici eranță, absolut nici o speranță, avu" un spasm îrvare și i se adresă lui James pe un ton ^{9s}Pru 5

41

— Stai locului ! Nu mă sîcîi! așa încît băiatul își dădu seama pe dată că severitatea ei nu era prefăcută și își ținu piciorul bine întins, ca să i-l măsoare.

Ciorapul era cu cel puțin un centimetru prea scurt, chiar dacă țineai seama de faptul că băiețașul lui Sorley o fi mai puțin dezvoltat decît James.

— E prea scurt, se vaită ea, mult prea scurt. Nimeni n-a avut vreodată o înfățișare mai tristă.

Adînc, în tenebre, undeva la jumătatea tunelului care duce dinspre clarul zilei către străfunduri, poate că s-a cristalizat o lacrimă, amară și neagră; o lacrimă a picat; apele s-au legănat încoace și-n-colo, au primit-o și s-au închis la loc. Ximeni n-a avut vreodată o înfățișare mai tristă.

Dar femeia asta nu era altceva decât frumusețe? se întreba lumea. Ce se ascundea dincolo de clupid ei frumos, de strălucirea ei? Oare existase într-adevăr acel altul de care se vorbea — cal* își zburase creierii, se întreba lumea, și murise yj o săptămână înainte de nunta ei? Sau nu exis» într-adevăr nimic? Nimic decât o frumusețe fa¹* seamăn, îndărătul căreia își ducea viața, și pe cal* nimic nu o putea tulbura? Căci, deși în unele m⁰ mente de intimitate, când era confruntată cu P⁰ vestea unor mari pasiuni, a unor iubiri înin⁰ sau a unor ambiții zădărnice, i-ar fi venit u. sa admită că și ea cunoscuse, sau încercase, .

42

trăise asemenea simțiri, niciodată nu spunea nimic, întotdeauna tăcea. Știa deci — știa fără să fi învățat. Simplitatea ei sonda acele adâncuri pe care oamenii abili le falsifică. Gîndirea ei liniară o făcea să plonjeze vertical ca o piatră, să se lase cu precizia unei păsări direct asupra obiectului, îi imprima, firește, acea facultate a spiritului de a sesiza adevărul, care incintă, alină, susține — poate că în mod fals.

(„Natura n-are un stoc prea mare din lutul ăsta din care te-a modelat pe dumneata- se exprimase odată domnul Bankes, auzindu-i vocea la telefon și simțindu-se emoționat, deși nu-i comunica decât o informație banală în legătură cu un tren. O ve-lea, la capătul firului, cu profilul ei grecesc, cu -hii albaștri, nasul drept. Ce absurd părea să vorbești la telefon cu o asemenea femeie! Gra-ile păreau să se fi strîns laolaltă și să se fi prins nună, peste cîmpii de asfodel¹, pentru a-i comune chipul. Da, o să ia trenul de 10,30 la gara Euston.

>,Dar nu-i mai conștientă de frumusețea ei decât

¹¹ un copil" își spuse în continuare domnul

ankes, așezînd receptorul în furcă și străbătînd

^{er}a pentru a cerceta cît de mult avansaseră

urvcitorii care constrviiu un hotel în spatele casei

■lantă sacră, închinată zeiței Proserpina.

* Spi e par

43

lui. Și se gîndi la doamna Ramsay, în timp ce p_tvea forfota oamenilor printre zidurile neterminal „Da, își spuse el, își strică într-una armonia figmj cu cîte un element discordant. își trîntește pe ca] o pălărie de vîntor; sau aleargă pe pajiște ii galoși, ca să strunească un copil gata să facă l șotie.-' Astfel îneît, dacă te gîndeai la frumuseța ei în sine, trebuia să îi neapărat seama și da acel freamăt, de vitalitatea (iată, muncitorii trans] portau cărămizile pe o seîndură, acum, în lima ce-i privea), care făceau parte, în mod necesar, din portret; sau dacă te gîndeai la ea doar ca la <j femeie, trebuia să-i atribui unele capricii și ciudățenii; sau mai curînd să presupui că ar exista în ea o dorință latentă de a se scutura de acea regească grandoare a înfățișării, de parcă propria-i frumusețe si tot ce spun bărbații despre frumusețe o plictiseau, și nu voia decât să fie la fel ca ceillați insignifiantă. Domnul Bankes nu era sigur. Nu era sigur. Și-apoi trebuia să se întoarcă la lucru.)

Continuînd să împletească ciorapul sîrmos, <*" feniu-roșcat, profilîndu-și absurd capul pe cap⁰ dopera autenticată a lui Michelangelo, a ramă aurită era drapată cu un șal verde, Ramsay izbuti să domolească tot ce fusese în ieșirea ei de adineaori, își înălța fața și-și sa¹¹¹¹ băiețașul pe frunte.

— Hai să căutăm altă poză, îi spuse.

44

par ce s-a întîmplat?

Săvîrșit-a careva o mare greșeală I

Smulgîndu-se cu o tresărire din reveria ei, doamna Ramsay atribui sens unor cuvinte pe care le păstra de multă vreme în minte, unde zăceau cu totul lipsite de sens: „*Săvîrșit-a careva o mare greșeală I*"

Pironindu-și ochii miopi asupra soțului care acum venea spre ea, îl privi fix, pînă cînd vecinătatea lui atît de apropiată îi revelă (mormăitul lui își găsisse ecou *la* mintea ei) că ceva se întîmplase, careva săvîrșise într-adevăr o greșeală, dar pentru în lume nu-și putea da seama despre ce era vorba.

Domnul Ramsqy tremura; îl străbătea un fior Întreaga lui trufie, întreaga-i desfătare de a calau aureolat de propria-i splendoare, cumplit ca un tunet, sălbatic ca un șoim, străbătînd Valea Morții în fruntea cavalcadei oamenilor săi, se naruise, se prefăcuse în țandări. împrōșcați de răpăiala gloanțelor și

schijelor, galopăm eroinic înainte, zburam ca fulgerul peste Valea Morții, lansăm șarje de „» și trăsnete - drept în Lily Briscoe și în „Uiam Bankes. Tremura ; îl străbătea un fior.

„nici un preț doamna Ramsay nu i s-ar fi dresat, căci, după anumite semne care-i erau 45 5*

familiale — ochii ce-și fereau privirea, un soi de I ciudată închistare în sine, de parcă s-ar fi împă-l turit tot înlăuntrul său, căutând un refugiu în care I să-și recapete echilibrul — înțelesese că era frus- I trat și chinuit. Mîngîie capul lui James, transferă I asupra băiatului ceea ce simțea pentru soț și, pri- I vindu-l cum colora cu cretă galbenă cămașa albă de I seară a unui *gentleman* din catalogul magazinului I „Army and Navy”, se gîndi ce minunat ar fi dacă băiatul ar ajunge un mare artist — și de ce nu *ti Avea* o frunte splendidă. Apoi, ridicînd ochii în j momentul cînd soțul trecea din nou pe lîngă dînsa, ' constată cu ușurare că ruinele fuseseră camuflate; ' triumfase spiritul domestic ; deprinderea pornise să intoneze melopeea-i liniștitoare, așa încît, cînd **rondul** pe care-l executa îl aduse din nou în dreptul ferestrei, se opri deliberat, se aplecă, hazos și năzuros, să gîdile cu o rămurică gamba goală a lui James, iar ea îl mustră că-i făcuse vînt „acelui sărman tînăr", Charles Tansley.

Tansley fusese nevoit să intre în casă pentru a-și scrie dizertația.

— Azi, mîine, și James va trebui să-și scrie dizertația, adăugă el ironic, agitîndu-și rămurică. Urîndu-J, James dădu la o parte rămurică gîdili" toare, de care taică-su se slujea într-un fel caracteristic pentru el, cu un amestec de severitate și umor, pentru a-și tathina fiul cel mic. Se străduia să termine o dată cu ciorapii aștia isanți, pe care urma să-i trimită mîine băiețușului lui Sorley", îi spuse doamna Ramsay.

„Nu exista nici cea mai mică speranță să se poată face a doua zi plimbarea la Far", îi tăie vorba, răstit, domnul Ramsay.

„Dar cum putea ști ? îl întrebă ea. Vîntul își schimbă adeseori direcția."¹

Extraordinara lipsă de rațiune a acestei remarci și absurditatea spiritului feminin, îl făceau să turbeze de furie. El se avîntase călare în Valea Morții, fusese făcut țandări și se înfiorase și iată că acum ea nu putea ține piept realității; îi deter-vina pe copii să spere în lucruri absolut impo-sile ; de fapt, mințea. Bătu din picior pe treapta de piatră.

— Fir-ai să fii! strigă.

„Dar ce mare grozăvie spusese ? Doar că s-ar tea ca mîine să fie frumos. Și, într-adevăr, s-ar putea."

„Ba nu s-ar putea, cînd barometrul e în scădere vîntul suflă dinspre vest.'-| urmărești adevărul cu atîta surprinzătoare ' de considerație pentru sentimentele celor din să sfîșii cu atîta necruțare și brutalitate vălu-elicato ale politeței, i se părea doamnei Ram-⁵ inșultă atît de oribilă adusă bunei cuviințe *e> încît, fără să răspundă, își înclină capul, și orbită, lăsînd să se abată asupra-i rafala A biciuitoare, și jetul de apă murdară

47

s-o împroaște, fără a li se împotrivi. Nu mai orgi nimic de spus.

Rămase lîngă ea, tăcut. In cele din urmă, foarte umil, îi zise că, dacă dorește, s-ar putea duce sil ceară părerea paznicilor de pe coastă.

Nu exista *om* pe lume căruia doamna RamsayI să-i poarte atîta respect.

Era gata să-l creadă pe cuvînt, îl încredința. Nu-I mai că în cazul asta, nu mai era nevoie să prepare I sandvișurile — asta era tot.

Ea fiind femeia, în mod firesc i se adresau cui toții ba pentru una, ba pentru alta ; unul voia așa, I altul altminteri J copiii creșteau; adeseori aveai senzația că nu era altceva decît un burete îmbibai! de emoții omenești. Iar soțul ei îi spunea : „Fir-aij să fii !•' Spunea : „Cu siguranță c-o să plouă" sau:| „N-o să plouă" ; și, pe dată, un paradis de încredere și siguranță

se deschidea înainte-i. Nu exista om pe lume căruia să-i poarte atîta respect. Simțea ca nu e vrednică să-i lege șireturile de la pantofi

Rușinat de propria-i irascibilitate și de gesticulația furibundă cu care șarjase în fruntea trupelor, mai rîcii, cu oarecare stîngăcie, coapsa goală * fiului său și apoi, ca și cum ar fi obținut încuviințarea soției pentru a se retrage, și cu o mișcă¹* ce-i aminti acesteia de felul în care morsa de J? grădina zoologică, după ce-și înghițea peștele, se rostogolea pe spate și plescăia cu atîta frenezii încît apa din bazin se clătina dintr-o parte în S1^j domnul Ramsay plonja în acrușii serii, care se SU«J

48

tiase, și-și trăgea seva din frunze și din mă răcinii gardului viu, dăruind în schimb, ca o compensație, rozelor și garoafelor o strălucire de care fuseseră lipsite peste zi. „Săvîrșit-a careva o mare gre-aealâl”, repetă el îndepărtîndu-se, și porni să străbată iar terasa în sus și-n jos.

Dar cît de schimbat îi era tonul! Asemenea cucului, care „în iunie cîntă fals^a”; s-ar fi zis că făcea o probă, că era în căutarea unei fraze care să exprime noua lui stare de spirit, dar cum n-o avea la îndemînă decît pe aceasta, se folosea de ea, așa spartă cum era. Dar ce ridicol suna acest *fiăvîrșit-a careva o mare greșeală* !-', rostit în felul nou, aproape ca o întrebare, fără convingere, cu un glas melodios. Doamna Ramsay nu se putu împiedica să zîmbească și, curînd, cum era de așteptat, t plimbîndu-se în sus și-n jos, declamarea se stinse într-un murmur, se pierdu, amuți.

Acum se simțea în siguranță, își regăsise intimitatea cu sine însuși. Stătu o clipă locului ca *- Și aprindă pipa, aruncă o privire spre soția și ml său, încadrați în rama ferestrei și, așa cum cătorul dintr-un tren rapid își ridică o secundă °hii din cartea pe care-o citește și vede o fermă, ^{CO}Pac, un mănunchi de căsuțe, ivindu-se ca o itrare, ca o confirmare a celor tipărite pe pagina ¹ care își întoarce privirile, întărit și satisfăcut, astfel, domnul Ramsay, fără să fi perceput lim-^e prezența fiului sau a soției sale, și numai prin 'Piui fapt de a-i fi înregistrat, se simți întărit și

49

satisfăcut, consfințit în efortul de a ajunge la *M* pătrundere perfect clară a problemei care an în momentul de față potentele spiritului său lumj. l nat. Era un spirit luminat. Dacă gîndirea umanii se aseamănă cu claviatura unui pian, împărțită într-un număr fix de note sau, mai curînd, rînduită ca alfabetul în douăzeci și șase de litere, în per-1 fectă succesiune, spiritul său luminat nu întîmpina I nici o dificultate să parcurgă aceste litere, una I cîte una, cu fermitate și precizie, pînă ajungea, ! să spunem, la litera Q. Ajungea pînă la Q. Nu erau I mulți oameni, în toată Anglia, care să fi ajuns pînă la Q. Oprindu-se un moment lîngă urna de piatră I plină cu mușcate, îi văzu, dar de astă dată la mare I depărtare, pe soția și pe fiul său, încadrați în I chenarul ferestrei, amintind de copiii care, cu o divină inocență, adună scoici și care, preocupați doar de nimicurile așternute la picioarele lor, rămîn cu *totul* lipsiți de apărare împotriva unei fatale amenințări, pe care el o simțea apropiindu-se. Aveau | nevoie de ocrotirea lui ; *le-o* dăruia. Dar după Q ? Ce urmează după Q ? După Q urmează un Ș^{ir} de litere, dintre care ultima este abia vizibilă pen' tru ochii muritorilor, dar licărește, roșie, în depar-tări. Pînă la litera Z nu ajunge decît un om într-"j generație. Totuși, dac-ar putea să ajungă măcar pînă la R, tot ar fi ceva. Cel puțin îl atinsese pe & • își înfigea călcîiele în el. De Q era sigur. Pe Q l putea demonstra. Așadar, dacă Q este Q — atunc»a R... în acest punct își scutură pipa, ciocnind

50

răsunător de două sau trei ori de cornul de berbec ce alcătuiă toarta urnei, și-și continuă raționamentul. Atunci R... își concentra forțele. Se încleșta, însușiri care ar fi salvat echipajul unui vapor părăsit pe o mare zbuciumată, avînd drept provizii doar șase biscuiți și o sticlă de apă, adică : putere de a îndura, simț al echității, prevedere, abnegație, îndemînare, îi veniră în ajutor. Atunci R este... ce este R ? Un oblon, ca pleoapa solzoasă a șopîrlei, se lăsă peste concentrata-i privire lăuntrică și-i întunecă litera R. în această fulgerare de beznă, auzi glasuri rostind... e un ratat... căci R îi depășește puterile. N-o să ajungă niciodată pînă la R. înainte spre R, încă o dată ! R...

însușiri care într-o dezolantă expediție peste în-nderile de gheață ale ținuturilor polare ar fi acut din el conducătorul, ghidul, sfetnicul, al cărui smperament, nici sanguin nici descurajat, cerce-«ază^cu chibzuință tot ce ar putea să survină, pre-gătindu-se să facă față, îi veniră din nou în ajutor. R...

eoapa de șopîrlă flutură iar. Vinele de pe frunte
e îngroșară. Mușcatele din urnă se detașară, de-
tind șocant de vizibile și, printre frunzele lor
tu vedea distinct, fără s-o fi dorit, acea stră-
he, acea evidentă deosebire dintre două catego-
e oameni; pe de-o parte cei ce înaintează trud-
cu o strădanie supraomenească și care, căznin-
~Se ^a drum și perseverînd, repetă întreg alfa-
51

betul, **douăzeci** și șase de litere în total, și ț>e de altă parte, dăruții, inspirații, cei care, în chip
miraculos, absorb toate literele dintr-o străfulgerare — calea geniului. El nu avea geniu ; nici
nu pretindea așa ceva ; dar avea, sau ar fi putut să aibă, forța de a repeta fiecare literă a
alfabetului, de la A la Z, în ordine și cu acuratețe. Și totuși, înțepenise la Q. Înainte deci, spre
R !

Simțăminte demne de un conducător de expediție care, acum că zăpada începuse să cadă și
creștetul muntelui se înfășurase în ceață, știe că va trebui să se aștearnă la pămînt și să moară
înainte de revărsatul zorilor, i se furișară în suflet, făcînd să-i pălească culoarea ochilor, și
dîndu-i chiar, în spațiul celor două minute cît ținu rondul său pe terasă, înfățișarea decolorată
a bătrîneții veștede. Și totuși n-o să moară culcat la pămînt; o să afle un colț de stîncă unde, cu
ochii pironiți asupra furtunii, trudindu-se pînă la capăt să-etră-pungă bezna, va muri în
picioare. N-o să ajungă niciodată pînă la R . !

Rămase ca împietrit lîngă urna din care se re-A'arsau mușcatele. Dar la urma urmelor,
continua el să se întrebe, cîți oameni, dintr-o mie de milioane, ajungeau pînă la litera Z ?
Desigur, conducătorul unei coloane de speranțe pierdute putea să-și pună această întrebare și
să-și răspundă, fără a trăda expediția ce-l urma : „Poate că unul¹. Unul

52

dintr-o generație. Și atunci, poate fi el învinuit că nu-i acel unul ? Din moment ce s-a străduit
onest, din moment ce a dăruit ce era mai bun într-insul, pînă nu-i mai rămăsese nimic de
dăruit ? Și faima acelui unul, cit durează ? Dar este oare îngăduit, chiar unui erou pe moarte,
să-și pună întrebarea, înainte de a închide ochii, în ce fel va vorbi omenirea despre el mai
tîrziu ? Faimele durează poate două mii de ani. Și ce înseamnă două mii de ani? (întreba domnul
Ramsay, ironic, eu ochii țintă la gardul viu). Într-adevăr, ce înseamnă, contemplate de pe
creștetul unui munte, întinsele pustietăți ale secolelor ? Pînă și piatra pe care o rostogolești cu
vîrfurile ghetelor va dura mai mult decît Shakespeare. Iar mica lui luminiță va arde, fără prea
multă strălucire, un an sau doi, după care va fi absorbită de o lumină mai puternică, și
aceasta, la rîndul ei, de o alta și mai vie (scruta atunericul prin încîlceala crengilor). Cine, dar,
L-ar putea învinui pe conducătorul acelei coloane a speranțelor pierdute care, la urma urmei,
se căță-rase destul de sus pentru a putea desluși zădărnicia anilor și stingerea stelelor, cine l-ar
învinui >entru că, înainte ca moartea să-i fi încremenit mădulele în nemișcare, și-a înălțat la
tîmplă, cu Secare solemnități, degetele amorțite și și-a în-rcPtat umerii, astfel încît expediția
de salvare, cînd ¹ sosi, să-*l găsească mort la datorie, în postura de

53

brav ostaș ? Domnul Ramsay își îndreptă umerii și rămase țeapăn lîngă urnă.

Cine-l va învinui dacă, stînd astfel, nemișcat, o clipă, gîndul îi rătăcește la faimă, la expediția
de salvare, la tumuli înălțați peste osemintele lui de către discipoli recunoscători ? Și cine, în
sfîrșit, îl va înviiui pe conducătorul coloanei sortită piei-rii, pentru faptul că, după ce se
aventurase spre limitele extreme, secîndu-și și ultimul strop de vlagă, și se lăsase furat de
somnia fără să-i pese dacă se va mai deștepta ori ba, simte acum furnicătură în degetele mari de
la picior, care-i dau a înțelege că trăiește, și că, în general, n-are nimic împotriva să trăiască,
dar că i-ar fi necesare puțină simpatie, și puțin whisky și cineva căruia să-i povestească de
îndată istoria suferințelor sale ? Cine l-ar învinui ? Cine nu se va bucura în taină, dnd va vedea

eroul depunându-și armura și oprin-du-se la fereastră, pentru a-și contempla soția și fiul, care la început îi apar la mare depărtare, apoi se apropie din ce în ce, pînă cînd buzele, cartea, capetele lor i se detașează clar în fața ochilor, deși încă fermecătoare și stranii din pricina intensității izolării sale, a pustietății secolelor și a stingerii stelelor și, în cele din urmă, vîrîndu-și pipa în buzunar și înclinîndu-și magnifica frunte în fața femeii — cine oare l-ar învinui că aduce omagiu frumuseții lumii ?

54

Dar fiul său îl ura. îl ura pentru că venise către ei, că se oprise, că-i privea ; îl ura pentru că-i întrerupsese ; îl ura pentru exaltarea și sublimul gesturilor sale ; pentru capul său magnific ; pentru exigența și egoismul său (iată-l aici, impu-nîndu-le să ia aminte la el) ; dar, cel mai mult, ura zbirnîiala și zumzăiala prin care se exprimau emoțiile tatălui său și care, vibrînd în juru-le, tulburau perfecta simplitate și bunul simț al relațiilor cu mama lui. Prin faptul că-și ținea privirea țintuită pe pagină, spera să-l facă pe taică-su să se depărteze ; iar prin faptul că arăta cu degetul la un anumit cuvînt, spera să recheme atenția mamei-si, care, știa el cu iritare, o lua razna de îndată ce tata se oprea. Dar nu ! Nimic nu-l putea face pe domnul Ramsay să se îndepărteze. Acolo stătea, reclamînd simpatie.

Doamna Ramsay, care ședea într-o atitudine relaxată, cuprinzîndu-și copilul cu brațul, își îndreptă spinarea și, întorcîndu-se pe jumătate, păru^{sa} se înalțe cu efort și, pe dată, să lanseze în văzduh, vertical, o ploaie, o coloană de energie vapo-pizată, arătînd în același timp însuflețită și vioaie, ° parcă toate sursele ei de vitalitate se contopiseră într-o forță unică ce ardea și ilumina (deși ședea^{lni}ștită și-și reluașe împletitura la ciorap); și în «astă minunată fecunditate, în această fîntînă,

55

în **țîșnirea** de viață, se afundă fatala sterilitate a masculului, ca un plisc de alamă, sterp și golaș, Avea nevoie de înțelegere. Era un ratat, îi spuse. Andrelele doamnei Ramsay scăpărară. Domnul Ramsay repeta, fără să-și desprindă ochii de la fața nevesti-si, că e un ratat. Doamna Ramsay îl răcorea, suflîndu-i briza cuvintelor ei. „Charles Tansley... spune...”¹ Dar el avea nevoie de mai mult de-atîta. Avea nevoie de simpatie, avea nevoie, în primul rînd, să fie încredințat de geniul lui, și apoi să fie cuprins din nou în ciclul vieții, reîncălzit și consolată, să i se redea uzul simțurilor, să-și simtă sterilitatea fertilizată, și toate încăperile casei să se reanimeze ; salonul, îndărătul salonului bucătăria, peste bucătărie, dormitoarele ; și după acestea, odăile copiilor; trebuiau mobilate, trebuiau să fie pline de viața.

„Charles Tansley îl consideră cel mai mare metafizician contemporan”, îi spunea ea. Dar el avea nevoie de mai mult. Avea nevoie de simpatie. Avea nevoie să fie încredințat că și el trăiește în inima vieții, că e util, nu numai aici, ci în lumea întreagă. Scăpărîndu-și andrelele, doamna Ramsay, plină de încredere, țînîndu-se dreaptă, îi crea salonul și bucătăria, le umplea cu o caldă iluminare. Îl îndemna să se simtă acolo la largul lui, să intre și să iasă, să guste bucuria. Rîdea, tricota. Stînd în picioare între genunchii ei, foarte țeapăn, Jsmes, simțea forța mamei lui ureînd ca o văpaie, pentru a fi sorbită și jstinsă de pliscul acela de alamă, de paloșul dur al masculului, care izbea fură milă, Iar si iar, cerșind simpatie.

„E un ratat”, repeta într-una. „Ei, cum așa, privește numai, convinge-le/- Scăpărîndu-și andrelele, rotîndu-și privirea în jur, pe fereastră, în cameră, la James, îl încredința, fără nici o umbră de îndoială, prin rîsul ei, prin echilibrul ei, prin competența ei (așa cum o dădacă, traversînd cu o luminare în mîină o cameră întunecată, potolește spaima unui copil nervos), că totul era real; casa era plină ; grădina fremăta în vînt. Dacă-și sădea în ea încrederea firească, nimic nu-l putea atinge; oricît de adînc s-ar îngropa sau oricît de sus s-ar cățăra, nu s-ar afla o clipă lipsit de tovarășia ei. Și, împăunîndu-se astfel cu puțința ei de a învălui și de a ocroti, nu-i mai rămase nici o cochilie din ea însăși pentru a se putea regăsi și pe sine; totul era dăruit tu risipă ' cheltuit ; iar James, așa cum sta țeapăn între genunchii ei, o simți că se înalță și se răspîndește ca un pom încărcat de roade, de flori trandafirii și ramuri unduioase,

printre care pliscul de alamă, paloșul dur al tatălui său, omul egoist, se afunda și izbea, **cerșind** simpatie.

Umplut de cuvintele soției sale ca un copilăș care ^adoarme cu burta plină, și aruncându-i o privire ^e umilă recunoștință, spuse în cele din urmă, **restabilit**, reîmprospătat, că se duce să facă un tur : să-i vadă pe copiii jucând cricket. Și se duse.

57

Îndată după aceea, doamna Ramsay păru să se reîmpătorească în ea însăși, petală cu petală închizându-se și strângându-se una în cealaltă, întreaga structură căzînd turtită sub propria-i greutate, stoarsă de vlagă, așa încît nu-i mai rămase putere decît să-și plimbe degetul, într-un delicios abandon al epuizării, pe pagina basmului de Frații Grimm, în timp ce beția creației împlinite pulsa ritmic în ea, ca vibrația unui arc total destins, care acum, încetișor, reintră în nemișcare.

Pe măsură ce soțul ei se îndepărta, părea că fiecare bătaie a acestui puls îi cuprindea laolaltă pe ea și pe dînsul, dîndu-le acea armonie pe care două note muzicale, una înaltă și alta joasă, cîntate simultan, par să și-o comunice una celeilalte în timp ce se îmbină. Și totuși, pe cînd ecoul se stingea, iar doamna Ramsay se întorcea spre basmul cu zîne, se simți epuizată nu numai trupește (mai tîrziu avea să se simtă mereu așa, dar la vremea aceea încă nu); istovirea fizică era însă străbătută de o altă senzație, vag neplăcută, și care avea altă sursă. Citind cu glas tare povestea *Nevestei pescarului*, nu s-ar fi putut spune că-și dădea seama exact de unde venea senzația ; și nici nu-și topi nemulțumirea în cuvinte cînd, întorcînd o pagină și oprindu-se o clipă din citit, auzi, surd și amenințător, un val prăvălindu-se și-și dădu seama de unde venea totul: nu-i plăcea, nici măcar pentru o secundă, să se simtă mai bună decît soțul ei; și, în plus, nu putea îndura faptul de a nu fi

58

sigură, atunci cînd îi vorbea, de adevărul spuselor ei. Că universitățile și oamenii aveau nevoie de el i că prelegerile și cărțile sale erau de cea mai mare importanță, de asta nu se îndoia nici o clipă ; dar ceea ce o deruta erau relațiile dintre ei, felul cum venea la ea, fățiș, în văzul tuturor, astfel încît oamenii spuneau că îi este necesară, cînd, de fapt, ar trebui să știe că dintre ei doi el era infinit mai important, și că ceea ce dădea ea omenirii, în comparație cu ceea ce dădea dînsul, era cu totul neglijabil; și mai era ceva : faptul că nu se simțea în stare să-i spună adevărul, de pildă, că era igrijorată din pricina acoperișului de la seră și de cheltuiala pe care ar reprezenta-o reparația, cincizeci de lire, probabil; și-apoi în legătură cu cărțile sale, se temea că &r putea ghici, ceea ce ea cam bănuia, anume că ultima lui carte nu era -loc. și cea mai bună (înțelesese acest lucru de la Iliam Bankes) ; apoi faptul că-i ascundea micile împlări zilnice, lucru de care copiii își dădeau tîna, ceea ce însemna o povară pe umerii lor — >ate acestea știrbeau bucuria completă, bucuria ^lă a celor două note cîntate simultan, și, în ure-^{lea} ei, sunetul murea acum într-o lamentabilă disonanță.

Pe pagina cărții se așternu o umbră ; ridică ochii. < *■ «ugustus Carmichael care trecea tîrșindu-și P*> tocmai acum, în chiar momentul cînd era ^los să și se amintească de neconcordanța relațiilor

umane, de faptul că și cele mai desăvîrșite

59

dintre ele au o fisură și nu suportă examinarea lucidă la care le supunea dînsa, din dragoste pentru soțul ei și din instinctivă nevoie de adevăr-în momentul acesta, cînd era dureros pentru ea să se simtă vrednică de dispreț și împiedicată în împlinirea funcțiunilor ce-i reveneau de drept de către aceste falsități, de către aceste exagerări — tocmai în acest moment cînd era pradă unor frămîntări nedemne, izvorîte pe urmele exaltării ei, își găsisese domnul Carmichael să-și tîrșească picioarele în papucii lui galbeni, și nu știu ce demon din ea o făcu să-i strige în timp ce trecea: — Intri în casă, domnule Carmichael ?

Au *răspunse nimic*. Lua opium. Copiii spuneau că d n pnaa asta i se îngălbenise barba. Poate

că da Limpede pentru ea era doar faptul că bietul
cTut nd'n ^ neferkiti* «* venea la ei in fiecă an cautind parca un soi de evadare ; si totuși în **fiecare**
an îi dădea aceeași impresie /nu aveaTcre-

înZr T Doamna Ramsay ji sPulwa : >.Mă duc

îtl îmt nGVoice Săi††l i3U timbrG† hîrtie† **tutun ?**« ^1 simțea oarecum ferindu-se. Nu avea
încredere

S ^ oPera Sotiei IUL Doamn* R^say își oribil în care îl tratase această soție

GO

■i care o făcuse pe ea să simtă că se preface în stană de piatră, acolo, în odăița sordidă din St. John's Wood, când o văzuse eu ochii ei pe femeia aceea îngrozitoare dîndu-l afară din casă. Părul lui era în dezordine ; lăsa întotdeauna să-i pice mîncare pe haine ; era plicticos ca bătrînii care n-au nimic ce face în lumea asta ; și nevastă-sa îl gonise din casă. Îi spusese în felul ei odios : „Uite ce-i, doamna Ramsay și cu mine avem ceva de discutat împreună", si doamna Ramsay putuse întrezări, de parcă i s-ar fi perindat clar prin fața ochilor, nenumăratele mizerii din viața domnului Carmichael. Oare avea destui bani ca să-și cumpere tutun ? Să fi fost oare nevoit să-i ceară nevastă-sa -înd dorea să-și cumpere ? O jumătate de coroană ?

Optsprezece pence ? Oh, nici nu se putea gîndi la micile umilințe la care-l supunea nevastă-sa. Și acum, într-una (din ce pricină nu-și putea da seama, decît că acest lucru se datora probabil, într-un fel, soției lui), se ferea de ea. Nu-i povestea niciodată nimic. Ce-ar fi putut să mai facă * plus pentru el ? îi rezerva o cameră însorită. -°Piii se purtau frumos cu dînsul. Niciodată nu-l isase să înțeleagă, prin vreun semn, că prezența i ar fi nedorită. Se întrecea pe sine în a-i vădi letenie. „Dorești timbre, domnule Carmichael, ai 'oie de tutun ?", „Uite o carte care cred că o ~ft placă^l și așa mai departe... Și de fapt — de

^lPt (aici, involuntar, își îndreptă ținuta, sentimenten-ropriei ei frumuseți făcîndu-se simțit, lucru
61

care i se întîmpla atît de rai-), de fapt, nu întîm. I pina, în general, nici o dificultate în a se face I îndrăgită de oameni ; de pildă George Manning > sau domnul Wallace ; oricît erau ei de celebri, I veneau s-o caute, seara, pentru a sta liniștiți la I taclale cu ea, la gura sobei. Purta în permanență, I și nu se putea împiedica să nu fie conștientă, I făclia frumuseții; o ținea drept în sus, în orice în-căperc unde intra ; și, în fond, oricît ar fi voalat-o, I și oricît ar fi încercat să se sustragă de la mono- j tonia atitudinii pe care i-o impunea, frumusețea ei I ieșea la iveală. Fusesse admirată. Fusesse iubită. In- j trase în încăperi cu oameni îndurerați. Lacrimi curseseră în fața ei. Bărbați și chiar femei, uitînd de complexitatea lucrurilor, și-au îngăduit, alături de ea, mîngîierea simplității. O jigneia faptul că **domnul** Carmichael se retrăgea. O dorea faptul acesta. Și-apoi n-o făcea deschis, leal. Aceasta O^l supăra, venind mai ales acum să încununeze nemulțumirea pricinuită de soțul ei; senzația pe care o încercase cînd domnul Carmichael își tîrșise pașii pe lîngă ea, în papucii galbeni, limitîndu-se să-i răspundă la întrebare printr-o înclinare a capului și ținînd o carte sub braț, era aceea că o suspecta ; și că toată această dorință a ei de a dăruie de a ajuta, nu era decît o vanitate. Oare pentru a-și satisface amorul propriu simțea instinctiv nevoia să sară în ajutor, să dăruiască ? Pentru ca oamenii să poată spune despre ea : „O, doamna Ramsay! Scumpa doamnă Ramsay...

Fireș^{te}<

62

doamna Ramsay !", pentru ca să aibă nevoie de ea, ;_o cheme, s-o admire ? Oare în sinea ei asta căuta, si deci, cînd domnul Carmichael se ferea de dînsa, ca în acest moment, retrăgîndu-se într-un colțisor unde stătea și alcătua acrostihuri, doamna Ramsay nu se simțea numai disprețuită în ce privește dorința ei instinctivă, ci și avertizată asupra laturii de meschinărie din firea ei, și asupra relațiilor umane, care, în cel mai bun caz, erau impure, vrednice de dispreț, întemeiate pe interese personale ? Așa cum arăta acum, sleampătă și istovită și, de

bună seamă (obrajii i se scoîlciseră, părul îi albise), departe de a mai oferi o priveliște care să-ți umple ochii de bucurie, ar face mai bine să-și concentreze gândurile pe povestea pescarului și a nevestei sale și în felul acesta să potolească acel pachet de nervi (cel mai sensibil dintre toți copiii), care era fiul ei James.

„Omul simțea o greutate pe inimă, citi ea cu las tare, și nu voia să plece la drum. își spunea * sinea lui : «Nu fac bine», și totuși plecă. Și când ajunse la malul mării, apa era sîngerie și sinilie, înușie și vîscoasă ; nu mai era verde și aurie ca Jinte, dar arăta încă liniștită. Rămase la mal și ■*•«* Doamna Ramsay ar fi dorit ca soțul ei să ~și fi ales tocmai acest moment pentru a se opri ga ea. De ce nu s-a dus să-i privească pe copii imd cricket, așa cum spusese ; se uită spre ea și ² James ; dădu din cap ; îi aprobă ; își reluă Aarea, trecu mai departe, văzînd în fața lui

63

gardul viu care de atîtea ori constituise fundalul necesar pentru a întregi sensul unei pauze în vorbire, sau a da semnificație unei concluzii; văzîndu-și soția și copilul, văzînd urnele din care se vălureau trenele de mușcate roșii — decorul obișnuit al afîtor meditații — și care purtau printre, frunze mesaje scrise parcă pe petece de hîrtie, ca acelea pe care mîzgălești în grabă notițe în timpul lecturii — înregistrînd toate acestea, lunecă mai departe, lin, transportat de reflecțiile pe care i le sugera un articol apărut în *The Times*, în legătură cu numărul americanilor care vizitează anual casa lui Shakespeare. Oare dacă Shakespcare n-ar fi existat niciodată, se întreba el, fața lumii ar fi fost mult schimbată ? Progresul civilizației depinde oare de marile personalități ? Soarta omului mediu poate fi considerată oare îmbunătățită acum, față de cea din vremea faraonilor ? Dar soarta omului mediu poate constitui criteriul *de* apreciere și unitatea de măsură a civilizației ? continua să se întrebe. Poate că nu. Poate că pentru a asigura binele suprem al umanității este nevoie de o clasă de sclavi. Omul care conduce liftul în stația de metrou reprezintă o necesitate eternă-Gîndul acesta îi era foarte neplăcut. Scutură di# cap. Pentru a-l alunga, va trebui să găsească un mijloc de a respinge ideea preponderenței artei. Va demonstra că lumea a fost făurită pentru omul mediu ; că arta nu e decît un ornament suprapus pe fațada vieții ; și că n-o exprimă. Și că

64

Shakespeare nu constituie o necesitate. Fără să știe precis de ce anume dorea să-l discrediteze pe Shakespeare și să vină în ajutorul omului etern care stă în ușa liftului de la metrou, smulse cu furie o frunză din gardul viu. Toate acestea vor trebui preparate și servite pe tavă, luna viitoare, tinerilor de la Cardiff, își spuse ; aici, pe terasă, nu făcea decît să strîngă nutreț și să ciugulească (zvîrli brusc frunza pe care o rupsese cu atîta necaz), asemenea unui călăreț ce se apleacă din goana calului pentru a culege un mănunchi de roze, sal care-și îndeasă buzunarele cu alune, în timp ce străbate la trap cărările și plaiurile unui ținut pe care-l cunoaște din copilărie. Totul îi era familiar : cotitura de aici, pîrleazul de colo, scurtătura care aie peste cîmp. Ceasuri întregi și le petrecea în felul ăsta, seara, trăgînd din pipă, bătătorind cărările gîndului în sus și-n jos, străbătînd în lung și-n lat potecile și ogrăzile bine cunoscute, toate mbibate de istorie : o bătălie aici, viața unui om 6 stat dincolo, poeme, anecdote, și chiar figuri — ■ⁿ gînditor, un ostaș ; totul foarte net și limpede ; dar.

Pînă la urmă, drumeagul, cîmpul, ograda, alunul încărcat de rod și gardul viu, în floare, îl ceau tot mai departe, pînă la acel cot al drumului

^{nc*}e întotdeauna descăleca, își lega calul de un
P^{ac} Și-și continua înaintarea pe jos. Ajungea
ftiucă pajiștii și privea la golul ce se căsca
«edesubt.

65

Era destinul lui, particularitatea lui, fie că o ' voia sau nu, să nimerescă pe un pînten de
pămînt devorat încetul cu încetul de mare, și să rămînă acolo, în picioare, părăsit, ca o pasăre
marină soli- / tară. Era forța lui, darul lui de a se despovăra deodată de tot ce-i superfluu, de a
se strînge în sine și a se micșora așa încît să pară mai dezgolit și I mai împutinat, chiar și
fizic, dar fără să piardă nici o fărîmă din intensitatea spiritului și să ră-mînă astfel, în picioare,
pe multe, înfruntînd tene- : brele ignoranței umane și faptul că rămînem ne- . știutori în timp
ce marea devorează solul în carfr-ne-am înfipt picioarele — acesta era destinul lui, **darul** lui.
Dar, deși în clipa cînd descălecăse se descotorosise de toate gesticulațiile și zorzoanele, de
toate trofeele alcătuite din alune și din roze, *i* și se comprimase pînă-ntr-atît încît își uitase
nt>a numai renumele ci pînă și numele, își păstra totuși chiar și în această dezolare, o
luciditate care nu cruța nici o nălucă și nu-i îngăduia luxul nici unei viziuni ; aceasta era
postura în care le inspira **lui** William Bankes (intermitent), lui Charles Tansley (slugarnic) și
soției sale — acum, cînd ridicîndu-și ochii îl văzuse stînd la marginea peluzei — °
profundă reverență, milă și grațitudine, așa cum un stîlp împlîntat în matca unui canal, un stîlp
băWJ de valuri și escaladat de pescăruși, inspiră veselilor pasageri ai unui vaporăș un
simțămînt de recunoștință pentru faptul că și-a asumat misiun^{ea}

66

de a indica, el singur, prezența canalului, acolo, în viitoarea apelor.

„Dar părintele a opt copii nu are de ales...” Bolborosind aproape cu voce tare, își curmă gîndu-
rile, se întoarse, oftă, își înălță ochii, căută din priviri silueta soției sale citind povești
băiețașului; își umplu pipa. Se desprinsese din contemplarea priveliștii ignoranței umane, și a
condiției umane, și a apelor mării ce înghit treptat pămîntul pe care stăm, priveliște care l-ar fi
putut îndruma către ceva interesant, dacă ar fi avut tăria s-o scruteze în continuare, fără să
clintească ; și găsi consolare în fleacuri atît de inconsistente în comparație cu tema
augustă'care-l preocupase pînă mai adineauri, tncît se simțea ispitit să treacă sub tăcere
această reconfortare, să o minimalizeze, ca și cum, pentru un om onest, faptul de a fi surprins
gustînd o slipă de fericire într-o lume de mizerie, înseamnă cea mai abominabilă dintre crime.
Era adevărat ; ^a cea mai mare parte se simțea fericit ; o avea Pe soția lui ; avea copiii ;
promisese ca peste șase Ptămîni să conferențieze în fața tinerilor de la Cardiff, „niște aiureli”¹
despre Locke, Hume, Ber-^{^e}y și cauzele Revoluției Franceze. Dar toate [^]stea, și plăcerea pe
care i-o pricinuiău, plăcerea ^a construi fraze, plăcerea pe care i-o dădeau ftuziasmul
tineretului, frumusețea soției sale, **tri-**^{le} de admirație care-i veneau de la Swansea, ^{lr}diff,
Exeter, Southampton, Kidderminster, Ox-^rd, Cambridge — toate trebuiau să fie minimali-

67

zate și camuflate **îndărătul** expresiei „a vorbi despre niște aiureli”, pentru că, de fapt, el nu
realizase încă lucrul pe care ar fi trebuit să-l realizeze. Expresia era o simplă deghizare ; era
refugiul unui om înspăimîntat să-și mărturisească propriile sentimente, un om care nu
putea spune : „Iată ce-mi place — iată cine sînt” ; un om vrednic de milă și antipatie în ochii
lui William Bankes și ai lui Lily Briscoe, care se întrebau de ce erau necesare asemenea
disimulări; de ce simțea mereu nevoia să fie elogiât; de ce un om atît de curajos în gîndire era
atît de timid în viață ; și în ce chip straniu izbutea să fie în același timp atît de venerabil și de
rizibil.

A preda și a predica sînt lucruri ce depășesc puterile omenești, bănuia Lily (tocmai își strîngea
unelte de pictură). Cei înălțați în slăvi trebuie, într-un fel, să se prăbușească la pămînt.
Doamna Ramsay îi dăruia cu prea multă ușurință tot ce-i cerea. „Și apoi, probabil, îl tulbură
contrastele dintre preocupări, spunea Lily. Vine din lumea cărților lui și dă peste noi, care

jucăm tot felul de jocuri și discutăm tot felul de prostii. Gîndește-te numai ce contrast izbitor față de problemele asupra cărora meditează el", mai spunea Lily. Acum se îndrepta spre ei. Dar iată-l că se oprește ca **împietrit** și se uită în tăcere la mare. Se întoarce și se îndepărtează din nou.

68

■— Da, rosti domnul Bankes, privindu-l cum se îndepărta. Păcat, de o mie de ori păcat. (Lily spusese ceva, cum că domnul Ramsay o sperie — trecea atît de abrupt de la o stare la alta.) Da, rosti domnul Bankes, păcat, de o mie de ori păcat că Ramsay nu putea să se comporte, în mai mare măsură, la fel ca toți oamenii. (îi plăcea Lily Briscoe ; cu ea putea discuta deschis despre Ramsay.) Iată de ce, spunea el, tînăra generație nu-l citește pe Carlyle ¹. „Un babalîc mofluz și arțăgos, care-și iese din fire că *porridge*-~~||||~~² s-a răcit, ce drept are el să ne dea nouă lecții ?" Așa gîndea domnul Bankes că se exprimă tinerii din ziua de azi. Și era de o mie de ori păcat, cînd te gîndești "- așa cum gîndea el — că totuși Carlyle a fost "nul din cei mai mari dascăli ai tineretului.

Lily se rușina să mărturisească adevărul, că nu-l ^ai citise pe Carlyle de pe băncile școlii. Dar, după Părerea ei, faptul că domnul Ramsay, cînd îl durea degetul mie, își închipuia că vine slîrșitul lumii, ^{nu} te putea face decît să-l îndrăgești și mai mult.

^a asta o supăra pe ea. Căci cine s-ar fi putut ^{lasa} înșelat ? îți cerea fâțiș să-l fletezi, să-l admiri, * ^{mîci}le lui tertipurii nu amăgeau pe nimeni. Ceea

¹ *Thomas Carlyle* (1795—1881) — istoric și filozof englez, s "Părător al „cultului eroilor". Fiertură de ovăz, care se consumă mult în Anglia.

69

ce-i dispăcea ei era îngustimea lui, orbirea lui spuse Lily urmărindu-l din priviri.

— Puțintel cam ipocrit ? sugeră domnul Bankes privind și el spatele domnului Ramsay, căci tocmai în clipa aceasta se gîndea la prietenia lui, și la refuzul lui Cam de a-i oferi o floare, și la toți băieții și fetele acelea, și la propria lui casă, foarte confortabilă, dar cam prea liniștită acum, de cînd îi murise soția. Da, desigur, avea munca lui... Totuși, tare ar fi vrut ca Lily să fie de acord cu el că Ramsay era, așa cum se exprimase, „puțintel cam ipocrit".

Lily Briscoe continua să-și adune ustensilele, ba ridicîndu-și, ba plecîndu-și privirile. Cînd le ridica, îl vedea pe domnul Ramsay venind spre ei, le-găîndu-se, indiferent, distrat, îndepărtat. „Puțintel cam ipocrit? repetă ea. O, nu — cel mai sincer dintre oameni, cel mai autentic (iată-l lîngă ei), cel mai bun'- ; dar cînd își pleca privirile, gîndea : ■ „E absorbit de el însuși, e tiranic, e nedrept" : și-și ținea privirile în pămînt, dinadins, pentru că numai așa izbutea să-și păstreze mintea clară cînd se afla cu familia Ramsay. De îndată ce ridica ochii și-i vedea, avea senzația că erau scâldați în ceea ce numea dînsa „aureola iubirii". Deveneau parte din acel univers ireal, dar pătrunzător și tulburător, care este lumea văzută cu ochii iubirii-Cerul se lipea de ei ; păsările cîntau prin ei. Și» ceea ce era încă mai amețitor, simțea Lily în timp ' ce-l vedea pe domnul Ramsay reducîndu-se și ^{te~}

70

trăgîndu-se, și pe cu &i. . j.tomsay șezmd în fereastră cu James, și norul plutind, și arborele încli-nîndu-se, era faptul că viața, deși închegată din mici incidente distincte, pe care le trăiești separat, unul cîte unul, se întregea într-un singur tot și se arcuia ca un val ce te saltă o dată cu el și te prăvălește o dată cu el, zvîrlindu-te violent jos pe plajă.

Domnul Bankes o aștepta să-i răspundă. Pe punctul de a face o remarcă critică la adresa doamnei Ramsay, anume că și dînsa era într-un fel alarmantă, fiind prea arbitrară, sau ceva în genul ăsta, Lily își dădu seama că răspunsul ei devenise inutil datorită extazului în care căzuse domnul Bankes. Căci numai extaz îl puteai numi, țînînd seama s vîrsta lui trecută de șaizeci de ani, de asepsia ii impersonalitatea persoanei lui, de albeața hala-ului de laborator care părea să-l înfășoare în permanență. Pentru el, a privi așa cum îl văzu Lily 'rivind-o pe doamna Ramsay, însemna un extaz 'chivalent, simțea Lily, cu pasiunea unei duzini de tineri (și poate că doamna Ramsay nu stîrnise Niciodată pasiunea unei duzini de tineri). Era iu-■ gîndi ea, prefăcîndu-se că-și strînge pînza, distilată și filtrată ; iubire care nu năzuia să-și atingă obiectul; da, asemenea iu-^{li} Pe care matematicienii o nutresc pentru simțuri, ^{sau} pogțij pentru

imaginile lor, si senti-ntul acesta era destinat să se răsfrîngă asupra

71

lumii și să devină parte a bunurilor cucerite de umanitate. Așa și era. Lumea ar fi avut de câștigat dacă domnul Banjces ar fi spus de ce-i plăcea atât de mult această femeie ; de ce privești pe care o oferea, citind un basm fiului ei, avea asupra-i același efect ca și soluționarea unei probleme științifice ; astfel încât ramase în contemplație și încercă același sentiment ca în clipa când aducea o dovadă absolută în legătura cil sistemul digestiv al plantelor ,- anume, încerca sentimentul că barbaria fusese domesticită și domnia haosului înfrîntă.

-Un asemenea exta[^] — căci altfel cum l-ai fi putut numi ? — o făcu pe Lily Briscoe să uite cu totul ceea ce fusese pe punctul să spună. Era ceva lipsit de importanță ; ceva în legătură cu doamna Ramsay. Ceva ce pâlise alături de acest „extaz*”, de această contemplație mută, care-i insufla o arzătoare grațitudine ; căci nimic n-o liniștea mai-mult, nimic n-o elibera de perplexitățile vieții și n-o ușura în chip atât de miraculos de poverile existenței, ca această putere sublimă, acest dar ceresc, pe care n-ai dori să-l tulburi atîta timp cit dăinuie, nu mai mult decît ai dori să destrami fișia de soare așternută pe podea.

Faptul că oamenii pot iubi astfel, că domnul Bankes era în stare să poarte asemenea sentimente doamnei Ramsay (51 privi îngândurată), era reconfortant, era înălțător. își șterse pensulele, una după alta, freeîndu-le cu o bucată de cîrpă veche* cu- voita smerenie. Se adăpostea îndărătul reveren-

tei care se revărsa asupra tuturor femeilor ; se simțea ea însăși omagiată. N-are decît să. se uite la pîn7.a ei; o să furișeze și ea a privire la tablou.

li venea să plîngă. Tabloul era slab, slab, infinit de slab ! Firește că l-ar fi putut picta altfel; culorile puteau fi subțiate și estompate ; formele eterizate ; așa l-ar fi văzut Pauneeforte. Dar ea nu vedea lucrurile în felul ăsta. Ea vedea culoarea arzînd be o armătură de otel : vedea lumina unei aripi de fluture lăși.ndu-șe pe> arcadele unei catedrale. Din toate acestea , rămmeau doar eîteva tușe de penel, aruncate pe pjn/.ă la întîmplare. Dar pictura ei nu va fi niciodată privită : și nici sXxx-nată vreodată pe'perete ; și iată că exista domnul Tansley care-i murmura la' ureche : „Femeile nu pot picta, femeile nu pot scrie".'. ' v' . Acum însă își aducea aminte ce voise să spună m legătură cu doamna Rarnsay, Nu știa în ce chip și7ar fi exprimat gîndul, dar ar î fost ol critkă. O șocase cu o seară înainte atitudinea ei i cam arbitra:ă. Urmărind însă privirea in care o învăluia domnul Bankes, Lily își spuse că nici oj n-ar putea venera 6 altă femeie în. felul;

care adora el ; nu le rămînea decit să se adăpos-" ă, amîndouă, la umbra cu care le ocrotea *9mrrul Ijankes. Urmărindu-i văpaia privirii, îi «augă și ea o rază[^] dar distinctă, gîndind că ; . canina Ramsay ^ra, fără îndoială, cea mai ferme-'

o[^]re dintre ființe (așa cum sta aplecată deasupra :

■")', poate ca și cea mai bună; dar, în'același*'

-i

73

timp, era diferită de forma perfectă care li se înfățișa acolo. Dar de ce diferită și In ce fel diferită ? se întreba, răzuind de pe paletă toate grămăjoarele de albastru și verde care acum i se păreau niște bulgări de materie moartă, dar căroră, își făgăduia solemn, o să le insuflă viață, o să le imprime mișcare, fluentă, silindu-i să i se supună..., mîine. In ce fel era diferită ? Ce spirit anume- era în ea, ce element esențial, datorită căruia, cînd găseai o mînușă uitată într-un colț de canapea, știai fără greș, numai din felul cum îi erau răsucite degetele, că îi aparținea doamnei Ramsay ? Era ca o pasăre în ce privește iuțeala ; ca o săgeată în ce privește precizia. Era voluntară ; își impunea voința (desigur, se corectă Lily, mă gîndesc la relațiile ei cu celelalte femei, și eu sînt mult mai tînără, și sînt o persoană insignifiantă, și locuiesc lîngă Brompton Road). Deschidea întotdeauna ferestrele dormitoarelor. închidea ușile. (Lily încerca

în felul acesta să-și declanșeze *m* minte refrenul doamnei Ramsay.) Te trezeai cu ea în toiul nopții, după o ușoară bătaie în ușa dormitorului, înfășurată într-o blană veche (căci așa își încadra de obicei frumusețea — cu ceva apucat în grabă dar care i se potrivea de minune), și ^{se} amuza să-ți reproducă o scenă oarecare — Charles Tansley care nu-și putea găsi umbrela ; sau domnul Carmichael pufnind și sforăind ; ori domnul Ban-kes declarând : „sărurile x^egetaie se pierd". Mii*¹³ toate acestea cu multă dibăcie ; ba chiar cu °

74

nuanță răutăcioasă ; și apoi, îndreptându-se spre fereastră, sub pretextul că trebuie să plece — se minase de zi, se vedea soarele răsărind — pe jumătate întoarsă cu spatele și cu tonul cel mai ițim, dar păstrându-și nota de veselie, începea să-ți spună că trebuie, și Mintă trebuie, și ele toate trebuie să se mărite, căci oricîți lauri i s-ar conferi ei, Lui Lily (dar doamna Ramsay nu se sinchisea nici cît negru sub unghie de pictura ei) sau oricîte cuceriri ar face Mintă (de bună seamă că doamna Ramsay avusese partea ei din acestea din urmă), și ajunsă aici se întrista, se întuneca, și se așeza lin nou pe scaun, nu era cu puțință, nicăieri în lume, să nu fii de acord cu *xin* anumit lucru : o femeie care nu s-a măritat (îi lua cu gingășie, pen-o clipă, mîna în mîna ei), o femeie care nu măritat, a pierdut partea cea mai bună a vieții, ^a părea plină de copii adormiți și de doamna isay veghind ; de lumini voalate și de răsufări liniștite.

Vai ! răspundea Lily, dar trebuia să țină seama

tatăl ei ; de casa ei ; de — dar nu cuteza să

â aceasta — de pictura ei. Dar toate păreau

- mărunte, atît de virginală în fața argu-

ttelor doamnei Ramsay. Totuși, pe măsură ce

^{>te}a se mistuia și o lumină alburie despica

^{ele^e}, ba chiar, din cînd în cînd, un ciripit

'sare răsuna în grădină, Lily prindea curajul

*^{ri} și cerea o derogare de la legea univer-

*și pleda cauza ; îi plăcea singurătatea ; îi

plăcea să fie ea însăși ; nu era făcută pentru cușj. I torie ; și atunci se vedea nevoită sa întîmpine p-

virea gravă a unor ochi de o neasemuită adîncime I și să înfrunte ferma certitudine a doamnei Ramsay

I (se simțea redevenind copil) că draga ei Lily, mi-l cuta ei Brisk, era o proastă. După care, își amin-l

tea Lily, își culcase capul în poala doamnei Ram-l say și începuse să rîdă, să rîdă, să rîdă aproape is-l

teric la gîndul că femeia aceasta guverna cu un I calm imuabil asupra unor destine pe care nu le pu-tea

înțelege. Ședea acolo, simplă, serioasă. Lily re-simțise iar senzația specială pe care i-o inspira -l să fi

fost acel spirit în care erau răsucite degetele mînușii ? Dar în ce sanctuar pătrundeai ? Lily Briscoe

înălțase în cele din urmă ochii și o văzuse în fața ei pe doamna Ramsay, cu totul neștiutoare de ce

anume putuse să-i provoace rîsul, continuînd să guverneze destinele, dar acum total lipsită de

voluntarismul ei, în locul acestuia avînd ceva limpede și străveziu ca. peticul de firmament can¹, în

sfirșit se ivește de după nori — micul colț " cer care doarme îndărătul lunii.

Să fi fost înțelepciune ? Să fi fost cunoașteri Să fi fost, o dată mai mult, amăgirea frumuse.¹ care-ți

prinde și-ți încălcește în firele-i de aur t^{oa} percepțiile, 'ajunse doar la jumătate de drum ^ ..adevăr ? Sau

purta zăvorită în ea acea taina P . ~câre'i gîhdea Lily, trebuie s-o cunoască toți oam^e ■ țtentrî ca lumea

să poată merge înainte ? !ni pot să trăiască așa, brambura, de la

76

oîn-la gură, cum trăia ea. Dar dacă știau taina, ițeau oare împărtăși ceea ce știau ? Așezată pe | cu

brațele încolăcite în jurul genunchilor Jamnei Ramsay, lipindu-se mai strîns de ea și zîm-ind la

gîndul că doamna Ramsay nu va cunoaște iciodată rațiunea acestei îmbrățișări, Lily își ima-îa cum în

firidele creierului și inimii femeii a cărei atingere fizică o simțea, erau depozitate, asemenea tezaurelor

din mormintele vechilor regi, table cu inscripții sacre, care, dacă le-ai fi putut descifra, și-ar fi

dezvăluit toate învățămintele lumii, dar care nu vor fi nicicînd date în vileag, înfățișate public. Ce

truc, cunoscut doar iubirii sau vicleniei, fi existînd pentru a putea pătrunde în acele inice firide ? Prin

ce proces puteai, asemenea :hidelor turnate în același vas, să te contopești, ■tr-o inextricabilă fuziune,

devenind unul și ace-^u obiectul adorației tale ? Putea oare trupul > înfăptuiască, ori spiritul prin

infiltrările-i ° în labirintul creierului ? Sau poate inima ? ¹¹ Putut iubirea, căci așa o numeau oamenii, să

^topească, pe ea și pe doamna Ramsay, în-^aPtură unică ? Căci nu cunoaștere dorea ea ndească, ci

unitate, nu inscripții pe table și di

ce ar fi putut sta scris într-un grai cu-
°mului, ci intimitatea în sine, care este ^{ere}a, gândca Lily rezemându-și capul pe j[^]nchii doamnei Ramsay.

u se petrecuse. Nimic ! Nimic !. în timp rezemase capul de genunchii ei.. Și totuși,

?i

77

•știa că înțelepciunea și cunoașterea erau sediment tate în inima doamnei Ramsay. Cum e posibil atunci, se întrebuse Lily, să cunoști una sau alta despre cineva, din moment ce oamenii sînt atît de zăvorîți ? Doar așa, ca o albină atrasă de o dulceață sau o prospețime în aer, inaccesibile atingerii săli gustului, poți da tîrcoale stupului cu adîncimi de dom ; străbați de unul singur întinderile de văzduh care planează asupra țărîlor ce alcătuiesc lumea și apoi dai tîrcoale stupilor vibrînd de murmur și mișcare ; stupilor care sînt oamenii.

Doamna Ramsay se ridicase. Lily se ridicase / ea. Doamna Ramsay plecase. Zile întregi plutise îi' jurul ei — ca după un vis, cînd ți se pare că întrezărești o subtilă schimbare în persoana pe care ai visat-o — un murmur mai deslușit decît orice vorbă ros:ea și, în timp ce ședea în jilțul de răchită de lîngă fereastra salonului, prindea, în ochii l» Lily, un contur august : conturul unui dom.

Raza privirii lui Lily, și raza paralelă a domnului Bankes, se îndreptară țintă spre doamn? Ramsay, șezînd în fereastră și citindu-i ^{^ul}James, lipit de genunchiul ei. Dar acum, d^{!!!} în timp ce se uita, domnul Bankes se răcise. Ș pusese ochelarii. Se dăduse un pas îndărăt. B^{icil} case o mîna. își mijise ușor ochii de un alba^s
* tiansparent și cînd Lily, deșteptîndu-se din ¹⁰

poare, își dădu seama ce era pe cale sa tresări ca un dine în fața mîinii ri.licate ca
facă»

78

lovească. Ar fi vrut să smulgă pînza de pe -șe-t, dar își spuse în sinea ei : „Trebuie !•”, își oncentră toată energia ca să poată rezista teri-iei încercări de a vedea pe cineva examinîndu-i ;abloul.

„Trebuie !■ își repeta în gînd. „Trebuie !” Și dacă tot trebuia ca cineva să-l privească, domnul iankes era mai puțin alarmant decît un altul. Dar îdul că ochi străîni vor vedea reziduurile celor treizeci și trei de ani de existență a ei, sedimentele fiecărei zile de viață, amestecate însă cu ceva mai secret decît putuse ea exprima în tot ecursul acestor ani, era un supliciu. Și în același timp era extrem de excitant. Nimic însă n-aș fi putut să fie mai rece sau ii calm. Scoțînd un briceag din buzunar, dom-Bankes ciocăni pînza cu minerul de os. „Ce a să reprezinte forma asta triunghiulară și pur-Purie de aici ?” întrebă.

Doamna Ramsay citindu-i lui James, răs-Punse ea.

cunoștea dinainte obiecția că nimeni n-ar fi
t lua forma aceea drept o ființă omenească.

^{ea} nu încerca să obțină asemănări, replică.

-i ce rațiune avea să-i introducă în tablou ? o

■» Da, într-adevăr, ce rațiune avea ? Nici-

*o afară de faptul că dacă acolo, în colțul

^{Us}> cădea o lumină, aici, în colțul acesta sim-

^{le}voia unei pete întunecate. Așa simplu,

> banal cum era acest lucru, pe domnul

Păru să-l intereseze. Deci, mama și copi-

79

Iul —■ aceste obiecte de venerație universală, și în cazul de față mama fiind vestită pentru frumusețea ei — pot fi reduse, reflectă el, la o umbră purpurie, și aceasta fără a dovedi o lipsă de respect.

Dar nu era vorba de un portret al lor, obiectă Lily. Sau, cel puțin, nu în sensul în care înțelegea el.

Mai existau și alte mijloace prin care puteai să-ți manifești venerația față de ei. Printr-o umbră strecurată aici, de pildă, și o lumină dincoace. Tributul adus de ea lua această formă, dacă, așa cum presupunea vag, un tablou **trebuie** să fie un tribut. O mamă și un copil pot fi reduși la o umbră, și aceasta fără ireverență. O lumină plasată în acest loc cerea o pată de întuneric dincoace.

El îi **dolari** cuvintele. Era interesant. Privea totul sub un unghi științific, cu perfectă bună credință. Adevărul era că toate prejudecățile lui înclinau balanța de partea realaltă. Tabloul cel mai vast din salonul său, / care ii apreciasera mulți pictori .șl—1 evaluase^ la un preț și mai mare decît cel pe care-l plătitise în realitate, reprezenta cireși în floare pe mai^u rîului **Kennet** își petrecuse

luna de miere P[^] malurile Kennetului, explică el. Lily va trebui SB vină odată să vadă acest tablou, adăugă. ^ acum... se întoarse, înălțându-și ochelarii / frunte, la analiza științifică a tabloului ei. ^{Cu} problema se reducea la raportul dintre volu lumini și umbre, lucru la care, ca să fie

sl11
nu reflectase niciodată până atunci, dorea să i se ofere explicații — ce anume urmărea ea să scoată din asta ? Și indică scena care li se înfățișa ochilor. Lily privi. Nu-i putea arăta CP anume urmărea să scoată, nici măcar ea singură nu putea să vadă până nu ținea un penel în mână. își reluă poziția de pictor, cu privirea pierdută și gesturile distrase, subordonându-și impresiile de femeie unei idei mult mai generale ; dovedind sub puterea acelei viziuni pe care n-o întrezărise limpede decât o singură dată, și după care dibuia acum orbește printre garduri vii, și case, și mame și copii — devenind însăși pictura ei. Problema era, își aminti Lily, cum să realizeze legătura între volumele din dreapta și cele din stîngă. Ar putea-o realiza făcînd ca linia acestei "ngi să treacă de-a curmezișul tabloului ; sau "wplînd golul din primul plan cu un obiect .^James poate), uite așa. Dar exista pericolul ca, ^pocedînd în felul acesta, să rupă unitatea 'samblului. își curmă explicațiile ; nu voia să-l tisească ; desprinsese ușor pînza de pe șevalet. Uar pictura fusese văzută ; îi fusese răpită, ^ul acesta împărtășise cu ea un simțămînt ^{um}d intim. Și mulțumind în gînd pentru ^{asta} domnului Ramsay, și mulțumind doamnei ^{lsa}y, și ceasului aceluia și locului aceluia, ^Und lumii o putere pe care nu i-o bănu-^{ari}ume de a o putea face să coboare în întu-^{asa} galerie nu singură ca pînă acum, ci braț

.81

la braț cu cineva — cel mai straniu simțămîl din lume, dar și cel mai înviorător — p^{oc} închizătoarea cutiei de vopsele cu mai mul energie decât era necesar, iar pocnitura păru : descrie un cerc care cuprinse pe vecie cutia i vopsele, pajiștea, pe domnul Bankes și pe păc toasa și sălbatica de Cam, care o zbughi pe lînj ci.

io

Cam trecu razant pe lingă șevalet ; nu s-oprit ea pentru domnul Bankes și Lily Br; deși domnul Bankes, care ar fi dorit să aibă o fetiță a lui, îi întinsese mîna ; nu s-ar fi op^m nici pentru taică-su, pe care de asemenea* aproape că-l atinsese din mers ; nici pent^m maică-sa, care îi strigă : „Cam ! am nevoie u moment de tine !" ■ cînd trecu în zbor pe lingă e< Dispăru ca o pasăre, ca un glonte, ca o săge^a minată de care dorință, lansată de cine, către cine ar fi putut spune? „Ce o fi, ce o fi»l întreba doamna Ramsay, urmărind-o cu pri^{vi} Poate că o viziune — viziunea unei scoici, a roabe, a unei împărății de zîne, dincolo de S^{al}, viu ; sau poate că era beția vitezei ; nimeni fi putut spune. Dar cînd doamna Ramsay ^s ' a doua oară „Cam !", proiectilul se opri la jumătatea traiectoriei, și Cam veni la maică-sa, tîrîn-du-și pașii și rupînd din mers o frunză.

„Oare la ce visează ?" se întrebă doamna Ram-iay, văzînd-o cum sta acolo, absorbită de gîndurile ei, așa încît fu nevoită să-i repete de două ori mesajul pe care i-l încredința : „întreab-o pe Mildred dacă s-au întors Andrew, domnișoara Doyle și domnul Rayley ?" Vorbele ei păreau să pice într-o fîntînă ale cărei ape, deși limpezi, distorsionau cumplit orice imagine, astfel încît, pe măsură ce cădeau, le vedeai încolăcindu-se titru a forma Dumnezeu știe ce imagine pe podeaua acestei minți de copil. „Ce mesaj va ismite Cam bucătăresei ?" se întreba doamne ^{ms}ay. Și, într-adevăr, numai dăpă ce dădu lovadă de răbdare, și după ce află că la bucătărie fia o bătrînă cu obrajii foarte roșii, care bea ă dintr-un castronaș, reuși doamna Ramsaj relanseze în fiică-sa acel instinct de papagal înregistrase cu exactitate cuvintele lui ^d și care, acum, dacă îi lăsați timp, le putee 'duce într-un recitativ incolor : Nu, nu s-au întors și i-am spus lui Ellen să *ⁿga serviciul de ceai. ¹ Mintă Doyle și Paul Rayley nu se întorcea. „Asta nu putea să însemne decât ur iucru, își spuse doamna Ramsay. Trebuie* 1 accepte, sau să-l respingă. Plimbarea asta ° Porniseră după prînz, cu toate că era si

care

Andrew cu ei ■ — ce putea să însemne ? Nimic altceva decât că luase hotărîrea înțeleaptă, își spunea doamna Ramsay (și ținea mult, foarte mult la Mintă), de a accepta propunerea aceluia bărbat bun, care poate că nu era prea strălucit, își continuă ea gîndul conștientă că James trăgea de ea ca s-o facă să-i citească mai departe despre Pescar și nevasta lui: dar în adîncul inimii ei, doamna Ramsay îi prefera de o mie de ori pe tinerii simpluți celor inteligenți care scriau dizertatii; ca de pildă Charles Tansley. în orice caz, pînă la ora aceasta, hotărîrea, într-un fel sau altul, fusese luată.¹¹

Dar citi ; „A doua zi, de dimineață, nevasta se sculă cea dintâi; abia se- crăpase de ziuă și din pat putea vedea frumosul ținut care se desfășura în fața ochilor ei. Bărbatul își dezmoțea mădulele...”

„Dar cum ar mai fi putut acum Mintă să spună că nu-l acceptă ? N-ar fi fost cu puțință după ce primise să hoinărească prin împrejurimi, după-a-mieze întregi, singură cu el — pentru că Andre* precis că s-a dus după crabii lui — dar poate ca era și Nancy cu ei.” încercă să reconstituie imagi^{nc} lor, așa cum arătaseră după prînz, cînd îi văzuse v ușa holului. Stăteau acolo, examinînd cerul să-și dea seama ce vreme o să fie, iar ea, P^o parte ca să le mascheze sfiiciunea, ȘÎ de alta ca să-i încurajeze să plece (pentru ca s patiza cu Paul), le spusese :

— Cale de-o poștă nu se vede un nor pe cer ; la care îl simțise pe micuțul Charles Tansley, aflat în spatele lor, ricanînd.

Dar dinadins le vorbise așa. Dacă fusese însă i Nancy acolo cu ei sau nu, nu era sigură, acum cînd îi privea cu ochii minții, cînd pe unul, cînd pe altul.

Citi mai departe : „Vai, nevestă, grăi omul, de ce să fim noi regi ? Nu vreau să fiu rege.” „Bine, răspunse nevasta, dacă tu nu vrei să fii rege, atunci voi fi eu ; du-te la Plătică, pentru că eu voi fi rege.”¹

— Cam, sau intri înăuntru, sau ieși afară, o soma, știind că fetița nu era atrasă decît de cu-vîntul „Plătică” și că într-un minut avea să în-

^{ca}Pă, ca de obicei, vînzoleala și hîrjoanele cu James.

Cam o zbughi afară. Doamna Ramsay continuă ^{Ur}a, ușurată, pentru că ea și James aveau îleași gusturi și se simțeau foarte bine împreună.

înd ajunse la mare, apele erau plumburii, ■ săltau din adîncuri și aveau iz de putrezi-^{lne>} Atunci se apropie de mal și rosti :

Plătică din valuri marine Vin, te rog, aici la mine, Căci Ilsabil, nevasta mea, Nu voiește-a m-asculta.

■>

— Mă rog, și ce voiește ea ? întrebă Plătica.” „Și pe unde s-or fi aflînd acum ?” se întreba doamna Ramsay citînd și gîndind în același timp, cu multă ușurință ; căci povestea Pescarului și a nevestei lui era asemenea basului care acompaniază lin un cîntec, dar care, din cînd în cînd, irupe brusc în melodie. „Și cînd o să i se spună și ei ? Dacă nu s-a întîmplat nimic, va trebui să stea de vorbă serios cu Mintă. Căci nu se cuvenea să cutreiere întreg ținutul, chiar dacă era și Nancy cu ei (încercă din nou, dar fără succes, să-i vadă din spate cînd coborîseră cărarea, și ssă-i numere). Era răspunzătoare față de părinții Mintei — Bufnița și Vătraiul. Porecelele acestea, pe care le născocise ea, îi răsăriră în minte pe cînd citea. Bufnița și Vătraiul — da, ar fi supărați dacă ar afla — și mai mult ca sigur că or eă afle — că Mintă, în timpul vizitei ei la familia Ramsay, a fost văzută, etcetera, etcetera.-’ „Dînsul purta perucă la Camera Comunelor, iar dînsa ■ asista cu pricepere în capul scării”, își repetă iⁿ gînd, pescuind personajele din străfunduru^e minții, cu ajutorul unei fraze pe care o fabricase odată, la întoarcerea de la o recepție, pentr a-și amuza soțul. „Vai, vai, își spunea doarnn Ramsay, cum de-au putut să producă o fiică a de discordantă ? Pe băiețoasa asta de Mintă, o gaură în ciorap ? Cum de putea ea să trăia^s, în atmosfera încărcată a acelei case unde nica aduna tot timpul într-un fâraș firele

isip împrăștiate de papagal și unde conversația era redusă aproape exclusiv la isprăvile — poate că interesante, dar la urma urmei limitate — ale acestei păsări ? Firește, o invitaseră la prînz, la ceai, la cină, ba, în cele din urmă, chiar și să stea un timp cu ei la Finlay, ceea ce a dus la o fricțiune cu Bufnița, mama Mintei și la alte vizite, și alte conversații, și alt nisip, și, sincer, pînă la urmă debitase atîtea minciuni despre papagali, cit să-i ajungă pe o viață întreagă (așa-i spusese soțului ei în noaptea aceea, cînd se întorsese de la recepție). Oricum, Mintă venise... Da, venise^{4*}, își spuse doamna Ramsay, bănuind Jrezența unui ghimpe, undeva, în încîlceala îndurilor ei ; și, descîlcindu-le, descoperi că rimpele era următorul : o femeie o acuzase îndva de „a-i fi înstrăinat afecțiunea fiicei ei’ ceva din spusele doamnei Doyle o făcu să-și țintească de această acuzație. „Dorea să mine, dorea să se amestece în treburile altora, determine pe oameni să facă ceea ce voia in sa” — ^ suna acuzația care i se adusese și pe o socotea total nedreaptă. Ce vină avea că *ta așa cum arăta ? Nimeni n-ar fi putut-o ^{Uz}a că-și dădea osteneala să facă impresie. Ba multe ori se rușina singură de cît era de ^Pătă. Șj nici nu era dominatoare sau uca.]Vlai adevărat era ceea ce se spunea în ^{Ur}ă cu mania ei pentru spitale și canalizare ^{le}de lapte. Da,, lucrurile astea o pasio-

nau și, dacă ar fi avut prilejul, i-ar fi plăcut să-i apuce pe oameni de ceafă și să-i zgâlțîie, ca să-i facă să vadă. Pe toată insula nu se găsea un spital. Era o rușine. Iar laptele pe care ți-l lăsa la ușă, acasă, la Londra, era literalmente cafeniu din pricina murdăriei. Lucrurile astea ar trebui pedepsite prin lege. O fermă model, un spital, acolo, pe insulă — astea două lucruri i-ar fi plăcut ei să realizeze prin forțe proprii. Da, dar cum ? Cu atîția copii ! Cînd or să crească mai mari, atunci poate că o să aibă timp ; cînd or să fie cu toții la școală.

O, dar pe James n-ar fi vrut su-l vadă nici cu o zi mai mare ; nici pe Cam de altfel. Pe aceștia doi ar fi vrut să-i păstreze mereu așa cum erau acum, diavoli de obrăznicie, îngeri de drăgălășenie, și să nu-i vadă niciodată prefăcîndu-se în monștri cu picioare nesfîrșite. Nimic n-ar fi putut-o despăgubi de asemenea pierdere. Chia' în clipa cînd îi citea lui James : „și treceau soldați fără număr, cu tobe și trîmbițe”, iar ochii l^{ul} se întunecau, doamna Ramsay se întreba de ce era nevoie să crească mari și să piardă toa*^e acestea ? James era cel mai talentat, cel m^{al} sensibil djntre copiii ei. Dar cu toții, își spun^{est} toți erau promițători. Prue avea o desăvîrșire "f înger în ce privea purtarea față de oameni S uneori, seara mai ales, era de o frumusețe care tăia răsufllarea. Andrew, pînă și soțul ei recunoș' tea că era extraordinar de dotat pentru matern[^]

88

-.

tici. Nancy și Roger erau acum două sălbăticiuni, care cît era ziua de lungă cutreierau cîmpiile. Cît despre Rose, adevărat că avea gura prea mare, în schimb era foarte îndemînică. Cînd jucau șarade, Rose confecționa costumele ; ea făcea totul; cel mai mult îi plăcea să aranjeze masa, florile, orice. Cu ce nu se împăca doamna !*lamsay, era faptul că Jasper trăgea în păsări; dar era numai o etapă ; toți trecuseră prin diferite etape. „De ce, se întreba, rezemîndu-și bărbia pe creștetul lui James, de ce trebuiau să crească atît de repede ? De ce trebuiau să meargă la școală ?” I-ar fi plăcut să aibă mereu cile un bebeluș. Trăia ele mai fericite clipe cînd purta cîte unul în rațe. N-aveau decît să spună oamenii că e tira-^{lc}ă, dominatoare, despotică ; în momentele ace-Jfcu-i păsa. Și, atingînd părul copilului, gîndi ^a James nu va mai fi niciodată la fel de fericit ^{la} acum, dar își curmă gîndul, amintindu-și cum\ enerva pe soțul ei cînd vorbea astfel. Și, totuși, ^l un adevăr. Erau mai fericiți acum decît vor ^l fi vreodată. Un serviciu de ceai de zece ^e o făcea pe Cam să fie fericită zile întregi, md se trezea dimineața, îi auzea tropăind și 'cănind deasupra capului ei. Se năpusteau pe ^{Or}. Apoi dădeau buzna pe ușă, proaspeți ca dafini. Drivinri m ochi

ace^{astă}

lor

lucr

privind cu ochi mari, ca și cum-sosire în sufragerie, după micul dejun ¹¹ po care-l făcuseră zi de ?i, toată viața ^{er}a pentru ei un veritabil eveniment : și

89

așa, ba cu una, ba cu alta, își treceau ziua. cînd urca la ei să le spună noapte bună, și-j găsea cuibăriți în pătucuri ca niște păsărele printre cireșe și zmeurișuri, dar plăsmuind încă povești despre cine știe ce nimicuri — ceva ce auziseră, ceva ce găsiseră prin grădină. Cu toții aveau micile lor comori... Și apoi cobora și-i spunea soțului ei : „De ce trebuie să crească și să piardă tot ? Niciodată nu vor mai cunoaște atîta fericire”. Iar el se supăra.

„De ce-și făurea o viziune atît de mohorîta asupra vieții ? îi spunea. E lipsit de rațiune !ⁱ Căci, lucru straniu, dar pe care ea îl știa adevărat, domnul Ramsay, cu toată melancolia și disperarea lui, era în ansamblu mai fericit, mai plin de speranțe decît dînsa. Mai puțin expus frămîntărilor lumești — poate asta să fi fost pricina. Avea oricînd refugiul muncii lui. Nu că ea ar fi fost o pesimistă, cum o acuza dînsul. Dar se gîndea la viață — și o mică fiș^{ie} de timp i se derula în fața ochilor, cei cincizeci de ani de viață ai ei. Iat-o în față — viaț^{ac} Viața : se gîndea dar nu-și isprăvea gînd^u^ **Arunca** o privire vieții, căci îi simțea net P^{er} zenta acolo, ceva real, ceva intim, ceva ce o împărțea nici cu copiii și nici cu soțul ei. între e două se încheiase un soi de tranzacție, în care ^e se afla de o parte și viața de cealaltă, iar ea *

90

străduia mereu să obțină profitul mai mare de la viață, după cum și aceasta se străduia să-l obțină e la ea ; și uneori duceau tratative (cînd ședea e una singură) ; avuseseră loc, își amintea, și mari scene de împăcare ; dar, de cele mai multe ori, în chip bizar, trebuia să admită că simțea lucrul ăsta pe care-l numea viață ca pe ceva teribil, ostil, gata să se năpustească asupra-ți da-că-i dădeai vreun prilej. Și-

apoi erau eternele probleme : suferința ; moartea ; săracii. Mereu, chiar și aici, exista cile o femeie care murea de cancer. Și totuși le spunea copiilor : „Trebuie să răzbiți prin toate !”

"ață de opt persoane, deci, repetase într-una

t lucru (și factura pentru seră o să se ridice cincizeci de lire). Din această pricină, pentru tia bine ce-i așteaptă — dragoste, ambiții, e consumată în singurătate, prin locuri ori-

e — din această pricină mereu acel simțămînt.

ce trebuiau să crească și să piardă tot ?•• Și

^°i își răspundea singură, agitîndu-și sabia în

^& vieții : „Absurdități ! Or să fie foarte feri-

Și poftim, reflecta mai departe, simțind din

lzu] cam sinistru al vieții, iat-o străduin-

l s-o facă pe Mintă să se mărite cu Paul

^y > căci indiferent de cum se soldase pro-

tranzacție, fiindcă ea trecuse prin încercări

^e nu-i însă obligatoriu să treacă și alții ^a să nu le spună pe nume nici față de ca

*' Sc simțea îndemnată,

imperios, știa bine,

91

de parcă acest lucru ar fi însemnat și pentru ea un mijloc de evadare, să afirme că oamenii trebuie să se căsătorească ; oamenii trebuie să aibă copii.

„Oare greșea ?” se întrebă revăzîndu-și în ghid purtarea din ultima săptămînă sau ultimele două săptămîni, și întrebîndu-se dacă exercitase într-adevăr vreo presiune asupra Mintei, care avea doar douăzeci și patru de ani, pentru a o determina să ia o hotărîre. Mintă se simțea stingherită. Și n-o luase ea în rîs ? Oare nu uitase din nou ce influență puternică avea asupra oamenilor ? Căsătoria implica — mă rog — tot felul de calități (da, factura pentru seră o să se ridice la cincizeci de lire); una dintre ele — n-avea nevoie să o numească — dar *asta* era cea esențială ; cea care exista între ea și soțul ei. Oare o posedau și cei doi ?

„Apoi își trase pantalonii și începu să alerge ca ieșit din minți, citi ea mai departe. Dar afa^{ra} se stîrnise o năpraznică furtună, care vuia și zg^l fîia cu atîta furie, îneît abia se mai putea ținep^{ca} picioare ; casele și arborii se prăbușeau, munții s cutremurau, sfîncile se rostogoleau în mare. ce era negru ca smoala, tunetele bubuiau și rele spintecau văzduhul, iar marea clocotea și repezea în talazuri de pucioasă înalte cît W[^] bisericii și cît munții, cu creastă de spuma a întoarse pagina ; mai rămăseseră doar rînduri, așa îneît o să citească povestea

ia

sfîrșit, deși trecuse de vremea culcării. Se făcuse tîrziu. I-o spunea coloritul luminii ce îmbăia grădina ; și paloarea florilor și ceva fumuriu care se degaja din frunze conspirau laolaltă ca să-i trezească în suflet un sentiment de anxietate. Despre ce era vorba nu-și putu da seama la început. Apoi își aduse aminte : Paul, Mintă și Andrew încă nu se întorseseră. Reconstitui din nou în minte micul grup, pe terasă, scrutînd cerul, în fața ușii de la intrare ; Andrew își luase plasa de pescuit și coșul. Asta însemna că se ducea să prindă crabi și altele. Și mai însemna că o să se cațare .pe stînci ; și că o să fie izolat de ceilalți. Sau, la întoarcere, coborînd în șir indian pe una

ti cărăruile de pe faleza stîncioasă, s-ar putea °a unul dintre ei să alunece. S-ar rostogoli de-a rbeleacul și și-ar zdrobi oasele. întunericul se

r nu îngădui îngrijorării să-i altereze cîtuși

Iwțin vocea în timp ce isprăvea de citit po-

Și închidea cartea, privind în ochii lui

Les Și rostind ultimele cuvinte de parcă îi

4ineau ei r „Și dacă n-au murit, mai trăiesc

Și cu asta s-a terminat, spuse doamna Ram-1 văzu în ochii lui James că, pe măsură ce

-su] suscitată de poveste se stîngea, altceva Ocul; o expresie de uimire, pală, ca răs-

*■« unei lumini, care-l făcu pe dată să pri-^l a ^x] minunîndu-se.

întorcîndu-se, se uită spre golf și acolo, da într-adevăr, proiectînd peste valuri întîi două raze scurte și

apoi un fascicol lung, ferm, venea lumina Farului. Fusese aprinsă.

încă o clipă și avea s-o întrebe : „Mergem la Far ?” Iar dînsa va trebui să-i răspundă : „Nu, mîine nu ; tatăl tău spune că nu”. Din fericire, Mildred veni să adune copiii și agitația le distrase atenția. Dar, în timp ce îi ducea în casă, James privea îndărăt, peste umăr, iar maică-sa îl simțea cum gîndește : „N-o să mergem mîine la Far”. Și știi că o să-și amintească de acest lucru toată viața.

„Nu, continuă ea să-și spună strîngînd dintre pozele pe care le decupase copilul : un « citor, o cositoare, un domn în haine de seara — piii nu uită niciodată.-’ Din această pricina buia să fie foarte atentă la tot ce spunea și ^{la} ___ ce făcea, și se simțea ușurată cînd îi vedea du du-se la culcare. Căci acum nu mai trebui[^] ^[^] înă seama de nimeni. Putea fi ea însăși &■ ea însăși. Și aceasta era o nevoie pe care o •

; adeseori în ultima vreme : să gîndească ; nu, i măcar să gîndească. Să tacă ; să fie singură. Toată existența și activitatea, expansive, scăpă-Itoare, volubile, se evaporau ; și te comprimai, u un sentiment solemn, reducîndu-te la tine însăși, un sîmbure de întuneric în formă de pană, ceva invizibil pentru ochii celorlalți. Deși continua să împletească și se ținea foarte dreaptă, așa se simțea a fi ; și acest eu care se dezbrăcase de toate atașamentele, se afla liber pentru cele mai stranii aventuri. Cînd viața însăși încetinește ritmul pentru o clipă, sfera experiențelor se lărgește limitat. Și fiecare om posedă acest simț al re-irselor nelimitate, așa bănuia ea ; fiecare în "te, dînsa, Lily, Augustus Carmichael simțeau, 'babil, ă aparențele sub care ne înfățișăm, Osaturile prin care ne facem cunoscuți altora, ^{int} decît infantilisme. Dedesubtul lor totul e "nerie, totul se împrăștie, totul e de o adîn-insondabilă : dar, din cînd în cînd, țîșnim Prafață și asta-i ceea ce vād alții din noi. Priul ei orizont i se părea doamnei Ramsay ^{ar}ginit. Cuprindea toate locurile pe care nu le ^e niciodată ; cîmpiile Indiei ; se simțea dînd Parte draperia groasă, de piele, a unei bise-^{ln} Roma. Sîmburele acela de întuneric pu-^{er}ge oriunde pentru că nimeni nu-l putea

vi nimeni nu-l putea opri, gîndea ea cu ^{te}- Aceasta era libertatea, aceasta era se-ninătatea și, mai ales, lucru deosebit de prețios, aceasta era o concentrare în tine însuți, un răgaz pe o platformă de stabilitate. Nu ca ființe individuale aflăm vreodată răgazul, din cît o învățase experiența ei (aici execută o manevră foarte îndemîn atică cu andrelele), ci ca pană de întuneric. Pierzîndu-ți individualitatea, pierzi și frămîn-tarea, graba, agitația ; o exclamație de triumf asupra vieții îi urca pe buze ori de cîte ori toate din ea se împreunau în această pace, în acest-re-paos, în această veșnicie ; și, oprindu-și gîndurile aici, înălță ochii să înfilnească raza de lumină a rarului, raza cea lungă și fermă, ultima dintre cele trei fulgerări ; aceasta era raza ei, căci, tot privind mereu, la același ceas și în aceeași stare (Sufletească, nu se putea să nu te atașezi cu precădere de un lucru anume din toate cîte le vedeai ; și acest lucru, raza cea lungă și fermă, era raza ei. 'Adeseori se surprindea stînd și privind, slînd Și privind fără încetare, cu împletitura uitată m mîna, pînă cînd devenea însuși lucrul pe care-privea — lumina aceasta, de pildă. Și lumina înăl. ¹¹ pe raza ei cîte un crîmpei sau altul dintre cele car⁶fi zăcuseră în minte, așa ca acum : „Copiii nu ui ^a ; copiii nu uită” — pe care îl repeta, adăugînd[^] apoi și altele : „Se va sfîrși-’, „se va sfîrși”, acum. „Va veni”, „va veni”, și iarăși pe n tate, adăugă : „Sîntem în mîinile Domnului”.

Dar pe loc se simți intrigată de propriile ei **vinte**. Cine le rostise ? Nu dînsa ; fusese

96

^{ri} să spună ceva ce nu gîndea. își ridică privirile de peîrapletitui'ă, întîlni cea de a treia rază a Farului și i se păru că ochii ei s-au întîlnit cu înșiși jchii ei, și că îi scormoneau sufletul și mintea așa cum numai ea singură și le putea scormoni, purificîndu-le și anihilînd acea minciună, oricare ninciună. Se slăvea pe sine slăvind lumina, fără deșertăciune, pentru că ea era sobră și scormonitoare și frumoasă ca acea lumină. „E ciudat, își spunea, că atunci cînd ești singur simți o atracție spre obiecte, spre lucruri neînsuflețite: copaci, rîuri, flori ; simți că toate acestea te ex-imă ; simți că se identifică cu tine însuți ; simți i te cunosc, că într-un fel sînt tu însuți ; și în "l acesta simți pentru ele (se uită la raza cea ungă și fermă) o tandrețe irațională, ca aceea pe ți-o porți ți-e însuți. Și din țărîna minții se ică — sj^{ea} privea, privea într-una, cu andre-în aer — din lacul care e ființa ta se desple-o ceață, o mireasă în întîmpinarea iubitului. ^{^e}-a determinat-o să spună : „Sîntem în mii-| Domnului” ? se întreba. Nesinceritatea care Filtrează printre adevăruri o irita. Reîncepu ^{im}pletească. Cum ar fi putut un Dumnezeu ^{ar}e să creeze lumea aceasta ? Spiritul ei ^e întotdeauna faptul că nu există nici rațiuni ordine, nici dreptate ; ci numai suferință, w, ^e sărăcie. Nu există perfidie prea

josnică^{u ca} lumea să n-o poată comite ; ştia aceasta.

Şi nici o fericire nu poate dura; ştia şi aceasta. Continuă să tricoteze cu o calmă stăpînire de sine, tuguindu-şi uşor buzele şi, fără să-şi dea scama, trăsăturile feţei îi împietriri şi căpătări fermitatea acelei expresii de severitate care devenise la ea o deprindere, iar cînd soţul ei trecu pe acolo, deşi chicotea la ghidul că Hume, filozoful, era atît de grăsan încît rămăsese împotmolit într-o mlaştină, nu se putu împiedica să nu remarce, în treacăt, rigiditatea care se cuibărise în inima frumuseţii. Se întrista şi, simţindu-i îndepărtarea, fu îndurerat ; şi înţelese, în timp ce trecea prin faţa ei, că n-o putea ocroti ; aşa încît, cînd ajunse la gardul viu, se simţi mîhnit. N-o putea ajuta cu nimic. Nu putea decît să stea în preajma ei şi s-o observe. Ba chiar, infernal adevăr, îi făcea viaţa şi mai amară. Era irascibil — era susceptibil. Îşi ieşise din fire pe chestia plimbării ia Far. Scrută încordat gardul vi* încîlceala lui, întunericul lui.

întotdeauna, gîndea doamna Ramsay, te rupi solitudine în silă, cramponîndu-te de cine şti° fleac, un sunet, sau ceva ce-ţi cade sub °Ascultă, dar peste tot era linişte deplină ; j de cricket se terminase ; copiii îşi făceau nu se percepea decît şoapta mării. Se opri tricotate ; o clipă legănă în mîna ciorap»! i cafeniu-roşcat. Văzu din nou raza de lumina-

i privire întrebătoare, din care nu lipsea o undă ; ironie, căci, atunci cînd te trezeşti, relaţiile tale cu lucrurile îşi modifică înfăţişarea, se uită a lumina fermă, nemiloasă şi lipsită de remuş-cări, care era atît de mult ea însăşi şi totuşi atît de puţin, care o ţinea la cheremul ei (se deştepta toiul nopţii şi-o vedea aplecîndu-se peste patul lor şi mîngîind podeaua) ; şi cu toate acestea, continuă ea să se gîndească urmărind lumina ca fascinată, ca hipnotizată, de parcă ar fi dezmiertat cu degetele-i de argint un sipet ferecat în creierul ei, a cărui revărsare ar fi inundat-o în ielicii, cu toate acestea, gîndi ea, cunoscuse feri-irea, fericirea sublimă, fericirea intensă ; şi lina argintă tot mai puternic valurile răvăşite, măsură ce ziua se stîngea şi albastrul se şter-2 pe mare ; lumina se rostogolea în valuri ne ca lămîia, care se bulbucău şi se umflau teneau pe plajă ; şi în ochii ei izbucni exta-l valuri de plăcere pură îi năpădiră ţarina minţii^{imU} : „De-ajuns ! De-ajuns !”^{mm}-l Ramsay se întoarse şi o văzu ! Ah ! 'rrnecătoare, parcă mai fermecătoare decit^l- gîndi el. Dar nu-i putea vorbi. N-o pute

altă dată,

ea "

înterupe. Simţea o nevoie imediată de a-i^acum că James plecase şi rămăsese în sfîr-^{ură}. Dar hotărî să se abţină ; să n-o între-^c afla departe de el în clipele astea, încon-^{de} frumuseţea ei, de tristeţea ei. O s-o lase

99

asa; şi trecu fără o vorbă pe lîngă ea, deşi \\ durea s-o vadă atît de îndepărtată, să vadă cu n-o poate ajunge, că nu poate face nimic ca s-o ajute, Şi ar fi trecut din nou prin faţa ei, fără o vorbă, dacă doamna Ramsay, în chiar momentul acela, nu i-ar fi dăruit de bună voie ceea ce ştia că el nu i-ar fi cerut niciodată : îl strigă, desprins şalul verde de pe rama tabloului şi se duse la dînsul. Pentru că el dorea, ştia bine, s-o ocrotească.

12

îşi înfăşură şalul verde în jurul umerilor. U luă de braţ. Era atît de frumos, spuse ea, începe pe dată să-i vorbească despre Kennedy, grădinarul ; era atît de extraordinar de frumos incit revenea să-l lase să plece. De peretele serei sta<-rezemată o scară şi, ici colo, erau lipite gi^a joare de chit, pentru că începeau reparaţii^ acoperiş. Da, dar în timp ce se plimba cu soţu simţi că acea anumită sursă de îngrijorare ^ pusă la locul său. Ii stătuse pe limbă să-i^{sm} „în timp ce hoinăreau : „O să coste cinze lire", dar în loc de aceasta, pentru că^{ml}

lot

inimă să discute chestiuni băneşti, începu bească despre Jasper şi despre pasiunea l^{ul}

100

ige în păsări; iar domnul Ramsay o linişti pe F asigurînd-o că era o apucătură firească la i băiat şi, fără îndoială, nu peste mult timp o să-şi găsească alte mijloace mai bune de distracţie. Soţul ei era atît de chibzuit, avea atîta dreptate. Aşa îneît îi răspunse : „într-adevăr, copiii parcurg diverse

etape" și începu să discute despre daliile din răzorul cel mare și să întrebe ce flori ar trebui sădite anul viitor, și i-a ajuns cumva la urechi porecla pe care copiii i-au dat-o lui Charles Tansley? „Ateul”, așa-i spuneau, „micul ateu”.

- Nu-i un individ prea cioplit, spuse domnul Ramsay.

Departate de așa ceva, răspuse doamna

că procedau bine dacă-l lăsau de capul

lui

Sper

să-și vadă de treburi, reluă doamna Ramsay, ndu-se dacă avea rost să trimită bulbi din "a"; oare puteau fi plantați? O, trebuie să-și scrie disertația, replică domnul

peștea totul în legătură cu această temă, îl¹ doamna Ramsay. Tansley nu vorbea despic altceva. Era vorba de influența cuiva

*> e singurul lucru pe care se poate și el comenta domnul Ramsay.

domnul să nu se îndrăgostească de Prue^a, P^e doamna Ramsay.

Voi

Ar dezmoșteni-o dacă s-ar mărita cu el, o asigură domnul Ramsay. Nu se uita la Ilariife pe care: le examina soția lui, ci la un punct care se afla cu vreo treizeci de centimetri mai sus. Nu era băiat rău, adăugă domnul Ramsay și fu pe punctul să spună că, oricum, era singurul tânăr din Anglia care-l aprecia... dar își înghiți vorba. N-o s-o mai bată la cap cu cărțile lui. Florile astea arată destul de bine, declară domnul Ramsay coborîndu-și privirea și zărind ceva roșu și ceva cafeniu. Da, dar pe astea le plantase cu mâinile ei, îl înștiința doamna Ramsay. Întrebarea era ce se întâmplă dacă trimite numai bulbii; oare Kennedy o să-i planteze? E de o lenă incurabilă, adăugă ea, mergînd mai departe. Numai dacă se ține toată ziua de capul lui, fără să lase nici e^a lopata din mîna, îl determină să mai lucreze un pic. Se îndreptară spre plantele roșii ca niște arzătoare cu jărătic.

— Îți înveți fetele să exagereze, observă domnul Ramsay cu dojana în glas.

Mătușa ei Camilla era și mai periculoasă o¹¹¹ punctul ăsta de vedere, remarcă doamna *B. avaszy*

■—■ După cîte știu eu, nimeni n-a văzut vreodă în mătușă-ta Camilla un model de virtute.

—■ A fost cea mai frumoasă femeie care a e^o tat vreodată, stăruia doamna Ramsay.

— Ba altcineva a fost așa, ripostă Ramsay.

102

prue avea să fie mult mai frumoasă decît fu-; dînsa, se apără doamna Ramsay. El nu vedea a urmă de frumusețe la Prue, îi răspunse domnul Ramsay.

— Bine, atunci să te uiți la ea în seara asta, îi ceru doamna Ramsay.

Se opriră. Domnul Ramsay își exprimă dorința ca Andrew să se țină mai serios de carte. Dacă n-o făcea, nu exista nici o șansă să obțină o bursă.

— Ei, ce importanță au bursele! exclamă ea. Domnul Ramsay găsi că-i stupid să te exprimi astfel în legătură cu un lucru serios ca bursele.

ir fi foarte mîndru de Andrew dacă ar obține

irsă. Ea va fi la fel de mîndră de el și dacă

n-ar obține-o, preciza doamna Ramsay. Niciodată

e puteau pune de acord în această chestiune,

importanță. Ei îi făcea plăcere ca dîn-l să creadă în burse și lui îi făcea plăcere s-o

îndră de Andrew, indiferent de ce-ar re-^{za}- Deodată, doamna Ramsay își aminti de

Se de pe muchea falezei stîncoase.

Nu-i

așa că se făcuse prea tîrziu? îl întrebă.

"?« >jci se făcuse prea urziu: u inucud.^m se întorseseră acasă. Domnul Ramsay e cu nepăsare capacul ceasului de buzunar. ^m era decît șapte și jumătate. Își ținuo^{Cef}»sul deschis, în vreme ce se hotăra să-i¹ască ceea ce simțise pe terasă. Dar mai de toate, n-avea nici un sens să-și facă¹¹- Andrew putea să-și poarte singur de

103

grijă. În al doilea rînd, voia să-i spună că, în timp ce se plimbase pe terasă, cu puțin în urmă — ajuns aici se simți stingherit, de parcă ar fi încălcat acea singurătate, acea detașare, acea înstrăinare a ei...

Dar doamna Ramsay începu să-l preseze. Ce voise să-i spună, îl întrebă, gândind că era vorba de plimbarea la Far și de regretele lui pentru exclamația aceea : „Fir-ai să fii!”... Dar altceva era. Nu-i plăcea s-o vadă atât de tristă, îi spuse. Se lăsase doar furată de gânduri, protestă ea, roșind ușor. Amândoi se simțeau stînjeniți de parcă nu știau dacă să meargă înainte sau să se întoarcă, li citise povești lui James, continuă doamna Ramsay.

Nu, acea emoție a ei n-o puteau împărtăși amândoi, n-o puteau exprima în cuvinte.

Ajuseseră la spărtura dintre două tufe de *trl-loma* incandescente și iată că din nou se vedea Farul, dar nu-și îngădui să-l privească. Dacă ar fi știut că soțul ei o observă, își spuse doamna Ramsay, nu și-ar fi îngăduit să se abandoneze gî«" durilor. Îi dispăcea orice amănunt ce-i aducea aminte că fusese văzută în timp ce ședea acolo, meditănd. Așa îneît întoarse capul și privi pe^{stc} umăr, spre oraș. Luminile se vălureau și alerg³ ca niște picături de argint lichid, ținînd piept vin tului. „La aceasta se redusseră toată sărăcia, toa suferința”, gîndi doamna Ramsay. Luminile ora^ sului, și ale portului, și ale vapoarelor, păreau se țeasă într-o rețea fantomă, care plutea a^{co} pentru a marca locul unde ceva se scufundase-

104

a

„Ei bine, dacă nu putea să împărtășească gîndu -rile ei, își spuse domnul Ramsay, atunci o să și le urmeze mai departe pe ale lui.*' Voia să-și con-inue reflecțiile, să-și povestească istoria lui Hume care se împotmolise într-o mocirlă ; voia să rîdă. Dar mai înainte de toate, era absurd să-ți faci griji din pricina lui Andrew. Cînd ei era de vârsta lui Andrew, obișnuia să cutreiere cîmpurile, din zori și pînă-n noapte, doar cu un pișcot în buzunar, și nimeni nu se îngrijora de soarta lui și nu gîndea că a căzut de pe o stîncă. Spuse eu glas tare că dacă vremea o să se mențină frumoasă, avea de gînd să pornească iar la o plimbare de o întregă. Se săturase de atîta Bankes și Car-ichael. Simțea nevoia de puțină singurătate. •>Da”, îl aprobă doamna Ramsay. Îl contrarie făp-l că ea nu protesta. Doar știa foarte bine că n-o ț Pună proiectul în aplicare. Era prea bătrîn ^{Xrn} ca să colinde o zi întregă doar cu un pișcot buzunar. Dar ea se frămîna numai din pricina ^{lc}ților, iar dintr-a lui, nu. Cu ani în urmă, îna-^{^e} a se fi căsătorit, gîndi el, privind la golf ^ue tufele incandescente de *iritoma*, obișnuia drumurile toată ziua. Prînzea cu pîine și într-o circiumă. Pe atunci lucra cîte zece întrerupere ; îi purta de grijă doar o bă--și băga din cînd în cînd capul pe ușă ^adă de foc. Aici, ținutul acesta, îi plăcea cel ¹⁺; cu dunele de nisip din ce în ce mai

bri

105

pierdute în întuneric. Puteai rătăci toată ziua fără să înfîlnești țipenie de om. Străbăteau mile în șir aproape fără să dai de o casă, sau de vreun cătun. Puteai să-ți rumegi gîndurile de unul singur. Ici colo, erau mici plaje de nisip necălcate de picior de om de cînd luase început timpul. Focile ridicau capul și te priveau. Uneori i se părea că acolo, singur, într-o căsuță... își curmă gîndul *ca* un oftat. Nu avea dreptul. Era tatăl a opt copii — își atrase singur atenția. Și ar fi însemnat să fie o bestie și un laș dacă ar fi dorit ca măcar un singur factor al existenței sale de acum să fi fost altfel. Andrew o să ajungă un om mai de valoare decît a fost el. Prue o să fie o frumusețe, așa zicea maică-sa. Ei vor stăvili o clipă puhoiul timpului. In ansamblu, constituiau o frumoasă realizare -cei opt copii ai lui. Prezența lor vădea ca dînsul nu osîndea în întregime acest biet mărunț uni vers, pentru că, pe o seară ca aceasta, gîndi d nul Ramsay, privind pămîntul dizolvîndu-se în pătări, mica insulă arăta patetic de firavă jumătate devorată de mare.

— Biet pămînt ! murmură el cu un suspin-Doamna Ramsay îl auzi. Obișnuia ^{une0m} e spună lucruri extrem de triste, dar ea rema^{ic} că de îndată ce le rostea, arăta mai voios ca ^ obicei. Toată această vorbărie nu era decît un ^ gîndi ea, căci dacă dînsa s-ar fi simțit îⁿ^ să spună măcar jumătate din ceea ce expr^{inl} demult și-ar fi zburat creierii.

Ș' I

3 sîcîia toată această vorbărie, și i se adresă pe n ton prozaic, declarîndu-i că era o seară încîn-jtoare. bi de ce mă rog se văita dînsul, îl întrebă u voce pe jumătate veselă, pe jumătate plîngă-;ață, pentru că ghicea ce gânduri îl măcinau : ,ar fi putut să scrie cărți mult mai bune dacă nu s-ar fi însurat. Nu se plîngea, o asigură domnul Ramsay. Ea știa că nu se plînge. Știa că nu avea de ce se plînge. Și domnul Ramsay îi luă mîna, o ridică la buze și i-o sărută cu o fervoare 3re o emoționa pînă la lacrimi ; apoi i-o lăsă cu repeziciune în jos.

întoarseră dinspre priveliștea golfului și porniră să urce, braț la braț, cărarea mărginită de tntele ce săgetau ca niște suliiți verzi-argintii. ițul lui era aproape ca brațul unui tânăr, își e doamna Ramsay, suplu și puternic, și se cu încîntare cît de viguros se păstra încă, trecuse de șaiszeci de ani, și ce neîmblînzit și ffet era, și cît de straniu părea faptul că, fi->nvins, așa cum era dînsul, de tot soiul de lite tragedii, nu părea deloc deprimat ba, dim-^mvă, chiar înveselit. „Nu-i așa că-i curios ?” iă ea. într-adevăr, cîteodată îi făcea **impre-l**° cu totul altfel decît ceilalți oameni, și ^a °ă se născuse orb, surd și mut față de lu-• obișnuite, și cu un ochi de vultur pentru e neobișnuite. Puterea lui de pătrundere o adeseori. Dar florile, le vedea ? Nu. Prive-l vedea ? Nu. .Vedea vreodată frumusețea

ăl îl

propriei lui fiice, sau își dădea seama vreodată' dacă pe farfuria lui se afla o felie de budincă ori de friptură ? Stătea cu ei la masă, asemenea unui om în transă. Și obiceiul lui de a-și vorbi cu glas lare, sau de a recita versuri în gura mare, punea din ce în ce mai mult stăpînire pe el, din păcate, pentru că uneori era foarte supărător.

„O, cea mai bună și cea mai frumoasă, îns -țește-mă !^k

Biata Miss Giddings, cînd se auzise chemată eu acest strigăt, fusese cît pe aci să-și piardă firea Dar pe de altă parte, gîndi doamna Ramsay luîn-du-i spontan partea împotriva tuturor stupidelor de Giddings din univers și dîndu-i a înțelege soțului ei, printr-o ușoară apăsare a brațului, că urca panta prea repede pentru ea și că trebuia să se oprească o clipă să constate dacă mușuroaiele acelea *ăe* pe margine erau proaspăt construite, pe de altă parte, își spuse ca aplecîndu-se ca să le inspecteze, un spirit mare ca al lui trebuie să se deosebească în toate privințele de a nostru. Toți oamenii mari pe care-i cunoscuse vreodată, gîndi ea ajungînd la concluzia că, ⁿ greșit, un ispure trebuie să se fi introdus acol^oi toți oamenii mari erau așa,ca el și tinerilor le ° de mare folos (cu toate că atmosfera sălilor curs i se părea aproape insuportabil de îm»i° și deprimantă) să-l asculte, sau numai sa-l ^v Dar cum să lupți împotriva iepurilor fără s^d în ei ? se întrebă. S-ar fi putut să fie un icp^{uc}

308
jar putea li o cîrțiță. Oricum, un animal îi dis-tgea primul ele de seară. Apoi, înălțîndu-și privirile, văzu deasupra crengilor subțiate primele zvîcniri ale luceafărului în plin freamăt și voi să i-l arate si soțului ei ; căci priveliștea o umplea de o plăcere pătrunzătoare. Dar își înfrînă do--rința. El nu se uita niciodată la nimic. Dacă s-ar fi uitat, tot ce-ar fi găsit să spună ar fi fost : „Biet mărunt univers !”* cuvinte însoțite de unul dintre suspinele sale.

în momentul acela, domnul Ramsay exclamă :

„Foarte frumos !•• ca să-i facă ei plăcere, și se pre-făcu a admira florile. Dar dînsa știa prea bine că e admiră și că nici măcar nu-și dă seama că t acolo. O făcea doar de dragul ei... Ah, dar cei ^li de acolo nu erau Lily Briscoe, hoinărind cu liam Bankes ? Își concentra privirile mioape, -înd să recunoască din spate o pereche care •trăgea. Da, ei erau. Oare asta însemna că or ^a s^e e căsătorească ? Ba da, cu siguranță ! Ce idee didă ! Trebuie să se căsătorească !

^e la Amsterdam, povestea domnul Bankes ³ ce străbătea pajiștea alături de Lily Văzuse Rembrandt-urile. Fusese la Ma-

109

drid. Din nefericire, era Vinerea Mare și p_{ra}j_o era închis. Fusese la Roma. Domnișoara Briscoe vizitase vreodată Roma ? O, ar trebui — ar fi- o experiență minunată pentru ea — Capela Sixtină-Michelangelo ; și Padova, cu atîta Giotto. Soția lui fusese bolnavă ani de zile, așa încît nu călătoriseră prea mult.

Lily fusese la Bruxelles ; fusese la Paris, dar numai în trecere, pentru a-și vizita o mătușă bolnavă. Fusese la Dresda ; existau munți de tablouri pe care nu le văzuse ; oricum însă, reflecta Lily Briscoe, poate că era mai bine să nu vezi tablouri: nu fac decît să-ți stîrnească o disperată nemulțumire în ce privește creația ta. Domnul Bankes socotea că era un punct de vedere exagerat. Nu putem fi cu toții Tizian și nu putem fi cu toții Dar-win, spuse el; în același timp, se îndoia că Tizianu și Darwinii s-ar fi

putut ivi fără „existența unor persoane umile ca noi”. Lily ar fi dorit să-i fa^{ca} un compliment : „Dumneavoastră nu sînteți o pe^l soană umilă, domnule Bankes”, așa i-ar fi P^{1^} să-i spună. Dar lui nu-i plăceau compli^{men}, (deși cei mai mulți bărbați le agrează, gîndi ea; se rușina un pic de impulsul ei și tăcu în timp dînsul observa că, poate, afirmațiile sale n¹ aplicau și la pictură. În orice caz, replică Lily» berîndu-se de micul ei moment de nesinceri ea va continua mereu să picteze, pentru ca teresa. Da, răspunse domnul Bankes, era cort* ^ că va continua ; cînd ajunseră la capătul P J'

110

i el o întrebă dacă întîmpină dificultăți la 1 dra în găsirea subiectelor, se întoarseră și UUULW :u ochii de soții Ramsay. „Iată, asta înseamnă caloria, gîndi Lily, un bărbat și o femeie privind 3 o Istă care aruncă o minge. Acest lucru încerca să doamna Ramsay să-mi explice.” Căci ea purta un șal verde, și amîndoi stăteau în picioare, anul lingă celălalt, privindu-i pe Prue și pe Jasper care-și azvîrieau mingile de cricket. Și deodată, acea semnificație care coboară uneori, fără nici o ițiune, asupra oamenilor, poate cînd ies dintr-un metrou sau sună la o ușă, conferindu-le brusc o valoare de simbol, de reprezentare, se lăsă și asu-'a doamnei și domnului Ramsay, și-i prefăcu, așa n stăteau acolo împresurați de umbrele serii, în iboluri ale căsniciei, „soțul și soția.” Pe urmă, ă o clipă, conturul simbolic care transcenda pturile reale se evaporă și, cînd se întîlniră față ^1 față, cei doi redeveniră domnul "și doamna Ram-^y. uitîndu-se la copiii care-și aruncau mingile. °tuși, o frîntură de secundă, cu toate că ^na Ramsay îi salută cu zîmbetul ei obișnuit ' Preciș își spune că o să ne căsătorim", gîndi rostind : „Astă seară am biruit", ceea ce se ^{ca} la faptul că, în sfîrșit, o dată, domnul Ban-^cceptase să ia cina cu ei în loc să o șteargă acasă, unde servitorul îi prepara foarte gus-imele ; și totuși, timp de o frîntură de se-

> în timp ce mingea se înălță în văzduh, o

dia priviri, o pierdură, și zăriră unica

stea și ramurile drapate, pluii în ei o senzație de risipire în vînt de nemărginire, de uesponsabi-litate. În lumina scăzută, arătau cu toții decupau eterici, despărțiți prin mari distanțe. Apoi, sărind îndărăt peste vastele spații (pentru că orice soliditate părea să se fi volatizat), Prue zbură jos drept în mijlocul lor și prinse cu dibăcie, în mina stingă, mingea din înălțimi ; maică-sa întrebă : „Nu s-au întors încă ?”■ și vraja se destramă. Domnul Ramsay se simți liber acum să rîdă în gura mare de Hume, cel care se împotmolise într-o băltoacă iar o bătrînă îl salvase cu condiția să spună „Tatăl nostru” și, chicotind de unul singur, se îndreptă spre biroul lui. Doamna Ramsay, readucînd-o pe Prue în alianța vieții de familie, din care evadase aruneînd mingi, întrebă : ■— Nancy s-a dus cu ei ?

Desigur, Nancy se dusese cu ei, din **moment** Mintă **Doylă** i-o ceruse cu **privirea** ei mută și "

tinzîndu-i mîna în momentul cînd Nancy,

dup"

ca

masa de prînz, se îndreptase către mansarda¹ să scape de ororile vieții de familie. Își ^a i soama atunci că trebuie să-i însoțească. __-avea c să meargă. N-avea chef să fie trasă în toată p^{0^}

112

tea asta. Pentru că, în timp ce urcau cărarea spre aleza, Mintă îi ținea într-una mîna în mîna ei. Ea și-o retrăgea. Și Alinta i-o lua din nou. „Ce-o (i vrînd ?” se întrebă Nancy. Fără îndoială, oamenii vor ceva ; pentru că atunci cînd Mintă îi lua mîna i i-o ținea, Nancy vedea, în silă, întreg universul ișternîndu-i-se la picioare ; și, ca atunci cînd dir tr-o dată, țiar apărea din ceață Constantinopoh și. oricît n-ai avea chef să-l admiri, totuși nu te poți împiedica să nu întrebi : „Acea-i Sfînt Sofia ? Acela-i Cornul de Aur ?” ; tot așa și Nancj cînd Mintă îi lua mîna, se întrebă : „Ce-o fi vrînd ? 3are asta vrea ? Și ce era acest «asta»”. Ici colo, isăreau prin ceață (în timp ce Nancy privea în jos i panorama vieții desfășurată la picioarele ei), o urlă, un dom ; obiecte proeminente și fără nume. Dar cînd Mintă îi lăsa mîna, așa cum se întîmplase 1 au alergat pe povîrniș la vale, toete, domul turla, și tot ce se profila prin ceață, se cufundau din

nou în ea și piereau.

^ Mintă, remarcase Andrew, ținea bine la mers. îmbrăca mai rezonabil dccît majoritatea fe-lor. Purta fuste foarte scurte și pantaloni bu-^lti, negri. Sărea drept în mijlocul unui rîu și opintea prin apă. îi plăcea impetuoșitatea ei, ^r își dădea seama că n-o să dure/e mult — în-³ bună zi o să-și găsească moartea într-una din surclitățile astea. S-ar fi zis că n-o sperie ni W în afară de tauri. Numai cît zărea un tai ^{ln}P Și-o lua la goană răcnind, cu brațele ridi

cate, adică făcea exact ceea ce era menit să în furie un taur. Dar trebuia să recunoști că nu se codea' să-și mărturisească frica. Știa că în ceea ce pri.H este taurii, era teribil de lașă, așa zicea. Bănuia că probabil o atacase unul când era mică, în cărucior. Părea să nu acorde multă importanță celor ce spunea sau făcea. O vedeai deodată cocoșându-se pe o muche de stîncă, așezîndu-se și începînd să cînte ceva cam așa :

„Sări-ți-ar ochii, sări-ți-ar ochii!”

Și trebuiau să-i țină cu toții isonul și să cînte în j cor, strigînd laolaltă:

„Sări-ți-ar ochii, sări-ți-ar ochii !”

Dar pentru nimic în lume nu trebuia lăsat ca fluxul să le începe porțiunile bune pentru pescuit, înainte de a ajunge ei pe plajă.

— Pentru nimic în lume, încuviință Paul ridi-cîndu-se cu o săritură și, în timp ce se lăsau sa alunece pe povîrnis, nu contenea să le citeze ce scria în ghid despre „aceste insule pe drept renumite pentru privescările lor frumoase ca o grădina și pentru cantitatea și varietatea curiozităților r*¹² rine”.

Dar ce rost aveau toate strigătele a^tca și ¹⁰ „sări-ți-ar ochii”, gîndea Andrew, alegîndu-și F^o~ teca de coborîre de pe faleză ; ce rost aveau **ghiontii** pe care-i încasa în spinare, faptul ca

114

iunea „bătrîne” și toate celelalte ; n-aveau nici un chichirez. Țsta era dezavantajul cînd porneai la drum cu o femeie. O dată ajunși pe plajă, se separară ; el se duse la Nasul Papei, după ce își des-**lîță** pantofii și-și vîrî în ei ciorapii făcuți ghe-motoc, si-i lăsă pe cei doi în plata Domnului; Nancy se bălăci pînă la stîncile ei, și începu să-și exploreze smîrcurile, lăsîndu-i pe cei doi în plata Domnului. Se cinchi pe călcîie și atinse cu mîna anemonele de mare, netede de parcă erau din eau-■iuc, lipite de marginea stîncii ca niște bucăți de jeleu. Visătoare, prefăcu smîrcul în mare, plevuștile n rechini și balene, aruncă peste această minusculă me umbra norilor negri, ținîndu-și mîna pavăză ipotriva soarelui, aducînd astfel beznă și dezolare, Precum Dumnezeu însuși, asupra milioanelor de ■eaturi neștiutoare și nevinovate, pentru ca apoi i retragă brusc mîna lăsînd soarele să se re-^{7r}se iarăși. Pe nisipul palid și hașurat, înainta Pași gigantici un fantastic leviatan, cu franjuri mănuși de armură (ea continua să dilate profite bălții) care se făcu nevăzut în vastele grote Peretele muntelui. Apoi, lăsîndu-și privirea mece imperceptibil peste suprafața bălții și să ^{xe}ze pe linia șovăielnică a mării și a cerului, “unchiurile de arbori tremurători schițați pe *■ de fumul -\ apoarelor, se simți hipnotizată ^a forță care irupea sălbatic si apoi se sugea ^{ac}i inevitabil, iar cele două sensuri, cel al **Citații** și cel al micimii (balta se diminuease

115

din nou) conținute în teribila mișcare, o făcură **săi** se simtă legată de mîini și de picioare, încremenii **de** intensitatea emoțiilor care reduceau propriu-j trup, propria-i viață, și viețile tuturor oamenilor din lume la nimicnicie. Și astfel, ascultînd valurile, ghemuită lîngă smîrcul ei, se lăsă furată de ginduri. Și Andrew îi strigă că năvălește marea, așa îneît Nancy sări, împroșcînd stropi, alergă prin apa joasă pînă la țarm, o porni la fugă pe plajă și, pur- j tată de propria ei impetuozitate și de impulsul **vitezei**, se pomeni drept după o stîncă și acolo, o, cerule ! Paul și Mîntă se strîngeau în brațe! probabil că se sărutau. Nancy se simți ultragiata, indignată. Amîndoi, ea și Andrew, își încălțară pan-itofii și ciorapii într-o tăcere de mormînt, fără si sufle o vorbă despre ceea ce văzuseră. Ba chiar își vorbiră răstit unul altuia. „Ar fi putut să-l strige și pe el cînd a văzut langusta aceea sau ce-o mai fi fost”, bombăni Andrew. Oricum, amîndoi aveau senzația : „**nu** e vina noastră”. Ei doi nu doriseră să se întîmple povestea asta detestabila- >?

totuși pe Andrew îl irita faptul că Nancy I barba'

a

femeie și pe Nancy o irita că Andrew era și amîndoi își legară șireturile ghetelor cu o ție concentrată și făcură noduri foarte **strânse**. Numai cînd ajunseră sus, pe creasta falezei coase, descoperi Mîntă că pierduse broșa p^o o avea de la bunica — broșa bunicii, singu^{^3} --**doabă** pe care o poseda — o salcie pl^oS^a

HG

; bună seamă ca-și amintea de ea) mentâtă \n perle. „Trebuie s-o fi văzut la ea, le repeta în ti ti u lacrimile îi șiroiau pe obraji, era broșa cu caie mica ei își prinsese boneta pînă în cea din urmă

a vieții. Și acum o pierduse ! Ar fi preferat să piardă orice altceva decât această broșă ! Trebuie să se întoarcă s-o caute !^c Se întoarseră cu toții. Bîj-)iiră, holbară ochii, scotociră. Pășeau cu capetele foarte aplecate, și-și vorbeau scurt și îmbufnat. Paul Rayley dibuia ea un nebun în jurul stîncii e care șezuseră. „Afîta zarvă pentru o broșă, n-avea nici un rost !”, gîndea Andrew, în timp ce l îi recomanda să caute cu mare atenție „între Punctul ăsta și ăstăalt”.

luxul înainta cu repeziciune. Peste un minut irea avea să acopere locul unde se aflau. Nu xista nici o umbră de șansă să găsească broșă.

) să ne taie drumul de întoarcere, striga ^{ta}> brusc înspăimîntată.

parcă ar fi existat cea mai mică primejdie l fi poveste ca și cu taurii — nu-și poate stă-țtioțiile ! gîndi Andrew. Așa-s femeile ! Ne-^{tl} de Paul trebui s-o liniștească. Bărbații ^v Și Paul luară pe dată aluri foarte **bărbă--Qvitc** de cele cotidiene) ținură sfat pe loc să planteze bastonul lui Rayley în locul | aflau acum și să se întoarcă în momentul Nimic altceva nu se mai putea face. era acolo, se va afla și a doua zi **dimi-l** același loc, o încredințară ei, dar Mintă 'hotă "flux

*** bl

117

continuă să suspine tot drumul, pînă ajunseră din nou sus, pe faleză. Era broșă bunicii ei; ar fi preferat să piardă orice altceva decât această broșă-și totuși Nancy simțea că, deși s-ar fi putut într-adevăr să regrete pierderea broșei, nu plîngea numai din această pricină. Plîngea de altceva. „Am putea, de fapt, să ne așezăm cu toții și să plîngem”, își spuse ea. £)ar nu știa de ce.

Paul și Mintă porniră împreună, în față, și el o îmbărbăta și-i povestea cît de cunoscut e talentul său de a găsi lucruri. Odată, pe cînd era băiețaș, găsise un ceas de aur. O să se scoale dis de dimineață și, cu certitudine, o să-i găsească broșă. Gîndca că la ceasul acela va fi încă întuneric, pe **plajă** nu se va mai afla nimeni în afară de el și» într-un fel, va înfrunta o primejdie. începu s-o asigure că fără îndoială va găsi broșă, iar ea « răspunse că pentru nimic în lume nu-i îngăduia să se deștepte în zori ; broșă era pierdută; Ș^{*ia} bine — avusese o presimțire cînd și-o prins^{es} în această după-amiază. Dar, în sinea lui,

paul

hotărî ca, fără să-i spună Mintei, să se streco» afară din casă în faptul zilei, cînd toată lu doarme și, dacă n-o s-o poată găsi, sa se rep pînă la Edinburgh și să-i cumpere altă broșă, mănătoare, dar mai frumoasă. O să-i dovedeas

ce-i în stare să facă. Cînd se găsiră p^e colinei și văzură orașul iluminat la poale luminițele care se aprindeau brusc, una ^{cl}i se pîrură lui Paul a fi lucrurile ce urma^l s^c jor-ui*

118

mpie lui — **căsătoria** mpui casa , și **citi 1 aj .u**-ă la drumul marc, adumbrit de tufișuri înalte, visă din nou cum se vor retrage amîndoi în solitu-ine, și se vor plimba într-una, el călăuzind-o me-rea și ea lipindu-se strîns de dînsul (așa Cum se Mipla acum). Cînd o luară pe drumul care făcea cruce cu șoseaua, se gîndi la încercarea îngrozitoare i care trecuse ; trebuia numaidecît să povestească cuiva — doamnei Ramsay, firește, pentru că i se tăia răsuflarea numai cît se gîndea la ceea ce făcuse.

Momentul cînd i-a cerut Mintei să se mărite cu dînsul a fost pe departe cel mai igrozitor din viața lui. Se va duce drept la doamna msay, întrucît simțea că, într-un fel, ea era ersoana care-l determinase la acest pas. Ea îl ise să creadă că poate întreprinde orice. Nimeni tre toți ceilalți nu-l lua în serios. Dar doamna msay îl făcea să creadă că poate realiza orice-și i gînd. Astăzi îi simțise tot timpul ochii 'țiți asupra lui, urmărindu-l oriunde se ducea, 'arcă i-ar fi spus (deși nu rostise o vorbă) : > ești în stare s-o faci. Cred în tine. Aștept t lucru de la tine!" Așa-l făcuse să simtă și, țidată ce vor ajunge acasă (căuta din ochi lu-⁵ casei, peste golf), o să se ducă drept la i o să-i spună : „Am făcut-o, doamnă Ram-^{lu}lțumită dumneavoastră". Și cînd cotiră pe ^{ea}gul ce ducea la vilă, putură desluși luminile ^l mișcau

încoace și încolo, la ferestrele de ² vede că era foarte târziu. Oamenii se pre-
119

găteau pentru cină. Casa era în întregime iluminată și, venind după întuneric, toate aceste străluciri îi umplură ochii și, în vreme ce urca poteca, scanda copilărește: „Lumini, lumini, lumini”; repetă amețit : „Lumini, lumini, lumini”, și când intrară în casă, privind în jur cu ochii mari pe fața-i împietrită: „Dar, Dumnezeule mare, își spuse în gând, ducând mâna la nodul cravatei, fiu trebuie să devin ridicol!”

15

— Da răspunse Prue, în felul ei cumpănit, răs-punzînd întrebării puse de maică-sa, cred că Nancy s-a dus cu dînșii.

16

„Ei bine, deci Nancy e cu ei”^w, își spuse doamna Ramsay, în timp ce lăsa din mînă o perie și •> un pieptene, răspunzînd „Intră !” la bătaia cau se auzise în ușă (Jasper și Rose intrară în came¹³ și întrebîndu-se dacă faptul că Nancy se ll ' ei făcea mai probabilă ori mai improbabilă

120

unui accident; era mai improbabil, simțea Bamsay, fără nici un fel de justificare rațională, în afara faptului că un holocaust la asemenea scară n-ar fi fost plauzibil. Nu era posibil ă se fi înecat cu toții. Și din nou se simți singură i prezența vechii ei vrăjmașe, viața. Jasper și Rose o anunțară că Mildred voia să știe dacă trebuie să aștepte cu cina.

— Nu, nici măcar pentru regina Angliei ! replică doamna Ramsay cu emfază. Și nici pentru împărăteasa Mexicului, adăugă ea rîzînd către Jasper; căci și el moștenise viciul mamei sale : și el exagera.

Și dacă Rose n-avea nimic împotriva, în timp ce Jasper transmitea mesajul, putea să aleagă ea biju-iile pe care să le pună maică-sa în acea seară. d ai cincisprezece oameni la cină, nu poți aș-#a la infinit. întîrzierea celor patru începea 'ite ; era o lipsă de considerație din partea lor iritarea ei se suprapuse peste teama pentru ceea I ^s-ar fi putut întîmpla ; o contraria faptul că seseră să vină târziu tocmai în această seară, * 3r fi vrut ca masa să fie foarte reușită, întru-illiam Bankes consimțise in sfîrșit să ia cina > urma să fie servită capodopera culinară a lildred : *Boeuf en Daube* și succesul acestui °Pindea de servirea lui exact în minutul cînd ^{ata}. Carnea, mirodeniile .și sosul de vin — toate să fie gata exact în același timp. Să le

>Ulaii

1

aștepte — nici nu putea fi vorba. Și, bine-
321

înțeles, tocmai în seara asta dintre toate serile își găsiseră să f ce și să se întoarcă târziu, j_{ar} bucatele vor treoui trimise înapoi, la bucătărie si ținute la cuptor ; celebrul *Boeuf en Daube* va fi complet ratat. Jasper îi oferi un colier de opal; Rose îi alese un colan de aur. Care arăta mai bine pe rochia ei neagră ? „într-adevăr, care ?”^{ki} întrebă doamna Ramsay distrată, privind-și în oglindă gîtul și umerii (dar evitînd să-ți privească fața). Și pe urmă, în timp ce copiii scotoceau printre juvaeru-rile ei, doamna Ramsay își întoarse ochii spre fereastră, urmărind o scenă care o amuza întotdeauna — ciorile încercînd să aleagă copacul pe care să se lase. De fiecare dată s-ar fi zis că se răzgiî»-deau și se înălțau iar în văzduh, pentru că, își spunea, cioroiul cel bătrîn, cioara tată, bătrînul *io-seph*, cum îl botezase ea, era o pasăre mofluză, cu toane, foarte greu de mulțumit. Un păsăroi bătrîn. corupt, cu aripile pe jumătate chelute. Ii evoca i^m moșneag jigărit, cu joben, pe care-l văzuse odat sunînd dintr-un corn de vînătoare în fața unui baret.

— Ia uitați-vă ! le spuse copiilor rîzînd.

începuseră să se eiorovăi^{scă}. Bătrînul și Mary se băteau. Oricum, ciorile se ridicaseră[^] nou toate în văzduh, aerul era măturat de lor negre și decupat în delicate contururi de P Bătaia aripilor care lopătau, lopătau •— ^{n^cl} nu izbutea să și-o descrie ei însăși într-o î

122

care s-o satisfacă — era una dintre cele mai fru-loase mișcări pe care le cunoștea.

— Ia privește ! o îndemnă pe Rose, sperînd că Eetița o să vadă totul mai clar decît dînsa. Pentru că, adeseori, copiii devansează cu un- pas propriile noastre percepții.

Dar ce să aleagă ? Scosese^{ră} afară toate sertărașele sipetului de bijuterii Colanul de aur, care era italian, colierul de opal, pe care i-l adusese inchiul James din India ; sau să-și pună ame-tistele ?

-*«^.

— Alegeți, scumpilor, alegeți ! îi îndemna în nădejdea că or să se grăbească.

Dar le îngădui să aleagă pe îndelete ; în special Rose o lăsă să ia ba o bijuterie, ba alta, și să e urmărească efectul pe rochia ei neagră, fiindcă că acest mic ceremonial al alegerii bijuteriilor, ■ se repeta seară de seară, era cea mai mare *re a fetei. Avea ea un motiv secret de a da atîta atenție alegerii podoabelor pe care / să le poarte mama ei. „Care să fi fost acest pp ?” se întreba doamna Ramsay, stînd nemiș-a Pentru ca Rose să-i închidă colierul ales, și înd să dibuie în trecutul ei simțămîntul acesta ^{nc}> îngropat, negrăit, pe care-l nutrești mamei, ^ai vârsta lui Rose. Ca orice sentiment pe care ^{***}tă cineva, gîndi doamna Ramsay, și acesta ⁿsta. Ceea ce-i putea oferi ea în schimb era inferior ; iar ceea ce simțea Rose pentru cu totul disproportionat în raport cu ce

123

era ea în realitate. Și Rose o să crească mare ; 5} Rose, cu sensibilitatea ei profundă, o să sufere bănuia doamna Ramsay, care le spuse acum că si-a terminat toaleta, așa îneît puteau coborî, iar Jasper, pentru că era cavaler, o să-i ofere brațul iar Rose, fiind o domnișoară, o să-i ducă batista (îi dădu o batistă) și, mai ce ? ah, da, s-ar putea să fie rece, o să-i ducă și un șal.

— Alege-mi tu un șal, îi ceru, știind că lucrul ăsta o să-i facă plăcere acestei Rose, căreia îi era hărăzită suferința.

— Ia uitați-vă, le spuse oprindu-se la fereastra de pe palier, iar au venit. Joseph s-a așezat pe vîrfurile altui copac. Nu crezi că păsările suferă, i se adresă de astă dală lui Jasper, cînd li se frîng aripile? De ce voia el să-i împuște pe bietul Joseph cel bătrîn și pe Mary ?

Jasper își tîrși puțin picioarele pe scări și ^{se} simți ofensat, dar nu prea serios, pentru că **mai'** că-sa nu putea înțelege ce plăcut e să tragi în pa" sări și că păsările nu simt nimic ; de altfel, finw mama lui, ea trăia într-o altă diviziune a lumii ■ dar îi plăceau poveștile ei despre Mary și îl făceau să rîdă. Dar de unde știa ea că erau Mary și Joseph ? Socotea că aceiași / vin pe aceiași copaci seară de seară ? o între în clipa **aceea** însă, brusc, așa cum fac toți oan* mari, maică-sa încetă să-i mai acorde atenție-

124

cu urechea la un zgomot ele veci care ■v enea iol.

— S-au întors ! exclamă și pe dată se simți mai turînd furioasă pe ei decît ușurată.

\poî se întrebă : ..s-o fi întîmplat ?" O să coboare, și ei or să-i povestească. Dar nu, cu toată inirea asta în jur, n-or să-i poată povesti nimic. i îneît va trebui să coboare, să înceapă cina și să aștepte. Și, asemenea unei regine care, găsin-ji curtenii adunați în sala palatului, îi privește cu condescendență, descinde în mijlocul lor, le admite în tăcere omagiile și le acceptă devoțiunea prosternarea (nici un mușchi nu clinti pe chipul I Paul care privi țintă înainte cînd trecu pe lingă el), tot astfel coborî și doamna Ramsay, traversă îi și-și înclină vag capul, ca și cum accepta -ea ce ei nu puteau să exprime : tributul adus frumuseții.

† se opri locului. Se simțea un miros clc ars.

■ăsat oare la bucătărie *Boeuf en Daube* să

†ăscoacă ?" se întrebă. „Dă Doamne să nu fie

Și atunci prelungul răsunset al gongului

"tă solemn, autoritar, că toți cei răspîndiți

Mansarde, prin dormitoare, prin tainice un-

> citind, scriind, netezîndu-și părul pentru o

H oară, ori închizîndu-și nasturii rochiei,

² să-și părăsească toate aceste îndeletniciri

¹ Și mărunțișurile de pe lavoare și de pe

de toaletă, și romanele de pe noptiere, și

125

jurnalele intime atît de confidentiale, și să se adune în sufragerie, pentru cină.

17

„Dar eu ce-am făcut din viața mea ?•' gîndi doamna Ramsay luîndu-și locul în capul mesei și privind

la cercurile albe ale farfuriilor.

— William, așază-te lângă mine, îi ceru. Lily, adăugă plictisită, locul tău e-acolo.

Ei doi — Paul Rayley și Mintă Doyle — aveau o taină, iar ea, ea nu avea decît atîta — o masă infinit de lungă, cu farfurii și cuțite. La celălalt capăt se afla soțul ei, ghemuit pe scaun, încrun-tîndu-se. La ce oare ? Nu știa. Nu-i păsa. Nu putea înțelege cum de simțise vreodată cea mai m^{ic} emoție sau afecțiune pentru el. Avea senzația c< acum depășise totul, trecuse prin tot, era în a^{*ar} de tot, și împărți supă de parc-ar fi existat — C^{nj} acolo, în castron — un -vîrtej de ape și te P^u afla sau în viitoarea lui sau în afara lui, ia^r ea afla în afară. „Toate s-au terminat”, gîndi doam[^] Ramsay, în timp ce-și făceau intrarea, unui unul, Charles Tansley, „Ia loc aici, te rog !” J^{i spl} J^g — apoi Augustus Carmichael — și se așez[^] masă. Și în tot acest timp, aștepta, pasivă, sS4

126

ineva un răspuns, să se întîmple ceva. „Dar ăsta nu-i un lucru pe oare să-l poți exprima”, gîndi ea, cufundînd polonicul în supă. Înălțîndu-și sprîncenele în fața unei asemenea iscrepanțe — între ceea ce gîndea și ce.ea ce făcea _ distribuirea supei cu polonicul — ze simți, din în c# mai puternic, zvîrlită în afara vîrtejului; sau, ca și cum s-ar fi proiectat o umbră care absorbea orice culoare, vedea lucrurile în adevărata lor lumină. Odaia (își plimbă privirea de jur-îm-ejur) era jerpelită. Nicăieri nici un strop de frumusețe. Se ferea să se uite la domnul Tansley. Și nimic nu părea să fi fuzionat. Fiecare exista >arat de celălalt. Și întregul efort de fuzionare, fluentă, de creație, îi revenea ei. Din nou re-îți, fără ostilitate, ci doar ca pe o simplă constare, sterilitatea bărbaților ; și dacă n-o să între & acțiune, nimeni altcineva n-o s-o facă, așa °ft, stimulîndu-se cu acel ușor bobîrnac pe care-l ^mui ceas care a stat, vechiul puls familiar *P^U iar să bată, așa cum reîncepe ceasul să un, doi, trei, un, doi, trei. „Și așa mai și așa mai departe”, repetă ea ascultînd, und. veghind pulsul încă slab, așa cum ferești, ^{''''}i unei hîrtii, o flacără firavă, asta-i, conchise ea adresîndu-se către Wil-■ doar printr-o tăcută înclinare în di-stuia — bietul om ! N-avea nici soție,

127

nici copii și, cu excepția serii de azi, lua masa singur într-un apartament închiriat !” Și, de mila lui vitalitatea doamnei Ramsay fiind acum destul de reînviată pentru a-i oferi din nou reazim, se lansă în acțiune, ca un marinar ce simte vîntul umflîndu-i pînzele, dar își spune cu lasitudine că d# fapt n-are chef să se avînte din nou în larg, și meditează cum ar fi fost dacă i s-ar fi scufundat corabia și el s-ar fi rostogolit, rotindu-se, rotin-du-se, pînă ar fi aflat pe fundul mării odihna.

— Ți-ai găsit scrisorile ? Am dat dispoziții să-ți fie lăsate în hol, îi spuse lui William Bankes.

Lily Briscoe o privi cum se lăsa purtată în acea stranie țară a nimănu, unde e cu neputință să-i **urmezi** pe oameni, și totuși, plecarea lor îngheață atît do cumplit inima celor ce-i petrec și-i văd îndepărtîndu-se, încît se străduie să-i urmărească măcar din priviri, așa cum urmărești un vapor estompîndu-se, pînă cînd pînzele i se todesc din-colo.de orizont.

„Ce îmbătrînită pare, cît de frămîntată și ^{cl} de îndepărtată !” gîndi Lily. Apoi, cînd se întoarse către William Bankes surîzînd, Lily avu impi^{esia} că vaporul se răsucise, iar soarele îi bătea din n^o în pînze ; se întrebă oarecum înveselită, pentru . se simțea ușurată : „De ce i-o fi milă de el?” Fnn aceasta era impresia pe care o dăduse doamnei Ramsay cînd îl anunțase că scrisorile îl aștep * în hol. „Bietul William Bankes”, părea ca să sp^uy ca și cum propria-i lasitudine provenea în P

123

ftiila pe care i-o inspirau ceilalți, iar **Impulsul** le viață încolțit în ca, hotărîrea de a se trezi .mc,' îi fuseseră stîrnite tot de milă. „Și e ucru fals”, gîndi Lil\ , era una din judecățile ei ate ale doamnei Ramsay, acele judecăți care pă-i să izvorască la ea din instinct și să fie de-linate mai curînd de o necesitate a ei, per-ială, decît de nevoile altora. William Bankes era cîtuși de puțin vrednic de milă. „își arc munca lui”, se încredința Lily. Și își aminti din-tr-o dată, cu senzația că descoperise o comoară, și ea își avea munca ei. într-o străfulgerare,

>i văzu tabloul și gîndi : „Da, am să plasez copacul în centru, dar ceva mai departe, și astfel i să evit spațiul acela jenant. Așa am să fac. mă nedumerea”. Luă solnița și o așeză pe o >are imprimată în desenul feței de masă, ca să-i țintească să mute copacul.

E curios că, deși poșta nu-ți aduce aproape °dată nimic interesant, îți aștepti totuși scri-■ cu nerăbdare, spuse domnul Bankes. discuții stupide !”, gîndi Charles Tansley, i lingura exact în centrul farfuriei pe ° golise pînă la ultima picătură, ca și cum, °se Lily (Tansley era așezat în fața ei, cu ° spre fereastră, drept în mijlocul prive-J °a hotărît să profite clin plin de toate mesele & ofereau. Tot ce ținea de el căpăta o fixi-°scățivă, o urîțenie golașă. Și totuși, e un °nsatat că-i aproape cu neputință să ai aver-

129
siune pentru un om atunci cînd îl cercetezi cu atenție. De pildă, îi plăceau ochii lui Tansley.

. erau albaștri, înfundați în orbite, înfricoșătorii

— Porți o corespondență bogată, domnule Tansley ? întrebă doamna Ramsay, plină de milă și față de el, cel puțin așa presupunea Lily.

Un lucru era *adevărat* în ce-o privea pe doamna Ramsay : îi era întotdeauna milă de bărbați, ca și cum bărbaților le lipsea ceva ■— și niciodată de femei — ca și cum acestea ar fi avut în plus ceva, | Tansley răspunse scurt că îi scrie mamei lui; de altfel nu trimite mai mult de o scrisoare pe lună.

N-avea de gînd să discute stupiditățile în care **urmăreau** să-l antreneze oamenii ăștia. N-o să se expună la condescendența tuturor acestor gîscu-lițe. Pînă la cină citise în camera lui și acum, cînd coborîse, totul i se părea naiv, superficial, inconsistent. „De ce s-or fi schimbînd toți pentru cină • El coborîse îmbrăcat ca de obicei. Nu avea costum de seară. „Posta nu-ți oferă niciodată nimic i teresant”, iată o pildă de discuție care se p^u mereu. îi determina pe bărbați să exprime luo de acest gen. „Da, de fapt e un lucru destul adevărat”, își spr.se. Acestor oameni nu li °sc^ rea niciodată nimic interesant, de la un capa celălalt al anului. Ei nu făceau nimic altce¹ cît să flecărească, să flecărească, să flecar¹ să mănînce, să mănînce, să mănînce. Era ^

130

"emeile făceau civilizația imposibilă, ci ecul" lor și cu tembelismul lor.

_jvfu va fi chip să mergem mîine la Far

nnă Ramsay, rosti el ca să se afirme, plăcea doamna Ramsay ; o admira ; îi ci i prezent în minte muncitorul de la canalizare, e uitase lung la dînsa ; dar simțea că e ne-sar să se afirme în ochii ei.

,Omul ăsta este, într-adevăr, își spuse Lily Bris-l în ciuda ochilor lui — dar n-ai dccît să te ta nasul lui și la mîini — este într-adevăr cea ii neatrăgătoare ființă omenească pe care am îit-o vreodată.¹¹

Atunci pentru ce se necăjea cele ce-i spunea el ? „Femeile nu se pricep să rie, femeile nu se pricep să picteze” — ce impor-i aveau toate acestea venind de *la* el, din mo-ce, evident, nu reprezentau pentru **dînsul** ievăr, ci o concepție care dintr-o anumită i îi-era utilă lui, fapt pentru care o **pro-^e** ce întreaga ei făptură se îndoia ca firul în vînt, și nu se putea redresa din această °atie decît cu *un* efort dureros ? Trebuia să °rtul o dată mai mult. „Iată rămurica de

masă ; iată munca mea ; trebuie să mut centru ; asta este important și nimie

^a- Oare nu s-ar fi putut crampona cu tărie * fapt, se întreba, și să nu-și mai iasă din **te discuțiile ; iar dacă voia o mică răz-

⁰ Putea obține rîzînd de el.

131

■—■ Vai, domnule Tansley, i se adresă, ia-mă J dumneata la Far. Mi-ar face nespūsă plăcere ! Tansley își dădea seama că minte. Dintr-o p^{ijj} cină oarecare, spunea un lucru pe care nu-l gîndea doar așa, ca să-l tachineze. își rîdea de el. Purta vechii lui pantaloni din flanel. Nu avea alții. Se simți foarte necioplit, și izolat, și singur. Știa că, dintr-o anumită rațiune, Lily încerca să-l necăjească, nu dorea să facă o plimbare la Far cu el; îl disprețuia ; după cum îl disprețuia și Prue Ram-say ; după cum îl disprețuiau toate. Dar n-avea de gînd să so lase ridiculizat de femei, așa încît se răsuci deliberat în scaun, se uită pe fereastră și rosti cu bruschețe, foarte grosolan, că a doua zi **vremea** o să fie prea aspră pentru ea. O să aibă rău de mare.

Îl supăra faptul că-l obligase să-i vorbească în felul acesta, de față cu doamna Ramsay. Dacă ar fi putut acum să se afle singur în camera lui, când, în mijlocul tomurilor sale! Acolo se simțea la largul lui. Și nu făcuse niciodată vreo datorie nici măcar de un penny; de la vârsta de cincișzece ani taică-su nu mai trebuise să cheltui nici măcar un ban pentru întreținerea lui economiile lui îi ajutase și pe cei de acasă; și ținea pe sora lui la învățătură. Și totuși ar fi vrut să știe cum să-i fi răspuns cuvințios șoarei Briscoe; dorea să n-o fi făcut cu atâta „chete”: „Ați avea rău de mare!” Ar fi dorit sească ceva să-i spună doamnei Ramsay, ^{ccA}

132

arate că nu era doar un pedant sec. Asta gîncii toții despre el. Se întoarse spre din-a. Doamna Ramsay discuta cu William Bankes spre persoane de care el nu auzise niciodată. — Da, poți să-o iei, rosti ea scurt, întrerupînd din discuția cu domnul Bankes, pentru a se adresa letci în casă. Trebuie să fie cincisprezece — ba nu, chiar douăzeci — de când am văzut-o imă oară, reluă doamna Ramsay întoreîndu-se nou către Bankes, ca și cum nu-și putea îngăli să piardă un moment din conversație, fiind extrem de absorbită de cele ce-și spuneau. Și, r-adevăr, primise în scara aceasta vești de la! Și Carrie mai locuia încă la Mariow, și toate Jaseseră neschimbate? O, își putea reaminti **jrc-ar** fi fost ieri — plimbarea pe râu, o simțea rc-ar fi fost ieri — au pornit pe râu și le-a >tît de rece! Dar când familia Manning proa ceva, nu se lăsau ci cu una cu două. **Nici-n-o** să-l uite pe **Herbort** cum a **omorît** o ⁵Po pe mal cu o linguriță!

¹ totul era ca înainte", reflectă doamna Ram-lunednd ca o fantomă printre scaunele și din salonul acela de pe malurile Tamisei, ¹ fusese atît de rece în urmă cu douăzeci **■**> dar acum se strecura printre ele doar ca -omă; și o fascina ca și cum, în timp ce ea P'in atîtea schimbări, aqea anumită zi, de-îcum foarte calmă și frumoasă, rămăsese ^mișcată, în toți acești ani.

133

„Și îi scrisese chiar Carrie, p. r ..

— Da. Spune că au de gînd să cons.ruiescă o v.ouă salătîe biliard.

„...Nu, nu! Asta era prea din cale Fiară! Să construiești o nouă sală de biliard!” Doamnei Ramsay i se părea cu neputință.

Domnul Bankes nu înțelegea ce găsea atît de bizar în acest fapt. O duceau foarte bine acum. Să-i transmită lui Carrie salutări din partea ei?

— O, făcu doamna Ramsay cu o ușoară tresărire. Nu, adăugă, gîndindu-se că n-o cun pe această Carrie care clădea o sală nouă de bili- j ard. Dar ce curios, repetă ea spre amuzamentul domnului Bankes, că familia continuă să loc. tot acolo!

Era extraordinar să-ți imaginezi că fusese: stare să continue a exista în toți acești aw ea. în același interval, nu se gîndise decît o singură dată la dînșiii. Cît de plină de minte fusese viața ei în acest timp! Și totuși, că nici Carrie Manning nu se gîndise la dm* Gîndul era straniu și neplăcut.

■— Oamenii se lasă repede despărțiți, comfl domnul Bankes încercînd oarecare satisfacție gîndul că, in iond, el îi cunoștea și pe soții ning și pe soții Ramsay.

El nu se lăsase despărțit de nimeni, gîndi, punîndu-și lingura în farfurie și ștergîndtjj deosebită grijă buzele bine rase. Dar poate acest punct de vedere constituia o excep,

m

; mai departe ; el nu se lăsa niciodată împot-, în rutină. Avea prieteni în toate cercurile... înna Ramsay trebui să întrerupă din nou diseca să-i spună fetei ceva în legătură cu un g mîncare ce trebuia păstrat la cald. Uite, de a/prefera el să cîneze singur ! Toate aceste întreruperi îl iritau.

„Ei bine, gîndi William Bankes, menținînd o atitudine de fină curtoazie și mulțumindu-se să-și răsfire degetele • mîinii stîngi pe fața de masă, a cum un mecanic, într-o clipă de răgaz, examinează o unealtă bine polizată și gata să fie fo-, ei bine, astea sînt sacrificiile pe care le plică o prietenie." Ar fi jignit-o dacă ar fi uzat să rămînă la cină. Dar plăcerea nu echi-i sacrificiul. Privindu-și mîna, gîndi că dacă :i cinat singur, masa ar fi fost aproape termi-■; ar fi fost liber să lucreze. „Da, își spuse el departe, e o teribilă pierdere de vreme." Copiii tauau să-și facă pe rînd apariția. ~ Aș dori ca unul dintre voi să dea o fugă pină ^{le}ra lui Roger, spunea doamna Ramsay. | neînsemnate erau toate astea, și cît de plic-^{re}> gîndi el, în comparație cu cealaltă alter- : munca lui." Iată-l zărind aici și bătînd

îna cu degetele pe fața de masă, cînd ar fi

■să fi_e — șj_{avUj} ca ^{în}t_r o străfulgerare, o

° a muncii sale. „Da, desigur, ce pierdere

^{le} • Și totuși, își spuse el, e una dintre cele

mai vechi prietene ale mele. Cred că îi sînt foarte devotat."

Și totuși, în clipa aceasta prezența ei nu însemna absolut nimic pentru dînsul ; frumusețea ei ni însemna nimic ; priveliștea ei, așezată cu băiețașul în cadrul ferestrei — nimic, nimic ! Nu dorea decît să fie singur și să-și reia lectura. Se **simțea** stingherit, i se părea o trădare că putea sta lîngă dînsa fără să simtă absolut nînic. Adevărul era că nu gusta viața de familie. Aceasta e starea de spirit în care ajungi să te întrebî : „Oare de pi trăim ? De ce ne dăm atîta silință ca rasa umană să meargă înainte? E un lucru atît de dezirabil? Sîntem atît de atrăgători ca specie ?" „N-aș spune că sîntem prea atrăgători-, își răspunse el privind la băieții Ramsay cu aspectul lor șleampăt.

Favorita lui, Cam, se afla probabil în p „Întrebări nebunești, întrebări zadarnice, întrebări pe care nu ți le pui niciodată cînd ai < pație. Viața omului o fi asta de aici ? Sau cealalt³ a lui ?" Niciodată n-ai timp să reflectezi la ^a menea lucruri. Și uite că acum, aici, ajunsese I pună astfel de întrebări, pentru că doamna K say dădea dispoziții servitorilor și, de **aseml** pentru că atunci cînd o văzuse cît era de surpi' de faptul că prietena ei, Carrie Manning, mai încă, îl frapase ideea că prietenii, chiar mai strânse, sînt foarte fragile. Oamenii ^{se} **despărțiți**, își făcu din nou reproșuri. Șcdo^a

136

anina Ramsay și nu găsea absolut nimic să-i spună.

— Scuză-mă, i se adresă aceasta întorcîndu-se din nou spre el.

; simțea țeapăn și scorțos ea o pereche frete care fuseseră îmbibate de apă și apoi se caseră, încît abia de-ți mai puteai vîrî piciorul inele Și totuși, trebuia să le forțeze împingîndu-și picioarele. Trebuia să s'e împingă să vorbească. Dacă nu era atent, doamna Ramsay avea să-i des-)pere trădarea ; și anume își va da seama că nici se sinchisea de ea ; ori, asemenea descoperire r fi deloc plăcută, își spuse domnul Bankes. tfel încît își înclină curtenitor capul în direcția ei. Ce detestabilă trebuie să-ți pară cina în stă grădină zoologică, spuse ea recurgînd la bajul de societate, așa cum i se întîmpla ori te ori era preocupată.

-a atunci cînd la o întrunire se produce o **con-** e limbi și președintele, ca să asigure **uni-**

■^{ca}> sugerează ca toată lumea să vorbească în

^{ic}ză ; se poate ca franceza folosită să fie in-

! se poate ca franceza să nu posede **civin-**

ic nite să exprime gândirea vorbitorului ; cu Vestea, faptul de a vorbi franceza impune ar e ordine, uniformitate. Răspunzându-i în * manieră, domnul Bankes rosti : „Nu, nu, fără domnul Tansley, care habar n-avea de anșaj, chiar când era vorbit ea acum, în cu- 137

vinte de câte o singură silabă, îi simți pe dată lin_{sa} i de sinceritate. „Vorbesc lucruri lipsite de sei 5 acești Ramsay”, gândi eJL; și se repezi cu bu asupra acestei idei noi, făcându-și o notă pe • într-una din zile, o va citi cu glas tare unui;] citorva prieteni. Acolo, în mediul acela unde pi spune orice gîndea, o să facă el o descriere castică asupra a ceea ce înseamnă „să locuiești] cu familia Ramsay”, și'asupra stupidităților pej care le discută între ei. „O dată merită să asști la j așa ceva ; dar nu s-o și repeți. Femeile sînt abso-l lut plecticoase, le va spune. Desigur că Ramsay \ s-a înfruptat din plin, căsătorindu-se cu o femeie frumoasă și făcînd opt copii cu ea.” Spusele Iii aveau să ia cam această formă, dar acum, în mc I mentul de față, stînd înfipt acolo, cu un scaun go alături, nimic nu prindea nici un fel de forma. I Totul era îmbucătățit, fragmentat. Se simțea extrem de stingherit, chiar și din punct de vedere fizic. Avea nevoie de cineva care să-i ofere ' prilej de a se afirma. Nevoia era atît de imediată. În^{ei} se foi în scaun, se uită ba la unul ba la al ^{al} _¹ încercă să se amestece în conversația lor, dese gura, apoi o închise la loc. Discutau despre in trializarea peștelui. De ce nu-i cerea nimeni p» rerea ? Ce știau ei despre industrializarea P • telui ?

Lily Briscoe își dădea seama de tot ce si ^ Așezată fiind în fața lui, cum ar fi putut vadă clar, ca într-o radiografie, coastele și ° -nițea. 138

iurale ale dorinței de afirmare a acestui om, -se întunecate în ceața alburie a cărnii — a aceea subțiratică în care convențiile sociale uiseră arzătoarea lui dorință de a se ames-în conversație ? „Dcv, g ndi ea, mijindu-și ii de chinezoaică și amintindu-și cum își bătea e femeii care «nu se pricep să picteze, nu se p să scrie», de ce l-aș ajuta să se potolească ?■• Dxista un cod al bunelor maniere, știa ea bine, i ccd al cărui al șaptelea articol (probabil) grăiește că în asemenea ocazii îi incumbă femeii, ori-•e ar fi ocupația sa de moment, să vină în ajutorul tînărului așezat în fața ei. astfel încît acesta i-și poată expune la lumină și releva oasele fe-irale și coastele vanității, ale dorinței imediate a se afirma ; așa cum e de datoria bărbaților, inuă Lily să-și spună în lealitatea ei de fată 'înă, să ne ofere ajutor nouă, femeilor, dacă ■ii ar lua foc. „în asemenea caz, m-aș aștepta îndoială din partea domnului Tansley să olveze. Dar ce s-ar întîmpla oare dacă nici H dintre noi nu și-ar face datoria?” se întreba rept care, rămase nemișcată, zîmbind. Doar n-ai de gînd să te duci la Far, nu-i așa, tntrebă doamna Ramsay. Adu-ți aminte de domn Langley ; făcuse înconjurul lumii de câte ori, și totuși mi-a spus că niciodată ^{Vi}t atîta de îndurat ca atunci cînd bărbatu-^a luat cu el la Far. Dumneata suportă bine ^a> domnule Tansley ? i se adresă ea.

" 139

R>rc par

• Domnul Tansley ridică în aer o măciucă, deasupra capului, în înălțimi ; dar, dîndu-și seama! în timp ce o lăsa să coboare, că nu poți zdro fluture cu asemenea unealtă, răspunse doar cjl nu suferise niciodată de rău de mare. Dar j_{nj} această unică frază zăcea comprimat și coi ca praful de pușcă, faptul că bunicul lui E pescar ; că tatăl lui era farmacist ; că el își i absolut singur drumul în. viață ; că era mîndru dej acest fapt; că el era Charles Tansley — lucru dej care nimeni dintre cei de față nu părea să-și dea seama; dar, într-o bună zi, întreaga omenire, excepție, va afla aceasta. Privea cu amenințare spre viitor. Aproape că-i era milă de aceste p soane de cultură mediocră, care curînd aveau 9 fie proiectate în spațiu ca niște baloturi di sau ca niște butoaie cu mere, în urma exploa prafului de pușcă din el.

■— Mă iei cu dumneata, domnule Tansley ? st grăbi Lily să întrebe cu amabilitate, căci, desiguij doamna Ramsay voise să-i spună, ceea ce s? V întîmplase în realitate : „Draga mea, mă scuf într-o mare de flăcăi-i. Dacă nu torni *wcini* bal* pe grozăvia momentului prezent și nu-i spui fl drăguț acestui tînăr, viața se va izbi de stînci l și aud hîrșîind și mugind. Nervii mei sînt 81 dați ca niște corzi de vioară. La prima a i s> vor plesni". Cînd doamna Ramsay îi ^{tran}p toate acestea rostite din priviri, Lily ^{BrllhC} ^ obligată să renunțe pentru a suta c\ncu^{eCLC}

jfund

xperiența : Ce se întâmplă când nu ești amabilă
tînărul ăsta ?" și să fie amabilă.

tpreciindu-i corect schimbarea de dispoziție —■
lume că acum era prietenoasă — Tansley fu
jrat de povara de a-și apăra eul și-i povesti
se răsturna din barcă pe când era copil; cum
ică-su obișnuia să-l pescuiască cu o cange ; în
ii acesta învățase să înoate. Unul din unchii
i fusese gardian de far pe o stîncă sau alta de
e "coasta scoțiană. Fusese și el acolo cu unchiul
lui; odată pe furtună.

Acestea fură spuse cu glas tare în timpul unei oauze de conversație. Trebură cu toții să-l audă
povestind că stătuse împreună cu unchiul lui, într-un far, pe furtună.

^h, gîndi Lily Briscoe în timp ce conversația *ală l_{ua} această turnură favorabilă și simțind ■idinea
doamnei Ramsay (care era acum li-discute un moment după placul inimii ci), ea, dac-ai ști cît m-a
costat să-ți fac stă plăcere !" O costase o lipsă de sinceritate, losise tertipul obișnuit — se arătase
amabilă. ^SS-l cunoască niciodată. „Astea sînt relațiile ° oameni, își spuse ea, și cele mai imperfecte
^CC^uPția domnului Bankcs), sînt acelea dintre ¹ Și femei. Acestea din urmă sînt, în mod *TM1, cu totul
lipsite de sinceritate." Apoi pri-căzură pe solnița pe care și-o plantase ^{ca} un memento, și-și aminti că a
doua zi va trebui să mute copacul ceva mai de-

ă

141

parte, în centru ; și la gîndul că a doua zi va se simți deodată atît de bine dispusă, încît tare la cele ce
povestea domnul Tansley. „N-are" decît să sporovăiască toată *seara dacă-i face plă, cere!"

— Dar cît timp e lăsat un paznic la un far ? îl întrebă.

El o lămuri. Era surprinzător de bine informat, „Și cum tînărul îi era recunoscător, și cum o simpatiza
pe Lily, și cum începuse să se simtă bine> își spuse doamna Ramsay, ea personal se putea reîntoarce în
țara visurilor, pe tărîmul acela ireal, dar fascinant, salonul familiei Manning la Marlow, cu douăzeci de
ani în urmă ; acolo unde te mișcai fără grabă sau anxietate, pentru că nu exista un viitor care să te
preocupe." Știa ce se întîmplase cu ei / știa ce se întîmplase cu ea. Era ca și cum ® fi recitat o carte
bună, deoarece cunoștea dinainte sfîrșitul întîmplărilor, din moment ce toate ace* tea se petrecuseră cu
douăzeci de ani în urma, viața, care se revărsa în cascade chiar și «° această masă de cină, îndreptîndu-
se Dumne» știe încotro, se afla acolo pecetluită, și zăcea mișcată ca un lac placid strîns între maluri-
P șese că au construit o sală de biliard —■ sa l' ^ cu puțință ? Oare William o să continue & bească
despre familia Manning ? Doamna

ar **fi dorit**, Dar nu — dintr-o pricină sau

alta.

nu mai avea chef. Doamna Ramsay făcu o

înc

142

Domnul Bankes rămase nereceptiv. Nu-l >& forța. Era dezamăgită.

— Copiii ăștia care tot întîrzie sînt nesuferiți ! exclamă ea cu un oftat.

Domnul Bankes îi răspunse ceva în legătură punctualitatea, una dintre virtuțile minore pe e nu le
dobîndești decît mai tîrziu în viață.

— Presupunînd că le dobîndești vreodată, observă doamna Ramsay doar ca să umple tăcerea,
fedindu-se că William Bankes devenea o fată bătrînă.

Conștient de perfidia lui, conștient de dorința ei ea discuta despre un subiect mai intim, și totuși >sit în
clipa de față de orice dispoziție pentru mena conversație, Bankes se simți invadat de imentul
neplăcerilor vieții, așa cum sta acolo, Șteptare. Poate că ceilalți discutau ceva interesant ? Ce
spuneau ?

onul de pescuit fusese prost ; pescarii emi-• Se discuta despre salarii și despre șomaj. Ti-Tansley înjura
guvernul. William Bankes, idu-se ce ușurare e să te agăti de un âseme-/ subiect într-un moment când
existența pri-ti-e dezagreabilă, îl ascultă declarînd ceva ° „unul dintre cele mai scandaloase acte ale
ului guvern". Lily asculta ; doamna Ramsay î toți ascultau. Dar, plictisită, Lily simți că - ceva •

domnul Bankes simți că lipsește aiașurîndu-și mai strîns șalul în jurul ume-^{io}anina Ramsay simți că lipsește ceva. Toți

143

cei de față, ușor înclinați ca să audă mai bine, <% **deau** : „Dă Doamne să nu-și dea nimeni seama de ce se ascunde în mintea mea”, pentru că fiecare dintre ei își spunea : „Ceilalți sînt animați de asemenea sentimente. Sînt scandalizați și furioși pe guvern din cauza pescarilor. În timp ce eu, personal, nici nu mă sinchisesc”. „Dar poate eă, gîndi domnul Bankes privindu-l pe domnul Tansley, poate că acesta e omul de care e nevoie. întotdeauna așteptăm omul de care e nevoie. Și întotdeauna există o șansă să se ivească. Un conducător poate să răsără în orice moment ; omul de genii în politică, la fel ca în oricare alt domeniu. Probabil că se va arăta foarte nesuferit față de noi, **vechile** relicve, gîndi mai departe domnul Bankes, străduindu-se să facă concesii împrejurărilor, pentru că știa, datorită unei curioase sen/ații fi **zice, ceva**. ca o zbîrlire a nervilor de-a lungul spinării, că era gelos, gelos în parte pentru el, pai te, mai curînd, pentru munca lui, pentru pune său de **vedere**, pentru știința lui ; în consecința nu putea fi cu totul obiectiv și lipsit de prejudecăți, pentru că domnul Tansley părea să spun³ ■ „Voi v-ați irosit viețile. Voi, cu toții, nu aveți drept **tate!** Voi, biete relicve ale trecutului, sînteți _ °pășiți, fără speranță!” Părea cam infatuat » relul ăsta; și era lipsit de maniere. Dar doi Bankes se simți obligat să observe că avea *c* era capabil ; era foarte bine informat. „Pi° _ gîndi domnul Bankes în timp ce Tansley

144

tul

guvernul, că există mult adevăr în vorbele lui.” __ Spune-mi, te rog... i se adresă ci. Astfel că începură să discute politică, și Lily se uită la rămurica de pe fața de masă ; iar doamna irnsay, abandonînd în întregime discuția în mîi-nile bărbaților, se întrebă de ce o plictisea atît tare toată această vorbărie și dori, privindu-si iotul așezat la celălalt capăt al mesei, să-l audă și pe el spunînd ceva. „Măcar un cuvînt”, gîndi ea. Căci un cuvînt.rostit de soțul ei ar schimba cu totul fața lucrurilor. El mergea pînă în miezul faptelor. Pe el îl preocupa problema pescarilor și a salariilor. Ghidul la ei îi strica somnul. Cînd vorbea el, era cu totul altceva ; nu se simțea acel „dă Doamne să nu-ți dai seama cit de puțin mă intere-ază !”, pentru că atunci cînd vorbea dînsul crai ttr-adevăr interesat. Apoi, conștientă că-l aș-pta să \ orbească pentru *că-l* admira atît de mult, simți de parcă cineva ar fi adus de față cu dînsa elogiul soțului ei și căsnicieii lor și străluci toată țîndrie, fără să-și dea seama că autoarea elo-•>i era ea însăși. Se uită la dînsul așteptînd,u-se descopere pe chipul lui un reflex al acestei stră-! ar fi arătat minunat... Dar nu, nici vorbă ! ipgise fața, era încruntat și morocănos, roșu *^Urie. „Ce Dumnezeu s-o fi întîmplat ? se miră

Ramsay. Care putea ii cauza ?” Nimic alt-uecit că bietul Augustus mai ceruse o far-I d-e supă — asta era tot. „E de neconceput, e Stabil (așa îi semnală din priviri soției sale),

|

ca Augustus s-o ia de la capăt eu supa !” Nu pute» suferi ca alții să mănînce cînd el isprăvise. Doamna Ramsay îi văzu mînia năpustindn-i-se în ochi si pe frunte, ca o haită de cîini, și știu că într-o clipă avea să urmeze o explozie violentă și apoi — dar slavă Domnului ! îl văzu automșfacîndu-se, apli-l cîndu-și rapid o frînă pe roată și întreaga lui făp-J tură păru să scapere scînteii, dar nu cuvinte. Ră- j mase locului, îneruntîndu-se. „Nu rostise o vorbă, \ avea el să-i atragă atenția mai tîrziu. Măcar de asta să țină cont !- Dar la urma urmei, de ce să n-aibă bietul Augustus dreptul *la* încă o porție de supă ? Atînsese ușor brațul Ellenei și-i spusese:

— Elîen, te rog, încă o farfurie de supă ; și pe dală domnul *Ilam^ay* se lăsase cuprins de mînift „La urma urmei de ce să n-aibă dreptul ?” se întrebă doamna Ramsay. De bună seamă, dacă Augustus mai dorea supă, trebuia să i se dea. Detesta oamenii care se îndopau cu mîncare, îi comunica încruntarea domnului Ramsay. Detesta orice lucru care se tărăgăna așa, cu ceasurile. „Dar se stăpu*” se, avea el să-i sublinieze, deși fusese nevoit ■ asiste la ceva atît de dezgustător.” Dar de ce *t* necesar să-și dezvăluie simțămintele în mod m* fest ? întrebă doamna Ramsay (se priveau țu^{TM} pe altul, pe deasupra întregii întinderi a n#* trimițîndu-și întrebările și răspunsurile, ^{iel} știind cu precizie ce simțea celălalt). „Toată l a putut vedea”, gîndi doamna Ramsay. B^c zgîia la taică-su, Roger se zgîia la taică-su,

146

tlipă, amîndoi aveau să se tăvălească în hohote **e rîs**, știa prea bine, așa eă se grăbi să spună (intr-adevăr era și timpul) :

— Aprindeți luminările i La care săriră pe dată i începură să scotocească prin bufet. „De ce oare nu putea niciodată să-și ascundă simțămintele ?” continuă să se întrebe doamna Ramsay, și se mai întrebă totodată dacă Augustus Carmichael n-o fi observat. Poate că observase ; poate că nu. Nu se putu opri să nu-i respecte stă-pînirea de sine cu care ședea la locul lui, sorbin-du-șs supa. Voise supă și ceruse supă. Ii era indife-it dacă oamenii rîdeau de el sau se mîniau pe el- N-o simpatiza, doamna Ramsay știa prea bine ; iar, în parie, tocmai din această pricină îi res--cta; și, privindu-l cum își bea supa, foarte im-'ozant și calm în lumina scăzută, și monumental, ntemplativ, se întrebă ce-o fi simțind în clipa 'ea și ce-l făcea să arate întotdeauna satisfăcut lemn, și se gîndi ce mult ținea el la Andrew, ¹ ^ ctK'ma în camera lui ea „să-i arate diverse ■tii”, după cum se exprima Andrew. Sau alteori ¹ ziua întregă pe pajiște, clocind, probabil, (nte versuri pînă ajungea să-ți sugereze a pîndind după niște păsărele, apoi deodală siesta laele, în clipa cînd găsea cuvîntul iar soțul ei zicea : „Sărmanul Augustus, e)t adevărat !•• ceea ce, venind de la soțul ei, ^{iv}altă apreciere.

147

Fuseseră aduse opt luminări și, după primele pîlpîiri, flăcările se înălțară drept, proiectînd în cercul vizibilității toată lungimea mesei, în centrul căreia se alia un platou cu fructe galbene și purpurii.

„Ce farmece le-o fi făcut ?” se minună doamna Ramsay, pentru că felul în care aranjase Rose strugurii, și perele, scoicile cu ghiocuri cornoase po dinafară și trandafirii în căptușeala căușului, și bananele, îi evoca un trofeu smuls din adîncurile mării, de la ospățul lui Neptun. sau poate ciorchinele uriaș amestecat cu frunze de viță care alinia pe umărul lui Bacchus (în nu știu ce tablou) printre pieile de leopard și torțele cu flăcări hoinare, roșii și aurii... Pusă astfel brusc în lumină, combinația părea să capete mari dimensiuni și profunzime, era ca un univers aparte, în care-ți puleai lua bastonul și porni să te cațări pe dealuri își spunea doamna Ramsay, și apoi să cobori în văi : și spre marca ei plăcere (pentru că faptul crea o clipă de comuniune între ei), îl văzu și pe Augustus desfătîndu-Ș¹ ochii cu priveliștea platoului cu fructe, plonjînd So frumusețea lor, înfruptîndu-și privirile cu ° floare de ici. un vrej de colo, și întoreîndu-se apo'j după acest regal, la stupul său. Acesta era felu» lui de a admira, diferit de al ci. Dar faptul ca p^m viseră împreună îi unise.

Acum erau aprinse toate luminările și, în l^{um}ni . lor, chipurile aflate de ambele purii ale ^{nic}păreau să se fi apropiat, în umbra crepuscul⁸

148

Îtru că, acum, noaptea era ținută la distanță,
LCOLO de ochiurile de sticlă ale ferestrelor, care,
;parle de a oferi o imagine exactă a lumii de
fără, o vălureau atît de straniu, încît numai aici,
i interiorul casei, păreau să se fi statornicit or-
inea și fermitatea pămîntului ; dincolo, afară,
dimpotrivă, totul nu era decît o reflecție în care
obiectele, devenite fluide, ondulau, se dizolvau.

Brusc se operă o schimbare în ei toți, de parcă fenomenul se produsese cu adevărat, și ar fi devenit cu toții conștienți că alcătuiau un grup uman impact, într-o depresiune, pe o insulă ; și că apărau o cauză comună împotriva fluidității din jur. 'oamna Ramsay, care se simțise atît de iritată șteptîndu-i pe Paul și pe Mintă, și incapabilă determine mersul lucrurilor, avea acum senzația îngrijorarea i ap prefăcea în așteptare. Căci n trebuiau să-și facă apariția, iar Lily Briscoe, 'cînd să analizeze cau/a subitei înseninări, o §Ui cu acel moment, pe terenul de tenis, cînd °e-i solid pare brusc să se volatilizeze și spații ° se aștern între jucători ; același efect îl pro-^{la}u acum numeroasele luminări în sala abia fteță, și ferestrele fără perdele, și aspectul ^ști luminoase pe care-l căpătaseră chipurile ° în strălucirea luminărilor. Cu toții păreau i ușurat de o greutate ; acum s-ar fi putut. ⁵¹a orice, simțea Lily. ie să-și facă apariția dintr-un moment în t spunea doamna Ramsay, cu ochii ațin-

149

tiți asupra ușii și, în aceeași clipă, intrară laolaltă Mintă Doyle, Paul Rayley și fata purtînd un pi_a. I tou mare.

„întîrziaseră îngrozitor, întîrziaseră oribil” scuză Mintă, în timp ce se îndreptau fiecare spre locul lui, în capetele opuse ale mesei.

—> Mi-am pierdut broșa, broșa pe care o aveam j de la bunica, continuă Mintă cu glas plîngăreț și cu licăriri umede în ochii mari, cafenii, pe care-i coborî și apoi îi înălță cînd se așeză alături de domnul

Ramsay, ale cărui sentimente cavalierești fură stîrnite, așa încît începu s-o tachineze.

Cum putea fi atît de gîsculiță ca să se cațare j pe stînci încărcată de bijuterii ? o întrebă el.

Acum Mintă nu se mai simțea înspăimîntată de j el — era atît de teribil de inteligent; în prima seară cînd se așezase lîngă dînsul și începuse să-i vorbească despre George Eliot, se speriasse de-a binelea pentru că uitase în tren volumul III din *Middlemarch* și n-avea să mai știe niciodată cum se termină ; dar mai tîrziu, se descurcă foarte bw° în discuțiile cu el, ba chiar se prefăcea și niai ig' norantă decît era în realitate, pentru că donw" Ramsay se amuza să-i spună că-i o prostuță. A? încît astă seară, cînd își bătu joc de ea fățiș. ^{uu} simți speriată. De altfel știa, și o aflase de înda ce intrase în sală, că miracolul se întîmpla^{sc} : ^ seară o înconjură nimbul ei de aur. Cîtcocla^ : avea ; cîteodată nu. Niciodată nu știa de ce ap^{al} și de ce dispărea, sau dacă măcar plutea în J^{ur}

150

ină în clipa cînd intra într-o încăpere ; atunci îi afla pe dată prezența după felul în care o privea rîte un bărbat. Da, astă seară nimbul era prezent, încă formidabil; o știa după felul în care domnul Ramsay îi spusese să nu fie proastă. Se așeză alături ie el, zîmbind.

„Probabil că s-a întîmplat, gîndi doamna Ramsay; se logodiseră." Și, o frîntură de secundă, simți ceea ce n-ar fi crezut că o să mai simtă vreodată — gelozie. Pentru că și dînsul, soțul ei, fusese sensibil la calda radiație a Mintei ; îi plăcea genul ăsta de fete, fetele cu păr auriu-roșcat, care păreau gata să-și ia zborul în vînt, cu un aer sălbatic și tesăbuit, care nu-și pieptăneau părul strîns lipit e țeastă și nu erau, așa cum o categorisise pe Lily tecoe, „sfrijite". Aveau o calitate pe care ea, amna Ramsay, nu o posedea, o luminozitate, o luxurianță care-l atrăgeau, îl amuzau, și făceau fetele de tipul Mintei să fie favoritele lui. Le ^a să-i tundă părul, să-i împletească lanțul cea-■"i- să-l întrerupă din lucru, să-i strige (le au-eu urechile ei) : „Veniți cu noi, domnule Ram-"> e rîndul nostru să-i batem acum !" și pe dată ? ea cu ele să joace tenis.

^{lr} doamna Ramsay nu era cu adevărat geloasa, Uîiai cîteodată, cînd se silea să se uite în oglindă °8recare resentiment pentru că îmbătrînise, ^{ate} că din propria ei vină (decontul pentru Tarea serei și toate celelalte). Și le era recu-toare fetelor că-l luau peste picior. („Cîte
151

pipe ați fumat azi, domnule Ramsay ?" și așa mai departe), pînă-l făceau să pară iarăși tînăr ; un' bărbat foarte atrăgător pentru femei, lipsit de greutate, nchărțuit de măreția muncii lui, de suferințele umanității, de gloria sau de ratarea lui ei, din nou așa cum îl cunoscuse **dînsa** pe vremuri, cam deșelat, dar galant; oferind u-i mina ca s-o-ajute să coboare dintr-o barcă, își aducea aminte; plin de maniere fermecătoare, ca în momentul ăsta (privi și i se păru surprinzător de tînăr, acum cînd încerca s-o tachineze pe Mintă). în ce-o privea pe dînsa — „Pune-l aici" se adresă tinerei elvețiene ajutînd-o să așeze cu grijă, în fața ei, uriașul castron cafeniu ce conținea *Boeuf en Daube*

— în ce-o privea pe dînsa, prefera bărbații „sărăcuți cu duhul". Paul trebuia să șadă alături de ea. îi păstrase un loc. Zău așa, uneori își zicea că-i prefera pe cei „sărăcuți cu duhul". Nu-ți impui^{sm} capul cu dizertațiile lor. Dacă stai să judeci, vai ce mult pierd din viață bărbații ăștia foarte inteligenți ! Ce uscați ajung ! „Paul ăsta are ceva *i&*" mecător în el", **gîndi** doamna Ramsay în timp ^{cl} tînărul se așeza lîngă ea. Felul în care se p^{iu} a cu dînsa era îneîntător, ca și nasul lui drept. <^{*a} • ochii albaștri luminoși. Era atît de atent! „>*• să fie bun să-i povestească — acum că toți voi^{ml}

— ce se întîmplase ?"
— Noi nc-am întors din drum ca să caut ■ broșa Mintei, îi răspunse el **așezîndu-se.**

152

„Noi" — atît și era de-ajuns. Ghicea din efortul i, din felul cum ridicase vocea ca să rostească m cuvînt greu, că era pentru prima dată cînd îl folosea pe „noi"^{vt}. „Noi" am făcut asta, am făcut aia. „De-acum înainte se vor exprima astfel toată viața", gîndi doamna Ramsay, și o savuroasă aromă i măslina, de untdelemn și de sos se înălță din castronul cafeniu cînd Martha, cu un mic gest teatral, îi luă capacul. Trei zile migălise bucătăreasa la acest fel de mîncare. Trebuia să fie foarte atentă, gîndi doamna Ramsay plonjînd în masa fluidă, să aleagă o bucățică de carne foarte fragedă pentru William Bankes. Și examina concentrată iterioru] castronului cu pereții lucioși, și învâlmă-eala de picante felii de carne rumenite și gălbui, Jnze de dafin și sos de vin, gîndind : „Prin 'ceasta vom

sărbători evenimentul" — și simți cum cuprinde un sentiment ciudat, poznaș și duios în -elași timp, la gândul că celebrează o festivitate ; era ca și cum se stîrniseră în ea două emoții pa-■^e : una profundă — căci ce putea fi mai solemn ^eît dragostea bărbatului pentru femeie, ce pu-*i* mai impunător și mai impresionant decît 't sentiment care poartă în miezul lui germenii ! dar, în același timp, acești îndrăgostiți, I tineri care intră cu ochi strălucitori în vîr-L amăgirii, te îndemnau să dansezi în jurul pîndu-ți joc de ei și împodobindu-i cu ghir-

153

— E un triumf ! rosti domnul Bankes, lăsînd o clipă cuțitul din mîină.

Degustase cu mare atenție. Era o mîncare bogată fragedă. Perfect preparată. „Cum reușea asemenea perfecțiunii în acest fund de țară ?”¹ o întrebă. Era o femeie extraordinară. Toată dragostea, toată venerația pe care i le purta îi reveniseră, și doamna Ramsay o știa.

— E o rețetă franțuzească pe care o am de la bunica mea, răspunse cu un glas în care răsuna o notă de intensă plăcere.

De bună seamă că era o rețetă franțuzească. Ceea ce se numește bucătărie englezească e o oroare (toată lumea se declară de acord). Nu constă decît în a fierbe varza în apă. Sau a frige carnea pînă ajunge ca talpa. Sau a curați delicioasa pielită a legumelor, „în care rezidă întreaga lor virtute , **sublinie** domnul Bankes. „Și ce risipă !" adăuga doamna Ramsay. O întreagă familie de francezi ar putea trăi din ce aruncă la gunoi o bucătăreasa englezoaică. Ațîțată de sentimentul că afecțiun^{e3} lui William se reîntorsese la ea și că totul mergea din nou ca pe roate, că îngrijorarea i se spulso^e rase, și că acum era liberă să triumfe și sa-Ș bată joc, rîdea și gesticula, pînă cînd Lily J să-și spună : „Ce pueril, ce absurd pare s-o șezînd acolo, în plenitudinea frumuseții ci, chisă ca o floare, și vorbind despre cojile de gume". Era în ea ceva ce te înfricoșa. Părea

d

zistibilă. „întotdeauna, pînă la urmă, ea a^e

154

i cuvînt", își spuse Lily. Acum determinase Lția de față — Paul și Mintă păreau să se fi dit. Domnul Bankes cina aici. Le făcea tuturor Biece, și asta numai prin felul ei atît de simplu te direct de a dori anumite lucruri ; Lily puse ață-n față această natură îmbelșugată și sărăcia ei spirit, și presupuse că, în parte, totul se datora dinței (căci fața doamnei Ramsay era iluminată și, fără să arate tînără, radia toată), credinței l acel lucru straniu, înspăimîntător, care-l făcea pe Paul Rajiey, aflat în centrul său, să vibreze tot, deși părea distrat, preocupat, tăcut. Uly simțea că doamna Ramsay, în timp ce vorbea ■ cojile legumelor, nu făcea decît să exalte, să înereze acel anume lucru ; își ținea mîinile îmunate asupra-i atît pentru a și le încălzi cit pentru a-l ocroti, și totuși, după ce ticluise tregul pian, simțea Lily, rîdea în timp ce-și con-¹ victimele la altar. Acum o copleșea parcă ea acea emoție, vibrația iubirii. Cît de neîn-^{ia}tă se simțea alături de Paul ! El, arzător, ! ea, distantă, critică ; el gata să se lanseze "entură ; ea, ancorată la țarm ; el, avîntat, ^{lc}at; ea, solitară, părăsită — și, simțindu-se ^{să}-și cerșească partea ei din nefericirea lui, ^fericire avea să fie, i se adresă timidă :

-înd și-a pierdut Mintă broșa ?,

⁵Punse prin cel mai fermecător surîs, voalat
mire, colorat de visare. Clătină din cap :
153

— Pe plajă. Am de gând să i-o gădesc. Mă scol mîine în zori.

Toate acestea trebuind să fie ținute în secret față de Mintă, coborî glasul și-și întoarse privirea spre locul unde ședea ea, rîzînd cu domnul Ramsay.

Lily ar fi dorit să proclame violent, sfidînd convențiile, dorința ei de a-l ajuta, de pe acum întrezărind cum în zori, pe plajă, ea va fi aceea care va descoperi broșa pe jumătate ascunsă de vreo piatră și, în felul acesta, își va avea și ea locul printre oamenii mărilor și ai aventurilor. Dar ce-a răspuns dînsul la oferta ei ? Lily îi ceruse CU o emoție pe care rareori o lăsa să transpară :

■— Dă-mi voie să vin cu dumneata !

Iar el a rîs. Rîsul putea să însemne da sau nu — sau poate că amîndouă. Dar nu ceea ce voise a însemne era important, ci ehiotitul lui bizar, *de* parcă i-ar fi spus ; „Din partea mea, poți să te Ș arunci de pe stîncă dacă dorești, nici că-mi pa^{sa} ■ îi zvîrlise în obraz răsufierea fierbinte a iu¹ rii, cu toată grozăvia și cruzimea ei, cu toată l¹P ei de scrupule. O pîrjolisc, și Lily, privind-o P Mintă care îl fermeca pe domnul Ramsay 13 ° ' lălăit capăt al mesei, se cutremură la gîndul era expusă unor asemenea gheare, și ^{se}recunoscătoare pentru soarta ei. Căci, în orie își spusese, zărind solnița pe imprimeul ___ masă, ea, slavă Domnului, nu avea nevoie **mărite** ; **nu-i** era necesar să suporte o
asei

15G

caz.

egradare. Ea era cruțată de asemenea slăbiciuni. Iă mute copacul ceva mai în centru. Aceasta era complexitatea situației. Căci ceea ce se întîmpla, mai cu seamă cînd se afla împreună cu familia Ramsay, era faptul că încerca violent două stări contradictorii și simultane; una dintre ele era „asta-i ce simți tu" și a doua era, „asta-i ce simt eu", și aceste două sentimente se ciocneau în mintea ei, ca în clipa de față. „E atît de frumoasă, atît de tulburătoare iubirea aceasta, încît tremur la marginea ei și mă ofer, cu totul împotriva deprinderilor mele, să caut o broșă pe plajă ; și, totodată, este cea mai stupidă, cea mai arbară dintre pasiunile omenești, și-l preface 'e un fînăr drăguț cu profil ca ele camee (profilul ¹i Paul era splendid), într-un huligan cu o rangă înă (se umfla în pene, era insolent), din maha-a Miie End. Și totuși, continuă ea să-și spună, -înd lumea și pămîntul s-au înălțat
imnuri pi ; i s-au adus cununi și trandafiri și, dacă-i "bi, nouă din zece bărbați îți vor răspunde că Și doresc
altceva ; în timp ce femeile, dac-ar fi judeci după propria ei experiență, ar trebui i
să simtă : „Nu asia e ceea ce-mi doresc • Nu există nimic mai plicticos, mai pueril, mai fi decît iubirea ; și totuși
e frumoasă și ne-P- „Ei, și atunci, și atunci ?" se întrebă ea Wnd oarecum ca ceilalți să ducă dezbateră departe,
ca si cum într-o astfel de discuție

Uca (.

¹ sageată pe care o arunci tu nu poate, în

157

mod evident, să-și atingă ținta, și trebuie să fi preluată și purtată în continuare de ceilalți. Asa! înțit
ascultă din nou la spusele celorlalți, pentru cazul că ar fi putut arunca oarecare lumină asupra acestei
probleme a iubirii.

— Ca să nu mai vorbim, continuă domnul Ban-kes, de lichidul acela pe care englezii îl numesc cafea.

— Ah, cafeaua ! replică doamna Ramsay ! Dar, asta e mai curînd o chestiune (părea foarte ațîțată, Lily
își putea da seama, și vorbea cu multă M fază) o chestiune de unt curat și de lapte pur.

Perorînd cu ardoare și elocință, începu să descrie ororile sistemului aplicat la fermele de vaci din
Anglia, și în ce hal își era livrat laptele la ușă, și se afla tocmai pe punctul de a-și dovedi acuzațiile,
pentru că era o chestiune pe care o cercetase în profunzime, cînd de jur împrejurul mesei, începînd cu
Andrew, care ce afla în centru, asemenea unui foc care se propagă de la v.n sm<>° de răchită la altul,
copiii ei se porniră pe «■ soțul ei se porni pe rîs ; se rîdea de ea, fu împi^ surată de incendiul rîsetelor
și nevoită să-și ° boare stindardul, să-și retragă diviziile, și ^{sa}rezume, în chip de represalii, la a-i înfățișa
donului Bankes ironiile și ilaritatea stîrnite, "i un exemplu de ceea ce trebuie să suferi cin hazardezi să
ataci prejudecățile publicului bn

Totuși, în mod deliberat, gîndind că Lilj o ajutase în impasul cu domnul Tansley tr

158

{ie în afara acestor lucruri, o separă de restul

pilor și spuse : „Oricum, Lily e de aceeași rere cu mine”, și în felul acesta o atrase în ifera ei, puțin zăpăcită, puțin șocată (căci Lily gîndea la iubire).

„Amîndoi sînt îti afara lucrurilor, își spuse în atinuarc doamna Ramsay, amîndoi, și Lily și îharles Tansley. Amîndoi păleau sub strălucirea emanată de cei doi îndrăgostiți. El, era limpede, se nșea cu totul abandonat ; nici o femeie nu s-ar Ei uitat la Tansley atîta timp cît era Paul Rayley : față. Bietul băiat ! Totuși, el își avea dizertația lui, influența cuiva asupra a ceva ; și își putea rta singur de grijă. Cu Lily lucrurile stăteau tfel. Ea se ofilea cu totul în umbra strălucirii linteii; devenea mai insignifiantă ca oricînd, în >desta ei rochie cenușie, cu fețișoara-i boțită u ochișorii de chinezoaică ! Tot ce-i aparținea "ea atît de mic ! Și totuși, gîndi mai departe *Ina Ramsay, comparînd-o cu Mintă, în timp ce &I^a la sprijinul ei (căci Lily trebuia să-i fie oră că ea nu vorbea mai mult despre fermele <pte decît vorbea soțul ei despre încălțăminte ^esta cînd se pornea, o ținea ore întregi cu îmintea) și totuși, dintre cele două, la pa- * de ani Lily o să arate mai bine. In Lily i vîna de ceva : o flacăra de ceva ; ceva ce-i "nea numai ei și care doamnei Ramsay îi tea foarte mult, dar care, se temea ea, a Placă nici unui bărbat. Nu, firește că nu, 159

deci poate unui bărbat mult mai în vîrstă, Bankes de pildă." Dar acesta o plăcea, ei bine doamna Ramsay avea uneori impresia că de la moartea soției sale încoace, o plăcea pe ea. Nu era „îndrăgostit.^l, desigur ; era vorba de una din acele afecțiuni încă neclasificate din care există atît de multe. „O, dar asta-i un nonsens, continua doamna Ramsay să-și spună ; William trebuie să se însoare cu Lily. Au atît de multe lucruri în comun. Lily e moartă după flori. Amîndoi **sini** reci și distanți și cam închiși în ei înșiși." Va trebui să le aranjeze o plimbare lungă, în doi.

Ce prostie, îi așezase unul în fața celuilalt. Dar lucrul ăsta se putea remedia la masa de mîne. Și dacă o să fie vreme bună, or să organizeze un pic-nic. Totul părea posibil. Totul părea bun așa cum era. Abia în acest moment („dar asta nu poate să dureze!”, gîndi ea, disociindu-se de clipa de lăta. În timp ce toți ceilalți discutau despre încălța' minte), abia în acest moment își găsisese siguranța ■ plana ca un șoim în văzduh ; ca un drapel frein*^l tînd în elementul de bucurie ce-i umplea, plăp^uși deplin, fiecare fibră a trupului, fără /gorao mai curînd solemn, pentru că, își spuse ea pri^{vj} la toți cei ce mînceau la aceea masă, pentru că a^{ce} element emana din toți, din soț, copii, priete și înălțîndu-se asupra-le în această profunda^ ninătate (îi mai servea lui William Bankes i^j . o porție și răscoala adîncurile castronului ianță), părea acum să plutească, fără nici

o

160

ibilă, asemenea unui abur, unui fum înălțîndu-se drept în sus, unindu-i pe toți într-o atmosferă de siguranță. Nu era nevoie să se rostească i un cuvînt ; nu era cu puțință să se rostească vreun cuvînt. Plutea acolo, acel element, în 'jurul lor. Ceva ce ținea de eternitate, simțea ea, servindu-i cu grijă domnului Bankes o bucățică de carne deosebit de fragedă ; mai simțise ceva asemănător, în aceeași după-amiază în legătură cu altceva ; există o coerență în lucruri, o stabilitate ; înțelegea prin aceasta că există un anume element nesupus schimbării și care iese în evidență n o claritate de rubin (aruncă o privire la fereas-'a pe care jucau unduirile de lumină) în fața a îe-i fluid, efemer, spectral ; așa îneît în această încercă din nou sentimentul de pace, de hnă, pe care-l mai simțise astăzi o dată. „Din enea

clipe, își spuse ea, se alcătuieste ceea ce Jie veșnic. Aceasta va dăinui!-Da, îl încredința pe William Bankes, mai ° destul pentru toți. Andrew, ține-ți farfuria l°s, altfel te stropesc (*Boeuf en Daube* fusese ^evărat triumf).

ceasta este, simți ea punând limba jos, zona î desăvârșit care înconjoară inima lucru-l care te poți mișca sau odihni ; acum putea ¹ (le servise tuturor încă o porție), și as-^aPoi va putea, asemenea unui șoim care se ^a subit din înălțimi, să-și desfășoare aripile ^j cufunde ușurel în rîs, lăsîndu-se cu în-ICI

treaga greutate pe ceea ce spunea soțul ei *W'*, celălalt capăt al mesei, despre rădăcina pătrată a numărului o mie două sute cincizeci și trei, care se întîmplase să fie numărul biletului lui de tren." Ce însemnau toate acestea ? Pînă în ziua de azi nu izbutise să-și facă nici o idee. Rădăcina pătrată? Ce era asta ? Fiii ei știau. Se bizuia pe ci; pe rădăcini cubice și rădăcini pătrate ; despre asta discutau acum ; despre Voltaire și Madame de Stații ; despre caracterul lui Napoleon ; despre sistemul francez de proprietate funciară ; despre Lordul Rosebery ¹, despre *Memoriile* lui Creevey; se lăsă transportată și susținută de această minunată structură a inteligenței masculine, care se revarsă în sus **și-n** jos, se încrucișează aici și colo, ca niște grinzi de oțel, ce traversează edificiul șovăielnic, susținînd întregul univers, astfel îneît i se putea abandona cu deplină încredere, ba chiar cu 'ochii închiși, sau fluturîndu-și o clipă pleoapei* asemenea unui **prunc** care, de pe perna lui, clipește spre miriadele de straturi de frunze ai° unui copac. Apoi se deșteptă. Structura conțin"* să se țeară singură. William Bankes făcea lgi romanului *Waverley* ².

Cîtea cîte un roman de Walter Scott la ț șase luni, afirma el. Și de ce l-o fi supărînd ace» lucru pe Charles Tansley ? Se repezi în disd'.

¹ *R.P. Primrose, lord Rosebery* (1847—19-0), om de ¹ engk% colaborator al lui Gladstone.

² Aparținîr.d lui **Walter** Scott.

162

jsta din cauză că Prue nu-i acorda nici o atenție, ;îndi doamna Ramsaj') și vesteji romanul *Waver-f*, deși nu știa nimic despre el, absolut nimic, [îndi doamna Ramsay, mai curînd observîndu-l decît ascultîndu-i spusele. Putea să-și dea seama de acest lucru numai din felul lui' de a se exprima — voia să se afirme, și va fi mereu așa pînă cînd o să obțină catedra, sau pînă o să-și găsească o nevestă ; și atunci n-o să mai fie obligat să spună într-una : „Eu — Eu — Eu-. Pentru că la asia se rezuma critica lui la adresa sărmanului Sir Wal-ET, — sau era vorba de Jane Austen ? „Eu — Eu — Eu." Se gîndea numai la el, la impresia pe care ¹ făcea asupra celorlalți, lucru de care doamna msay își putea da seama după sunetul vocii ^m, după tonul emfatic, după stîngăcia lui. Suc-i-ar prinde bine. Oricum, se lansaseră din °u. Acum nu mai era nevoie să asculte. Nu va **'tea** să dureze, știa bine, dar în clipa aceasta, îi ei vedeau atît de limpede, încît păreau să înconjurul mesei, pătrunzînd prin vâlul fie-°ia dintre persoanele de față, pălrunzîndu-le (**fcile** și simțămintele, fără efort, ca o rază "niină furișată sub apă, surprinzînd în suspen-or> în tremurul lor, vâlurelele încrețite de la fețã, trestiiile împlîntate în apă, plevurca iindu-se, păstrăvul tăcut si brusc. Așa îi > îi auzea ; dar orice-ar fi spus ei avea și |stă calitate de a semăna cu mișcarea săgetată 'trăvului, cînd în aceeași frîntură de secundă percepi și unda apei, și prundișul de pe fund, șj ceva la dreapta, și ceva la stînga ; formînd un singur tot; și dacă în viața reală doamna Ramsay ar fi separat net un lucru de celălalt ; ar fi declarat că-i place *Waverley* sau că nu-l citise ; **și-ajj** fi făcut cît mai simțită prezența ; acum nu spuse nimic. Un moment pluti în suspensie.

— Ah, dar **cît** timp crezi c-o să mai fie citit ? întrebă cineva.

Era ca și cum ar fi avut antene tremurătoare, proiectate în afara ei, și care, interceptând an urnite fraze, i le impunea în sfera atenției. Și aceasta era una dintre acele anumite fraze. Presimțea pericol pentru soțul ei. O asemenea întrebare era menită, cu siguranță, să ducă la o ripostă care să-i amintească de

propria lui ratare. „Cît timp o să mai fie citite cărțile lui ?” se va întreba pe dată. **Wil-liam** Bankes (care era cu totul scutit de asemenea vanității), rîse și răspunse că pentru el capriciile modei nu aveau nici o însemnătate. Cine ar putea prezice ce o să dăinuie — în literatură ca și în orice alt domeniu ?

■— Să ne bucurăm de ce ne putem bucura acumi spuse el.

Această integritate i se păru doamnei Ramsay. admirabilă. William Bankes nu dădea nici moment impresia că ar gîndi : „Dar în ce mă poate afecta acest lucru pe mine ?”

Dacă erai însă înzestrat cu celălalt **tip** perament, cel care are nevoie de laude, care

un

ășurf

ternare

1C4

nevoie de încurajări, desigur că începeai (și ea știa că domnul Ramsay începuse) să te simți stîngerit ; desigur că simțeai nevoia cuiva care să-ti [pună : „Dar opera dumneavoastră va dăinui, domnule Ramsay”, sau ceva în genul asta. Soțul i își manifestă vădit indispoziția declarînd cu oarecare iritare că, oricum, Scott (sau de **Shake-speare** era vorba ?) va dura pentru el atît **cît** va dura și viața lui. O spuse pe un ton **iritat**. Și toată lumea, gîndi doamna Ramsay, se simți puțin stînjenită fără să-și dea seama de ce.

Alunei Mintă Doyle, care avea o intuiție fină, declară, abrupt și absurd, că ea nu crede că exista ineva care să-l citească într-adevăr cu plăcere pe Shakespeare. Domnul Ramsay răspunse sever (dar

Bul lui se și îndepărtase de pericol) că foarte tîni oameni îl gustau pe Shakespeare în mări în care pretindeau că-l gustă. „Dar, adăugă „I> unele dintre piesele saJe au, cu toate acestea, **ite** considerabile”, și doamna Ramsay văzu că, t™ moment, primejdia trecuse : acum o s-o fizeze pe Alinta, care, își dădu seama doamna msay, realizînd anxietatea **lui** în **legătură cu** >ria-i persoană, o să aibă grijă, în felul ei, ca •.se acorde atenție și, într-un chip sau altul, sa~i aducă elogii. Dar doamna Ramsay ar fi * a lucrul acesta să nu fi fost necesar ; poate "fl vina ei devenise necesar. Oricum, era **din** liberă să asculte ce încerca să-i spună Paul W/ despre cărțile pe care le citim în copilărie.

1G5

„Acestea îți rămîn în minte”, o încredința < tise la școală niște cărți de Tolstoi. Era mai ales una de care-și amintea mereu, dar îi uitase titlul.

— Numele astea rusești sînt imposibil de ținut minte, încuviință doamna Ramsay.

— Vronski, izbucni Paul.

Și-l amintise pentru că își spusese întotdeauna că era un nume foarte potrivit pentru personajul cel rău, — Vronski ? făcu doamna Ramsay ; oh, e vorba de *Anna Karenina* : dar constatarea nu-i duse prea departe ; cărțile nu prea intrau în orbita lor.

Nu, Charles Tansley ar fi putut într-o secundă să-i pună la curent cu tot ceea ce privea cărțile, dar cuvintele lui ar fi fost atît de amestecate cu: „Oare spun ce trebuie ?” „Oare fac o impresie bună ?” încît, pînă la urmă, aflai mai multe despre el decît despre Tolstoi, în timp ce Paul vorbea simplu, doar despre subiectul în discuție și nu despre el însuși. Ca toți oamenii proști, avea un soi de modestie și o anumită considerație pentiu Ceea ce simțea celălalt, trăsături pe care, măcar din cînd în cînd, doamna Ramsa\^ le găsea atrag»" toare. Acum, Paul Rayley nu se gîndea nici la ° și nici la Tolstoi, ci o întreba dacă nu-i e frig- "a nu ședea în curent și dacă nu dorește o pară.

„Nu, răspunse ea, nu dorea o pară.- D° **P pîndise cu gelozie platoul cu fructe (fără s fi dat însă seama), în speranța că nimeni să-l atingă! Ochii ei vagabondaseră printre cur

I;

1GC

ambrele fructelor, prin purpura bogată a struțurilor de șes, apoi peste festoanele zgrun-țuroase ale scoicilor, opunînd galbenul roșului, o formă curbă unei forme rotunde, fără să știe de ; o făcea, sau de ce, de cîte ori o făcea, se simțea t mai senină ; pînă cînd, oh, ce păcat că trebuiau s-o facă ! — o mîină se întinse, luă o pară și știrbi perfecțiunea. Din nevoie de simpatie, se uită la Rose. Se uită la Rose care era așezată între Jasper și Prue. Ce ciudat ca propriul tău copil să poată realiza așa ceva !

Ce ciudat să-i vadă așezați acolo, la rînd, pe copiii ei : Jasper, Rose, Prue, Andrew, aproape tăuți, dar animați de vreo glumă a lor, ghici doamna tamsay, după felul cum le zvîcneau buzele. Era ceva distinct de tot ce se petrecea, ceva ce păstrau tre ei, ca să aibă apoi de ce rîde în camera lor. «ra să nu fie vorba de ceva în legătură cu ■tăi lor. Nu, n-ar fi crezut. „Ce să fi fost ?” se în-ă cu oarecare tristețe, pentru că știa că or "îdă cînd ea n-o să fie de față. Cîte nu se adu-l dincolo de chipurile acelea stăpînite, calme, "iște măști ; căci copiii nu se amestecau decît 'eu în conversație ; erau ca niște spectatori, te observatori detașați și privind u-i pe oamari puțin de la înălțime. Dar cînd se uită 'era asta la Prue, văzu că ei nu i se potriveau 'totul aceste remarci. Ea tocmai pornea, toc-^e mișca, tocmai dădea să coboare de la înăl-^e fața ei lucea o lumină vagă, care parcă

167

răsfrîngca ceva din ardoarea Mintei, așezată în fața ei, și puțină tulburare, și puțină anticipare a fericirii ; s-ar fi spus **că** soarele iubirii dintre bărbați și femei răsărise la marginea feței de masă și, fără să știe prea bine despre ce-i vorba se apleca spre el și-i saluta ivirea. Se uita mereu la Mintă, cu sfială dar și curiozitate, așa **încfl** doamna Ramsay își plimbă privirile de la una la cealaltă și vorbi în sinea ei, adresîndu-i-se lui Prue : „**Azi**, mîine, ai să fii și tu la fel de fericită. Tu ai să fii mult mai fericită, adăugă ea, pentru că tu ești fiica mea^l ; asta ar fi vrut de fapt să spună ; fiica ei trebuia să fie mai fericită decît fiicele altora. Dar cina se terminase. Era timpul ,să se ridice. Lumea începuse să se joace cu furculițele și cu resturile din farfurii. O să aștepte numai să se stingă rîsetele cu care răspuseseră la o istorioară povestită de soțul ei. Glumea cu Mintă în legătură cu un rămășag. După aceea o să se ridice de la masă.

Ii plăcea Charles Tansley, își spuse subit : îf plăcea rîsul lui. îi plăcea pentru că era atît de furios pe Paul și pe Mintă. Ii plăcea stîngăcia l"^lIn fond, **tinăarul** acesta avea o sumedenie de caii' tați. Și Lily, continuă ea să gîndească așezîndu-ș șervetul lîngă farfurie, Lily avea întotdeauna ^ mica glumă a ei. Din pricina lui Lily nu trebu să te frămînți aiiciodată. Așteptă. Vîrî șerve **sub** marginea farfuriei. Ei, terminaseră ? Nu-torioara dusese la o alta. Soțul ei era foarte

1C8

ispus în seara asta, și, doritor, presupunea doamna msay, să se împace cu bietul Augustus după ;ena cu supa, îl atrăsese în discuție — își povesteau istorioare despre o persoană pe care o cunoscuseră la universitate. își mută privirea spre fereastra pe care flăcările luminărilor se reflectau ,mai luminos, acum cînd geamurile deveniseră întunecate și, în timp ce contempla această priveliște exterioară, glasurile îi sunară straniu în auz, ca și cum erau voci ce oficiau o slujbă într-o catedrală, pentru că nu deslușea cuvintele. Hohote ipontano de rîs, și apoi un glas (al Mintei) înăl-țîndu-se singur, îi evocară răspunsurile în latină ițite de bărbați și de copii la slujbele din catedralele romano-catolice. Așteptă. Soțul ei vorbea. Repeta ceva, și doamna Ramsay știu că sînt îrsuri, după cadența și accentele de pasiune și melancolie din glasul lui :

*Vino să urcăm poteca din grădină Luriana, **Lurili** Trandafirul e în floare, i-izilal de o albină...
gvintele (în timp ce privea la fereastră) păreau ¹ Plutească, asemenea unor flori pe apă, des-^e de ei toți, de parcă nimeni nu le rostise ^c alcătui seră ele singure. *șfile* pe care *le-am trăit cîndra și cele ce i-or mai veni* "^l«fă toate de copaci, și de frunzișuri
căzătoare...*

169

Nu le deslușea înțelesul, dar, ca și muzica, aceste cuvinte păreau să fie rostite de propria-i voce, detașată însă de ea, exprimînd cu ușurință și firesc tot ce-i apăsase mintea întreaga seară, îa timp ce

gura ei vorbise de cu totul alte lucruri Știa, fără să se uite în jur, că toți cei de la masă ascultau glasul ce rostea :

Mă-ntreh dacă și ție și se pare Luriana, Lurili...

cu aceeași ușurare și plăcere pe care le simțea și dînsa, ca și cum acesta era, în sfîrșit, lucrul căruia trebuia să-i dai glas, era vocea lor care se făcea de la sine auzită.

Dar vocea se opri. Doamna Ramsay privi în jur. Se sili să se ridice de pe scaun. Augustus Cârmi-chael se ridicase și el și, ținîndu-și șervetul astfel îneît să pară o lungă robă albă, stătea în picioare intonînd :
...Cu-i vezi pe vechii regi pornind călare Peste poieni cu margarete, și cîmp'd, Purtind frunze de palmier și cedru Luriana, Lurili...

și cînd trecu pe lângă scaunul lui, Augustus ^ întoarse ușor către ea, repetînd ultimele cuvînt
Luriana, Lurili.

și se înclină în fața ei, de parcă i-ar fi ^{ac} } ^u > omagiu. Fără să știe ce-o făcea să gîndeasca
170

icru, doamna Ramsay avu senzația că în clipa aceea o aprecia mai mult decît oricînd înainte ; cu un simțămîni de ușurare și recunoștință, se [ină la rîndul ei, și păși pe pragul ușii pe care el i-o ținea deschisă. Acum era necesar să împingă toate astea cu un s înainte. Cu piciorul pe prag, stăruî încă o clipă într-o scenă care i se mistuia din fața ochilor chiar în timp ce-o privea, și apoi, cînd, înaintînd a pas, o luă pe Alinta de braț și ieși din odaie, totul se prefăcu, totul luă altă formă ; totul devenise, doamna Ramsay știu prea bine cînd arunca o ultimă privire peste umăr, totul devenise trecut.

is

>.Ca de obicei", gîndi Lily. întotdeauna exista lucru care trebuia făcut exact în momentul ■w, ceva ce doamna Ramsay, din rațiuni cunos- numai ei, hotărîse că trebuie executat în *nda aceea, chiar dacă, așa cum era în cazul ■ată, toți oaspeții se aflau în picioare, în jurul hîmbînd glume, nefiind în stare să decidă ^l sa intre în fumoar, sau în salon, sau sus în ^{ar}de. Și atunci o văzu pe doamna Ramsay ilocul acestei harababuri, ținînd-o pe Mintă ^{at}, aducîndu-și brusc aminte de acel „Da,

171

acum e momentul! * al ei, și pornind pe dată, cu un aer misterios, să săvîrșească nu știu ce, ea singură. Și, de îndată ce plecă, grupul fu supus unui soi de dezintegrare ; toți șovăiau, se risipeau în direcții diferite ; domnul Bankes îl luă de braț pe Charles Tansley și ieșiră împreună pe terasă ca să ducă la capăt discuția politică pe care o începuseră în timpul mesei ; și în felul acesta schimbară ponderea întregii seri, imprimînd o nouă poziție centrului de greutate, „de parcă, își spuse Lily privindu-i cum se îndepărtau și prinzînd din zbor o vorbă sau două despre politica partidului laburist, ieșiseră pe puntea unui vapor și—și căutau un punct de reper" ; aceasta era impresia pe care i-o făcea lunecarea discuției de la poezie la politică. Așadar domnul Bankes și Charles Tansley ieșiră pe terasă, în timp ce toți ceilalți rămăseră s-o privească pe doamna Ramsay urcînd scara, singurii în lumina lămpii. „Unde s-o fi ducînd cu atîta grabă ?" se întrebă Lily.

Nu se putea spune că doamna Ramsay alerga pe scări ; de fapt, urca destul de încet. Simț^{ea} nevoia unei clipe de liniște după toată atcas" agitație, nevoia de a alege un singur lucru toate; lucrul care avea importanță : să-l * prindă ; și să-l separe: să-l curețe de toate cele a emoții, de toate resturile si deseurile altor se mente, și astfel, nud, să-l țină în fața ei. să-l P zinte în fața tribunalului unde, adunați în ^{con}C

172

edeau judecătorii aleși de ea să hotărască asupra întrebărilor :

„E bine, e rău, e drept, e nedrept ? încotro m îndreptăm ?" și așa mai departe.

Așa încît își recapătă echilibrul după șocul pricinuit de eveniment și, aproape inconștient și paradoxal, apclă la crengile ulmilor ca s-o ajute să-și găsească un punct fix. Lumea ei se schimba ; crengile erau nemișcate. Evenimentul îi dăduse o senzație de transformare. Trebuia repus totul în ordine. Trebuia să rînduiască la loc- asta și astă-altă, gîndi ea. ajungînd pe nesimțite să admire demnitatea liniștii copacilor și, din cînd în cînd, superba lor mișcare spre înălțimi (asemenea prorei lui vapor cînd răpune un val), ori de cîte ori vîntul legăna ramurile ulmului. Căci era noapte i vînt (rămase o clipă privind afară). Era vînt, a încît frunzele, mătuiind cerul, dezgoleau ici-^Dlo cîte o stea, iar stelele păreau să tremure și : Și să-și săgeteze lumina, încercînd să-și stre-lucirile prin golurile dintre frunze. Da, ttiplinise, se săvîrșise : și, așa cum se îrfîmplă ^plinirile, totul lua un aer solemn. Cînd te ^{ic}ai în clipa de față, departe de agitație și de •ție, aveai impresia că era ceva ce fusese în-^{ic}una, dar care acum nu făcea dect să se ma-^{ie} Și, prin această manifestare, conferise tu-lucurilor o subită

stabilitate. „întreaga lor ■^a. gîndi doamna Ramsay reluîndu-și urcușul, ' Mintă vor reveni în gînd la seara aceasta;

ia*

173

cu luna ; vîntul | casa ; cu ea.'- O flata, în punctul ei cel mai sensibil, gîndul că, atîta timp cît vor trăi, ea va rămîne împletită în însăși țesătura vieții lor : tot așa „și asta, și asta, și asta" își spunea în continuare, urcînd scările și rîzînd cu tandrețe de canapeluța de pe palier (a mamei ei), de fotoliul cu balansoar (al tatălui ei); de harta insulelor Hebride. Toate acestea vor retrăi în viața lui Paul și a Mintei ; „a soților Rayley — încercă ea în gînd noul nume ; și cu mîna pe clanța odăii copiilor, simțea acea comuniune sentimentală cu alte ființe pe care îi-o dă emoția, de parcă zidurile care te separă de celelalte fapte se subțiaseră pînă-ntr-afît, îneît (si gîndul era mîngîietor și fericit), totul se confunda într-un unic torent, și scaunele, mesele, hărțile, erau ale ei, erau ale lor, nu avea importanță ale cui, iar Paul și Mintă vor duce totul mai departe cînd ea va muri.

Răsuci minerul ușii cu o mișcare sigură, ca sa nu scîrțîie, și intră, țuguindu-și ușor buzele, c pentru a-și aduce singură aminte că n-are \ ' să **vorbească** tare. Dar de îndată ce pătrunse l cameră, își dădu seama, enervată, că precau. era inutilă. Copiii nu dormeau. Ceea ce era foai supărător. Mildred ar fi trebuit să fie m^{ai} *» julie. Iată-l pe James complet treaz și pe Cam & j zată în capul oaselor, pe Mildred sculată dm P desculță, și, cu toate că era aproape toți vorbind de zor. Ce se întîmplase , ? Desig^{ur>}

174

nou țeasta aceea oribilă de animal. Doar îi pusese lui Mildred s-o ia de acolo și fata, firește, itase, și acum iat-o pe Cam cu ochii larg deschiși, pe James cu ochii larg deschiși, certîndu-se, :înd ar fi trebuit să doarmă de ore întregi. Ce i-o venit lui Edward să le trimită oribilitatea aia de scăffrlie ? Și ea făcuse prostia de a-i lăsa s-o indă în odaia lor. Era zdravăn fixată în cuie, ii spuse Mildred, și Cam nu putea să doarmă din pricina acestei prezențe în cameră, iar James, urla dacă cineva dădea s-o atingă. '

Dar Cam trebuia să doarmă (capul avea coarne mari, țipa fetița) trebuia să doarmă, și să viseze alate ca-n povești, îi spuse doamna Ramsay, așe-îdu-se lingă ea, pe marginea patului. Cam se tîngui că vedea numai coarne de jur împrejurul nerei. Era adevărat. Oriunde așezau lampa (și ies nu putea dormi fără o lumină), se proiectau ^{mbre} pe pereți.

Dar gîndește-te Cam, nu-i decît un porc, un bătrîn, o domoli doamna Ramsay, un porc 'ș' și negru ca aceia de la fermă. ⁿ găsea însă că era o apariție firoasă, care 'Snința cu coarne din toate colțurile camerei. Ei bine, zise doamna Ramsay, atunci o să-l

văzură îndreptîndu-se spre scrin, deschizînd<3 ertarele mici, unul după altul, și neaflînd imic potrivit, își scoase cu repeziciune șalul umeri și-î înfășură în jurul scăffrliei, o dată,

175

și inc-o dată, și înc-o dată ; apoi se întoarse ia Cam și, aproape culcîndu-și capul pe pernă, lingă al fetiței, îi arătă ce frumos era acum totul ; cît de mult o să le placă zînelor; era ca un cuib de pasăre ; era ca un munte frumos, așa cum văzuse ea prin alte părți, cu vilcele și cu flori, cu tălângi clincînd. cu păsărele ciripind, și cu căprioare, și cu antilope... în timp ce vorbea, putea desluși în mintea fetiței ecoul cuvintelor pe care le rostea ritmat, iar Cam repeta după ea, cum totul semăna cu un munte, cu un cuib de pasăre, o grădină, și uite antilope micuțe, și pleoapele ei se deschideau și se închideau, iar doamna Ramsay contimia să-i povestească și mai monoton, și mai ritmat, și mai absurd, cum trebuie să închidă ochii și să adoarmă și să viseze munți și văi și stele care cad de pe cer, și papagali, și

antilope, și grădini și tot ce-i frumos, spunea ea, înălțându-și foarte ușor capul de pe pernă și vorbind din ce în ce mai mecanic pînă ajunse în poziție verticală și vă/u că fetit» adormise.

— Acum, șopti ea traversînd spre pătuțul băiatului, și James trebuie să doarmă căci, uite, cap mistrețului era la locul lui; nimeni nu se atinse de el; nu-i făcuseră decît ceea ce dorise dîn^{su} stătea acolo, neatins.

Copilul se încredința că scăfîrlia se afla la ^{lf*} ei, sub șal. Dar voia s-o mai întrebe ceva. Iierge, miine, în plimbare la Far ?

176

Nu, miine nu, răspunse ea; dar altădată, curînd, îi făgădui, în prima zi frumoasă. Era un copil cuminte. Se culcă ; îl acoperi. Însă ucrul ăsta n-o să-l uite niciodată, știa ea foarte bine, și se simți furioasă pe Charles Tansley, pe soțul ei, pe ea însăși, pentru că-i stîrniseră speran-ele. Apoi, dibuind cu mîinile în jurul umerilor după șal, și amintindu-și că înfășurase țeasta mistrețului în el, se ridică în picioare, trase în jos fereastra cu încă un deget sau <două, auzi vîntul, orbi o înghițitură din aerul, noptii, răcoros și per-:t indiferent, îi murmură „noapte bună" lui Mil-dred și părăsi odaia, lăsînd ca limba închizătorii să lunece ușurel în broască. Nădăjduia că n-o să-și trîntească tomurile pe po-aua de deasupra camerei copiilor, își spuse ea idindu-se cît de sîcîitor era Charles Tansley. i amîndoi aveau somnul foarte ușor; erau i nervoși; și din moment ce Tansley era în ° să spună asemenea lucruri în legătură cu imbarea la Far, doamnei Ramsay i se părea i să-și răstoarne un morman de -cărți de pe ^{Sa}> împingîndu-le cu cotul, din stîngăcie, tocmai copiii adormiseră. Presupunea că tînărul se ^{ases} e în odaia Tui să lucreze. Și totuși avea un atît de nenorocit ; și totuși, cînd o să plece, ^J simtă ușurată ; și totuși, miine o să aibă ^{ca} lumea să se poarte mai frumos cu el; și

177

aer

totuși, el se comporta admirabil față de soțul ei-și totuși, manierele lui lăsau, fără îndoială, mult de dorit; și totuși, îi plăcea rîsul lui — gîndindu-se la acestea, în timp ce cobora, observă că acum se vedea din plin luna pe fereastra scării — luna galbenă de la vremea secerișului — și se întoarse spre fereastră, în timp ce oaspeții rămași jos o priviră. Înălțată deasupra lor, pe scară.

„E mama mea, gîndi Prue. Da ; să se uite la ea și Mintă ; să se uite la ea și Paul Rayley ! Iată, **într-adevăr**, omul în sine", își spuse Prue. ca și cum, în întreaga lume, n-ar fi fost decît o singură faptură demnă de acest nume : mama ei. Și, de unde pînă cu un moment mai înainte fusese o fată în toată firea, care stătea de vorbă cu toți ceilalți, dlntro"dată deveni din nou copil, ca și cum tot ce făcuseră pînă atunci nu fusese decît un joc, și se întreba dacă mama o să le încuviințeze jocul ori o să se supere. Și, gîndindu-se ee noroc însemna pentru Mintă și Paul și Lily să o vadă, și ^{cc} fericire deosebită însemna pentru ea să o aibă de mamă, și spunîndu-și că ea n-o să crească niciodată mare și n-o să părăsească niciodată casa părinții⁰¹ rosti ca un copil :

— Îs^Te-am gîndit să coborîm pe plajă, ca sa n xiităm la valuri.

Pe loș și fără nici o rațiune, doamna B. ^{^s} se simți ca o fată de douăzeci de ani, plin^a viață O năpădi o dorință fierbinte de petrec

178

(jgur că trebuiau să meargă pe plajă ; sigur ca trebuiau să meargă, strigă ea rîzînd ; și, coborînd în fugă ultimele trei-patru trepte, începu să se învîrtească de la unul ia altul, rîzînd, înfășurînd-o bine pe Mintă în mantilă, spunîndu-le că tare i-ar fi plăcut să-i poată însoți și ea. si o să se întoarcă tîrziu, și avea careva dintre ei un ceas ?

- Da, Paul are, o asigură Mintă. Paul scoase dintr-o punguță de antilopă un frumos ceas de aur și i-l arătă. Și, în timp ce-l ținea a palmă, în fața ei, gîndi : „Știe totul. Nu trebuie ă-i mai spun nimic."

Arătîndu-i ceasul, îi comu-ica parcă : „Am făcut-a, doamnă Ramsay. Și vă itorez totul dumneavoastră." Privind ceasul de r din palma lui, doamna Ramsay gîndea : „Ce icită e Mintă ! Se mărită cu un bărbat care are l ceas de aur într-o punguță de antilopă!" Ce mult aș vrea să pot veni cu voi ! strigă

i Ramsay.

Dar era reținută de ceva atît de puternic, îneît

i fiu-i trecu prin cap să se întrebe ce anume o

iea. Firește că era imposibil pentru ea să-i
lofcască. Dar i-ar fi plăcut mult. dacă n-ar fi
-dicat-o acel ceva ; și, amuzată de absurditatea
oului ei („ce fericire să te măriți cu un om
i ține ceasul într-o punguță de antilopă”),
d> fluturînd un zîmbet pe buze, în cealaltă
unde ședea soțul ei, citind.
179

„Desigur, își bpuse ea intrînd în odaie, venise aici ca să caute ceva de care avea nevoie.” în primul
rînd, dorea să se așeze pe un anumit scaun, sub o anumită lampă. Dar mai voia și altceva. deși nu știa
ce și nu-și putea aduce aminte ai anume dorise. Se uită la soțul ei (reluîndu-și ciorapul și începînd să
împletească) și-și dădu seama că nu voia să fie întrerupt — era limpede. Citea ceva ce-l impresiona
puternic. Surîdea vag, lucr i care o făcu să înțeleagă că-și stăpînea emoția. întorcea iute paginile.
Interpreta romanul — probabil se simțea însuși eroul cărții. Se întrebă ce carte o fi fost ? O, era unul
din romanele bătrînului Sir Walter Scott, văzu ea ajustînd abajurul lampa, astfel ca lumina să-i cadă pe
împletitură. Pentru că Charles Tansley declarase (se uită în sus de parcă aștepta să audă bufnitura
cărților dărnica^{ic} pe podea) că nimeni nu-l mai citește astăzi în Walter Scott. Și atunci soțul ei gîndise :
„Așa v , spune și despre mine” ; drept care se dusese ■, luase unul din romanele lui Scott. Și, dacă ^{ave}
fcă ajungă la concluzia „E adevărat” în l^{al} cu spusele lui Tansley, le va accepta numai nva co-l
privea pe Scott. (îl vedea cumpăr[»]^ chibzuind, comparînd, pe măsură ce citea;- ' accepta ideea
în ceea ce-l privea pe Waltei _ dar nu și pe el. întotdeauna era îngrijorat in
tură cu el însuși. Și acest lucru o tulbura. Domnul lamsay se frămînta într-una din pricina
cărților lui: »^{vor} fi citite, sînt bune, de ce nu sînt bune, 3 vor gîndi oamenii despre mine?!¹
Doamnei Ramsay nu-i plăcea să-l știe gîndindu-se la asemenea lucruri și se întrebă dacă
oaspeții, la masă, își duseră seama de ce devenise brusc atît de iras-ibil cînd se discutase
despre faima autorilor și iespre cărți care dăinuie sau nu, și se mai întrebă dacă din cauza asta
or fi rîs copiii între ei; muncită de aceste gînduri, zvîrli ciorapul deoparte, și toată rețeaua fîn
hașurată care-i înconjură buzele și-i brăzda fruntea ieși dintr-o dată la iveală, parcă gravată cu
un vîrf de oțel, iar ea rămase nemiș-îță, asemenea unui copac care s-a zbuciumat și fremătat,
iar acum, de îndată ce s-a oprit vîntul, reasează, frunză cu frunză, în repaos. „N-are nici o
importanță, nimic n-are nici o "nportanță", își spuse ea. Un om mare, o carte ^{le}, faima — cine
putea face asemenea aprecieri? ^{nu} știa nimic despre toate astea. Dar felul de a fi, onestitatea
lui — de pildă, la masă, gîndise aproape instinctiv; „Ah, dac-ar >i dînsul!” Avea o
încredere deplină în soțul și) eliminînd toate gîndurile acestea, aseme-^e elui ce plonjează în apă
și trece nepăsător ^J-îngă o algă, ba pe lîngă un pai, ba pe lîngă ^ de aer, doamna Ramsay,
afundîndu-se și *înc, avu din nou impresia pe care o avusese în timp ce toți ceilalți vorbeau *
„Am nevoie

10r

181

ele ceva ■— am venit aici să caut ceva”, și pionia din ce în ce mai adine, cu ochii închiși, fără să știe
ce anume voia. Mai așteptă un timp, împletind, mîrîndu-se și, încetul cu încetul, cuvintele pe care le
recitaseră la masă :

Trandafirul e în floare vizitai de o albină...

porniră să se balanseze în mintea ei, ritmic ca niște valuri și, pe măsură ce se balansau, alte cu-i vinte,
asemenea unor luminițe voalate, una roșie, una albastră, una galbenă, începură să se aprindă în
întunericul minții ei, pîrură să se desprindă de pe suporturile lor și să zboare de-a lungul și de-a latul,
înerucișîndu-se, strigînd și trezind ecouri; așa îneît doamna Ramsay se răsuci în scaun și căută o
carte pe măsuta de alături.

Și viețile pe care le-am trăit cîndva și cele ce vor

mai veni Freamătă toate de copaci, și de frunzișuri căzătoare

murmură ea, înfigîndu-și andrelele în ciorap. D^{es} chise cartea și începu să citească de ici și de colo> la
întîmplare, și în tot acest timp avea senzați* că urcă și coboară, croindu-și drum pe sub P^{et} care se

bolteau asupra-i, așa înțit tot ce p^u

t

vedea era doar că ăsta era alb și ăsta roșu.

La început, nu sesiză deloc înțelesul cuvint *Cirmiți, cîrmiți catargele înaripate spre-acesiej țarmuri, o, voi navigatori W^x*

182

ti ea și întoarse pagina, lăsîndu-se în voia unei »ănări, zigzagînd ici și colo, de la un vers la altul, ■a de la o ramură la alta, de la o floare roșie și albă la o alta, pînă în clipa cînd un zgomot ușor deșteptă — bărbatul ei se plesnea peste coapse. Ichii li se întîlniră pentru o secundă ; dar nu voriră să-și vorbească unul altuia. Nu aveau nimic să-și spună. Și, cu toate acestea, ceva părea să se transmită de la el la ea. Viața, forța vitală, teribilul umor, știa ea, îl făceau să se plesnească peste coapse. „Nu mă întrepuce, părea să-i spună, nu oști nici un cuvînt; stai acolo unde te afli.” Și mtinuă să citească. Buzele îi z\ icneau. Cartea îl nplea. îl fortifica. Uitase cu totul de micile fre-iri și întepături din scara aceea, uitase cît de wlt îl sîcîise să stea liniștit în timp ce alții se 'ftuiau și beau la nesfîrșire, uitase cît de nervos 'ese cu nevastă-sa și cît de susceptibil și de "Părăcios devenea cînd cărțile lui erau trecute " vederea ca și cum nici n-ar fi existat. în clipa -^asta, simțea că nu se sinchisește nici cît negru unghie de cine ajunge pînă la litera Z (în ^{ez}a că gîndirea s-ar întinde ca alfabetul de la '2-) Cineva o să atingă litera Z — dacă nu va fi tunei va fi un altul. Vîgoarea și gîndirea sînă-' ^a acestui Walter Scott, simțul lui pentru lu-^e simple și directe, pescarii ăștia, biata fîp-[^]tină și decrepită din coliba lui Muckle-

183

backit^l îi infuzau ațita forță și un asemenea sen-timent de eliberare, încît se simți transportat, triumfător, și nu-și putu stăpîni lacrimile. Înăl-țînd puțin cartea ca să-și ascundă fața, le lăsă să lunece și-și scutură capul dintr-o parte în alta, uitînd cu totul de sine (dar nu și de cîteva reflecții asupra moralității, asupra romanelor francat și a celor englezești, și a faptului că Scott avusese mîinile legate, dar concepția sa era poate la Iei de adevărată ca și cea a romancierilor francezi), uitînd de propriile lui necazuri și eșecuri, pierdut cu totul în înecul bietului Steenie² și în durerea lui Mucklebackit (aci e Scott într-adevăr la înălțime), și în surprinzătoarea bucurie și impresie de vigoare pe care i le inspira lectura.

„Ei, să vedem cine poate scrie ceva mai bun < gîndi el, cînd isprăvi capitolul. Simțea că polemizase cu cineva și că triumfase asupra adversarului. Mai bine decît atît nu putea nimeni să scrie, orice s-ar spune ; și, implicit, propria lui poat^{ie} deveni mai sigură. îndrăgostiții lui Scott erau niște fanteze, gîndi el, recapitulînd romanul în min^ Partea asta era o aiureală, dar astălaltă-i ceva ^e prima calitate, își spuse comparînd un *element* altul. Dar ar fi trebuit să recitească totul. Nu putea aduce aminte ansamblul cărții.

Deocamdată trebuia să-și țină aprecierile în *¹ pensie. Așa încît se reîntoarse la celălalt gî"

^l Personaj din romanul *Anticarul* de Walter » * Personaj al *aceluiiași* roman de Walter Scott.

184

-

ică tinerilor nu le mai plăcea Walter Scott, de iună seamă că nu le mai plăcea nici el. „Nu avem dreptul să ne plîngem^l, gîndi domnul Ramsy încercînd să-și înăbușe dorința de a se plînge soției sale de faptul că tinerii nu-l admiră. Dar uase o hotărîre : să n-o mai hăr^uiască. O privi timp ce citea. Părea foarte senină. Domnului Ramsay îi plăcea gîndul că toți oaspeții se împraș-tiaseră care-ncotro, și că ea și cu el rămăseseră singuri. Sensul vieții nu constă numai în a te culca cu o femeie, gîndi el, reîntorcîndu-se la Scott și a Balzac, la romanul englez și la cel francez. Doamna Ramsay își înălță capul și, asemenea mei persoane toropite de picoteală, păru să spună că, dacă el o dorește trează, se va trezi, dar dacă iu, n-ar putea oare să continue a dormita încă

m, încă puțin ? Se cațără de la o ramură la
^alaltă, iei-colo, lăsându-și mâna când pe o floare,
când pe alta.

Nu *prețui* în roză rubiniul aprins,

¹ e& și, citind, simțea că urcă pe culmi, sus, pe i- Cît de odihnitor ! Toate reziduurile zilei la fund, lipite
de acest magnet; spi-îusese bine măturat și era perfect pur. ^a aici, întregindu-se brusc și deplin în
° ei, frumoasă și înțeleaptă, clară și totală, esența vieții, extrasă și conținută în rotun-^{lea} unui sonet.

Deveni conștientă că soțul ei o privea. Zimbea zeflemitor, de parcă ar fi ridiculizat-o blajin că
adormise în plină zi, dar, în același timp, îi spunea în gând : „Citește mai departe. Acum nu pari I
tristă.” Domnul Ramsay se întrebă ce-o fi citind: îi exagera ignoranța, simplitatea, pentru că-i făcea
plăcere să-și spună că ea nu era nici inteligentă și nici cultivată. Se întrebă dacă o fi înțelegînd ce citea.
„Probabil că nu”, își răspunse singur. Era uimitor de frumoasă, li lăcea impresia că frumu- j setea ei
sporea, dacă așa ceva era cu putință.

Cu tine departe — îmi părea iarnă grea Mă jucam printre umbre... parc-ar

fi fost umbra ia. Terminase de citit.

— Ei bine ? îl întrebă ridicîndu-și ochii de pe carte și reflectîndu-i, visătoare, zîmbetul.

Mă jucam printre umbre... parc-ar

fi fost umbra ta

murmură ea, asezînd cartea pe masă. Ce se m

' • ds

întîmplase, se întrebă reluîndu-și împletitura,

cînd fuseseră ultima oară singuri ? Își aminti Se îmbrăcase ; privise luna ; Andrew ținîndiH prea
sus farfuria la cină ; necăjită din pricin ceva ce-i spusese William ; păsările în copaci, napeaua de pe
palier ; copiii nu adormiseră ; ^ Ies Tansley trezindu-i cu bufnitura cărților P
1S6

bușite pe podea — o, asta născocise ea ; Paul, care avea o punguță de antilopă pentru ceas. Despre care
din astea toate să-i povestească ?

— S-au logodit, spuse, reîncepînd să împletească; Paul si Alinta.

— Mi-am închipuit, răspunse el.

Mare lucru nu puteai spune în legătura cu așa ceva. Minte ei continua să se înalțe și să coboare, să se
înalțe și să coboare, o dată cu poezia ; iar dînsul se simțea încă foarte viguros și foarte drept, după ce
citise despre înmormîntarea lui Steenie. Așa incit rămaseră tăcuți. Apoi, doamna Ramsay își dădu
seama că dorea ca soțul ei să spună ceva.

„Orice, orice, ghidi, văzîndu-și înaintea de împletitură. Orice ar fi binevenit.-

— Ce plăcut trebuie să fie să te măriți cu un n care-și ține ceasul într-o punguță de antilopă,

rosti ea, pentru că acesta era genul de glume pe ^a?e-l schimbau între ei.

Domnul Ramsay pufni pe nări. Sentimentul lui

^ată de această logodnă era același pe care-l în-

■^ca față de orice logodnă : fata e mult *prea* bună

^uu tînărul ăsta. încet, își făcu drum în miri-

•i întrebarea : „ Atunci de ce dorim ca oamenii

\ mai căsătorească ? Care e valoarea, semni-

•ia ierurilor ?• (Fiecare cuvînt pe care-l ros-

Plo: «Ud.

_acum era adevăr curat.) „Spune ceva”, îl im-doamna Ramsay în gând, dorind doar să-i \ glasul. Căci
umbra, acel ceva eare-i învâ-, simțea bine, s-o împresoare din nou.

187

„Spâne orice”, imploră ea, privindu-l ca și cum îi cerea ajutor.

Domnul Ramsay rămase tăcut, balansînd lanțul. ceasului și imprimîndu-i o mișcare de pendul și

gîndindu-se la romanele lui Walter Scott și la cele ale lui Balzae. Dar prin zidurile crepusculare ale intimității lor, care, involuntar, îi atrăgea unul către celălalt, alăturîndu-i, aducîndu-i foarte-aproape unul de altul, ea îi simțea spiritul ca o mină înălțată deasupra minții ei, adumbrîndu-i-o; și acum, cînd gîndurile ei căpătau o turnură care lui îi dispăcea — îndreptîndu-se spre ce numea-dînsai „pesimism” — domnul Ramsay începu să se foiască în scaun, deși continua să tacă, își ridică mina la frunte, își răsuci o buclă de păr, apoi (>■ lăsă din nou să cadă.

■— N-ai să poți isprăvi ciorapul în seara asta. îi spuse arătînd cu degetul spre împletitură. Asta era ceea ce-și dorise — asprimea vocii lui, dojenind-o. „Dacă dînsul spune că e rău să fii P¹ aimist, probabil că așa e\ se încredința singură; desigur, căsătoria o să iasă pînă la urmă foarte bine. — Nu, răspunse doamna Ramsay, turtind «” rapul pe genunchi, n-o să-l pot isprăvi.

„Și ce-i cu asta ?” Pentru că simțea că el con* tinua s-o privească, dar privirea i se schimb*” Dorea ceva — dorea ceea ce ei îi venea întotdeauna una atît de greu să-i dăruiască : dorea ca ea -spună că-l iubește. Și acest lucru, nu, asta nu p^u

face. Lui îi venea mult mai ușor decît ei să se ■ %-prime prin cuvinte. El putea vorbi despre o mulțime de lucruri. Ea, niciodată. Așa încît dînsul t ra întotdeauna acela care dădea glas gîndurilor, și pe urmă, cine știe din ce pricină, acest lucru **începea** să-l supere și i-l reproșa. O acuza că-i o femeie lipsită de inimă ; ea nu-i mărturisea niciodată că-l iubește. Și doar nu avea dreptate — nu avea dreptate. Numai că ea nu izbutea niciodată să exprime ceea ce simțea. „Nu-i căzuseră firimituri pe haină ?”

„Putea să-l ajute cu ceva ?” Se ridică și se îndreptă spre fereastră, cu ciorapul cafeniu-roș-cat în mîini, în parte pentru a se îndepărta de soțul ei, în parte pentru că acum, cînd se simțea privită de dînsul, se putea uita în voie la Far. Știa că soțul ei întorsese capul, urmărindu-i mișcarea ; o observa. Știa și ce gîndește : „Ești mai frumoasă ecît oricînd”. Și se simțea într-adevăr foarte fru-noasă. „N-ai vrea să-mi spui măcar o singură dată ' mă iubești ?” Asta dorea dînsul, pentru ea se răscolit, cît de Mintă, cît de carte, și pentru sfîrșitul zilei, și pentru că se certaseră în satura cu plimbarea la Far. Dai- ea nu putea s-o ! n-o putea spune. Apoi, știind că o urmărește i priviri, doamna Ramsay, în loc să vorbească, feră să se întoarcă de la fereastră, cu ciorapul tfini, și să so uite la soțul ei. Și, în timp ce se * *a el, începu să-i zîmbească, pentru că, deși "oștise nici un cuvînt, el știa, firește că știa, ¹ îl iubește. N-ar fi putut să nege. Și continu-

înd să surîdă, doamna Ramsay privi din nou pe fereastră și spuse (gîndind în sinea ei : „Nimic pe lume nu poate egala această fericire”):

— Da, ai dreptate, Mîine o să fie vreme umedă.

Na rostise cuvintele așteptate, dar dînsul le știa. Iar ea îl privi, surîzînd. Pentru că, o dată mai mult» triumfase.

TIMPUL TRECE

— Ei, bine, o să vedem ce curs vor lua lucrurile i viitor, spuse domnul Bankes, venind de pe terasă.

— S-a întunecat de tot, nu se mai distinge ni-^ucⁱ, observă Andrew, venind de pe plajă.

Nici nu mai poți spune eare-i marea și care-i ămîntul, adăugă Prue.

J Lăsăm lampa aprinsă ? întrebă Lily în timp

Și scoteau pardesiile.

¹ Nu. dac-au venit cu toții, nu-i nevoie, răs-- Prue. Andrew, strigă apoi întorcînd capul P^a el, stinge lumina în hol ! ^{na} cîte una, luminiJe se stinseră. Doar lumî-l domnului Carmichael, căruia îi plăcea ca ⁵ de culcare să citească din Vergiliu, se stinse tîrziu *dec* îl celelalte lumini.

193

Și astfel, cu toate lămpile stinse, cu luna pierită și cu ploaia subțire care bătea în acoperiș, totul fu înecat într-un potop de imensă întunecime. Părea că nimic nu va putea .supraviețui acestui val, acestei navale de întraeric, care, **infiltrîndu-se** pe gaura cheii și prin crăpătun, se furișa pe după jaluzele, se strecura în odăile de dormit. Înghițea ici un lavoar și o cană, colo un vas cu dalii roșii și galbene, dincolo muchiile ascuțite și conturul masiv⁷ al unui scrin. Dar **Viu** dizolva numai mobila; cu greu ai fi putut desluși ceva dintr-un trup sau **dintr-un** spirit care să te îndreptătească să afirmi „Ăsta e el” sau „Asta e ea”. Uneori ee înălța **cîte** o mină,

gata parcă să apuce sau poate să prevină, ori se auzea un geamăt, sau cineva rîdea tare, ca și cum ar fi împărtășit o glumă cu neantul.

În salon, în sufragerie, pe scară, nu se clintea nimic. Doar cîteva pale de aer. desprinse din caie-rul vîntului, pătrundeau prin balamalele rugim* și lemnăria umflată de umezeala mării (de fapt casa era destul de șubredă), se furișau prin colțuri și¹?¹ făceau drum înăuntru. Aproape că ți le puteai iⁿⁱ chlpui răbufnind în salon, iscodind și mirîn<:IU^{sc} jucindu-se în treacăt cu fișia de tapet care atîiⁿ ruptă, întrebînd-o dacă mai are de gînd feă aⁿ* multă vreme, și cînd o să cadă ? Apoi. ușor pe pereți, treceau mai departe. în

3 u¹

! parc-ar fi întrebat trandafirii -roșii și galbeni 'de pe tapet dacă au de gînd să se ofilească, și por-eau să cerceteze (cu încetineală, pentru că aveau iestul timp) scrisorile rupte din coșul de hîrtii, florile, cărțile, tot ce li se oferea. Și întrebau : „Sînteți prieteni ? sînteți dușmani ? Și cît veți mai dura ?”

Raze fugare de lumină trimise de* vreo stea brusc dezgolită, de vreun vapor pribeag, ori chiar de Far, schițînd o cărare argintată pe trepte și pe covoraș, călăuziră jucăușele pale de vînt să urce scara și să iscodească pe la ușile odăilor de dormit. 3ar aici, de bună seamă, trebuie să se oprească, 'rîcît de trecătoare și friabile ar fi fost toate cîte i întîlniseră pînă acum, cele aflate aici erau de eclintit. „Aici. li s-ar putea spune licăririlor fu-îre și palelor de vînt care respirau și se aplecau rioase chiar deasupra paturilor, aici nu puteți i atinge, nici distruge.” Drept care, cu un aer | și spectral, de parcă ar fi avut degete diafane ^ulgul și persistența străvezie a fulgilor, arun-o privire, una singură, către ochii închiși, ^{me} degetele încleștate în gol, își strîngeau, oste-l ^e veșmintele pe trup și se făceau nevăzute. / astfel, tot adulmecînd și freeîndu-se de lu-> ^e îndreptară spre fereastra de la scară, spre de dormit ale servitorilor, spre lăzile din coborîre, aruncară o pată de lumină albă

Pod-

^{me}velc de pe masa clin sufragerie, înfiorară ^e trandafirilor, se opriră o clipă în fața pic-

195

tnrii de pe șevalet, măturară covorul de pe scară și suflară puțin nisip pe podea. într-un tîrziu, renun-țînd, se opriră toate deodată, se adunară toate deodată, suspinară toate deodată; toate deodată sloboziră un vaiet țară rost, căruia îi răspunse o ușă de la bucătărie : se deschise larg ; nu intră nimeni; se închise cu o bufnitură.

(Aici, domnul Carmichael, care citea din Ver-giliu, suflă în luminare. Era trecut de miezul . nopții.)

Dar, pînă la urmă, ce înseamnă o singur noapte ? Un scurt interval, mai ales cînd întunericul e atît de grăbit să se limpezească, cînd pa rea-i atît de grăbită să cînte, cocoșul să trîmbițe^{ze} și, asemeni unei file care se întoarce, o licărire verzuie tresaltă iute în bucla unui val. Și totuși urmează noapte după noapte. Iarna are o reze[^] de nopți pe care le distribuie egal, uniform-degete neobosite. Se lungesc ; se întunecă- t-^{iri} dintre ele poartă în creștet astre luminoase. tiP de argint. Copacii de toamnă, răscoliți, prin" pirea drapelelor zdrențuite care-și poarta sti cirea în penumbra răcoroaselor subterane ale dralelor, unde litere de aur săpate în file ^{me} -

196

iură istorisesc despre o moarte în bătălie, despre oseminte care se albesc și se calcinează departe. nisipurile Indiei. Copacii de toamnă scînliază b clarul de lună gălbui, în lumina lunii de la vremea secerișului, lumina *aceea* care pîrguiește tăria de muncă și netezește miriștea și albăstrește unda care clipocește la țarm.

S-ar părea eă bunătatea divină, mișcată de pocăința și de întreaga strădanie a omenirii, a dat cortina la o parte, dezvăluind în spatele ei, pentru o singură clipă, distinct, iepurele la pîndă, valul iduind, vaporul Legănîndu-se, toate cîte, dacă ne *om arăta vrednici, vor fi ale noastre, pe vecie. r vai, divina bunătate, apucînd de sfiori, trage &a ; nu i-a fost pe plac ; își ascunde comorile 3upă o perdea de grindină iute, și atîta le Mă și le învâlmășește. încîi pare cu neputință rmonia lor să se mai refacă vreodată, pare cu ință să mai închegăm vreodată un tot desă-t din cioburile lor sau să citim din Mnturile e slova limpede a adevărului. Căci pocăința ¹tră ne-a cîștigat doar dreptul de-a întrezări g ^{scurt} răgaz.

I
iar strădania noastră, doar dreptul la muzică.
sînt acum bîntuite de vînt și ruină ; co-
I chircesc, se încovoie și frunzele se înmăntă, pînă ce tapetează toată pajștea,

⁵ se adună grămezi în șanțuri și astupă bur-Și se risipesc pe potecile ude. Marea se ?^e Și se sparge ; și
dacă vreunul dintre cei

197

cuprinși de somn, căruia i s-ar năzări că ai putea afla pe țarm răspuns la îndoielile care-l frămîntă sau
vreun tovarăș de singurătate, ar zărla la o parte păturile și ar coborî să străbată plaja, nici o umbră cu
chip de bunăvoință și solitudine divină nu i s-ar înfățișa în drum pentru a aduce ră- ■ duală în
noapte și a face ca lumea să reflecte cuprinsul sufletului. Mina i s-ar chirci în propria-j mîna ; vocea i-
ar muși în ureche. Și s-ar părea că e aproape lipsit de rost ca în atîta haos să pui noptii întrebările :
„ce ?” și „pentru ce ?” și „din ce pricină ?” care l-au ispitit pe cel cuprins de somn să-și părăsească
patul ca să afle un răspuns.

(Domnul Ramsay, într-o dimineață întunecată, poticnindu-se de-a lungul unui tunel, a întins brațele,
dar, cum doamna Ramsay murise subit cu o noapte înainte, a rămas cu brațele întinse. Le descinsese în
gol.)

Și așa, cu casa pustie și ușile zăvorite și sal Jăcute sul, palele răzlețe de vînt, solii ale unor oștiri,
răbufneau înăuntru, suflau peste scîi goale, ciuguleau și se vînzoleau, fără să în în dormitor și în salon
nimic să le opună t&

198

j nimic deieț fișii de tapet care fluturau, lemnărie care scîrțîia, picioare de mese, oale și farfurii mînjîte,
afumate, crăpate. Doar ceea ce oamc-i împrăstiaseră și lăsaseră în urma lor — o pereche de pantofi, o
șapcă de vînaătoare, cîteva fuste i jachete decolorate, uitate în dulap—doar aces*-a păstrau forma
umană și aminteau, în pustie-ate, cum odinioară avuseseră conținut și viață; cum odinioară două mîini
înnodaseră șireturi; cum odinioară oglinda adăpostise un chip ; adăpostise o lume concavă în căușul
căreia se mișca o siluetă, rină scînteia. o ușă se deschidea, năvăleau înă-ntru, 'zbenguindu-se, copii; și
apoi iarăși ieșeau. Acum, zi după zi, lumina, reflectîndu-se în oglindă * o floare în apă, își răsfrîngea
propria imagine iară pe perenele din față. Numai umbrele copaci-nfiorați de vînt, făcînd plecăciuni pe
perete, înecau o clipă eleșteul în care lumina își oglinchipul; sau păsări în zbor trimiteau cîte o ^tă de
umbră tremurătoare pe podeaua dormitorului.

Astfel sălășluiai! frumusețea și liniștea, alcătuiind nă însăși înfățișarea frumuseții ; o formă viața se
irosise ; solitară ca un lac în întrezărit în depărtare de la fereastra unui ttistindu-se atît de repede,
încît lacului, "Pat în umbra vesperală, nu i se fură solitu-^{cu} toate că pri\ irea s-a lăsat o clipă asu-
^■"imusețea și liniștea își dădeau mîna în I Și printre cîmile înfășurate în giulgiu și

din

199

scaunele înfășate în huse ; nici măcar iscoada vîn-l tului și botul catifelat și umed al brizei de mare
frecîndu-se, adulmcînd, reluînd și repetîndu-și întrebările — „Ai să te ofilești?. Ai să te sfir-
șești ?” -- nu izbuteau să tulbure pacea, mdife-sența, atmosfera de plenitudine pură, de parcă în-
trebările pe care le puneau abia de meritau răs- j punsul : „vom dăinui".

Părea că nimic n-ar putea întuneca această imagine; întina această nevinovăție, sau clinti mantia de
tăcere așternută peste încăperea pustie, mantia care, săptămînă după săptămînă, prinsese în țesătura ei
țipetele de deznădejde ale păsărilor, sirenele vapoarelor, zumzetul și bîzîitul cîmpului, I lătratul unui
cîine, strigătul unui om, le țesuse și apoi le împăturise, tăcut, în jurul casei. Doar o dată a sărit o
scîndură de pe palier ; o data, în toiul noptii, cu un bubuit, cu un trosnet menea unei stînci care după
veacuri de imobilitate s-ar despica din munte și s-ar prăvăli zdrobind u-se în vale ; și un fald al mantiei
de tace* s-a desprins și a fluturat încoace și încolo. A°| s-a lăsat din nou pacea ; și umbra a lumina s-a
închinat venerînd propria ei de pe peretele dormitorului; cînd doamna ^ rupînd vâlul tăcerii cu mîini
care poposiseră

cazanul cu rufe. măcinîndu-l cu ghetete care

calc

seră în pietriș, veni, așa cum fusese instrui deschidă toate ferestrele și să deretice pri" de dormit.

ită, odăi

i timp ce se legăna (pentru că avea tangaj, un vapor pe mare) și privea pe furiș (pentru că ochii ei nu se opreau niciodată asupra unui >iect anume, ci aruncau lungi ocheade piezișe, care dezaproba batjocura și furia lumii — doamna McNab era nătîngă și știa acest lucru), în timp ce se ținea de balustradă și-și transporta sus pro-ria persoană și plutea legănîndu-se dîntr-o cameră n alta, cînta. Frecînd cristalul oglinzii lungi și)rivindu-și cu coada ochiului balansul siluetei, un met îi scăpă de pe buze — un cîntec care poate i răsunase vesel pe scenă în urmă cu douăzeci ani, fusese fredonat și se dansase după el, dar ^ acum, venind de la această femeie de serviciu, fără dinți și cu bonetă, era golit de înțeles, era însuși glasul stupidității, ridicolului, perseve-i călcată în picioare, dar ridicîndu-se mereu; î în timp ce se balansa ștergînd praful, , părea să spună cum totul nu era decît ^{Un}g necaz și o lungă bătaie de cap, cum totul ^a decît să te scoli și apoi să te culci din nou,

ș
 °tt lucrurile și apoi să le pui din nou la loc. * ușoară și comodă lumea asta pe care o ?tea îndeaproape de șaptezeci de ani. Obo-l ° gârbovise. Oare cît. se întreba, stînd în 'hi. scîrțîind din încheieturi și gemînd și dușumeaua sub pat, oare cît o să mai dureze ? Dar se opinti iar în picioare, se -.mulsei din loc și, din nou. cu ocheadele-i furișe care luneJ cau și evitau să se fixeze chiar asupra propriului ei chip și propriilor ei necazuri, se propti cu gura căscată în fața oglinzii, zîmbind fără rost; apoi începu din nou să se hîțîne și să se opintească ridicînd saltelele, așezînd porțelanuri, privind ci coada ochiului în oglindă, de parcă, pînă la urmai își avea și ea consolările ei, de parcă, într-adevărj bocetul ei funebru se îngemăna cu vreo incoriJ jibilă speranță. Viziuni de fericire trebuie să i sa fi arătat în cazanul de rufe ; în legătură cu copiii ei (și totuși doi erau nelegifimi iar unul o părăsise) ; sau la circiumă, cît trăgea la mâ^,ea ; sau în timp ce cotrobăia printre mărunțișurile din ser-J tarele ei. Trebuie să fi existat în beznă vreo spăH tură, în adîncul tenebrelor vreun canal deschis prin] care se scurgea doar alîta lumină cît să-i încrH țească fața într-o schimonoseală de zîmbet î" oglindă, și s-o determine, cînd se pornea iar P^etreabă, să molfăie vechiul cîntec de music-h»¹; între timp, misticii, vizionarii, străbăteau pl¹J³ stîrneau apa dintr-o băltoacă, se uitau la o piand și ve întrebau : „Ce este asta ?” și deodată, un i¹*¹ puns li se acorda prin grație divină (ce ^{ă^{ul}}
 s

n-ar fi putut să spună) ; așa încît, deodată su țit căldură în ger și tihnă în pustiu. Dar < McNab continua să bea și să sporovăia^: ca și pînă acum

la

202

i Primăvara, fură o frunză din care să clintească, dezgolită și luminoasă ca o fecioară aprigă în castitatea ei, distantă în neprihănirea ei, s-a așternut pe cîmpuri, cu ochii larg deschiși, cu atenția încordată, și cu totul nepăsătoare de ce făceau sau gîn-deau spectatorii.

(Prue Ramsay, condusă la altar de tatăl ei, se măritase în mai. „Era perechea cea mai potrivită ; spuneau oamenii. Și ce frumoasă era !” — mai adăugau.)

Pe măsură ce se apropia vara și serile se lungeau, celor fără de somn, celor plini de speranță, are străbăteau plaja, stîrnind băltoace, li se în-Ușau vedenii cumplit de ciudate — vedenii de carne prefăcută în atomi răspîndiți de vînt, de tele aprinse în inimile lor, de stîncă, mare, nor cer îngrămădite înadins laolaltă pentru a închegea : dinafară frînturile împrăștiatate ale viziunii lă-rtrice. In oglinzile acelea ale spiritului omenesc, ¹ băltoacele acelea de apă stătută în care norii se setă pentru totdeauna și din care se iscă um-¹te, visurile dăinuie ; și ar fi fost cu neputință să ^Ști straniului mesaj pe care păreau să-l trans-fiecare pescăruș, fiecare floare, copac, bărbat ³*neie, ba chiar și țărîna albă (să-l transmită sa-l și retragă pe loc, îndată ce puneai între->> Și anume că binele triumfă, fericirea precum-

203

pănește, ordinea e stăpînă ; ar fi fost cu neputință să rezîști extraordinarului îndemn de a rătăci încoace și încolo în căutarea nu știu cărui bine absolut, a unui cristal de intensitate, străin de bucuriile cunoscute și de virtuțile care ne sînt familiare, ceva îndepărtat de procesele vieții domestice, solitar, dur, luminos, ca un diamant în nisip, care i-ar aduce posesorului său siguranță. De altminteri, îmblînzită și supusă, primăvara, cu zumzetul albinelor și dansul gîzelor ei, își aruncase o mantilă pe umeri, își **voalase** ochii, își înclinase capul și, trecînd printre umbre și averse de ploaie, părea' să-și fi

însușit ce/a din cunoașterea durerilor omenești.

(Prue Ramsay muri în vara aceea de pe urma unei nașteri, ceea ce era într-adevăr o tragedie, spuneau oamenii. Mai spuneau că nimeni n-ar fi meritat mai multă fericire.)

Și acum, în arșița verii, vîntul își trimise din nou iscoadele în casă. Păianjenii țesuseră pînă fa odăile înșorite; buruieni care crescuseră pe lîⁿ£^a ferestre băteau ritmic noaptea în geam. Cînd se «*» nopta, raza de lumină a Farului, care în bezn iernii căzuse atît de autoritar pe covor, dezva

luindu-i desenul, se filtra acum prin luminozitate

1 a£ mai blîndă a primăverii, topindu-se în clarul

lună și lunecînd ușor ca o mîngîiere ; zăbovea taină, privea, și apoi venea, drăgăstos, din o Dar chiar în dulcea amorțea a acestor mînS^ duioase, în timp ce mănunchiul de i-aze

204

apleca peste pat, stînea se despica ; un alt fald al mantiei de tăcere se desprinsese ; ațrîna și flutura. în iopțile scurte de vară și în zilele lungi de vară, (>înd odăile goale păreau să se fi umplut de ecourile rîmpului și de bîzîitul muștelor, fișia flutură ușor, filfi fără rost, în timp ce încăperile arătau atît de vîrgate și brăzdate de soarele care le scâldea într-o ceață galbenă, încît doamna McNab, năpustindu-se înăuntru, legîndu-se, ștergînd praful, măturînd, semăna cu un pește tropical despîcîndu-și drum prin ape străpunse de soare.

Doar toropeală și somnolență, deși, mai tîrziu, n vară, s-ar putea să răzbească pînă aici sunete prevestitoare de rău, asemeni unor măsurate lovi-uri de ciocane. înăbușite în pîsiă, care, cu izbitu-e lor repetate, despătuesc și mai mult mantia de fîre și fac să apară plesnituri în ceștile de ceai. ¹ cînd în cînd, un pahar clinc-ăne de parcă o £ gigantă ar fi scos un țipăt de agonie atît de lent, încît făcea să vibreze pînă și sticlăria adă-¹ostită într-un bufet. După care se așternea din i tăcerea și apoi. noapte după noapte, și uneori ^{lr} în plin miez de zi. cînd trandafirii străluceau pftina își reflecta dar forma pe perete, părea «bească în această tăcere. în această indife-^{o*} m această plenitudine, bufnitura surdă a ^{ul} corp care cade.

¹ obuz făcu explozie. Vreo douăzeci sau trei-⁵ tineri săriră în aer, în Franța, printre ei

205

și Andrew Ramsay, a cărui moarte, din fericire] a fost instantanee.)

La vremea aceasta, cei care eborîseră să străbată plaja și să întrebe marca și cerul ce mesaj aveau de comunicat și ce viziune de revelat, fură nevoiți să observe printre obișnuitele semne **alei** bunătății divine — asfințitul soarelui pe mare, pa- ■ Loarea zorilor, răsăritul lunii, bărcile pescărești profilate pe clarul de lună, copiii aruncîndu-și cu smocuri de iarbă — fură nevoiți să observe ceva care distona eu armonia, cu bucuria, cu seninătatea. De pildă apariția tăcută a unui vas cenușiu, ivit. dispărut; o pată purpurie pe suprafața calmă a j **mării**, de parcă ceva ar fi clocotit și ar fi sîngerat. invizibil, dedesubt. Această tulburare a unei scene¹ menită sa le inspire gîndurile cele mai înălțătoare și concluziile cele mai liniștitoare, le oprea pașii în loc. Era greu să treci cu vederea semnele acelea, să anulezi semnificația amestecului lor în peisaj! să continui, plimbîndu-te pe malul mării, a te mr* nuna de felul în care frumusețea ce se oferă privi* rilor oglindește frumusețea lăuntrică.

Oare Natura adăugase la ceea ce omul pornii să facă ? întregise ea ceea ce începuse el ? ^ aceeași complezență îi privise nefericirea, îi accep" tase micimea, se învoise la chinurile lui ? Și atii«^e visul acela de a împărtăși, de a te întregi. «^e afla îi singurătate, pe plajă, un răspuns, nu ^e decît o reflexie într-o oglindă, iar oglinda î^{^5} nu ora decît luciul de suprafață care se a?^{te}

206

n cînd forțe mai nobile sînt adormite dedesubt ? Iritați, cuprinși de deznădejde și totuși împotrividu-se să plece (pentru că frumusețea oferă ispî-e ei, are mîngîierile ei), le era cu neputință să ii străbată plaja ; contemplarea devenise de ne-suportat; oglinda se spîrse.

(Domnul Carmichael publicase în primăvara aceea un volum de poeme care se bucurase de un neașteptat succes. Războiul, spuneau oamenii, reanimase gustul pentru poezie.)

oapc după noapte, vară după vară, frămînta-furtunilor și fixitatea de săgeată a vremii frusase domneau nestingherite. Ascultînd (dac-ar li >t cineva care să asculte) din odăile de sus ale

I goale, n-ai fi putut auzi decît haosul colosal
zdat de fulgere, zvîrcolindu-se și zbuciumîn-

⁵ în timp ee vîntul și valurile se zbenguiau

ni maselor amorfe de leviatani, ale căror ca-Petp

ⁿu smt străbătute de nici o rază de gîndire; și

^ls se urcau unul altuia în cîrcă și se smuceau fundau în întunericul nopții sau în lumina fentru că nopțile și zilele, lunile și anii aler-împi-eună, contopiți într-o masă in-

207

formă), hîrjonindu-se idiotește, pină cînd se părea că întreg universul se zbate și saltă de unul singur, în totală neștire, apucat de un capriciu zănat și lipsit de sens.

Primăvara, urnele din grădină, umplute cu plante suflate La împlinire de vînt, erau la fel de vesele ca întotdeauna. Răsăreau viorele și narcise. Dar nemișcarea și strălucirea zilei erau tot atît de stranii ca haosul și tumultul nopții, cu arborii care stăteau la locul lor și florile care stăteau la locul lor, privind drept înainte, privind în sus, și totuși fără să vadă nimic, orbește și atît de îngrozitor.

Fără nici o intenție rea, că doar familia n-o se mai întoarce niciodată, așa ziceau unu. și urma să fie vînduta. poate chiar la Sfinții Ar^ gheli, doamna McNab se aplecă și culese ur de flori ca să le ducă acasă. în timp ce curățenie, puse florile pe masă. îi plăceau florile. E păcat să le lași să se prăpăder" zicem că o să se scoată casa în vînzare (s~ ^^ cu mîinile în șolduri în fața oglinzii)- o -atîtea de făcut. - zău așa ! Cum statui

208

anii aștia fără un suflet în ea ! Cărțile și lucrurile erau cam mucegăite, ce să-i faci. cu războiul și ou greutatea de-a găsi un ajutor, casa nu fusese întreținută așa cum ar fi vrut ea. Și ca s-o pună acum la punct, ar fi fost peste puterile unei sin-șure persoane. Era prea bătrînă, o dureau picioarele. Toate cărțile astea ar trebui scoase afară, pe iarbă, la soare; în hol căzură bucăți de tencuială 5 burlanele se astupaseră în dreptul ferestrei biro-ii și lăsară apa să pătrundă înăuntru ; covorul fusese complet distrus. Dar cei din familie ar fi trebuit să vină .chiar ei ; sau ar fi trebuit să trimită pe cineva să vadă ee-i cu casa. Doar se găseau haine în dulapuri; lăsară haine în toate dormi->arele. Ce trebuia să facă cu ele ? Intraseră mo-e în ele — în lucrurile doamnei Ramsay. Biata >anwă ! N-o să mai aibă niciodată ne\ oie de lu-Cruri. A murit, așa se spune, acum dîiva ani, la "dra ! Se afla acolo pardesiul acela vechi, gri, ° care-l purta cînd se ocupa de grădinarit (doamna Nab își plimbă degetele pe el). Parcă o vedea, ■* urca aleea aducîndu-i rufele spălate, parcă vedea aplecîndu-se deasupra florilor (grădina a jalnic acum, totul vraisește, și cu iepuri zbu-*~° pe sub straturi) — parcă o vedea în par-acela gri, cu unul dintre copii alături. Și erau o mulțime de ghete și de pantofi ; °ie și un pieptene lăsate pe masa de toaletă,

209

pentru toată lumea, de parcă s-ar fi așteptat 55 se întoarce a doua zi (se spune că a murit pe neașteptate). O dată a fost vorba să vină cu toții dar pe urmă și-au amînat sosirea, ba cu războiul, ba cu greutatea de a **călători** în zilele acelea; și n-au mai venit deloc în toți anii aștia ; i-au trimis numai bani ; dar nu i-au scris niciodată, n-au venit niciodată și de bună seamă se așteptau să găsească lucrurile așa cum le lăsară, ah. Doamne ! Cum, iată că și sertarele mesei de toaletă erau pline de lucruri (începu să le deschidă), batiste, panglici Da, parcă o **vedea** pe doamna Ramsay, cinci una aleea aducîndu-i rufele spălate.

— Bună seara, doamnă McNab, îi spunea. Avea un fel plăcut de a se purta cu ea. Și fetele țineau la ea. Ah, Doamne, dar cîte nu s-au schimbat de atunci (împinse sertarul la loc); multe faffl^l iii si-au pierdut pe cei dragi. Așadar doamna murise : și domnul Andrew omorît, și domniș^oara Prue murise, așa se spune, la prima^v naștere; ^{el} dar în anii aștia fiecare a pierdut pe cîte Și prețurile se ridicaseră fără rușine, și nici mai **scăzut**. Și-o amintea bine în pardesiul ac

— Bună seara, doamnă McNab, îi spunea Ș cerea bucătăresei să pună deoparte o farfu^{rie} supă de lapte pentru ea — și chiar avea «^{eX} **după** ce cărase coșul acela greu tot drum^{o*}

210

oraș pî^{hii} i>Ust- Parc^l2 o vedea ,aplecîndu-se deasupra flori lor (străvezie și tremurătoare, ca .o rază albenă sau ca cercul de la capătul unui telescop, doamnă într-un pardesiu gri, aplecîndu-se deasupra florilor, rătăci pe peretele din dormitor, peste lăsuța de toaletă, de-a lungul lavoarului, îri timp ; doamna McNab se opintea și se legăna ștergînd praful, dcreticînd).

Cum o chema pe bucătăreasă ? Mildred ? Marian ? — așa ceva. Ah, nu mai ținea minte — nu)rea mai avea ținere de minte. Era dată naibii, a toate femeile cu părul roșu. Ce mai rîdeau împreună ! Era totdeauna binevenită la bucătărie. îi rcea să rîdă, da, da. Toate erau mai bune pe atunci ca acum. M:tă ; era prea multă muncă pentru o singură **pfe**. își clătină capul într-o parte și-n alta. i fusese odaia copiilor. Vai, dar ce umezeală, encuiala cădea. Ce le-o fi venit oare să atîrne fîrlie de animal aici ? Și asta mucegăise. Și de-a șobolani în pod ! A pătruns ploaia. Dar. ¹ Wmis niciodată pe nimeni ; și n-au venit °dată. Cîteva broaște cedaseră și ușile se bă-p-^{ca}u. Nu i-ar fi plăcut s-o apuce seara sin-e aici. Erau prea multe de făcut pentru o surg femeie, prea multe, prea multe. Doamna ³ scîrțîi, gemu. Trînti ușa, întoarse cheia în ^a Și lăsă casa închisă, zăvorită, singură.

211

Casa fusese dată uitării, casa fusese părăsiți, Ca o scoică rămasă pe o dună, să se umple cu nisip uscat și sărat, acum cînd viața pierise. Noptile lungi se aciuiseră din nou / palele jucăuse de vînt ciugulind, suflările mării răscolind, păreau să fi triumfat. Tigaia ruginise și salteaua putrezise. în odăi își băgascră nasul broaște rîioase. Atîrînd molatic, fără rost, mantia de tăcere filfia încoace și încolo. Un scaiete își croise drum în sus, printre dalele care pardoseau cămara. în salon, rîndune-lele își făcuseră cuib ; podeaua era așternută cu paie ; tencuiala cădea grămadă ; dedesubt apăreau grinzile golașe ; șobolanii cărau de ici și de cob pentru a se ospăta pe după lambriuri Fluturi enormii fîșneau din crisalide și se izbeau cu toata forța in geam. Printre dalii răsăriseră maci ; i⁽ buri înalte unduiau pe peluză : anghinare t se iveau printre trandafiri ; printre verze o garoafă bătută ; iar ciocănitul ușor în fereas ai unei buruieni se prefăcuse, în timpul nopt¹ de iarnă, în bătaia puternică a unor copăcei l^o noși și a măceșilor ghimpați, care, vara, «^{ca} camera într-o lumină verde. Ce forță ar putea stăvili fertilitatea și in litatea naturii ? Visul doamnei McNab în cu o doamnă, cu un copil, și o farfurie cu de lapte ? Tremurase o clipă pe perete, ca

212

IU"

de soare, și se evaporase. Doamna McNab încu-iase ușa; plecase. Era peste puterile unei femei, spusese. Nu trimiseseră niciodată pe nimeni. Ntt scriseseră niciodată. în dulapuri erau lucruri care putrezeau — era păcat să le lași așa, în părăsire, spusese doamna McNab. Totul căzuse pradă ruinei și paraginei. Numai raza Farului intra pentru o clipă în odăi, arunca o privire iute spre pat și spre peretele cuprins de bezna iernii, apoi contempla calm scaietele, rîndunica, șobolanii, paiele. Acum nu li se mai împotriva nimic ; nimic nu le mai spunea nu. Lăsați vîntul să sufle ; macul să se înmulțească și garoafa să se împerecheze cu varza. Rîndunica să-și clădească în salon cuib, și icaietele să-și împingă drum printre dale, și fluturele să se însorească pe cretonul decolorat al fotoliilor. Cioburile de sticlă și de porțelan să zacă zvîrlite pe pajiște și să se amestece cu iarba și cu Poamele sălbatice. Căci acum venise acea clipă, secunda aceea șovăi-oare între zorii care freamătă și noaptea care oprește în loc, secunda cînd greutatea unui înclină balanța. Un fulg, și casa, afundîndu-se, °mpunîndu-se, s-ar cufunda către adîncurile fericului. în odăile ruinate, excursioniștii și-a» înde spirtiera; îndrăgostiții ar căuta adăpost ^{lc}>u-se pe scîndurile goale, păstorul și-ar așeza ^{te}a de prînz pe cărămizi; vagabondul ai» ' înfășurat în palton, ca să-i țină de cald. fi prăbușit acoperișul; măceșii și cucu-

211

tele ar fi șters de mult cărarea, treapta, fereastra; ar fi crescut dezordonat și luxuriant, năpădind dîmbul, pînă cînd vreun trecător, rătăcind drumul, ar fi putut ghici, doar după un vătrai acoperit de urzici, sau un ciob de porțelan în cucută, că a fost un timp cînd trăise cineva pe acolo ; că fusese o casă. Dacă fulgul s-ar fi lăsat, dacă ar fi înclinat talgerul balanței, casa întreagă s-ar fi afundat în adîncuri, s-ar fi așternut pe nisipurile uitării. Dar exista o forță în acțiune ; ceva nu pe deplin conștient ; ceva ce se legăna și privea cu coada ochiului ; ceva ce-și împlinea misiunea nu ca pe un ritual măreț și fără să psalmodieze imnuri solemne. Doamna **McNab** gema ; doamna Bast scîrțîia. Erau bătrîne ; erau înțepenite ; le dureau picioarele. Dar în cele din urmă veniră cu măhuri și găleți; ^{sc} **aștemură** pe treabă. „Dacă ar vrea doamna **McNab** să fie atît de bună și să supravegheze punerea la punct a casei", scrisese pe neașteptate una dintre domnișoare ; să fie bună și să facă asta ; să ft^e bună și să facă ailaltă ; și totul în grabă. S-ar putea să sosească la vară ; lăsaseră totul în P^{ara} sire; și se așteptau să le găsească pe toate a. cum le lăsaseră. încet și chinuit, cu mătura îl găleata, spălînd și frecînd, doamna MacN doamna Bast stăviliră stricăciunea și pu^{*reZ} ciuoa ; salvară din mlaștina Timpului, care a le

înghițea cu repeziciune, ba un lavoar, "a bufet; într-o dimineață smulseră din uitare *

214

imele lui Walter Scott și un serviciu de ceai ; upă masă restituire soarelui și aerului o apărătoare de foc clin alamă și un clește de foc de oțel. George, fiul doamnei Bast, prinse șoarecii și tunse iarba. Chemară zidarii. Acompaniate de scîrțîitul balamalelor și de scrîșnetul zăvoarelor și bălăngă-nitul ușilor umflate de umezeală, ai fi zis că cineva fusese cuprins de muncile facerii, cu femeile acelea care se aplecau, se ridicau, gemeau, cîntau, izbeau, bufneau, ba sus la etaj, ba jos în pivniță. „Oh, spuneau, ce muncă !”

Uneori își luau ceaiul în dormitor sau în birou ; itrerieau munca la prînz cu fețele mînjite. cu inile lor bătrîne încleștate și crispate de cît strîn:-eră coada măturii. Trîntite în fotolii, contem-u minunata victorie asupra robinetelor și căzi-.' triumful mai'greu cucerit, și nu atît de deplin, "Pra șirurilor lungi de cărți, odinioară negre ca corbului, acum albicioase, producînd culturi iupercei gâlbui și tăinuind păianjeni. Și încă "tă, sub influența ceaiului cald pe care-l sim-" stomac, telescopul se regla la ochiul doamnei ^ab și într-un cerc de lumină îl văzu pe dom-rîn, subțire și drept ca o greblă, clătînd și vorbind de unul singur, așa s-ar fi zis,

P^ajiște, în timp ce ea urca aleea aducînd rufele *c- Niciodată n-o vedea. Unii spun că ar fi • alții spun că doamna murise. Care dintre ? Nici doamna Bast nu-i putea spune. Dom-

215

nul tînăr murise. De asta era sigură. îi citise numele în ziar.

Ah, și bucătăreasa, Mildred, Marian, așa ceva-; o roșcovană, iute foc ca toate roșcovanele, clar ^ cumsecade dacă știai cum s-o iei. Ce mai rîdeau împreună ! Totdeauna avea pusă deoparte o farfurie cu supă pentru Maggie ; cîteodată și o bucată de jambon ; eh, toate se duseseră. Se trăia bine pe vremea aceea. Aveau de toate (guralivă, jovială, cu ceaiul cald în stomac, se porni să desfășoare ghemul amintirilor, așezată în fotoliul de răchita de lîngă soba din odaia copiilor). Totdeauna fusese o grămadă de treabă, cu atîția oameni în casă, uneori erau cîte douăzeci o dată, și se spălau vasele pînă la miezul nopții.

Doamna Bast (ea nu-i cunoscuse; locuise la Glasgow pe atunci) se întreba, «punînd ceașca de ceai pe masă, de ce oare atîmăseră pe zid țeasta aceea de animal ? L-or fi vînat prin străinătate, se vede.

— S-ar putea, îi replică doamna McNab, dez* lăntuindu-se în amintiri ; aveau prieteni prin t⁸⁰ străine ; domni care veneau să stea aici, doantfi în rochii de gală ; o dată, într-o seară, i-a zarl prin ușa sufrageriei, așezați la masă ; să fi *o vreo douăzeci, încărcați de bijuterii, și atunci cerut să rămînă și ea să ajute la spălatul vase fie chiar și pînă la miezul nopții.

— Ah, zise doamna Bast, or să le găsească P toate schimbate.

216

Se aplecă pe fereastră. îl urmărea pe fiul ei,

George, cosind iarba. Or să se întrebe „ce s-o fi întîmplat cu grădina ?” Ei, doar știau că bătrînul Kennedy trebuia să aibă grijă de grădină ; dar e urmă i-a mers așa de rău cu piciorul, de cînd ăzuse din căruță ; ei, și atunci, vreme de un an, sau aproape un an, nimeni nu s-a mai îngrijit de ; și după aceea Davie Macdonald, i-or fi trimis i semințe, dar cine ar putea spune dacă le-a sădit vreodată ? Or să găsească grădina sehimbata. îl urmări din ochi pe băiatul ei cosind. Se pricepea la treabă — așa tăcut cum era. Ei, treauie să-i dea înainte cu rînduitul bufetelor. Se dezrădăcinară din fotolii.

în cele din urmă, după zile întregi de trudă înă-itră, și de tăiat și săpat în grădină, cîrpele de Praf fură scuturate pe geam, ferestrele închise, icilfc răsucite în toate ușile, ușa de la intrare ntită ; se isprăvise totul.

M acum, de parcă maturatul și frecatul și cosi-l Și seceratul ar fi înăbușit-o pînă atunci, se

^aHă din nou acea melodie numai pe jumătate ^zitâ. acea muzică intermitentă pe care urechea ^{fr}inde pe jumătate, lăsînd-o să-i scape ; un Iă-^at un behăit ; răzlețe, intermitente, dar într-un tegate între ele , zumzetul unei gîze, freamătul ' tăiate, ruptă de pămînt și totuși aparți-^{*u}~i; lovitura ciocanului într-o poartă, un scîr-^e

roată, puternice, înăbușite, dar tainic legate ; sunete pe care urechea se străduie sa
217

Ie închege și e mereu pe punctul de a le armoniza j dar care nu sînt niciodată auzite în întregime, nici-odată pe deplin armonizate ; și, în cele din urmă, seara, unul după altul, sunetele mor, armonia se destramă, tăcerea se așterne. O dată cu amurgul, stridența s-a pierdut și, ridicîndu-sc ca o ceață, s-a ivit liniștea, s-a răspîndit liniștea, vîntul s-a așezat; alene, lumea se cufundă în somn ; în locul, acesta totul se petrece pe întuneric, fără nici o lumină, în afară de aceea care se filtrează \ erele printre frunze, sau care se așterne pală pe florile albe de la fereastră.

(Valiza lui Lily Briscoe a fost transportată pînă sus, la casă, tîrziu, într-o seară de septembrie. Domnul Carmichael a sosit cu același tren.)

io

într-adevăr, se instalase pacea. Suflarea măr» aducea mesaje de pace țărmlui. N-o să-i mai tulbure niciodată somnul, o să-l legene, ca odih^{na} sa-i fie cît mai adînea, și o să adeverească Io* ' visătorii or să vi&ejeze solemn, tot ce or să ^{vis}, înțelept — și ce altceva mai murmura ? —' ^{cl}. Lily Briscoe își lăsă capul pe pernă, în odaia «ur si tăcută, și ascultă marea, Prin fereastra ^{de}SCJL murmura glasul frumuseții lumii, prea ~m^{cel} ^

218

•u a se putea desluși ce spune — dar ce importanță avea o dată ce înțelesul era clar — implorîndu-i i cei cuprinși de somn (casa era din nou plină : sosise și doamna Beckwith și domnul Carmichael), i, daca nu erau dispuși să coboare pe plajă, să lase măcar oblonul deschis și să privească. Vor vedea noaptea unduind într-o mantie de purpură ; cu creștetul încoronat ; cu sceptrul bătut în nestemate ; și un copil ar putea-o privi în ochi. Și dacă totuși ar șovăi încă, (Lily era obosită de drum ji adormi [oarte curînd ; dar domnul Carmichael citea o carte Ja flacăra luminării), dacă totuși s-ar npotrivi, dacă ar spune ca această splendoare nu este decît o himeră și că zorii au mai multă putere cît noaptea, și dacă ar prefera să doarmă, atunci, 'in, fără pretenții sau proteste, \ocea și-ar îngîna rtecul. Valurile s-ar sparge lent (LiJy le auzi în ^{Dinn}) ; lumina s-ar lăsa mîngîietor (părea să-i răzbată prin pleoape). Și toate erau, gîndi domnuJ 'mieliael, închi/îndu-și cartea, gata să adoarmă, e erau, în bună măsură, așa cum fuseseră și ^{cu} ani în urmă.

^Ltr-aclevăr, ar fi putut din nou să spună vocea, timp ^{ce} pînzele nopții se înfășurați in jurul ^{>ei}i în jurul doamnei Becl» ith, a domnului Car-^{lae}l a lui Lily Briscoe, astfel îneît ochii lor ^l apăsăți de întuneric în straturi suprapuse, levăr, de ce să nu accepti acest lucru, să nu ulțumești cu el, să nu-l aprobi și să nu te ^{le?}i ? Suspinul tuturor mărilor care-șj sparg,

219

monoton, valurile de stînci, le susura în auz : noaptea îi învăluia ; nimic nu le tulbură somnul pînă cînd, păsările amestecîndu-și glasurile subțiri cu alburiul zorilor, un car scîrțîind pe pietriș, un dine lătrînd pe undeva, soarele ridicînd cortina, le sfî-șiară vâlul de pe ochi; Lily Briscoe, tresărînd în somn, se agăță cu mîinile de cearceaf asemenea unui om care se prăbușește și se agață de ierburile de pe muchea unei stînci. Ochii i se deschiseseră larg. Iată că se afla din nou aici, gîndi înălțîndu-se în capul oaselor. Trează.

FARUI

„Ce înseamnă toate astea, ce pot să însemne ?" întreba Lily Briscoe ezitînd dacă, din moment £ era singură in casă, se cuvenea să se ducă la 'Ucătărie să-si mai ia o ceașcă de cafea, sau tre- Jia să aștepte la locul ei. „Ce înseamnă toate

astea ?** __ era un leit-motiv livresc, *un iipar în*
'e gândurile ei nu erau conținute pe de-a-ntre-
pentru că în această primă dimineață petre-
i la familia Ramsay, nu se simțea în stare să-și
■entreze simțămintele, nu putea decât să con-
uiască o frază al cărei ecou era menit să-i
3 vidu) din minte, pînă cînd aburii aveau
risipească. Căci, într-adevăr, ce simțea acum
revenise aici după atîta amar de vreme, și
lna Ramsay nu mai era printre cei vii ? Ni-
îimic — nimic din ce-ar fi putut exprima.
6 cu o noapte înainte, cînd toate erau eu-
e m mister, în întuneric. Acum era trează,
cuPa vechiul ei loc la micul dejun, dar sin-
J aropt că era încă foarte devreme, înainte
223

de opt. Azi urma să aibă ioc expediția — st- duceau ia Far, domnul Ramsay, Gam și James. Ar fi tre-
buit să fi plecat pînă acum — trebuiau să prindă marea, sau așa ceva. Și Gam nu era încă gata, și
James nu era încă gata, și Nancy uitase să comande sandvișurile, și domnul Ramsay își ieșise din sărite
și părăsise sufrageria trintind ușa.

— Ge rost mai are să plecăm acum ? bombănise el.

Nancy se făcuse nevăzută. Și iată-l pe domnul Ramsay, un pachet de nervi, străbătînd terasa în sus și
în jos. Părea că toată casa răsună de uși trîntite și de voci care strigau. Nancy năvăli în sufragerie și,
plimbîndu-și privirea de jur împrejur, într-un fel pe jumătate năuc, pe jumătate disperat, întrebă :

— Ge ar trebui trimis la Far ? dînd impresia că se căznea.să facă un lucru despre care pierduse pe veci
speranța că ar putea fi făcut.

Într-adevăr, ce ar trebui trimis la Far ?

în orice alte împrejurări, Lily le-ar fi sugt'i'm rezonabil, să .ducă ceai, tutun, ziare. Dar în aceas
dimineață totul părea atît de bizar, încît o între bare ca aceea pusă de Nancy „Ge ar trebui trifli la
Far?" îți deschidea în minte uși care î^{lc}peau să se izbească și să se bălăngăne, făc'm^c să te întrebi,
cu gura căscată de trebuie trimis ? Ce trebuie să facem ? urma urmei, ne aflăm aici" ?

cter

224

izînd de una singură (pentru că Nancy ieșise | la masa lungă, printre ceștile neatînse, Lily se simți total
izolată de ceilalți, în stare doar să privească, să întrebe, să se mire. Casa, odaia, di-îineața, toate-i
păreau străine. Simțea că«u exis-nici o afinitate între ea și acest loc, nici un [de relație ; ar fi putut să
se întîmple orice și tot ce se întîmpla, zgomotul unor pași afară, un glas care striga („Nu-i în dulap ; e
pe palier", țipa careva), totul devenea o întrebare, ca și cum firul care de obicei lega toate aceste
lucruri lao-ită fusese tăiat și acum pluteau, ici colo, la în-mlare. „Ce zadarnic, ce haotic, ce ireal era
totul, gîndi ea privind-și ceașca goală. Doamna tnsay moartă ; Andrew ucis : Prue moartă și ea"
își repeta, tot nu izbutea să simtă vreo „Și noi ne-am reunit cu toții în această ^{lsa>} pe o dimineață ca
asta". își spuse mai de-^e privind pe fereastă — ora o zi senină, H-ni^Ștită.

"Sc, domnul Ramsay, trecind prin fața feres-

își înălță capul și o privi în ochi, în felul lui

^tic, sălbatic, și totuși atît de pătrunzător,

lrcă, într-o clipă, te vedea pentru prima oară

"u totdeauna ; iar Lily se prefăcu a-și bea

a din ceașca goală, pentru a-l evita — pen-l sustrage solicitării lui, pentru a mai

măcar încă un moment, acea nevoie im-ț⁸³ a kii. Iar dinsul clătina din cap și se ^{l*}tă cu pașj marj

(M)Singur-- îl auzi rostind,

„Pierit" îl auzi rostind) și la fel cu tot ce se petrecea în această stranie dimineață, vorbele lui deveniră
simboluri* și se înscrîseră singure pe întreaga suprafață cenușiu-verzuie a zidurilor. Dacă ar putea^csă le
sudeze, gîndi Lily, să le lege într-o frază, atunci ar izbuti să pătrundă pînă la miezul de adevăr al

lucrurilor. Bătrînul domn Carmi-chael intră tîrșindu-și ușor picioarele, își turnă cafeaua și-și luă ceașca, ducîndu-se să se așeze la soare. Această extraordinară irealitate era în-spăimîntătoare ; dar, în același timp, pasionantă. Să mergi în plimbare la Far ! Dar ce ar trebui dus la Far ? Pierit. Singur. Lumina cenușiu-verzuie pe peretele din față. Scaunele goale. Acestea erau doar elemente parțiale, dar cum să le închege într-un tot ? se întrebă ea. Ca și cum orice întrerupere ar fi putut să sfărîme edificiul fragil F* carc-l construia acolo, la masă, Lily se întoarse cu spatele spre fereastră, ca să n-o vadă domn¹» Rams&y. Trebuia să evadeze într-un fel sau altuli să fie singură într-un loc sau altul. Deodată l? aminti. Cînd șezuse în același loc, cu zece ani ■ urmă, în desenul feței de masă fusese o rămu^{1c} sau o frunză, pe care ea își pironise privirea ' **tr-im** moment de revelație. O frămînta a¹¹ prim-planul unui tablou. Trebuia să mute un cop în centru, așa gîndise atunci. Nu terminase ^a tablou. Și în toți acești ani îi bîntuise minteH să picteze acum tabloul acela. Dar unde s-^{o^} affnd trusa ei cu vopsele ? se întrebă. Da,

,e ei. Noaptea trecută le lăsase în hol. O să apuce imediat de lucru. Se ridică precipitat de masă, înainte ca domnul Ramsay să se întoarcă. Își scoase afară un scaun. Cu mișcările ei prese de fată bătrînă, își înălță șevaletul la marginea ajiștei, nu prea aproape de domnul Carmichaeli, dar destul de aproape pentru a se afla sub protecția lui. Da, exact aici trebuie să fi stat cu zece ani în urmă. Iată zidul; gardul viu ; copacul. O hărțuise greutatea de a găsi o relație între aceste volume. O dilemă care îi hăituisese mintea i toți acești ani. Și acum se părea că aflase so-uția ; acum știa ce avea de făcut. Dar cu domnul Ramsay, care se îndrepta în di-ția ei, nu putea face nimic. De cîte ori se apro-dînsul — continua să străbată terasa în sus ■n jos — se apropia distrugerea, se apropia hao-Nu putea să picteze. Se aplecă, se întoarse ; i mîna o cîrpă ; apăsă un tub. Toate astea * să se pună la adăpost de el, măcar un moment. ^a Pricina lui îi era cu neputință să facă ceva, ^e ar fi fost. Căci dacă-i oferea cel mai mic ^{le}J, dacă o vedea o secundă neocupată, dacă-i ^{ea} o clipă privirea, se repezea la ea, spu-așa cum îi spusese și aseară : „O să ne foarte schimbați !"

Prinde

i

Cu o

seară înainte se ridicase în picioare, se în fața ei și-i adresase aceste cuvinte. Gei i cărora pe vremuri li se dădeau pore-Silor și reginelor Angliei — cel Roșu, cea

227

Frumoasă, cea Rea, Neîmblînzitul — rămă&eserâ muți și cu privirile neclintite, măști sub care se putea însă simți clocotind furia. Blinda bătrînă doamnă Beckwith intervenise, spunând cîteva cuvinte de bun simț. Dar casa colcăia de pasiuni desperate — simțise lucrul ăsta întreaga seară Și pentru a încununa haosul, domnul Ramsay se ridicase, îi strînsese mîna și-i spusese : „O să ne găsești foarte schimbați !" și nici unul dintre ei nu făcuse vreo mișcare, nu rostise vreun cuvîst: ci rămăseseră locului, ca și cum erau nevoiți să-l j lase să vorbească astfel. Doar James (de seamă „Posomoritul-") se încruntase la lampă ; iar I Cam își răsucise batista în jurul degetului. P« urmă, domnul Ramsay le reamintise cu plecau a doua zi la Far. Cînd ceasul avea să bată ora șapt" și jumătate, trebuiau să se găsească cu toții în h* gata de drum. Apoi, cu mîna pe clanța ușii, * oprise, se întorsese spre ei : „Poate nu doresc s meargă ?" îi întrebuse. Dacă vreunul ar fi c să-i răspundă „nu" (avea el unele rațiuni să «' rească așa ceva), atunci s-ar fi zvîrlit, trag*: îndărăt, în apele amare ale disperării. Avea talent al gesticii. Arăta ca un rege în exil- J^{al} răspunsese un „da" îndărătnic. Cam bîiguis^e „da, ah, da" amărît; or să fie amîndoi ^ asiguraseră. Și pe Lily o frapase gîndul era miezul tragediei — nu în vълuri de d pulbere și lințolii ; ci în acești copii spiritele subjugate. James avea șaispre?^{ecc}

i

Cam să tot fi avut șaptesprezece. Privise în jur, căutarea cuiva care nu era acolo, a doamnei Ramsay, probabil. Dar nu era decît buna doamnă Beckwith, care-și revedea schitele la lumina lămpii. Apoi, fiind obosită, spiritul ei conținuînd să urce și i se prăbușească o dată cu marea, stăpînită de gustul și mirosul pe care-l au casele după o în-lelungă absență, cu flacăra luminărilor tremurîn-du-i în ochi, se pierduse și ea, se abandonase. Era o noapte minunată, bătută în stele ; în timp ce urcau scările, auziseră geamătul valurilor ; cînd trecuseră pe lingă fereastra de pe palier, îi izbise față luna, enormă, palidă. Se lăsase pe dată furată de somn.

ntinse ferm pin/a curată pe șevalet, ca o ba-^{ler}ă, desigur fragilă dar destul de substanțială I puțin așa spera — menită să-l țină la dis-* Pt¹ domnul Ramsay cu solicitările lui. De iată ce acesta se întorcea

cu spatele, Lily se stră-

¹ să ○

se uite la tablou ; linia asta aici, masa asta
ace. Dar nici gând. Ciiiar de se găsea la o ^mîta de" cincisprezece metri, chiar dacă nu-ți ^{ea}> chiar dacă
nici măcar nu te vedea, penetra, ^mina, se impunea Transforma totul. Lily nu ^a vedea culoarea, *mu* putea
vedea liniile ; chiar •omnul Ramsay se găsea cu spatele spre " se putea împiedica să gândească :
„într-o ? iar peste mine, cerînd...¹, ceva ce simțea ^{>°}ate da. Aruncă o pensulă : alese o alta. vin o dată
copiii aceia ? Nu mai pleacă

229

o dată cu toții ?" se frămînta ea. „Omul ăsta, își spuse Lily mai departe, simțind cum urcă furia în ea,
nu dădea niciodată nimic; omul ăsta lua.'-! Fa în schimb, va fi nevoită să dea. Doamna Ramsay
dăduse. Dăduse, dăduse, dăduse, pînă ce ^{murise} — lăsînd tot haosul ăsta în urma. Zău așa,' se simțea
furioasă pe doamna Ramsay. Cu pensula tremurîndu-i ușor între degete, Lily se uită la gardul viu, la
trepte, la zid. Totul era din vina doamnei Ramsay. Murise. În timp ce ea, Lily la patruzeci și patru
de ani, își pierdea vremea incapabilă să realizeze ceva, plantată acolo, iueindu-se de-a pictura, jucîndu-
se de-a singurul lucru de-a care nu te joci, și totul din vina doamnei Ramsay. **Murise.** Treapta pe care
obișnuia * se așeze ea, era pustie. Murise.

Dar de ce-și repeta mereu același lucru . *ve* ce se străduia într-una **să-și** trezească un serUime* pe care
nu-l încerca? Părea să fie un fel de bl^ femie în acest lucru. Totul în ea era uscat; ve gîjit; stîns. N-ar fi
trebuii s-o invite aici, n- ıtrebuit să vină. „**Nu-ți** poți îngădui să P^{ieral} V^ la patruzeci și patru de ani",
își spuse ea. *u* ^ jocul de-a pictura. Un penel, acest unic ^ pe care le poți bizui într-o lume de
lup- # ruină, de haos - nu poate constitui un oo ^ joacă, chiar dacă o faci deliberat; îi & U de
asemenea atitudine. Dar dînsul o *om* ^g adopte. „N-ai să-ți atingi pînza, părea sa

230

idreptîndu-se spre ea, pînă cînd n-o să-mi dai ceea ce doresc de la tine !"
Și iată-l, venind din nou spre dînsa, hulpav, îmac. „Ei bine, își spuse Lily cu deznădejde, lăsîndu-și
mîna dreaptă să-i cadă moale pe lîngă trup, o să fie mai simplu să termin o dată cu tot!" Desigur că va
izbuti să imite din memorie ardoarea, dramatismul, abandonul pe care le văzuse zugrăvite pe
chipurile afîtor femei (chiar și pe fața doamnei Ramsay de exemplu), cînd într-o ascme-îea împrejurare
se lăsau transportate — își amin-a bine expresia feței doamnei Ramsay — de beția n pasiunii, de
extazul recompensei ce le aștepta, "are, dintr-o pricină pe care nu o putea înțelege, nferea suprema
beatitudine de care e sus-tibilă natura umană Iată-l oprit lîngă ea. O ^{hi} dăruiescă tot ce-o să poată.
pe să se fi împuținat la trup", își spuse dom-frnsay. Arăta uscățivă, sfrijită ; dar nu lip-^c farmec Ii
plăcea. Se vorbise într-o vreme mărită cu William Bankes, dar nu ieșise Pwă la urmă. Nevastă-sa
ținuse mult la picul dejun își cam ieșise din fire de față Și apoi, și apoi... era unul din momentele

231

cînd, fără să-și dea seama, îl îboldea o imensă nevoie de a se găsi în tovărășia unei femei, de a o
forța, indiferent prin ce mijloc — atît de inexorabilă era nevoia lui — să-i dăruiască ceea ce căuta :
simpatie.

„Se ocupa cineva de ea ? o întrebă. Avea tot ce-i trebuie ?"

- O, mulțumesc, nu-mi lipsește nimic, răspunse Lily Briscoe cu nervozitate.

Nu ; îi era cu neputință. Ar fi trebuii să se lase po loc transportată de un val de simpatie expansivă :
presiunea pe care o exercita asupra ei era insuportabilă. Dar rămase înfiptă țeapăn pe loc. Urmă o
tăcere îngrozitoare. Amîndoi priveau marea. „De ce oare, se întrebă domnul Ramsav, s-o fi uitînd la
mare cînd sînt eu lîngă ea ?" Lily îi spuse că nădăjduiește ca marea să fie calm³ cînd vor debarca la Far.
„Farul ! Farul ! Ce legă' tură are Farul cu asta ?" gîndi el iritat. Deodată cu forța unui uragan din
primele ere ale păru» tului (pentru că, realmente, nu se mai putea ^ tine), izbucni din el un asemenea
geamăt orice femeie din lume ar fi făcut ceva, ar n

ⁱⁿ

<:eva — „orice femeie în afară de mine

Lily judeeîndu-se cu amărăciune — fiindcă P bil eu nu sînt o femeie, ci o fată bătrînă, m^{ol} noasă,
ursuză și uscată".

Domnul Ramsay oftă din fundul rărun-C*H Așteptă. Oare ea n-avea de gînd să spună i¹¹ ^ Nu-și
dădea seama ce aștepta de la dînsa •

ii mărturisi că exista o rațiune specială pentru care voia să se ducă la Far. Soția lui obișnuia să > trimită celor de acolo diferite obiecte. Fiul paznicului, bietul băiat; suferea de tuberculoză la șold Oftă profund. Oftă cu subînțeles. Tot ce-și tinea Lily, era ca acest* uriaș potop de durere, această nepotolită foame de simpatie, această solicitare ca ea să i se abandoneze întru totul — și chiar de-ar fi fost așa, avea el suficient stoc de suferință ca s-o alimenteze pe vecie — să se îndepărteze de ea, să devieze (se uite într-una spre casă sperînd să se ivească de acolo o întrerupere), înainte de a o dezrădăcina și a o îneca.

■<- Asemenea excursii, urmă domnul Ramsay scurmînd pămîntul cu vîrfurile pantofului, sînt foarte dureroase.

Lily continua să nu spună nimic. („E de lemn, te piatră" își zicea în sinea lui.) - Sînt epuizante, adăugă el privindu-și mîinile imoase, cu o expresie languroasă, care lui Lily, acu greață („Joacă teatru își spuse ea, omui sta mare se dă în spectacol").

^a oribil, era indecent. „Nu mai vin copiii o " se întrebă, pentru că nu mai putea îndura "•"•« enormă povară de durere, nu mai putea ^e nici o secundă în plus grelele draperii ale mței (el arborase o poză de extremă decrepi- i ba chiar se clătina puțin pe picioare, în ^{lp} ^{Ce} sta lîngă dînsa).

Și totuși Lily nu putea scoate o vorbă ; întregul orizont părea să se fi golit de orice subiect de conversație ; nu putea decît să simtă, cu uluire în prezența domnului Ramsay, cum privirea acestuia, căzînd îndurerată pe iarba însoțită, părea s-o decoloreze, sau să arunce un crep de doliu asupra siluetei rotofeie, somnolente și perfect satisfăcute a domnului Carmiehael, întins într-un fotoliu de pînză și citind un roman francezesc, ca și cum existența acestuia, afișînd prosperitatea într-o lume de calamități, era suficientă ca să le stîrmească tuturor cele mai lugubre gînduri. „Ui-tă-te la el, părea să spună, și uită-te la mine P într-adevăr, tot timpul îl stăpînea sentimentul: „Gîndește-te la mine, gîndește-te la mine !" „Aii, își dori Lily, de-ar putea **vîntul** să-l sufle pe muntele acela de domnul Carmiehael mai lîngă ei! i de ce nu-și plasase șevaletul cu un metru sau doi mai aproape de dînsul ! Un bărbat, oricare bărbat, ar fi străvilit valul de efuziuni, ar fi pus **cap**» lamentațiilor. Ea fiind femeie, provocase toat^l această oroare ; și fiind femeie, ar fi trebuit * știe cum să se comporte. Era o rușine pentru e* ca reprezentantă a sexului slab, să stea acolo mu^{ta} In cazuri din astea se spune — ce se spune ? ""jj „O, domnule Ramsay ! Dragă domnule Ramsay • Asta ar fi spus doamna aceea bătrînă și 'olu^l care făcea schițe, doamna Beckwith ; așa s^f rostit pe loc și pe tonul care trebuie. Dai! Ei doi stăteau acolo, izolați de tot restul

234

mensa lui milă de sine, nevoia lui de a fi compătimit, se revărsau și se răspîndeau alcătuiind îlți la picioarele ei, și tot ce găsea cu cale să acă dînsa, ca o mizerabilă păcătoasă ce se afla, era să-și adune mai strîns fustele în jurul gleznelor, ca să se ferească de umezeală. Stătea locului, într-o tăcere desăvîrșită, strîngînd penelul în mînă. Domnul fie lăudat ! Auzi zgomote în casă. Probabil că soseau Cam și James. Dar domnul Ram-say, ca și cum ar fi înțeles că timpul se scurta amenințător, începu să exercite asupra singuraticii ei făpturi imensa presiune a durerii sale concentrate ; a vîrstei ; a friabilității ; a dezolării lui ; -înd, deodată, în timp ce-și scutura iritat capul, & de nerăbdare — căci, în definitiv, care femeie 'Utea rezista lui ? — observă că șireturile ghe-I îi erau dezlegate. „Ghete deosebite, gîndi ■tjy, privindu-le ; sculpturale, colosale, ca tot ce ^{ta} domnul Ramsay, de la cravata șnur, la ji-^a Pe jumătate butonată, indiscutabil comandă ială.« Li|y își putea închipui aceste ghete por-^{*} din propriu impuls spre camera lui și expri-^{n<*} în absența sa, tot patosul, posomorala, ar-l Si farmecul stăpînului lor. " "e ghete frumoase ! exclamă ea. ^l mȘină singură. Să-i laude ghetetele cînd dînsul ^{ic} să-i mîngîie sufletul; cînd îi arătase mîi-l însîngerate, ihima-i sfișiată, cerșindu-i

Far
235

mila, ea să-i răspundă cu voioșie : „Ah, dar ce ghete frumoase porți !" Pentru aceasta, merita, o știa prea bine — și-și înalță privirile gata să-și primească răsplata — să fie anihilată într-una din subitele sale izbucniri de mînie.

Dar în loc s-o anihileze, domnul Ramsay zîmbi. Lințoliul, draperiile, infirmitățile, toate căzură la

pământ.

— Ah, într-adevăr, spuse el ridicînd un picior pentru ca Lily să le poată vedea mai bine, sînt niște ghete de prima calitate. În toată Anglia există un singur om în stare să confecționeze asemenea încălțăminte. Ghetele se numără printre marile blesteme aruncate omenirii. Cizmarii, exclamă el, și-au luat misiunea de a schilodi și a tortura piciorul omenesc. Ei constituie, de asemenea, partea cea mai încăpățînată și mai perversă a umanității.

El își cheltuise cei mai buni ani ai tinereții ca să poată obține ghete confecționate așa cum se cuvine. Ținea să-i atragă atenția (își ridică î^ rînd înții piciorul drept, apoi stîngul) că ea nu mai văzuse niciodată pînă atunci asemenea ghe^{te} în plus, erau croite din cea mai fină piele din în majoritatea cazurilor, pielea nu-i decît și carton de culoare cafenie. Își privi cu comp^{zen}ță piciorul suspendat încă în aer. Lily^{sl}. că acostaseră într-o insulă înșorită, unde sălaş pacea și domnea judecata sănătoasă, iar soa

236

strălucea de-a pururi : binecuvîntata insulă a ghe-lor fine. Inima i se încălzi de simpatie.

„Și acum, să te văd dacă știi să legi un nod,
o îndemnă domnul Ramsay.

Luă în derîdere sărmanul ci sistem de a Tace ioduri. Ii demonstra propria lui invenție. „O dată ce-l legi, nu se mai desface.” De trei ori înnodă șireturile pantofilor ei, de trei ori le deznodă.

De ce tocmai în acest moment atît de puțin adecuat, cînd domnul Ramsay era aplecat asupra antofilor ei, își simți Lily inima năpădită de o asemenea compasiune, încît, cînd se îndoi și ea, ngele îi năvăli în obraji și, gîndindu-se la asprimea pe care i-o arătase (doar îl tratase ca pe un tbotin), simți lacrimile împungîndu-i și umplîn-du-i ochii ? Preocupat cum era să-i lege șireturile, >mnul Ramsay îi apărea ca o figură extrem Patetică. Lega șireturi. Cumpăra ghete. Și nu ista nici un mijloc de a-l ajuta în călătoria în ° pornise. Dar exact în clipa aceasta cînd do-l să spună ceva, cînd poate ar fi izbutit bă spună °a, iată-i — Cam și James. Apărură pe terasă. "tau agale, unul lîngă altul, o pereche gravă, Melancolică.

^{lr} de ce veneau cu figurile astea ? Nu-și putu

^{le}dica indignarea ; ar fi trebuit să arate mai

> ar fi putut să dăruiască tatălui lor ceea

^{lm}, că urmau să plece, ea nu va mai avea

* să-i dăruiască. Căci Lily simți brusc un

237

gol ; o frustrare. Sentimentul ei venise prea tîrziu • acum era gata să se manifeste ; dar domnul Ramsay nu mai avea nevoie de el. Devenise un foarte distins domn în vîrstă, care nu avea nici un fel de nevoie de dînsa. Lily se simți umilită. Domnul Ramsay își trecu o tașcă pe umăr. Distribuî pachetele —■ erau destul de multe, prost legate, în hîrtie de ambalaj. O trimise pe Cam după un pardesiu. Avea aerul unui conducător care pregătește o expediție. Apoi, cîrmind, porni în frunte, cu pasul lui ferm, milităresc, în ghetele acelea superbe, pe cărare în jos, încărcat de pachete ambalate în hîrtie cafenie și urmat de copiii lui. Copiii aceștia aveau aerul, gîndi Lily, că fuseseră hărăziți de soartă pentru o misiune solemnă, pe care acum plecau s-o împlinească, destul de tineri încă pentru a se lăsa înecați, de bună voie, în dîra de spumă lăsată în urmă de trecerea tatălui lor, dar purtînd în ochi o paloare care-i dădea senzația că răbdau în tăcere o suferință ce depășc° puterea de îndurare a vîrstei lor. Trecură astfe de marginea pajiștei și Lily avu impresia că urma rește o procesiune străbătută de forța unui simt^a mînt comun, care o transforma, în ciuda tutu mișcărilor șovăielnice sau dezordonate, în*^lmic grup compact și unitar, ce avea un stra efect asupra-i. Cînd trecură prin fața ei, dom' Ramsay ridică o mînă, salutînd-o politicoș» foarte distant.

238

„Dar ce față are !” gîndi ea, dîndu-și pe moment sama că simpatia care nu-i fusese cerută o stingherea acum, în nevoia de a-și găsi exprimare. Ce-l făcuse oare să arate astfel ? Probabil faptul meditează noapte de noapte asupra realității meselor de bucătărie-', adăugă ca, amintindu-și de simbolul pe care i-l oferise Andrew pentru a-i concretiza noțiunile atît de vagi, legate de obiectul jîndirii domnului Ramsay. (Andrew murise pe loc în urma exploziei unui obuz, își aminti ea.) Masa de bucătărie era o vi/lune austeră ; ceva nud, arid, neornam^ntal. Cu totul lipsită de culoare ; oată numai muchii și colțuri ; de o urîțenie fără 'mpromis. Dar domnul Ramsay își ținuse în-r-una ochii ațintiți asupra ei și nu-și îngăduise -iodată să se lase distras sau amăgit, pînă cînd ° lui devenise la fel de uzată și de

ascetică, ^{ln}sușindu-și această frumusețe despuiată de orice ^{'''}narnent, care o impresiona pe Lily atît de pro-ⁿd. Apoi își aminti (stînd în același loc unde ¹ «sase el, și continuînd să strîngă penelul în mînă) că și grijile brăzdaseră această față — dar ^{*n} chip atît de nobil. Presupunea că trebuie sa-i

frămîntat adinei îndoieli în legătură cu

^{na} aceea ; se întreba, probabil, dacă era o masă ^{sau} nu ; dacă merita timpul pe care i-l -rase ; dacă va fi, pînă la urmă, capabil să o Pere. Da, Lily simțea că fusese frămîntat

, y t ^{ad}o ieli : altfel n-ar fi cerut atît de mult de la
239

ceilalți. Despre acest lucru se vede că discutau ei uneori pînă noaptea tîrziu ; și a doua zi doamna Ramsay arăta ostenită, iar Lily se înfuria pe el din pricina cine știe căruia fleac absurd. Dar acum nu mai avea pe nimeni căruia să-i vorbească despre masa aceea, sau despre ghete, ori despre nodurile lui ; și era asemenea unui leu în căutarea prăzii pe care s-o înghită, iar fața lui căpăta nota aceea de disperare, de emotivitate excesivă, care o alarmase și o făcuse să-și adune fustele în jurul gleznelor. Și apoi, își aminti Lily, urmase brusca reînsoțire, subita reaprindere (cînd îi laudase ghetetele), cea neașteptată reînnoire a vitalității -și a interesului pentru lucrurile banale ale existenței umane, stare caro la rîndul ei trecuse și se transformase (căci dispoziția lui se schimba într-una și el nu-și ascundea stările de spirit) în această fază finală, nouă pentru Lily, și ^{care} o făcuse, trebuia să recunoască, să se rușineze de propria ei iritabilitate ; în această fază părea să fi dezbărat de preocupări și de ambiții, de speranțe de a-și câștiga compasiune și de dorința de a elogi, și să fi pătruns într-o altă zonă, un în fruntea acelei mici procesiuni, prins în ^{*1} colocoliu mut cu sine însuși sau cu un altul, împins, ca de curiozitate, dincolo de tarii ¹¹ noastre. Da, o față extraordinară ! Poarta w tită.

210

„Așadar au plecat”, își spuse Lily însoțindu-și gîndul cu un suspin de ușurare și de dezamăgire, impaia ei părea să fi ricoșat, întorcîndu-se și pămînd-o pe ea în plin obraz, ca un măcăciune care se destinde brusc. Se simțea, în chip curios, leșpicată în două, și o jumătate din ea părea atrasă într-acolo — era o zi calmă, voalată ; arul se iveau în această dimineață la imensă de-ărtare — iar cealaltă jumătate din ea era împlîn-ată aici, pe pajiște, ferm și cu încăpățînare. Pînza e pe șevalet părea să fi venit plutind și să-și plasat drept în fața ei albul ireductibil. Părea fixeze cu o privire rece, reproșîndu-i toată -astă precipitare, toată agitația ; toată nebunia rispa de emoții ; o rechemă drastic la ordine răspîndea în spiritul ei întîi o senzație de pace, ■ Ssură ce simțămintelc-i răvășite (el plecase, fusese atît de milă de dînsul și nu-i spusese ic) băteau în retragere ; și, după aceea, o sen-⁵ de vid. își aruncă privirile pierdute spre cea care o fixa cu albul ei ireductibil ; iar de «nză privirile-i alunecară spre grădină. Era (stătea mijindu-și ochisorii de chinezoaică pe ^ică și boțită) era ceva de care trebuia să-și ^a aminte, în legătură cu relația dintre liniile -are tăiau de-a curmezișul, tranșînd pei-masa gardului viu cu cavitatea-i verde,

241

alcătuită din tonuri de albastru și brun ; era ceva ce legase în spiritul ei un nod spre aducere aminte astfel că în cele mai neașteptate momente, fără voie, în timp ce mergea pe Brompton Road, sau în timp ce-și peria părul, se pomenea pictînd în închipuire acest tablou, plimbîndu-și privirea asupra-i și dezlegînd nodul. Dar ce deosebire uriașă între a-l picta în abstract, departe de pînză, și faptul concret de a lua penelul în mînă și a aplica prima tușă !

În agitația pricinuită de prezența domnului Ramsay, luase un penel nepotrivit, iar șevaletul, pe care-l fixase în pămînt cu o mișcare atît de nervoasă, avea o înclinație greșită. Acum, după ce îndreptă toate nepotrivirile, strunind totodată prin aceasta toate impertinențele și discordanțele care-i absorbeau atenția — făcînd-o să-și aducă aminte că ea era cutare și cutare persoană, și avea cutare și cutare raporturi cu ceilalți oameni — întinse mîna și luă pensula. O clipă, penelul rămase în aer, fremătînd într-un extaz dureros dar amețitor. „Pe unde să înceapă?” aceasta era întrebarea ; în ^{ce} loc să aplice prima

tușă ? O singură linie trasă P< pînză o expunea la nenumărate riscuri, la frecvente și irevocabile. Tot ce părea teorie devenea în practică Imediat complet ,

cum valurile, văzute de pe creasta *falezei*,

par

turnate în forme simetrice, în timp ce înotăto lui prins între ele îi apar despărțite de prșP^{a*}

242

abrupte și de coame înspumate. Totuși, trebuie¹ să-ți iei riscul ; trebuie să tragi prima linie, încercînd o curioasă senzație fizică, de parcă : același timp ceva o împingea înainte și o trăgea îndărăt, aplică cu iuțeală prima linie decisivă. Penelul coborî. Fulgeră brun pe pînza albă ; și lăsă o dîră unduitoare. Repetă gestul — a doua oară, a treia oară. Și în felul acesta, ba oprindu-se, a pîlpîind, fu cuprinsă de o mișcare dansantă, mică, pauzele pîrînd să compună o parte a ca-mței, iar tușele o altă parte, și totul legat; și așa, degajat și sprinten, ba oprindu-se, ba flutu-d penelul, își înscrise pînza cu linii brune, nervoase, șerpuitoare, care, de îndată ce se plasau, în-udeau între ele un spațiu (a cărui iminentă ame-țare o simțea). Adine, în abisul unu val, vedea cîndu-se valul următor și crescînd mai înalt, mai înalt, deasupra ei. Ce putea fi mai formi-tt decît acel spațiu ? Iat-o din nou, își spuse, ^u-se un pas îndărăt ca să contemple, iat-o din zilele

în afara vorbelor ; în afara vieții de toate i afara comuniunii cu oamenii, iat-o din

ⁿ fața acestui vechi și teribil inamic al ei —

I altceva, acest adevăr, această realitate, care

* subit stăpînire pe dînsa, se înălța rigid

^o de aparențe și—i solicita întreaga atenție.

^lPe ea i se supunea fără voie, aproape în silă.

^{er}a ea întotdeauna atrasă, tîrîită cu forța ?

^{mu}era lăsată în pace, să stea de vorbă cu

Garmichael pe pajiște ? Orice s-ar spune,

243

era o formă de comunicare extrem de exigentă Alte obiecte de venerație se mulțumeau să fi_eenerate : bărbații, femeile, Dumnezeu, toate nu-ți cereau decît să te prosternezi înaintele, dar a-ceastă formă — chiar dacă n-ar fi fost vorba decît de un glob de lampă alb, profilat pe o masă de răchită — te supunea la un conflict perpetuu, te provoca la o luptă din care nu puteai ieși decît înfrînt. Întotdeauna (era ceva ce ținea de natura ei, sau de sexul ei, nu știa prea bine), înainte de a înlocui fluiditatea vieții cu concentrarea picturii, trecea prin cîteva momente de nuditate spirituală, în timpul cărora se simțea ca un suflet încă nenăscut, un suflet răpit din trup, clătîndu-se pe un pisc bătut de vînturi și expus, fără apărare, tuturor rafalelor îndoielii. Și atunci, de ce o făcea ? își privi pînza ușor vîrstată de linii repezi. Va fi atîrnată în odaia servitorilor. Va fi făcută sul și vîrîită sub o canapea. Atunci la ce bun s-o pi^{cm} teze ? Și auzi în închipuire o voce spunînd că nu știa să picteze, că nu putea să creeze, de parca ^ fi fost prinsă într-unui din acei curenți ai depnn derii, pe care, după un timp, și-i formează ^ minte rutina, așa încît repeți cuvinte fără sa fl^l știi cine le-a rostit inițial.

„Nu poate picta, nu poate scrie”, murmură * noton, întrebîndu-se cu anxietate ce plan de ^a să adopte.

Căci masivitatea aceea se contura fața ei ; se sălta, proeminentă, în afară, o ^{s^u} apăsîndu-i pleoapele.

Apoi, ca și cum o sevă n .

244

sară pentru lubrifierea facultăților ei ar fi țîș-t spontan, începu să plonjeze riscant printre al-istruri și pămînt de Siena, agitîndu-și pensula incoace și încolo ; dar acum penelul era mai greu se mișca mai încet, ca și cum se adapta unui ritm dictat de ceea ce vedea ea (se uita într-una a la gardul viu, ba la pînză), așa incit, în timp mîna-i fremăta de viață, ritmul acesta era destul de puternic pentru a o prinde în viitoarea sa. n mod neîndoielnic pierdea conștiința lumii ex-rioare. Și pe măsură ce pierdea conștiința lumii cterioare, și a numelui ei, și a personalității și țîșării ei, și a faptului dacă domnul Carmichael afla acolo sau nu, spiritul ei nu înceta să pro--eteze la suprafață, extrăgîndu-le din adîncuri, ^e, și nume, și fraze, și aduceri aminte, și idei, ^o fin tină arteziană ce-și împroșca stropii peste iul acela alb, plin de oribile dificultăți, care o unta, în timp ce ea îl modela în verde și albastru. Is Tansley obișnuia să spună, își aminti ¹ ^ ^{ca} femeile nu se pricep să picteze, nu se pri-^a scrie. Venise în spatele ei foarte aproape — ^u Pe care Lily nu-l putea suferi — în timp ce hiar în acest loc. „Tutun de cel mai ieftin — ^J pence o uncie”, spusese, făcînd paradă de ^a lui, de principiile lui. Dar războiul o de-^{as} o să-și scoată, ca o viespe, acul feminității. ⁱⁿi nenorociți, îți spuneai, sărmani nenoro-^{ci}ti de

^{ar}nhe sexe, care se vîră în asemenea ne-
245

Zuri." Charles Tansley purta întotdeauna o carte sub braț, o carte roșie. „Lucra." Își amintea că se așeza să lucreze în plin soare. Iar la prînz se planta întotdeauna drept în centrul priveliștii. „Ș; apoi, reflectă Lily, a mai fost și scena aceea de pe plajă". Era un lucru ce nu trebuia uitat. Se petrecuse pe o dimineață cu vînt. Se duseseră cu toții pe plajă. Doamna Ramsay se așezase lîngă o stîncă și-și făcea corespondența. Scria și tot scria. „0, exclamase ea în cele din urmă, ridicîndu-și ochii și privind la ceva ce se balansa pe mare, ce e, o lădiță de homari ? Sau o barcă răsturnată ?" Era atît de mioapă încît nu putea desluși bine, și Charles Tansley își manifestase atunci toată amabilitatea de care era în stare. Începuseră să arunce cu pietricele în apă. Alegeau pietre mici, plate, negre și le făceau să salte pe valuri. Din cînd în cînd doamna Ramsay îi privea pe deasupra ochelarilor și rîdea de ei. Nu-și putea *aminti* ce anume își spuneau, dar se revedea pe ea și P^ Charles zvîrlind pietricele și simțindu-se deodată bine împreună și pe doamna Ramsay urmărindu*¹ Era foarte conștientă de acest lucru. Ramsay" își spuse Lily — dîndu-se un pas răt și îngustîndu-și pleoapele (probabil că pri^ tea fusese mult modificată de prezența ei ° șezuse acolo, împreună cu James.. De bună se , că formase o umbră în peisaj). „Doamna ^{^axn} ^ Cînd se gîndea la ea și la Charles aruncînd P¹ _ cele în apă, și la întreaga scenă de pe plaj^{a>}

246

irea că, într-un fel, totul se datorase faptului că namna Ramsay se aflase acolo, sub steiul de tocă, cu o mapă pe genunchi., scriind scrisori. Scria nenumărate epistole și cîteodată i le sufla ntul, iar ea și Charles abia de aveau timp să salveze cîte o filă gata să cadă în mare.) „Dar ce putere xistă în sufletul omenesc !" gîndi Lily. Femeia aceea, așezată acolo și scriind la adăpostul stîncii, reducea totul la simplitate ; făcea ca sîcîielile și enervările să cadă asemenea unor zdrențe vechi; alătura lucrul ăsta și celălalt și apoi ăstălalt, și-n felul acesta transforma jalnicele manifestări de stupiditate și de ranchiună (ea și Charles tot cioro-iindu-se și înțepîndu-se, fuseseră stupizi și ran-hiuoși) în ceva — scena aceea de pe plajă, de emplu, momentul acela de prietenie, de pfficere k a se găsi împreună — în ceva ce supraviețu-după toți acești ani, ceva plinar, în care Lily unda pentru a remodela amintirea ei despre

rte

, ceva ce-i stăruia în minte aproape ca o

°Peră de artă.

^{^a} o operă de artă", repetă ea, plimbîndu-și file de la pînză la treptele ce duceau în salon, 'ăși înapoi. Trebuia să se odihnească o clipă, timp ce se odihnea, mutîndu-și vag privirea "na la cealaltă, vechea întrebare care brăzda «nit cerul spiritului ei, întrebarea vastă și ^a care nu se particulariza dccît în momente de acum, cînd dădea frîu liber unor pînă atunci strunite cu grijă, veni asu-

247

pră-i, sg opri asupră-i, o învăluie în umbra-i întunecată. „Ce sens are viața ?" Asta era tot — o simpla întrebare ; una dintre acelea care devin tot mai stăruitoare pe măsură ce trec anii. Marea revelație nu venise. Marea revelație nu vine, poate, niciodată. În schimb e înlocuită de mici miracole zilnice, iluminări, chibrituri aprinse pe neașteptate în beznă ; iată umil. Lucrul ăsta, celălalt și ăstălalt; ea și Charles Tansley și valurile care se spărgeau ; doamna Ramsay care îi apropiase, doamna Ramsay care spunea : „Viață, acum suspendă-ți cursul" ; doamna Ramsay prefăcînJ clipa trecătoare într-o permanență (așa c im, în altă sferă, încerca și Lily să transforme clipa într-o permanență) — toate astea țineau de natura revelației. În mijlocul haosului se contura forma ; și toată această eternă trecere și scurgere (privea la norii care pluteau, la frunzele care tremurau), căpăta dintr-o dată stabilitate. „Viață, suspendă-ți cursul.■" Doamna Ramsay o spunea. „Doamna RaJB» say ! Doamna Ramsay!" repeta Lily. Ei îi *dator*» această revelație.

Totul era tăcere. în casă nu mișca nimeni. Lifif se uită la clădirea adormită în soarele începu¹¹¹¹ de dimineață, cu ferestrelc-i care răsfrîngeau ve dele și albastrul frunzelor. Gîndul difuz c^{arc} purta acum la doamna Ramsay părea în arm⁰¹ cu această casă tăcută ; cu fumul : cu aerul p?^{oc}

păt al dimineții. Totul era difuz și ireal, d^{ar}

de pur și de amețitor. Nădăjduia că nimeni n-o să deschidă o fereastră, că nimeni n-o să iasă (jin casă, că o să fie lăsată singură, să continue a di. să continue a picta. Se întoarse cu fața la nă. Dar îndemnată de cine știe ce curiozitate,

jaboldită de acea stingheritoare simpatie căreia ■ i putuse da glas, făcu cîțiva pași spre capătul (jiștii ca să vadă dacă putea zări pe plajă micul grup gata să se îmbarce. Acolo, jos, printre vapoarele care pluteau, unele cu pînzele strînse, altele îndepărtîndu-se lent, pentru că era o di-lineață foarte calmă, se vedea o ambarcațiune flata ceva mai la o parte. Tocmai își înălța pînzele. Ilij hotărî că acolo, în barca aceea foarte îndepăr-â și tăcută se afla domnul Itamsay, cu Cam și tacs. Iata erau acum cu pînzele sus ; după cîteva turări și șovăieli, pînza se umflase ; înfășurată *-o profundă liniște, Lily privi barca îndreptînd-t spre larg și depășind, voit, celelalte ambarcațiuni lele băteau deasupra capetelor lor. Apa ples-? plesnea flancurile bărcii care moțăia, ne-p> în soare. Din cînd în cînd, pînzele se în-l la atingerea unei brize, care luneca peste ele îta eurînd. Barca era absolut imobilă. Dom-«fcsay ședea la mijloc. ..Peste cîteva momente

își iese din fire", gîndiră în același timp James și Cam, privind la tatăl lor, așezat în mijloc, între ei doi (James se afla la cîrmă, Cam ședea singură, la proră) cu picioarele strîns ghemuite sub el. Nu suferea să se fiție de colo-colo. Cum era de așteptat, după ce 'se agită pe loc un moment sau două, adresă cîteva cuvinte răstite băiatului lui Macalister, care scoase ramele și începu să vîs-lească. Dar James și Cam știau că tatăl lor nu va fi mulțumit pînă cînd barca n-o să zboare pe apă. O să pîndească briza, frămîntîndu-se, bombănind în barbă cuvinte pe care Macalister și băiatul lui Macalister or să le audă, din care cauză el și Cam se vor simți îngrozitor de jenați. îi determinase să vină. îi silise să vină. în furia lor se rugau să nu se stîrnească nici un pic de briză și toate planurile tatălui lor să fie zădărnice, pen-tru că-i silise să-l însoțească împotriva dorinței lor. Tot drumul pînă la plajă rămăseseră voit l^ urmă, amîndoi tăcuți, deși el îi tot îndemna : „fi' a' biți pasul ! Grăbiți pasul !" Merseseră cu capelei⁶ aplecate, abătute parcă de cine știe ce uragan '»^e milos. Să-i vorbească, nu se simțiseră în stare-^ trebuiau să vină, ei trebuiau să-l urmeze. Trebu să meargă în spatele lui, cărînd pachete învelU^e hîrtie cafenie. Dar, în timp ce mergeau, făcust legămînt, în tăcere, să se susțină unul p^e ce ,, -și să ducă la îndeplinire marele lor pact — în împotrivească tiraniei pînă la moarte. Așadar ^ ședea în tăcere unul la un capăt și altul la

lalt capăt al bărcii. Nu scoteau un cuvînt, dar din cînd în cînd se uitau la iatăl lor cum ședea cu picioarele ghemuite sub el, încruntîndu-se, și fră-mîntîndu-se, scoțînd „pss-uri" și „pfff-uri", bombănind de unul singur și pîndind nerăbdător să se stîrnească briza. Iar ei nădăjduiau că vremea o să se mențină calmă. Nădăjduiau că planurile lui or să fie zădărnice. Nădăjduiau că întreaga excursie o să rateze și că vor trebui să se întoarcă cu pachetele pe plajă.

Dar acum, cînd băiatul lui Macalister vîslise o bucată de drum, iată că pînzele se umflară, barca prinse viteză, se culcă pe o parte și-și luă vînt. Pe dată, ca ușurat de o mare povară, domnul Ramsay își destinse picioarele, își scoase punga u tutun, i-o oferii cu un ușor mîrîit lui Macalister se simți, știau ei bine, perfect satisfăcut, în auda a tot ce sufereau dînșii. Acum aveau să nageze așa ore întregi, și domnul Ramsay o să-i nă bătrînuîi Macalister o întrebare — despre urtuna care bîntuise anul trecut, probabil — și "a trînul Macalister o să-i răspundă, și or să-și 'Ufăie împreună pipele, și Macalister o să ia o ^îmă între degete și o să lege sau o să dezlege "od, iar băiatul o să pescuiască, fără să adreseze a_nui nici un cuvînt. James va fi obligat să fie timpul cu ochii pe vele. Căci dacă uita, pînza bretea și tremura, barca și-ar fi încetinit vi-

^{2a}> domnul Ramsay i-ar fi spus răstit : „Fii

¹ Fii atent !”, iar bătrînul Macalister s-ar fi

răsucit încet pe banca lui. Așa încît îl auziră pe domnul Ramsay punînd o întrebare în legătură cu furtuna cumplită care bîntuise de Crăciun.

— A venit ocolind capul, explică bătrînul Macalister, dînd scriind marea furtună de la Crăciun, cînd zece vase s-au refugiat în golf ca să se adăpostească și văzuse chiar el „unu ici, unu ici și unu ici” (arăta încet, cu degetul, de jur împrejurul golfului și domnul Ramsay îl urmarea, întoreînd capul). A văzut el trei oameni agățîndu-se de catarg. Și pe urmă dus a fost vaporul. „Dar pînă la urmă am izbutit noi să-l punem la apă^k- (în furia și în tăcerea lor, Jamts și Cam nu prindeau decît ici-colo cîte uu cuvînt, așa cum stăteau la capetele opuse ale bărcii, uniți prin pactul lor de a se împotrivi tiraniei pînă la moarte).

în cele din urmă, redresaseră vasul împingîndu-l la apă, lansaseră barca de salvare, și-l pilotaseră pînă dincolo de cap — își urma Macalister povestirea : și cu toate că nu prindeau decît ici-colo cîte un cuvînt răzleț, James și Cam erau tot timpul conștienți de prezența tatălui lor, de felul cum se înclina în față, de felul cum își potrivea vocea cu glasul lui Macalister ; de felul cum, pufăindu-Ș¹ pipa și privind colo și dincolo, unde-i arăta deget^u lui Macalister, savura viziunea furtunii, și a nopv întunecoase, și a pescarilor care se luptaseră acolo-îi plăcea ideea unor oameni trudind cu sudoare' frunții pe plaja bătută de vînt, în toiul nopți¹» cordîndu-și mușchii și creierul împotriva valuri i a urgiei ; îi plăcea ideea unor bărbați canonin-du-se, și a femeilor rămase în casă, lîngă copiii adormiți, în timp ce soții lor se înecau afară, în furtună. Așa simțea James, așa simțea Cam (se uitau la el, și apoi schimbau priviri între ei), după felul cum își scutura capul, după atenția cu care asculta, după tonul vocii lui, diipă umbra de accent scoțian care-i pătrunsese în vorbire, făcîndu-l să semene și el cu un țaran, în timp ce-i punea întrebări lui Macalister în legătură cu cele zece vase care eșuaseră în golf. Trei din ele se scufundaseră. Se uita cu mîndrie la locurile pe care i le indica Macalister iar Cam, simțindu-se mîndră de tatăl fără să știe prea bine de ce, gîndi că, dacă el ar fost de față, ar fi lansat barca de salvare și ar fi lintat pînă la epavă. „/■) atît de viteaz, de îndrăz-ț!” gîndi Cam. Dar deodată își aminti „pactul” -ase împotrivi tiraniei pînă la moarte. Nedreptatea care li se făcuse îi copleșea. Fuseseră forțați; « se impusese să vină. îi covîrșise o dată mai mult * mohorala și cu autoritatea lui, silindu-i să i se ^{sup}pună și să vină în această frumoasă dimineață, care pachete la Far, pentru că așa dorea dînsul ; *a parte la ritualurile pe care el le organiza în ^{lm}oria morților, spre propria-i plăcere, și pe [&] ei le detestau, așa încît trebuiseră să i se ^{rsse} pe urme și toată bucuria zilei le fusese stricată.

255

Da, briza era înviorătoare. Barca se apleca într-o parte ; botul ei ascuțit spinteca apa care se revărsa în cascade \ erzi, în bule, în cataracte. Cam privea în jos, la spumă, la marea ce ascundea atîtea comori, și viteza o hipnotiza, iar legătura dintre ea și James se înmuie un pic. Slăbi un pic. Cam începu să gîndească. „Ce repede merge ! încotro mergem ?” • Și mișcarea o hipnotiza, în timp ce James, cu ochii pironiți pe pînze și pe linia orizontului, stătea la cîrmă cu un aer crîncen. Dar în timp ce manevra cîrma, începu să-și spună că ar putea să evadeze ; ar putea să termine cu toate. Ar putea acosta undeva ; și atunci și-ar fi luat libertatea. Amîndoi, schimbînd o privire fugară, încercară o senzație de evadare, de exaltare, provocată de viteză și de schimbarea de decor. Dar briza stîrni și în domnul Ramsay aceeași ațîtare și, în clipa cînd bătrînul Macalister se răsuci ca să-și arunce undița, strigă cu glas tare : „Noi am pierit” apoi adăugă : „dar fiecare singur”. După care, cu obișnuitul său spasm de căință sau de sfiiciune, își recăpăta controlul și-și flutură mina spre coastă.

— Ia uită-te la căsuța noastră, strigă el, arătînd cu degetul și dorind s-o facă pe Cam să se uite- Fata se ridică în silă și se uită. Dar care dintre ele era ? Nu mai putea desluși, acolo, pe colina. care era casa lor. Toate casele arătau îndepărta!»! liniștite, stranii. Țărmlul părea rarefiat,

dista^I ireal. Mica **distanță** pe care o străbătuseră n •

254

rupsesse de țarm și-i dăduse acestuia înfățișarea schimbată, calmă, a lucrurilor care se îndepărtează, și în existența cărora noi nu mai jucăm nici un rol. Care era casa lor ? N-o putea vedea.

— „Eu însă sub o mare răscolită,” murmură domnul Ramsay.

El descoperise casa și, văînd-o, se văzuse acolo și pe sine ; se văzuse plimbîndu-sc pe terasă, singur.

O străbătea în sus și-n jos, printre urnele cu flori; și își apără foarte bătrîn și gîrbovit. Și cum sta așezat în barcă, se gîrbovi, se încovoie, jucîndu-și instantaneu rolul — rolul unui om deprimat, văduvit, supus unor grele pierderi; și, în această postură, evoca legiuni de oameni care-l compătineau; și juca pentru sine însuși, acolo în barcă, o mică dramă; o dramă care cerea din parte-i o stare de decrepitudine, de epuizare, de suferință (și înălță mîinile și le contemplă transparenta, pentru a-și susține reveria); și i se dă-'uia din belșug simpatia femeilor, iar el și le Pagina alinîndu-l și compătîmîndu-l; și astfel, «sînd să-i pătrundă în reverie un reflex al sub-lei plăceri pe care i-o oferea simpatia femeilor, °ftă și rosti blînd și plîngăreț:

Eu însă sub o mare răscolită,

Fost-am înghițit de o prăpastie cumplită.

fel încît îndoliatele lui cuvinte fură auzite Pede de toți. Cam tresări pe banca ei. Era ită — scandalizată. Mișcarea ei îl deșteptă pe

255

taică-su; se scutură ca de un fior, se întrerupse și strigă: „Ia uitați-vă \ Ia uitați-vă !■ pe un ton atît de presant, încît și James își întoarse capul și se uită peste umăr la insulă. Se uită cu toții. Se uită la insulă.

Dar Cam nu reuși să vadă nimic. Se gîndea cum toate potecile, și peluza, atît de adine pătrunse și înnodate în viețile lor trăite acolo, dispăruseră; se șterseseră din vîz; pieriseră; deveniseră ireale, și acum reale nu erau decît barca și pînzele peticite: Macalister cu cerceii lui, plescăitul valurilor — astea erau reale. Și, muncită de aceste gînduri, murmură pentru sine: „Noi am pierit, dar fiecare **singur**”, deoarece cuvintele tatălui ei îi reveneau și-i tot reveneau în minte; iar cînd taică-su o \ă/ u cu privirile pierdute în gol, începu s-o tachineze. Cum, (a nu cunoștea punctele cardinale? o întrebă. Nu știe să deosebească nordul de sud? Crezuse într-adevăr **că** ei locuiau acolo? Și arată din nou cu mîna, indieîndu-i unde se găsea căsuța lor. dincolo, lingă copacii aceia. Ar fi dorii să vadă la ea mai **multă** precizie, și-i ceru:

— Ia spune-mi, care-i estul, care-i vestul?

întrebarea era pusă pe un ton jumătate zeflcO»** tor, jumătate dojnitr, pentru că el nu putea Pth cepe starea de spirit a **cuiva** care, fără să fie ^{to}. imbecil, nu cunoaște punctele cardinale. Și ^{totu};

ea nu Je știa. Și văzînd-o cum privea cu ochi»

pierduți și acum cam speriați în direcția uncie se afla nici o casă, domnul Ramsay uită de *■

256

lui; cum se plimbase în sus și-n jos pe terasă, printre urne; cum se întindeau brațe consolatoare către el. își spuse că așa sînt femeile întotdeauna; onfuzia din mintea lor c incurabilă; era un lucru >e care niciodată nu fusese în stare să-l înțeleagă; iar era o realitate. Așa fusese și ea — soția lui. Femeile nu pot păstra în capul lor nimic fixat cu precizie. Dar era nedrept să se supere pe Cam; de altfel, n-avea el o slăbiciune pentru această confuzie din capul femeilor? Făcea doar parte din farmecul lor extraordinar. „Vreau s-o determin să-mi zîmbească — își spuse. Arată în-spăimîntată. E atît de tăcută.” Își încleșta degetele hotărî ca vocea și fața și toate acele gesturi uți și pline de expresivitate de care dispusesese ani e zile pentru a-i face pe oameni să-l compătinească și să-l elogieze, trebuiau să se tempereze. ^ va face să-i zîmbească. O să găsească ceva, un ^{fi}ac simplu, să-i spună. Dar ce? Căci, îmbrobodit a se afla în lucrările lui, uitase ce anume trebuie ^sPui oamenilor. Ah, exista un cățel. Aveau un '&■ „Cine se îngrijește azi de cățel?” o întrebă. -*> gîndi James, necruțător, văzînd capul surorii ¹ Profilat pe pînze, acum o să capituleze. Va Pui să-l înfrunte de unul singur pe tiran.” Doar ³ingur va trebui să ducă pactul la îndeplinire. ^u va fi niciodată în stare să se împotrivă tiraniei pînă la moarte, gîndi el posomorit, ^{du}-i obrăjorul trist, bosumflat, șata să ce-^e. Așa cum uneori, cînd un nor își aruncă umbra

257

pe coasta înverzită a unei coline învăluind-o în tristețe, în timp ce colinele din jur par melancolice și grave, de parcă ar chibzui, fie cu milă, fie c\ malițioasă satisfacție la soarta vecinei lor cea înnorată și mohorîță, tot astfel se simțise și Cam deodată acoperită de o umbră, acolo, în mijlocul acelor oameni calmi și hotărîți și se întrebă ce să-i răspundă tatălui ei despre cățel; cum să reziste implorării lui: „Iartă-mă, iubește-mă”; în timp ce James, legislatorul, cu tablele înțelepciunii eterne deschise pe genunchi (mîna lui, pe cîrmă, căpătă în ochii lui Cam valoare de simbol) îi zicea: „Impotrivește-te! înfruntă-l”. Și spusele **lui** erau atît de drepte, de adevărate. Căci ei trebuiau să se împotrivească tiraniei pînă la moarte, gîndi Cam. Dintre toate virtuțile omenești, dreptatea i se părea cea mai vrednică de respect. **Fratele** ei reprezenta divinitatea; tatăl ci, pe cel care cerșea îndurare. Și căruia din doi să se plece? se întrebă Cam, așezată între ei, cu ochu ațîntiți la țărnul ai cărui zimți îi erau necunoscuții și gîndindu-se la peluza, la terasa, la casa atît de estompate acum și vătuite în liniște.

— Jasper, răspunse ea posac. El are gnJ^a cățel.

Și ce nume are de gând să-i dea ? stăruii tai[^]a[^]s Și el avusese un dine pe când *cva* copil, și~ tezase **FrfeK**. „O să abdice”, își spuse James, timp ce observa cum pe chipul ei încolțea ° f^l mită expresie, o expresie de care își aducea ami

258

t asemenea momente, femeile își lasă privirile i jos, pe împletitura din mâinile lor sau pe altceva. Apoi și le înalță deodată. O străfulgerare le albastru, în amintirea lui, și apoi cineva care ședea cu el izbucnise în rîs, capitulase, iar el se simțise foarte iritat. Trebuie să fi fost maică-sa, [încli James, așezată pe un scăunaș jos, în timp e taică-su stătea în picioare, dominînd-o. începu să scormonească printre infinitele straturi de impresii pe care timpul le depusese peste creierul său — foaie după foaie, cută după cută — încet și neconținut; printre parfumuri și sunete ; printre lasuri aspre, adinei, melodioase ; lumini intermi-•nte, bufnituri de mătură ; foșnetul și șoaptele arii; și un om care se plimba în sus și-n jos și °e oprise încremenii, drept, deasupra lor. în acest i*P, observă el, Cam își muiase degetele în apă, °ivea la țărni și nu spunea nimic. „Nu, n-o să >dice, gîndi James ; ea e altfel.” „Ei bine, hotărî nul Ramsay, dacă fata n-o să-mi răspundă, °-o mai sîcîi”, și-și vîrî mîna în buzunar ca i scoată o carte. Dar ea voia să-i răspundă ; °a cu pasiune să înlătore un obstacol eare-i Piedica limba și să-i spună : „Da, Frisk. O să-l e Frisk.” Ba chiar voia să-l întrebe : „Asta binele care a nimerit singur drumul înapoi landă ?” Dar oricît ar fi încercat, nu i se °eșă limba, fidelă cu înverșunare pactului și oferindu-i lui taică-su, fără știrea lui James, °vada confidențială a dragostei ce-i purta.

259

„Căci, își spuse ea, jucîndu-se cu degetele în ap| (acum băiatul lui Macalister pescuise un hering, care se zbătea pe podeaua bărcii, cu branhiile ° însîngerate), căci, își spuse ea uitîndu-se la Jtnvs, care, cu o expresie impasibilă, își ținea ochii ațintiți pe vele sau, din cînd în cînd, scruta cu o privire fugară orizontul, tu nu ești expus la asta, la această ispită extraordinară.¹ Tatăl ei își pipăia buzunarul; într-o clipă avea să-și scoată cartea.-Nimeni nu o atrăgea pe Cam mai mult : îi găsea frumoase mîinile, și picioarele, și vocea, și cuvîn- j tele, și precipitarea, și firea iute, ciudățeniile și **pasiunile**, și faptul că spunea tare, de față cu toți: j „Noi am pierit, dar fiecare singur”, și aerul lui distant. (își deschise cartea.) Dar ceea ce era de neîndurat, gîndi ea mai departe, șezînd țeapănă și privind pe băiatul lui Macalister, care smulgea cîrligul undiței din branhiile altui pește, era ace», orbire crasă, acea tiranie care-i otrăvise toata copilăria și stîrnise furtuni amare, astfel încit * acum i se întîmpla să se deștepte în toiul n°pv^l tremurînd de enervare la amintirea vreuneia & tre poruncile lui, dintre insolențele lui : „Fa a° ° Fă aia!”, felul lui de a domina, acel „SuP° mi-te !” al lui.

Cam nu rosti nici un cuvînt, ci privi t^l ° încăpățînat la țărniul înfășurat în mantia¹

260

ace ; „de parca toți oamenii de acolo adormiseră, gîndi ea : și cran liberi ca fumul, liberi să apară ii să dispară ca fantomele. Ei, acolo, nu cunosc suferința¹”, gîndi Cam. „

„Da, aceea e barca lor” hotărî Lily Briscoe, stînd marginea pajiștei. Barca aceea cu vele brun-ceniFii, pe care o vedea acum înclinîndu-se pe o irtc, în apă, și luîndu-și vînt în largul golfului.

colo e așe/at el, și copiii păstrează încă tăcerea.”

nici ea nu putuse ajunge pînă la dînsul. Sim-stia pe care nu i-o putuse oferi o copleșea. O Piedica să picteze.

^totdeauna îl găsisse pe domnul Ramsay un om • Nu fusese niciodată în stare să-l elogieze Mș> își amintea Lily. Și acest fapt redusese rela-dintre ei la o legătură neutră, lipsită de acea i de sex care făcea atitudinea lui față de Mintă

de galantă, aproape veselă. Ii culegea flori,

Prumuta cărțile lui. Dar își putea imagina

°dată că Mintă le citește? Le tîra după ea

³ grădină și vira frunze între pagini ca să leze locul unde se oprise. „Îți amintești, dom-Carmichael ?”

se simțea tentată să întrebe, Klu-l pe bătiîn. Dar acesta își trăsese pălăria

261

peste frunte : moțăia, sau visa, sau zăcea acolo vînînd cuvinte, presupunea Lily.

„Îți amintești?” se simțea tentată să-l întrebe când trecu pe lângă el, gândindu-se din nou la doamna Ramsay pe plajă ; butoiul săltând pe valuri ; și filele scrisorilor zburînd. De ce, după atîția ani, amintirea aceasta supraviețuia, se detașa net, ca marcată cu un cerc, se ilumina, vizibilă pînă la ultimul amănunt, în timp ce înaintea ei și îndărătul ei se întindeau mile și mile de spațiu vid ?

„E un vapor ? E un dop ?” ar fi fost în stare să întrebe, și Lily repetă întrebările, revenind, din nou fără chef, la pînza ei. „Cerul fie lăudat, problema spațiului rămăsese aceeași”, gîndi ea reluîndu-și penelul. O înfrunța, holbîndu-se la ea. În treaga masă a picturii se rezema în echilibru P° această greutate. Trebuia să fie frumos și strălu-cît la suprafață, aerian și evanescent, culorile to-pindu-se una în alta ca petele de pe aripa fluW* relui; dar dedesubt, structura trebuia închegată Ș¹ legată cu șuruburi de oțel. Trebuia să rezulte ce\ ce ar fi fremătat la prima suflare și, totodată, ce\ ce nu putea să 'fie dislocat nici cu un atelaj cai. Și începu să stratifice un roșu, un cenuși^{11*} • porni să-și modeleze drum în adîncul de &^{co} același timp, părea să se afle lîngă doamna &” say pe plajă.x

„E un vapor ? E un butoi ?” întrebuse Ramsay și începuse să dibuie în jur după
262

după ce-i găsise, rămăsese tăcută, privind raa-i. Iar Lily, pictînd cu îndîrjire, simți că parcă deschisese o ușă pe care intrai și rămîneai pri-I în jur, neuzit, într-un edificiu înalt ca o jdrală, foarte sumbru, foarte solemn. Răzbeau rigăte vagi, dintr-o lume foarte îndepărtată. Vaoarele se topeau în lujere de fum pe orizont. tiarles arunca pietricele și le făcea să salte pe valuri.

Doamna Ramsay stătea tăcută. Era bucuroasă, indea Lily, să se poată odihni în tăcere, fără a ebui să comunice cu nimeni ; să se poată odihni fceuritatea extremă a relațiilor omenești. Cine oate ști ce sîntem, ce simțim ? Cine poate chiar în momentul percepției intime, dacă aceasta este cunoașterea ?¹ Nu-i așa că ralucrurile de îndată ce încercăm să le expri-? ar fi putut întreba doamna Ramsay (părea survenit atît de des asemenea tăceri din par-^{ci}-) Nu spunem mai mult prin tăcere ? Cel * momentul acela părea de o extraordinară -ie. Scobi o gropiță în nisip și apoi o acoperi, ^{mn}n că îngropase acolo perfecțiunea acelei ^- Era ca un strop de argint în care te în-Și iluminai întunecimea trecutului. t făcu un pas îndărăt ca să aibă perspectivă ^a ■ asupra tabloului. Ciudată cale de parcurs, 'l ăsta al picturii. Mergi în afară, în afară, ^{te}> tot mai departe, pînă cînd, în cele din

i impresia că te afli absolut singur, pe o
263

scîndură îngustă, suspendată deasupra mîj în timp ce afunda pensula în vopsea alb se afunda și ea în trecut, *lai-o* pe doamna Ramsaj ridicîndu-se, își aminti lily. Era vremea să *m* întoarcă acasă — vremea do prînz. Și porniră ej toții împreună să străbată plaja, ea mergînd mai în urmă cu William Bankes, iar în fața lor Mint* care avea o gaură în ciorap. Și petecul acelafo •vi de călcii roz părea să se împăuneze în ochii lor. Cum îi mai dispăcea lucrul acesta lui Wiliiai Bankes, deși nu-și putea aminti să-l fi auzit co-mentîndu-l în vreun fel. Pentru dînsul aceasta reprezenta anihilarea feminității, murdăria și dezordinea, servitori care-și părăseau serviciul și așternuturi încă nestrînse la ora prînzului — adici toate lucrurile de car-e avea oroare. Avea el o manieră de a se scutura și de a-și răsfirea degetele în fața ochilor, ca pentru a acoperi o viziune nedorită, lucru pe care-l făcea și acum. Iar Mintă mergea * zor înainte și, probabil, Paul o întîmpinase și ^ duseseră împreună în grădină.

„Soții Rayley”, medita Lily Briscoe presînd tuba de vopsea verde. își recapitula impresiile ^{ct,5^} soții Rayley. Viața lor îi apărea într-o scrie secvențe ; una pe scară, în zori. Paul venise a^c și se culcase devreme; Mintă întîrziase. Și ^{ls} pe Mintă, pe scară, încoronată cu ghirlande, ^v sită, împopoțonată, la ora trei dimineața. l ieșise în pijama, cu un vâtrai în mînă, pentru • tualitatea c-ar fi fost un hof. Mintă mîncă un &

264

așezată lîngă o fereastră pe la mijlocul scării, unina cadaverică a zorilor, iar în covorul de icară era o gaură. „Dar ce-și spuneau ?” se în-B Lily ca și cum privind-i putea să-i și audă. n schimb de cuvinte violent. Mintă continua iri-t să-și măaînce sandvișul în timp ce el vorbea. ■ Paul îi zvîrlea cuvinte indignate, pline de gelo-insultînd-o, dar cu voce scăzută, ea să nu ștepte copiii, cei doi băiețași ai lor. El era ofilit, 5 la față : ea scînteietoare, nepăsătoare. Căci, îpă primul an, sau așa ceva, lucrurile începuseră i meargă prost între ei; căsătoria se dovedise nereușită.

«Și asta, gândi Lily, luînd pastă verde pe nsulă, aceste scene pe care le născocim în le-iră cu oamenii, înseamnă a-i «cunoaște», a^s «gîndi» la ci, a-i «îndrăgi»." Nici un cuvînt era adevărat ; inventase totul; dar povestea fetuși ticluită din ceea ce știa despre ei. Con-' să-și sape drum subteran prin tabloul ei, a dată Paul mărturisise că „joacă șah la ca-^{am}”- Și ea construise și atunci un întreg edifi-wnaginar pe baza spuselor lui. își amintea

clipa în care-i declarase acest lucru îl vă-
închipuire sunînd servitoarea, care-l în-* că „Doamna Rayley a ieșit în oraș, dom-și atunci Paul luă hotărîrea să plece și el de

' vedea așezat într-un colțișor dintr-un lugubru, unde fumul se lipea de plușul
265

roșu al canapelelor, unde chelncrițele ajungeaj să-ți cunoască deprinderile, și jucînd șah cu u_n omuleț care se ocupa ou negoțul de ceai și locuia la Surbiton, singurele lucruri pe care le știa Pay] despre el. Și cînd se întorcea acasă, Mintă încă mai era în oraș și apoi urma scena de pe scară, în care el se înarma cu vătraiul pentru eventualitatea unor răufăcători (dar fără îndoială că și pentru a o speria pe ea) și-i vorbea ou afîta amară-j ciune, spunîndu-i că i-a ruinat viața. In orice caz, cînd Lily se dusese în vizită la ei într-o vilă de lingă Rickmansworth, raporturile dintre cei doi] soți erau oribil de încordate. Paul o luase cu el în grădină să-i arate iepurii belgieni pe care-i creștea și Mintă îi urmase, cîntînd, și-și pusese brațul gol în jurul umerilor lui, ca să-l împiedice-să-i facă unele confidențe lui Lily. Pe Mintă o enervau iepurii, gîndise Lily- /® nu se trăda niciodată prin nimic. Ea n-ar fi /^o vestit niciodată lucruri de genul jocului de Ș^ la cafenea. Era prea controlată, prea prudenta Dar, ca să continue cu povestea lor — acum o^c pășiseră stagiul periculos. Vara trecută locuise ^ j timp la ei și într-o zi avuseseră o pană la n^{1^1} iar Mintă trebuise să-i înmîneze soțului ei us ^ silele. El se așezase pe șosea ca să repare maȘ și din felul în care ea îi dădea uneltele — ° aer profesional, franc, amical — se putea de ^ că acum toate se aranjaseră între ei. Nu m^{^1} ^ „în dragoste" unul cu celălalt; nu, el avea o
266

tură cu altă femeie, o persoană serioasă, cu părul strîns într-un coc împletit, și cu o servietă în lîină (Mintă i-o descrisese cu recunoștință, aproape cu admirație), care lua parte la întruniri împărtășea vederile lui Paul (acestea deveniseră din ce în ce mai pronunțate) cu privire la taxele pe proprietățile funciare și la impozitul pe capital. Departe de a le strica menajul, această legătură îl consolidase. Mintă și Paul erau acum prieteni excelenți, lucru evident, așa cum ședea îl pe șosea, iar ea îi înmîna uneltele.

„Așadar asta e istoria soților Rayley", zîmbi Lily. Se închipuia povestindu-i-o doamnei Ram-ay, care probabil ardea de curiozitate să afle ce î întîmplase cu soții Rayley. Ar încerca un ușor entiment de triumf povestindu-i doamnei Ramsay că mariajul eșuase.

„Dar morții, își spuse Lily întîmpinînd un ob-acol în compoziția ei, care o făcu să se oprească ¹ să se dea un pas sau doi îndărăt, cumpănind, °h> morții ! murmură ea, țî-e milă de ei, îi dai)a •terțe, ba chiar îți inspiră și puțin dispreț. Sînt dispoziția noastră. Doamna Ramsay pâlise, tre-^lscîi gîndi ea. Putem să-i încălcăm dorințele, să-i tasformăm și să-i îmbunătățim ideile limitate, todate. Se îndepărtează din ce în ce de noi." , ironică, avea impresia că o vede pe Ramsay la capătul acestui coridor al ani-"ostind cea mai deplasată dintre ideile ei : ă-te, mărită-te !" (se ținea foarte dreaptă,

și
lor.

..Ms

'^sPre rar

267

dimineța, în zori, în timp ce păsările începeau să ciripească afară, în- grădină). Și ar trebui să-i răspunzi : „Toate s-au petrecut altfel decît le-ai dorit, doamnă Ramsay ! Ei sînt fericiți în felul lor : eu sînt fericită în felul meu. Viața s-a schimbat total." La aceste cuvinte, întreaga ei făptură, pînă și frumusețea ei, deveneau o clipă prăfuite și vetuste. Timp de un moment, Lily, stînd acolo, cu spatele dogorit de soarele fierbinte, recapitu-lînd istoria familiei Rayley, triumfă asupra doamnei **Ramsay**, care n-avea să știe niciodată că Paul se ducea la cafenea și că avea o amantă; că se așezase pe șosea și Mintă îi întinsese sculele; că ea personal stătea aici și picta și că nu se măritase, nici măcar cu William Bankes.

Doamna Ramsay îi plănuse căsătoria. Foaie că dacă ar fi rămas în viață, și-ar fi dus proiectul la îndeplinire. In vara aceea, William Bankes devenise „cel mai bun dintre bărbați". Era „cel mai mare om de știință din generația

lui, așa spune soțul meu¹. Era de asemenea și „bietul Wilfi^{an}J — sufăr atât de mult când mă duc la el în vizita și văd că n-are nimic drăguț în casă — n-are nimeni să-i aranjeze florile”. Așa înțit au trimiși să facă plimbări împreună, iar asculta pe doamna Ramsay declarându-i, cu

fost
să-ți

fină tușă de ironie care făcea ca femeia asta lunece mereu printre degete, că e înzestrată , un spirit științific ; că are pasiunea florilor, e atât de precisă ! „Ce-o fi fost cu mania a^a

268

i pentru căsătorii ?” se întrebă Lily, apropiindu-se «i depărtându-se de șevalet.

(Brusc, atât de brusc, cum lunecă o stea pe cer, o lumină rubinie păru să i se aprindă în minte, iureolindu-l pe Paul Rayley, izvorînd chiar din ința lui. Țișni ca un rug în flăcări, aprins de sălbatici, pe o plajă îndepărtată, în onoarea unei festivități. Auzi răcnetele sălbaticilor și trosne-sle lemnului. Marea întreagă, pe depărtări de oile, se rumeni, se auri. Și o aromă de vin se amesteca în flăcări și o îmbăta, căci simțea din nou dorința aceea impetuoasă de a se zvîrli de pe o stîncă și de a se îneca în căutarea unei broșe perle, pe o plajă. Și răcnetele și trosnetele o mpleau de spaimă și dezgust, de parcă în timp 5 vedea splendoarea focului și vigoarea lui, ve-a și cum mușcă din căldura căminului, lacom, 'espingător, și se simțea scîrbită. Dar ca viziune, i măreție, depășea orice cunoscuse ea pînă u^{ci}, și continuase să ardă an după an, ca un ° de semnalizare pe o insulă pustie, la mar-'ea mării ; era de-ajuns ca cineva să rostească ^•vîntul „îndrăgostit”, și instantaneu, ca și acum, °a flacăra lui Paul. Dar flacăra începu să ^ și Lily își spuse rîzînd : „Soții Rayley ; Paul ° se duce la cafenea și joacă șah'-.) ” totuși, scăpase ca prin urechile acului, gîndi Se uitase atunci la fata de masă și-i venise ^{IG}a că trebuie să mute copacul în centru, și că ^u avea nevoie să se mărite cu nimeni, și în-

2B9

cercase un sentiment de imensă bucurie. Simțise că acum o putea egala pe doamna Ramsay — jj acesta era un tribut adus uimitoarei puteri pe care doamna Ramsay o exercita asupra oamenilor. „Fă asta !” spunea ea, și o făcea. Pînă și umbra ei la fereastră, alături de James, era plină de autoritate. Își aducea aminte cît de șocat fusese William Bankes de faptul că ea ignorase în tablou semnificația grupului mamă și fiu. Nu era impresionată de frumusețea lor ? o întrebuse, Dar își amintea că William o ascultase, privind-o cu ochii lui de copil înțelept, când îi explicase că felul ei de a trata acest grup nu era ireve-rențios : că o lumină plasată aici cere o umbră dincoace, și așa mai departe. îl lămurise că nu avea intenția să discrediteze un subiect, pe care

— amîndoi erau de acord — Rafael îl tratase în chip divin. Ea nu era o cinică. Dimpotrivă. Datorită spiritului său științific, William înțelese

— o dovadă de inteligență obiectivă care-i plăcuse și o încurajase enorm. Deci puteai sta de vorbă serios despre pictură cu un bărbat. Într-adevăr, prietenia lui William era una dintre bucuriile vieții ei. Ținea la William Bankes.

Se duceau la Hampton Court și William, ca unⁿ perfect gentleman ce era, îi lăsa întotdeauna ⁿ mulțime de timp ca să se spele pe mâini, în ce dînsul hoinărea pe malul rîului. Era un . nunt tipic pentru relațiile dintre ei. Multe lucruri¹ rămîneau nerostite. Apoi se plimbau prin curtea

270

j

castelului si admirau, vară de vară, proporțiile arhitecturale și florile, iar el, în timp ce mergeau, i dădea diverse lămuriri, despre perspectivă, despre arhitectură, sau se oprea locului să se uite i un pom, la priveliștea de dincolo de lac, ori să admire un copil (era marea lui durere — faptul că nu avea o fiică), în felul lui vag, distant, firesc la un om care-si petrecea atîta vreme în laborator, încît, atunci tînd ieșea afară, lumea părea să-l amețească și deci pășea precaut, își ferea ochii cu mina și se oprea, cu capul dat pe spate, doar ca să soarbă aerul. Pe urmă îi povestea că menajera lui era în vacanță ; și că trebuia să cumpere un covor nou pentru scară. Poate i ar vrea să vină cu el cînd o să cumpere un covor nou pentru scară ? Și o dată, nu știu cum, eni vorba despre Ramsay și îi povesti că prima •ară cînd o văzuse pe doamna Ramsay aceasta rta o pălărie cenușie ; nu avea pe atunci mai t de nouăsprezece sau douăzeci de ani. Era ¹ o frumusețe răpitoare. Și William Bankes se ^a în josul aleii de la Hampton Court, ca și cum fi putut s-o vadă acolo, printre fîntîni. Lily aruncă o privire spre treptele care duceau ¹ salon. Parcă vedea, cu ochii lui William Ban-> silueta unei femei, senină și tăcută, cu ochii ^ți. Ședea pe treaptă, meditănd, reflectînd ¹„a îmbrăcată în gri în ziua aceea”, își spuse \$)■ Cu ochii în pămînt. Nu i-ar fi ridicat pen-ⁿimic în lume. „Da, gîndi Lily privind încor-

271

dată, trebuie s-o fi văzut și eu în această postură dar nu îmbrăcată în gri ; și nici atât de tăcută, nici atât de tînără, nici atât de senină. Silueta putea fi evocată ușor. „Era de o frumusețe răpitoare”, spusese William Bankes. Dar frumusețea nu însemna totul. Frumusețea avea dezavantajul ei — venea prea de-a gata, și prea total. Încremenea viața — o îngheța. Uitai de micile emoții : îmbu-jorarea, paloarea, o schimă ciudată, o lumină, o umbră care, o clipă, făceau chipul de nerecunoscut și, totuși, îi adăugau o calitate pe care o revedeați mereu după aceea. „Era mai simplu să le uniformizezi pe toate sub masca frumuseții. „Dar ce expresie o fi avut, se întrebă Lily, cînd își trîntea pe cap pălăria de vînător, sau alerga prin grădină, sau îl muștrulua pe Kennedy, grădinarul ?” Cine ar putea să-i spună ? Cine ar putea-o lămuri ?

Fără voia ei, reapăruse la suprafață, se pomeni ieșită pe jumătate afară din tablou, uitîndu-se puțin buimacă, ca la un lucru ireal, la domnul Carmichael. Zăcea tolănit în fotoliul lui, cu *tnh*-nile încrucișate pe pîntec, fără să citească sau să doarmă, ci huzurind ca o viețuitoare îmbuibată de existență. Cartea îi căzuse în iarbă. Ar fi vr^U să se ducă drept la el și să-i spună : „Doanii^ Carmichael!” Atunci, ca întotdeauna, ar fi înălța spre ea, cu bunăvoință, ochii lui verzi, înțețoșă» pierduți. Dar poți trezi un om numai dacă știi dorești să-i comunici. Ori ea nu voia să-i munice un lucru anume, ci totul. Cuvintele i°

272

runte care fărîmițează gîndirea și o îmbucătățesc, u exprimă nimic. „Despre viață, despre moarte ; despre doamna Ramsay” — „nu, își răspunse Lily, u poți spune nimănui nimic”. Sub presiunea nevoii de a vorbi, ratezi întotdeauna ținta. Vorbele flutură în alte direcții și lovesc întotdeauna cu cîteva degete mai jos de țintă. Și atunci renunți; și atunci ideea ți se înfundă din nou în conștiință ; și atunci începi să arăți ca cei mai mulți oameni bătrîni, precauți, ascunși, cu riduri între ochi și o aer de continuă îngrijorare. Căci în ce fel ai putea exprima în cuvinte aceste emoții trupești ? Cum ai putea exprima vidul acela de acolo ? (privea la treptele care duceau spre salon ; păreau extraordinar de pustii). Era un simțămînt al opului, nu al spiritului. Senzațiile fizice care însoțeau priveliștea pustietății scăriilor deveni-«râ dintr-o dată extrem de neplăcute. Să dorești i să nu poți avea ; senzația transmitea întregului i trup o duritate, un vid, o încordare. Să dorești i să nu ai — să dorești și să dorești — cum îți ^ai rupe inima, ți-o rupe și iar ți-o rupe ! „Oh, >amnă Ramsay !” strigă ea în tăcere către acea tentă care plutea pe lîngă barcă, către acea ab-³fracțiune desprinsă din ea, către acea femeie în î^i certînd^o parcă pentru că plecase și pentru o dată plecată, revenise. Avusese impresia că e gîndi la ea nu prezenta nici un pericol. Fan-^ă, aer, nimic, ceva cu care te puteai juca în și cu ușurință la orice oră din zi și din

273

noapte, asta fusese, și iată ca brusc întindea o mîină și-ți storcea inima din tine. Deodată, scările pustii care duceau în salon, franjurile fotoliului dinăuntru, cățelul care o zbughise pe terasă, întreaga unduire și șoaptă a grădinii deveniră niște curbe și niște arabescuri, încolăcindu-se în jurul unui centru de vid complet.

„Ce să însemne asta ? Cum ai putea-o explica ?” ar fi vrut Lily să întrebe, adresîndu-se din nou domnului Carmichael. Căci în acest ceas al dimineții, întregul **univers** părea să se fi dizolvat într-un eleșteu de gîndire, un bazin adînc al realității, și, api'oape îți puteai imagina că, dacă domnul Carmichael ar fi vorbit, o mică lacrimă ar fi brăzdat oglinda eleșteului. Și atunci ? Ceva ar fi ieșit la suprafață. O mîină ar fi fost împinsă în sus, o lamă de cuțit ar fi seînteiat. Totul era absurd, desigur.

Un gînd ciudat îi veni în minte, și anume ca domnul Carmichael auzea lucrurile pe care dînsa nu le putea rosti. Era un bătrîn enigmatic, cu pata aceea galbenă pe barbă, cu poeziile lui, misterele lui, navigînd senin într-o lume care-i satisfăcea toate nevoile, așa îneît Lily își imagină că n-avea decît să-și lase mina în jos, pe locul de pe pajiște unde se afla, și să pescuiască d° acolo orice-ar fi dorit. Își îndreptă ochii spre tablou. Bănuia că răspunsul lui ar fi sunat astfel • „tu, și eu, și ea trecem și pierim ; nimic nu dai” nuie ; totul se schimbă ; în afară de cuvinte, i^U

274

I de pictură”. Și atunci, tabloul ei avea să fie mat în pod, gîndi Lily ; o să fie făcut sul și t sub o

canapea ; dar chiar și așa, chiar și d era vorba de un astfel de tablou, afirmația i rămânea adevărată. Chiar și despre această găleală — poate că nu despre ceea ce era de t, ci despre ceea ce încerca el să exprime — se putea spune că „va dăinui pe veci”, ar fi vrut y să adauge, dar pentru că vorbele rostite îi **Sau** prea pline de laudăroșenie, ar fi vrut mai i"nd să sugereze acest lucru fără cuvinte ; când, Bndu-se la tablou, fu surprinsă să constate că au-l vede. Ochii îi erau plini de un lichid fier-ate (la început nu se gândi la lacrimi), care, i să-i clintească linia fermă a buzelor, îi înce-■ atmosfera și i se prelingea pe obraji. Era fe stăpînă pe sine — o, da, — în orice altă ță. Oare plîngea din pricina doamnei Ram-> fără să-și fi dat seama că a încercat cea mai f durere ? Se adresa din nou domnului Cartel. „Ce era asta ? Ce însemna ? Oare lucru-?uteau să-și întindă mîna, așa, și să te zgîl-

lama de cuțit putea să taie ? pumnul să în-

Nu exista nici o siguranță ? Nici o posi-- să m\ eți pe de rost căite vieții ? Nici o

Unare, nici un adăpost, totul era miracol, sal-vîrfului unui pisc în spațiu ? E posibil a să fie viața, chiar pentru oamenii mai în — surprinzătoare, neașteptata, necunos-O clipă avu impresia că dacă s-ar ridica

275

amîndoi, aici, acum, pe pajiște, și ar cere o expij. cație, de ce e viața atît de scurtă, de ce e jftît de inexplicabilă, dacă și-ar formula întrebările vehement, așa cum ar fi îndreptățite să o facă două ființe umane bine oțelite, față de care nimic nu trebuie ascuns, atunci frumusețea s-ar desfășura; vidul s-ar umple; arabescurile acelea deșarte s-ar împreuna într-o formă ; dacă ei doi ar striga destul de tare, doamna Ramsay s-ar întoarce. „Doamnă Ramsay ! strigă ea cu glas tare. Doamnă Ramsay !^a Lacrimile i se rostogoleau pe obraji.

[Băiatul lui Macalister luă unul dintre și-i tăie dintr-o parte o bucată pătrată, ca I înfigă drept momeală în cîrlig. Peștele muți» (era încă viu) fu aruncat înapoi în mare.]

Doamnă Ramsay ! strigă Lily. Doamna

say !

Dar nu se întîmplă nimic. Durerea i ^{se} ' *J „La ce grad de imbecilitate te poate rccU^{ce}

276

feita !", gîndi ea. În orice caz, bătrînul n-o au-s; Rămăsese blajin, calm — sau, dacă vrei, jirm. Slavă Domnului, nimeni nu-i auzise stri-| strigătul acela infam : „oprește-te durere, ește-te !" Nu-și pierduse fâțiș facultățile. Ni-3 n-o văzuse făcînd pasul dincolo de muchea fcdurii, în apele anihilării. Rămăsese o fată bă-rînă, uscățivă, cu un penel în mîna, pe o pajiște.

F acum, treptat, durerea pricinuită de acea **fentă** și furia amară i se potoliră (gata să repară tocmai cînd își spunea că n-o să mai sufere i pricina doamnei Ramsay. îi simțise oare lipsa irintre ceștile de cafea, la micul dejun ? Cîtuși puțin) ; și tortura la care fusese supusa lăsase »ttnă-i, ca un antidot, o ușurare ce era în sine balsam și, în plus, într-un chip mai **misterios**, ația unei prezențe, a doamnei Ramsay, eli-rată o clipă de povara cu care viața îi copleșise Hi» stînd lingă ea, aeriană, și apoi (pentru că <foamna Ramsay în toată frumusețea ei), în-fodu-și fruntea cu o ghirlandă de flori albe 'Părînd. Lily începu din nou să stoarcă tubu-K vopsea. Ajunsese la redarea gardului viu. Craniu cît de limpede o vedea pe doamna ^y, pășind -cu sprinteneala ei obișnuită peste ^{it*}> printre ale căror ondulații domoale, lilia-Printre ale căror flori de iasomie sau de crin ^{e^}iîiza. Era o far^ă pe care i-o juca ochiul

277

ei de pictor. Zile întregi după ce aflase de moar-tea doamnei Rams'ay, o văzuse numai sub acesi chip, încingîndu-și fruntea cu o ghirlandă și stră-bătînd câmpiile, fără nki o întrebare, însoțită ck partenerul ei, o umbră. Viziunea, formularea aveau un efect consolator asutpră-i. Oriunde s-ai fi întîmplat să se găsească, pititînd aici la țari sau la Londra, îi apărea viziunea, iar ochii ei, pe jumătate închiși, căutau ceva care să ofere un cîmp apariției. Examina vagonul de tren sau ommibuzul, fixa linia unor umeri sau a unui obraz; privea la ferestrele din fața ei ; lia Piocadilly, cu șiragu-i de lumini în noapte. Fiecare dintre ele oferiseră acel cîmp al morții. Dar de fiecare data se găsea cîte ceva — o față, un glas, un vînzător de ziare strigînd *Standard News* — care se intercala, o sfida, o deștepta din vis, îi solicita, I obținea, în cele din urmă, un efort de atenție, a^{st*} fel încît viziunea trebuia mereu reconstituita- ? acum, îndemnată de o nevoie instinctivă de pântare și de azur, își îndreptă privirile spre g ful care se întindea dedesubt și prefăcu bar albastre ale valurilor în coline, și spațiile roș tice în cîmpuri pietroase. Dar și de data ace» fu deșteptată de un punct discordant. În mi]

golfului se zărea o pată brună. O barca, barcă, realiză Lily o secundă mai **tîrziu** barcă ? Barca domnului Ramsay, își dădu

ă. D*

A

278

nsul. Domnul Ramsay : omul care trecuse . lîngă ea cu *mina* înălțată, distant, în fruntea ei procesiuni, cu ghetele lui frumoase, cerîn-(ju-i simpatie, simpatia pe care ea i-o refuzase. Barca se afla acum în mijlocul golfului. Dimineața era atât de senină, înfiorată doar de o pufnire de vînt, ici-eolo, îneît marea și cerul păreau întreșute, și-ai fi zis că pînzele bîr-lor se împlîntaseră sus în cer, sau că norii lune-aseră jos în mare. Un vapor, în depărtare, despletise în aer un caier de fum ce rămăsese sus-idat, arcuindu-se în volute și inelîndu-se deco-îtiv, de parcă vîzduhul ar fi fost un voal fin reținea obiectele și le păstra delicat în relua sa. doar balansîndu-le ușor, încoace și în-Și, cum se întîmplă uneori cînd vremea e *£* frumoasă, stîncile aveau acru că sînt con-î'te de vapoare ; iar vapoarele aveau aerul că conștiente de stînci, de parcă și-ar fi semna-unele altora un mesaj secret, cunoscut nude ele. Oricît de apropiat părea alteori de

dimineața aceasta, Farul, aureolat de

nă, se contura la imensă depărtare. "de se află acum ?" se întrebă Lily, privind "e. Uncie se afla el, omul acela foarte bă-trecuse tăcut pe lîngă ca, țînînd sub

*fe

°faț

^l pachet învelit în hîrtie cafenie ? Barca

^{rea} în mijlocul golfului.

!70

„Ei, cei de acolo, nu simt nimic" gîndi Cam privind țărml, care, tot înăițîndu-se și eoborînd, devenea din ce în ce mai îndepărtat și mai liniștit. Mîna ei tăia o dîră în apă, iar mintea ei închea bulboanele și algele verzi în desene, și rătăcea, toropită și pîcloasă, prin lumea din străfundurile apelor, unde perlele stau ciorchine pe rămurele albe, unde, în lumina verde, spiritul țî se preschimbă iar trupul țî sticlește, pe jumătate străveziu, învăluit într-o mantie verzuie.

Apoi viitoarea din jurul mîinii ei se potoli. Iureșul apei încetă ; lumea se umplu de mici **scîri** țîieli și scrîsnete. Se auzeau valurile lovindu-* și plesnind flancurile bărcii, de parcă ar fi ?-^{llc})" rat în golf. Totul deveni foarte apropiat. \$&; vela pe care James țîi ținuse ochii pironiți pin* cînd ajunsese pentru el un fel de persoană fanuli^v ară, cedase cu totul ; și se opriseră, legănați de | luri, ajteptînd să se **stârneasă** o briză, în arșita so relui, la depărtare de mile de țărml, la depărt* de mile de Far. Toate lucrurile de pe lume să fi încremenit. Farul deveni imuabil, mului îndepărtat apăru fixă. Soarele se bînta din ce în ce, și toți păreau să se fi apr^oP foarte tare între ei și să perceapă prezența c lalți de care aproape că uitaseră. Undița lui ^ lister căzu dreaptă în apă, ea un fir cu P^l I

280

jar domnul Ramsay continua să citească, <țînîn-sJu-și . picioarele ghemuite sub el. Citea o cărțuție lucioasă, cu coperți pestrițe ca ii de fluierar. Din cînd în cînd, în timp ce plu-eau suspendați în calmul acela îngrozitor, el întorcea cîte o «pagină. Și James simțea că fiecare igină era întoarsă cu un gest specific, expresiv, idreptat spre el : acum autoritar, acum poruncitor ; acum cu intenția de a-i face pe oameni să-l mpățimească ; și în tot acest timp, cît tatăl lui tea și întorcea, una după alta, filele acelea mici, James aștepta eu groază momentul cînd avea i-și ridice ochii și să i se adreseze răstit în legă-i cu o chestiune sau alta. „De ce zăboveau pe i avea să-l întrebe, sau altceva la fel de ab-rd. „Și dacă o face, gîndea James, atunci scot m cuțit și i-l înfig în inimă."

Păstrase mereu în minte vechiul simbol al cuți-

' înfipt de el în inima tatălui său. Numai că

°i, cînd crescuse mai mare și, cuprins de o

e neputincioasă, stătea zgîndu-se la tatăl lui,

2 eî voia să-l ucidă, nu pe bătrînul acesta

citea, ci ceea ce cobora asupra-i — poate că

ca măcar să știe : harpia aprigă, cu aripi ne-

" ghearele și pliscul reci și ascuțite, care te

' Și te lovea (ți mai simțea încă ciocul pe pi-

gol, acolo unde îl lovea pe cînd era copil),

° apoi își lua zborul, lăsându-l din nou un
* foarte trist, citind o carte. Lucrul acela ar
f el să-l ucidă, să-i străpungă inima. Orice
281

ar fi ajuns în viață (și, privinid la Far și la țărmlul îndepărtat, simți că ar fi putut ajunge orice), fje că va deveni om de afaceri, bancher, jurist, conducătorul unei întreprinderi, va lupta mereu împotriva aceluia lucru, îl va urmări și-l va strivi sub călcâi — tirania, despotismul, îl numea James — adică faptul de a-i sili pe oameni să facă ceea ce nu vor, tăindu-le dreptul de a protesta. Cum ar fi putut vreunul dintre ei să răspundă „Nu vreau”, când le spunea : „Veniți la Far !” „Fă asta!”, „Adu-mi aia !” Aripile negre se desfășurau și pliscul ascuțit ciupea. Și, în momentul următor, iată-l citindu-și cartea ; dar s-ar fi putut să-și ridice ochii — niciodată nu puteai ști — în chif>-foarte înțelept. S-ar putea să se adreseze celor doi Macalister. Uneori era în stare să vîre o monedă în mîna înghețată a unei bătrîne de pe strada, își spuse James ; să chiuie la vreo petrecere ; sa filfîie brațele în aer de emoție. Sau era în stare să stea în capul unei mese, mut ca un pește, d° la un capăt la celălalt al cinei. „Da, gîndi Jame^s> în timp ce barca plescăia și tîndălea acolo, în soa" rele dogoritor; da, exista o vastă întindere zăpadă și de bolovani; foarte singuratică și f^{oal} aridă ; iar el ajunsese să simtă, deseori în uit^l vreme, când taică-su spunea cîte ceva care-i su prindea pe ceilalți, că în acest deșert de nu existau decît urmele de pași a doi ale lui și ale tatălui său. Numai ei singuri se noșteau unul pe celălalt. Și atunci, de ce
282

teroare, această ură ? Se întoarse iarăși printre numeroasele straturi de frunze uscate, pe care trecutul le așternuse în el, și încercă să scruteze inima acelei păduri unde lumina și umbva atîta e întretaie, încît orice contur apare deformat și orbecăiești, când cu soarele în ochi, când în profundă obscuritate ; dibuia după o imagine prin care să-și răcorească sentimentul, să-l detașeze și să-l modeleze dîndu-i formă concretă. Să presupunem că în frageda copilărie, șezînd neputincios în cărucior, sau pe genunchii cuiva, văzuse o căruță zdrobind în neștire și fără vină, piciorul cuiva. Să presupunem că văzuse întîi piciorul, în arbă, neted și întreg ; apoi roata ; și apoi același picior, însîngerat, sfărtecat. Dar roata era fără ină. Așa și acum, când taică-su străbătea cu pași ^mari coridorul, sculîndu-i dis-de-dimineată ca să neargă în plimbare la Far, trecea peste piciorul 'ui, peste piciorul lui Cam, peste picioarele tutu-^or. Iar tu stăteai și te uitai.

Dar al cui era piciorul din amintirea lui, și în ° grădină se întîmplase ? Căci asemenea scene f* aveau decorul lor ; un pilc de copaci ; flori ; ^o Anumită lumină ; cîteva siluete. Toate crîm- tindeau să se dispună într-o grădină, unde exista nimic din posomorala și gesticulația -asta mînioasă ; oamenii vorbeau pe un ton fi-^{sc}- Toată ziua veneau și plecau. Era și o bătrînă ' ^sPorovăia în bucătărie ; iar storurile erau pe aspirate și umflate de briză ; totul era suflare,

283

totul înflorire ; și peste toate talerele și cupele și florile cu tije înalte care-și sumețeau roșul și galbenul, se lăsa seara un vâl diafan, gălbui, ca o frunză de viță. Lucrurile deveneau mai nemișcate și mai întunecate noaptea. Dar vâlul ca frunza era atît de fîn, încît luminile îl suilau, glasurile îl încrețeau ; putea întrezări prin el o siluetă care se apleca, putea auzi apropiindu-se, îndepărtîndu-se, foșnetul unei rochii, clinchetul unui lanț.

În această lume roata trecuse peste piciorul unei persoane. Își amintea că ceva se oprise deasupra-i, întunecîndu-l, și nu se mai mișcase din loc ; apoi urmase o fluturare în aer ; ceva dur și împungător coborîse chiar în locul acela, ca un tăiș, ca un paloș, secerînd prin frunzișul și florile acelei lumi fericite, și făcîndu-le să se zbîrcească și să cadă la pămînt.

„O să plouă, își amintea că spusese tatăl său. N-o să puteți face plimbarea la Far.”

Farul era pe atunci un turn argintiu, cețos, cu un ochi galben pe care-l deschidea blînd, pe ^{ne}~ așteptate, seara. Acum..

James privi spre Far. Vedea stîncile albite & valuri; turnul, țeapăn și drept; putea disting⁶ că era barat cu dungi albe și negre ; putea z^{ar} și ferestrele ; ba putea chiar să vadă și ^{vise}” întinse pe stînci la uscat. Așadar asta era Faru Asta?

Dar si celălalt era tot Farul. Căci nimic n^{l1} ^ pur și simplu un singur lucru. Și celălalt
284

Farul. Uneori era greu să-l zărești de cealaltă parte a golfului. Seara te uitai în sus și-i vedeai ochiul

deschizându-se și înehezându-se, iar lumina lui părea să ajungă pînă la ei, în grădina aceea plină de aer și de soare, în care stăteau.

Își reveni. Ori de cîte ori spunea „ei”, sau „o persoană” și începea apoi să audă un foșnet care se apropia, un clinchet care se îndepărta, devenea extrem de sensibil la prezența oricui s-ar fi aflat o apropiere. De astă dată era vorba de taică-su. Tensiunea deveni acută. Căci dacă nu se stîrnea briza, într-o clipă avea să-și pocnească copertele cărții și să spună : „Dar ce se întîmplă ? De ce pierdem vremea aici, hm ?” așa cum altă dată țși agitase paloșul printre ei, pe terasă, atunci cînd simțise că mama lui înțepenise toată ; și dacă r fi avut atunci la îndemîna un topor, un cuțit, u orice instrument cu vîrf ascuțit, l-ar fi înșfă-t și l-ar fi străpuns pe taică-su în inimă. Mama îi înțepenise toată, iar brațul cu care-l înconjura b lăsase în jos, și James simțise că nu mai asculta ^{ce}-i spunea ; se ridicase cum putuse și plecase, psîndu-l pe el acolo, neputincios, ridicol, șezînd ⁵⁶ jos cu o pereche de foarfeci în mină. ^{^T}u se iscase nici o suflare de vînt. Apa bulucea și gîlgîia pe fundul bărcii, unde trei sau ■tru heringi își plesneau cozile într-o băltoacă ³¹-ificient de adîncă pentru ca să-i acopere. In clipă domnul Ramsay (James aproape eă

îndrăznea să se uite la el) se putea ridica,
285

închizîndu-și cartea și rostind cîteva cuvinte tăioase ; dar pentru moment continua să citească, așa că James, pe furiș, ca și cum s-ar fi strecurat, noaptea, pe scări în picioarele goale, temîndu-se ca nu cumva să trezească prin vreun trosnet de scîndură un cîine de pază, își urma gîndurile în-trebîndu-se cum era mama lui și unde se dusesese în ziua aceea ? începu s-o urmărească din cameră în cameră și, în cele din urmă, ajunseră într-o încăpere unde, scaldată într-o lumină albastră, reflectată parcă de numeroasele farfurii de porțelan, ea începu să vorbească cuiva; o asculta vorbind. Se adresa unei servitoare, spunîndu-i ce-i trăsnea în clipa aceea prin cap. „O să avem nevoie astă-seară de un platou mare. Unde e platoul albastru ?” Numai ea spunea întotdeauna **adevărul**; și numai ei îi putea spune James adevărul. Poate că asta era sursa atracției continue pe care o exercita asupra lui; mama era o ființa căreia îi puteai spune tot ce-ți trecea prin cap-Dar ori de cîte ori se gîndea la ea era conștient că tatăl **lui** îi urmărea **gîndul, umbrindu-i-l**, ^{^a} cîndu-l să oscileze, să șovăie.

În cele din urmă, încetă să mai gîndească ; Ș^{et} dea în soare, cu mîna pe crmă, privind la F^{ar} incapabil să se miște, incapabil să scuture lele de mîhnire care i se depuneau pe minte după altul. Părea să fie legat acolo cu o ^lⁱⁱⁱⁱ

280

și tatăl lui fusese cel care o înnodase, și nu se putea elibera decît dacă lua un cuțit și-l înfigea... Dar în secunda aceea vela se roti ușor, și se umflă ușor, barca păru să tresalte, și apoi să se miște încă pe jumătate adormită, după care se trezi de-a binelea și porni să spintece valurile. Ușurarea era extraordinară. Cu toții părăură din nou să se distanțeze unul de celălalt, și să se simtă la largul lor, iar undițele lunecară pieziș, de-a curmezișul marginii bărcii. Tatăl lui însă nu se mișcă. Își ridică doar mîna dreaptă în aer, misterios, și o lăsă să cadă iarăși pe genunchi, de parcă ar fi dirijat o tainică simfonie.

(„Marea imaculată”, gîndi Lily Briscoe, conti-înd să privească golful „Marea se așterne ca mătase peste golf.” Depărtarea avea o putere foaordinară : îi înghițise, simțea Lily, se mis-^uiseră pentru totdeauna, deveniseră parte din ^ura lucrurilor. Era atît de calm ; era atît de 'iștit! Pierise și vaporul, doar caierul de fum ^{^a} încă suspendat în aer și se lăsa în jos, ca ¹¹ ^{^doliat} semnal de adio.)

10

„Va să zică așa arată insula”, își spuse Can» muindu-și din nou degetele în apă. N-o mai văzuse niciodată pînă atunci din largul mării. Tăcea așa, trîntită pe mare, cu o scobitură la mijloc și doi colți de stîncă ascuțiți, iar valurile se spărgeau de ei răspîndindu-se pe întinderi de mile de fiecare parte a insulei. Era foarte mică ; și avea **oarecum** forma unei frunze așezate pe codiță. „Așadar am luat mica barcă”, își spuse ea, începînd să-si istorisească o poveste plină de aventuri, despre salvarea unor pasageri de pe un vas care se scufunda. Dar cu marea curgînd printre degetele ei și cu un fir de algă tîrîndu-se îndărătul lor, nu avea chef să-și istorisească serios o poveste ; nu dorea decît senzația de

aventura și de evadare, pentru că, pe măsură ce barca înainta, se gindea cum supărarea tatălui ei cu privire la punctele cardinale și încăpăținarea lui James în legătură cu pactul și propria ei suferință, toate lunecaseră, căzuseră, fuseseră luate «curent. Și pe urmă ce mai venea ? încotro se duceau ? Din mîna ei, rece ca gheața, vîrîta adînc în mare, țîșnea o fîntînă de bucurie pricinuită de schimbare, de evadare, de aventură (pentru că trăia, pentru că se găsea aici). Și stropii împrescați de această neașteptată, negîndită fîntîna bucurie cădeau ici și colo, peste contururile s

288
bre, adormite, ticlui ie de mintea ei; contururi ale unei lumi care încă nu prinsese realitate, rotindu-se în obscuritatea lor, captînd, din toc în lor, cîte un licăr de lumină ; Grecia, Roma, Constantinopole. Așa măiuntă cum era insula, și modelată ca o frunză așezată pe codiță, cu apele pudrate cu aur, care spumegau peste ea și-n jurul ei, avea totuși, presupunea Cam, un loc în nivers ; oare chiar și această insulă mărunță ? Domnii aceia bătrîni care stăteau în birou ar putea s-o informeze ; își spuse ea. Cîteodată se abătea pe acolo, venind din grădină, special ca să-i surprindă. Stăteau în birou (putea să fi fost domnul Carmichael sau domnul Bankes, foarte bătrîni, foarte scrobiți), unul în fața altuia, în otoliile lor joase. Își țineau în față paginile foș-litoare ale ziarului *The Times* cînd ea năvălea în grădină și se arătau total nedumeriți de ceva « spusese cineva în legătură cu Cristos ; de un «mut care fusese descoperit cu prilejul unor apățuri pe o stradă londoneză; de felul cum marele Napoleon. Apoi, adunau toate crîm-cu mîinile lor curate (purtau costume ce-tj; miroseau a marochin), dădeau la o parte ^miturile, întoreînd paginile, încrucîșîndu-și Poarele unul peste celălalt; și schimbau din ^ în cînd cîte o observație foarte laconică. Ca stare de transă, lua și ea © carte de pe un raft ^ așeza acolo, urmărindu-l pe tatăl ei cum ^ cu o caligrafie atît de egală, atît de clară,

289
umplînd pagina de la un capăt la celălalt, tușind ușor din cînd în cînd, sau adresînd cîte o remarcă foarte concisă celuilalt domn bătrîn care ședea în fata ini. Iar Cam, stînd acolo cu cartea deschisă, își spunea că în această încăpere îți puteai lăsa gîndurile, oricare ar fi fost ele, să se deschidă ca o frunză în apă ; și dacă se simțeau bine acolo, printre domnii aceia bătrîni care fumau și printre paginile acelea din *The Times* care foșneau, înseamnă că erau gînduri bune. Și, con-templîndu-și tatăl în timp ce scria la biroul lui, își spuse (șezînd în barcă de astă dată) că era un om nespus de înecîntător, nespus de înțelept ; nu era nici vanitos, nici tiran. **într-adevăr**, ori de cîte ori o vedea acolo, citind o carte, o întreba cu cea mai maro delicatețe posibilă dacă o poate ajuta cu ceva.

Temîndu-se ca nu cumva să se înșele, se uită la el cum își citea cărțulia cu coperti lucioase și pestrițe, ca oul de fluierar. Nu, nu se înșela. „**Ui*** tă-te acum la el !” ar fi vrut să-i strige lui James. (Dar acesta nici nu-și clintea ochii de pe vele.) „E o brută sarcastică”, i-ar fi răspuns James. „î” totdeauna întoarce discuția, aducînd-o la persoana lui și la cărțile lui”, ar spune James. „E de un egoism intolerabil. Și, ce-i mai rău, e un tiran-„Dar, uită-te la el, îi spunea ea, privindu-l P^e taică-su. Uită-te acum la dînsul.” îl urmărea cum își citea cărțulia, cu picioarele ghemuite ^{su} „*” cărțulia, ale cărei pagini gălbui le cunoștea, fără ■

290
ce sta scris pe ele. Era mică ; era tipărită cu tere mărunte ; pe pagina de gardă, știa Cam, tatăl tetase că a cheltuit cinsprezece franci pe cină ; {nul costase atît și atît; chelnerului îi dăduse I iar în josul paginii totul era adunat cu grijă. Dar ce conținea cartea ale cărei colțuri se rotun-^{*} iseră de atîta cît fusese ținută în buzunar, Cam : știa. Ceea ce gîndea tatăl lor, nici unul dintre .u știa. Dar era absorbit în lectură și, cînd ri-Ș ochii, cum îi ridicase acum pentru o frîntură secundă, n-o făcea ca să vadă ceva, ci doar ca și fixeze mai exact un gînd în minte. O dată flizat acest lucru, spiritul lui își lua din nou)orul și el se cufunda iar în lectură. Citea într-un gîndea Cam, de parcă ar fi dirijat ceva, sau mînat o turmă mare de oi, sau ar fi urcat încet ¹ cărare singuratică și îngustă ; cîteodată o a repede și pieptîș, tăindu-și drum prin de-^m, altele s-ar fi zis că s-a agățat într-o ra-^hâ> că l-a orbit un mărăcine, dar că n-avea de ¹ să se lase înfrînt de atîta lucru ; mergea Jte, zvîrlind pagină după pagină. Iar Cam con-l ^să-și istorisească o poveste despre salvarea un vas care se scufunda, pentru că se simțea atîta timp cît el se afla acolo; ocrotită, ¹ se simțea cînd se strecura din grădină ¹ carte din raft, iar domnul cel bătrîn, cobo-

^ brusc ziarul, spunea ceva foarte laconic,

la rînginea paginii, despre caracterul lui Na-
291

' Se uită în spate, peste mare, la insulă. Dar frunza își pierdea contururile. Era foarte mică" foarte îndepărtată. Marea apărea acum mult mai importantă decît uscatul. Erau împresurați do valuri care se umflau și se sugeau ; o bucată de lemn se bălăcea lunecând în jos pe un val, un pescăruș călărea pe creasta altuia. „Prin locurile astea, gîndi Cam, plescăind cu degetele în apă, s-a scufundat un vapor și, murmură ea visătoare și pe jumătate adormită, noi am pierit, dar fiecare singur."

11

„Depărtarea, își spuse Lily Briscoe, privind mi re a aproape fără de pată și atît de mătăsoasa încît pînzele bărcilor și norii păreau imprimați w albastrul ei, depărtarea are atîta însemnătate; dȘ" pînde atît de mult de faptul dacă oamenii sînt «• apropierea noastră, sau departe de noi" ; P⁵¹¹ că sentimentul ei față de domnul Ramsay schimba pe măsură ce el se îndepărta, P¹ de-a curmezișul golfului. Sentimentul părea * alungească, să se extindă ; iar domnul părea din ce în ce mai îndepărtat. S-ar » el și copiii lui fuseseră absorbiți de acest tru, de această depărtare ; dar aici, P^c ' foarte aproape, domnul Carmichael scoase u
292

>tat mormăit. Lily rîse. Apoi domnul Cărmitei își luă cartea din iarbă. Se instala mai comod fotoliu, pufnind și șuierînd ca un monstru ma-i. Și toate acestea îi făceau o impresie total ferită, pentru că domnul Carmichael era atît de iroape. Apoi liniștea se statornici din nou. „Tre-uite să se fi *deșteptat* cu toții la ora asta", pre-jpuse Lily uitîndu-se spre casă ; totuși acolo nu isca nimic. Dar, își aminti ea, cei din casă își edeau întotdeauna de treburile lor, de îndată ce sprăveau masa. Totul s^ armoniza cu liniștea, cu pistietatea, cu irealitatea, acestui ceas matinal, sta-i un fel de a fi pe care-l au uneori lucrurile: vin ireale", gîndi Lily întîrziind o clipă cu privi-asupra ferestrelor lungi, scînteietoare, asupra ajului de fum albăstrui. Tot așa, cînd te întorci *fc-o* călătorie, sau după o boală, înainte ca de-ttderile să se feasă iar pe suprafața lucrurilor, rci aceeași senzație de irealitate, atît de fra-', simți că ceva iese la iveală. In aceste clipe * e mai vie. Te simți mai nestingherit. Din Sre nu-i nevoie să spui, pe un ton grăbit, tra-^{et} iid peluza ca s-o saluți pe bătrîna doamnă fWith care a ieșit afară să-și găsească și ea un : „O, bună dimineața, doamnă Beckwith ! ^sPlendidă ! Aveți curajul să vă așezați în plin

• Jasper a dosit scaunele. Dati-mi *voie să vă*

• ©u unul !" și tot restul de palavre cotidiene, tevoie să spui nimic. Luneci, îți scuturi pîn-

¹¹¹ gon era mișcare multă, bărci care se pregă-
293

teau să pornească în larg), treci printre lucruri dincolo de lucruri. Și viața nu e goală, e pli,s vîrf. Lily părea cufundată pînă la gură într-o anumită substanță, în care se putea mișca și pluti dar și afunda, pentru că apele acelea erau de o adîncime nemăsurată. Ape în care se revărsaseră atît de multe vieți. Ale soților Ramsay ; ale copiilor ; și a unui întreg vălmășag de lucruri și de ființe. O spălătoreasă cu coșul ei de rufe; tr cioară ; un vătrai înroșit în foc ; purpuriul și verdele cenușiu al <unor plante ; și un simțămînt comun care lega acestea toate într-un întreg.

Probabil că asemenea senzație de plenitudine o făcuse, cu zece ani în urină, în timp ce sta pe același loc ca și acum, să-și spună că e îndrăgostită de această casă. Dragostea are o mie de forme-, Sînt unii îndrăgostiți care au darul să aleagă și să extragă elementele primare din lucruri, împre"" unîndu-le și dîndu-le astfel o unitate care nu aparține în viața reală, transformînd în acest ft¹ ° scenă, sau o întîlnire dintre oameni (acum cu toți dispăruți sau disparați) într-o masă compactă ^{TM} rotundă, asupra căreia gîndul întîrzie și iubire³ ° joacă.

Ochii îi rămăseseră ațintiți pe pata bărcii domnului Ramsay.

Presupunea că pe la ora prînzului ajungă la Far. Dar vîntul se reînviorase

r¹

schimbare ușor înfățișarea, și marea își

294

schii*¹

sor înfățișarea, și bărcile își modificară poziția, ■ spectacolul, care cu un moment în urmă pă-e de o miraculoasă imobilitate, deveni acum itisfăcător. Vîntul risipise trena de fum ; iar li cum erau dispuse vapoarele avea ceva neplăcut.

isproporția peisajului păru să răstoarne o anti-tâ armonie în spiritul ei. Lucru care se confirmă ridată

ce se întoarse la pictură. Își irosise nineața. Dintr-o pricină sau alta, nu putea re-a echilibrul pe multe de cuțit între cele două >rte opuse ; domnul Ramsay și pictura ; echilibru ; se vădea necesar. Să fi fost ceva în neregulă i compoziția ? Oare linia zidului avea nevoie de, ntrerupere, oare masa de copaci era prea gre-? Zîmbi ironic ; nu-și spusese ea, cînd începuse 'ui, că rezolvase problema ? -ci, care era problema ? Trebuia să se **stră**->scă să obțină ceva ce-i scăpa, îi scăpa ori de ^{Or}i se gîndea la doamna Ramsay ; îi scăpa "fci cînd se gîndea la tablou. îi veneau frînturi 'ze în minte. îi veneau viziuni. Imagini fru • • Frazze frumoase. Dar ceea ce voia dînsa tea era acea scăpărare care acționea2ă asu-

Brvilor, lucrul în sine înainte de a fi fost t în ceva. „Obține aceasta și ia-o de la în-

obține aceasta și ia-o de la început !" își

eu disperare, reinstalîndu-se ferm în fața

"lui. „Ce mecanism jalnic, ce mecanism in-

> aparatul ăsta uman de pictat sau de

295

simțit¹, își spuse ea ; se defecta întotdeauna i_a momentul critic ; și erai nevoit să-l forțezi în chin eroic. Se uită fix, încruratăndu-se. Da, gardul vin evident. Dar nu realizezi nimic dacă soliciți prea presant un anumit lucru. Nu faci decît să-ți orbești ochii de atîta privit la linia zidului, sau de atîta gîndit — purta o pălărie gri. Era de o frumusețe răpitoare. „Să vină, dacă vrea să vină fi își spuse ea. Căci sînt unele momente cînd nu poți nici gîndi, nici simți. „Și dacă nu poți nici ghidi, nici simți, unde ajungi ?" se întrebă Lily. „Aici pe iarbă, pe pămînt", își răspunse singură, așezîndu-se pe jos și scormonind cu pensula • micuță colonie de pătlagină. Căci pajiștea era foarte sălbatică. „**Aici**, șezînd pe lume", își spuse ta, pentru că nu se putea elibera de senzația că *m* această dimineață toate se întîmplau pentru prinț dată, poate că și pentru ultima dată, așa c călător, chiar și pe jumătate adormit, știe, prispe fereastra vagonului, că trebuie să se uite ac* cu atenție, pentru că niciodată nu o să n^{^1} , vadă orașul acela, căruța aceea trasă de mag femeia aceea la munca cîmpului. Pajiștea ^eH mea; se aflau acolo, împreună, în acest loc s a gîndi ea privind la bătrînul domn Carmicha⁶¹¹ părea (deși nu schimbaseră o vorbă între *M* tot acest timp) să-i împărtășească gîndun |J1 poate că nici pe el n-o să-l mai vadă m^{el} ^ Ajunsesse bătrîn. Și, de asemenea, își ^{ainl}" ,.-, zîmbind cînd îi privi papucul care i

296

bălă"*!

vîrful piciorului, ajunsese și celebru. Se spunea i poeziile lui erau „atît de frumoase". Acum îi Silicau versuri scrise cu patruzeci de ani înainte. xista acum un om celebru numit Carmichael, >i ea, gîndindu-se cîte aparențe poate îmbrăca om, și spunîndu-și că în ziare era omul cele- I dar că aici era același care fusese întotdeauna. Și arata la fel — doar ceva mai albit. Da, arăta fel, dar cineva povestise, își aminti Lily, că de d aflase de moartea lui Andrew Ramsay (fu- e ucis pe loc de un obuz ; ar fi ajuns un mare tematician), domnul Carmichael ..pierduse orice teres pentru viață". „Ce însemna asta ?" se miră Defilase pe Trafalgar Square cu un baston i în mîna ? ¹ Șezuse singur în camera lui din 't John's Wood și răsfoise pagină după pagină, § să citească ? Lily nu știa ce făcuse domnul nichael cînd aflase că Andrew fusese omorît, asta n-o împiedica să simtă ce era în el. Cînd >tilneau pe scări, nu făceau decît să-și mur- ceva unul altuia ; se uitau la cer și-și spu- ¹ fă o să fie frumos sau că n-o să fie frumos. ?i asta era una din căile de a cunoaște oa- "*> gîndi ea : a cunoaște doar conturul general,

'anunțul ; să șezi în grădina ta și să privești
* de deal împurpurându-se prin lăstărișul
int. în felul acesta îl cunoștea. Știa că se
^ la manifestațiile antirăzboinice, organizate în

^ primului război mondial, în Trafalgar Square.
297

schimbare oarecum. Nu citise niciodată vreun vers din poeziile lui. Și totuși avea impresia că știe cum curg ; lent și melodios. O poezie coaptă și mustoasă. Despre deserturi și cămile. Despre palmieri și apusuri de soare. O poezie extrem de impersonală ; vorbea puțin și despre moarte ; vorbea foarte puțin despre iubire. Domnul Carmichael te ținea la distanță. Cereea foarte puțin de la ceilalți oameni. Nu se strecura el întotdeauna, destul de stîngaci, pe lîngă fereastra salonului, strîngînd un ziar sub braț, încercînd s-o evite pe doamna Ramsay, pe oare, cine știe din ce pricină, n-o simpatiza prea mult ? Și tocmai de asta, desigur, ea încerc, mereu să-l oprească. Se înclina în fața ei. S oprea în silă și se înclina adine. Iritată că nu voi nimic de la ea, doamna Ramsay îl întreba (Li| o auzea parcă) dacă nu dorește un pardesiu, ' pătură, un ziar ? Nu, nu dorea nimic. (La aces.^f cuvinte se înclina.) Era în ea ceva ce lui ^{nl} plăcea. Poate că felul autoritar de a t'i, siguranța latura ei practică. Era atît de directă. (Un zgomot îi atrase atenția la fereastra * & nului — scîrînitul unei balamale. Briza ușoară r nise să se joace cu fereastra.)

„Trebuie să îi existat oameni care o antip^a puternic pe doamna Ramsay", își spuse Lilj \j își dădea seama că treptele salonului erau P dar aceasta nu mai avea nici un efect asuP J Acum n-o dorea pe doamna Ramsay)- Oam^e ^ -o socoteau prea sigură de sine, prea drasti
298

tabil că și frumusețea ei îi șoca pe mulți. „Ce monotonă e, mereu aceeași .” trebuie să fi spus. Ei, personal, preferau alt tip, brunetele pline de viață. Și apoi era foarte îngăduitoare cu soțul ei. îl lăsa să facă toate acele scene. Și apoi era rezervată. Nimeni nu știa exact ce i se întîmplă. Și apoi (ca să ne întoarcem la domnul Carmichael și la antipatia lui), nu ți-ai fi putut-o închipui pe doamna Ramsay stînd să picteze, sau stînd să citească o dimineață întreagă pe pajiște. Era un lucru de neconceput Fără să spună o vorbă, cu '« sacoșă pe braț ca simbol al misiunii pe care o îndeplinea, o pornea la oraș, la săracii ei, să se instaleze în vreo cămăruță îmbîcsită. De cîte ori n-o văzuse Lily, din toiuul vreunui joc sau al vreunei discuții, pornind cu sacoșa pe braț, cu ținuta îi foarte dreaptă. îi pîndise întoarcerea. Și se ginise, pe jumătate amuzată (era atît de metodică a privința ceștilor de ceai), pe jumătate mișcată rumusețea ei îi tăia răsufierea) : „Te-au privit chi care se închid sub povara suferinței. Ai fost Gături de ei, acolo.”

Și apoi doamna Ramsay se arăta nemulțumită Sfttru că cineva întîrziase, sau untul nu era ■°aspăt, sau ceainicul era ciobit. Și în tot timpul t spunea că untul nu e proaspăt, te gîndeai la grecești și la faptul că frumusețea fusese acolo. Nu vorbea niciodată de vizitele """" Pur și simplu le efectua, punctual, direct. In-^lcud o îndemna să se ducă, acei instinct care

H: *~ Spre far

299

îndreaptă rîndunelele către sud, anghinarele către soare, o orienta și pe ea infailibil către rasa umană, în inima căreia își făcea cuibul. Și acest instinct, ca oricare altul, era puțin deprimant pentru oamenii care nu-l împărtășeau ; pentru domnul Carmichael poate, pentru ea, Lily, în mod sigur. Amîndoi nutreau aceeași idee în legătură cu inutilitatea acțiunii și supremația gîndirii. Vizitele doamnei Ramsay constituiau un reproș pentru ei, dădeau o altă întorsătură lumii, astfel înéit **erau** siliți să protesteze vîzîndu-și prejudecățile spulberîndu-se și trebuiau să se cramponeze de« ele. Și Charles Tansley făcea același lucru ; era în parte rațiunea pentru care toți îl antipatizau, îți răsturna proporțiile propriei tale lumi. „Și ce s-o mai fi întîmplat cu el ?” se întrebă Lily ciufulind într-o doară pătlagina cu pensula. își luase doctoratul. Se căsătorise, locuia la Goldcr's Green. în timpul războiului, intrase o dată într-o sala de conferințe și-l auzise vorbind. Denunța ceva, condamna pe cineva. Predica dragostea frățească. Și, tot ce simțise Lily ascultîndu-l, a fost doar o nedumerire, cum de putea el să-și iubească spe' cia, el care nu deosebea un tablou de altul, e _ care stătuse în spatele ei fumînd mahorcă (.,cifl^{cl} pence o uncie, domnișoară Briscoe”), făcîndu-și o datorie din a-i spune că

femeile nu pot scrie»^{Cl} femeile nu pot picta ; și aceasta nu atât din *con* vingere, cât dintr-o bizară dorință a lui de a spune. Stătuse acolo, slab, roșu și răgușit, P^f

300

i iubirea de pe un podium (pe tufa de patfa-î pe care o răscolea cvi pensula se cățarau uici — furnici roșii, energice, oarecum ca larles Tansley). De la locul ei din sala pe jumă-goală, îl privise ironic cum pompa dragoste in vidul *acela* înghețat, când, deodată, butoiul vechi u ce-o mai fi fost, începu să salte în sus și-n jos pe valuri, si doamna Ramsay să dibuie printre pietre după tocul de ochelari. „Oh, dragă, ce pacoste ! Iar l-am pierdut. Nu te deranja, domnule Tansley. Pierd mii de tocuri în fiecare vară." La tare Tansley își îndesă bărbia în guler temîndu-so parcă să accepte asemenea exagerare, deși din par-a ei se simțea în stare să o suporte, pentru că o 'bea, și-i zîmbea cu farmec. Probabil că-i făcuse unele confidențe într-una din expedițiile acelea ^{um}gi, în cursul cărora oamenii se separă și se torc acasă singuri. Își întreținea o soră la școaiă, Povestise doamna Ramsay lui Lily. *Ceea ce-i B* onoare. Ideea ei despre Tansley era gro-^{Ca}» Lily o știa prea bine, în timp ce răvășea »ina cu pensula. La urma urmei, jumătate ideile noastre despre alți oameni sînt grotești, c doar unor scopuri proprii, intime. Pentru ansley juca rolul pajilor care erau biciuîți ^u greșelile micilor prinți. Cîteodată, când își lin fire, Lily se pomenea biciuindu-i coas-pseărnate. Dacă voia să-l ia în serios, atunci ^u

sa-și aducă aminte de spusele doamnei ' despre el și să încerce a-l privi cu ochii ei,

30>

înălță un delușor pentru ca furnicile să-l escaladeze. Prin această intervenție în cosmogonia lor sfîrni un iureș de nehotărîre. Unele o apucară într-o direcție, altele în cealaltă.

„Omul ar avea nevoie de cincizeci de perechi de ochi ca să poată privi, reflectă ea. Și cincizeci de perechi de ochi nu ți-ar fi fost de-ajuns ca s-o fi putut cuprinde pe femeia aceea. Printre ei, ți-ar fi trebuit o pereche care să rămînă oarbă la frumusețea ei. Și, mai ales, ai fi avut nevoie de un simț ascuns, fin ca aerul, cu care să pătrunzi pe gaura cheii și să plutești în juru-i în timp ce tricota, ce vorbea, ce ședea singură și tăcută în fereastră ; un simț care să-i fi reținut, și adunat ca pe o comoară, gîndurile, închipuirile, dorințele, așa cum aerul reține și păstrează fumul vaporului. Ce însemna pentru ea gardul viu, ce însemna grădina, ce însemna un val care se spârgea de țarm • (Lily privi în sus, așa cum o văzuse pe doamna Ramsay privind ; auzi și ea un val rostogolindu-se pe plajă.) Și ce se isca și tremura în mintea o cînd copiii strigau la jocul de cricket : „Ha, ^a dat ?... Ha, am dat ?" întotdeauna se oprea o *chV** din împletit. Privea cu atenție. Apoi recădea ^J reverie și, brusc, domnul Ramsay se oprea măsuratul teras'ei în sus și-n jos, plantînd-l drept în fața ei ; un șoc curios o străbătea, atun £ pîrînd s-o înhațe la piept și s-o legene ag¹ " cînd domnul Ramsay, oprit acolo, se apleca \$¹ * vea în jos la ea. Lily îl vedea parcă aieva.

302

Apoi întindea mîna și o ridica din fotoliu. Încercai într-un fel senzația că mai făcuse cîndva același gest ; ca și cum se mai înclinase cîndva în același chip și o ajutase să se ridice dintr-o barcă acostată ceva mai departe de malul unei insule, astfel încît era necesar ca doamnele să fie ajutate de domni ca să coboare la țarm. O scenă desuetă, care aproape că cerea crinoline și pantaloni strînși cu elastic sub picior. Lăsîndu-se atunci ajutată de el, doamna Ramsay gîndise (așa bănuia Lily) că acum sosise momentul ; avea să-i răspundă : ■da". Da, o să-l ia de soț. Și pășise pe țarm încet, liniștit. Probabil că nu rostise decît un singur cuvînt, lăsîndu-și mîna în mîna lui. „Accept să tnă mărit cu tine", ar fi putut să-i spună, cu mîna h mîna lui ; dar nu mai mult. Și, de fiecare dată, Kelași fior îi străbătea pe amîndoi — da, era vi-tfbil, își spuse Lily netezind un drum pentru fur-fcile ei. Nu inventa ; încerca numai să despătu-rească ceva ce i se dăduse, cu ani înainte, împă-Tit; ceva ce văzuse. Căci în zarva și harababura 'reții zilnice, cu toți copiii aceia în jur și cu toți Musafirii, aveai mereu senzația unei repetări — wpresia că un obiect cădea exact în locul unde use altul, sfîrnind în acest chip un ecou al glas de clopot se reverbera în aer, făcîndu-l ' vibreze tot.

ar fi o greșeală să simplifici astfel relațiile ei, gîndi Lily adueîndu-și aminte cum se

303

îndepărtau împreună, ea cu șalul verde, el cu cravata fluturînd, braț la braț, pe lîngă seră. Nu exista între ei monotonia fericirii — doamna Ramsay cu impulsurile și repezelile ei; el cu înfiorările și tristețile lui. O, nu ! Uneori, dimineața, ușa dormitorului lor se trîntea violent. Domnul Ramsay era în stare să se ridice de la masă într-un acces de furie. Sau să-și zvîrle

farfuria pe fereastră. Și atunci, în întreaga casă se stîrnea o impresie de uși trîntindu-se, de storiuri bălăbă-nindu-se, de parcă s-ar fi iscat o rafală de vînt și oamenii se precipitau, încercînd în grabă să. Închidă bine cuibarele și să pună totul în ordine, într-o zi, în asemenea împrejurări, se întîlnise eu Paul Rayley pe scară. Și se porniseră pe rîs și încă ce rîs, ca doi copii; totul se întîmplase din pricină că domnul Ramsay, găsind o urechel-niță în laptele lui la micul dejun, zvîrlise totul în aer, drept pe terasa de afară. „O urechelniță în laptele lui !* murmurase Prue oripilată. Alți oameni puteau să găsească și miriapozi. Dar domnul Ramsay clădise în jurul său un asemenea zid de sanctitate, și-și ocupa locul în spațiu cu o asemenea majestate, îneît o urechelniță în laptele lui devenea un monstru.

Dar o obosea pe doamna Ramsay, o intimidau puțin toate aceste farfurii care zburau și uși care se trînteau. Și uneori cădeau între ei tăceri lng și rigide, în timpul cărora doamna Ramsay o stare de spirit ce-o irita pe Lily, fiind pe

304

pe plîngăreață, pe jumătate înciudată, și pîrînd
■apabilă să înfrunte furtuna cu calin, sau să *ridă*
i cum făceau ceilalți ; dar poate că lasitudinea
ascundea ceva. Era îngîndurată și tăcută. După
timp, el începea să-i dea tîrccale pe furis —
mbîndu-se pe sub fereastra la care ea își scria
corespondența sau discuta, căci doamna Ramsay
avea grijă să fie ocupată cînd trecea dînsul și
■ I evite, prefăcîndu-se că nu-l vede. Și atunci,
imnul Ramsay devenea moale și plăcut ca mă-
fe, afabil, politicos și încerca s-o cîștîgic în acest
fel. Dar ea continua să se țină tare și, în asemenea
samente, arbora pentru scurt timp acel aer tru-
l, apanajul frumuseții ei, de care, în general,
făcea uz ; își întorcea capul; privea într-un
»it fel peste umăr, avînd întotdeauna o Mintă,
kul, sau un William Bankes alături. In cele
irmă, izolat în afara grupului, întruchiparea
Și a unui lup lihnit (Lily se ridică de pe iarbă
fenaso privind la trepte, la fereastră, acolo
■ I văzuse), domnul Ramsay o chema pe nume,
o singură dată, întocmai ca un lup lătrînd
'Padă ; dar ea continua să rămînă rezervată ,
ici, o mai chema o dată și ceva în tonul lui
L^{7ca}, ' se ducea la el, părăsindu-i brusc pe toți
' Și plecau împreună printre peri, printre
i printre tufe de zmeură. Avea loc o
pe. Dar cu ce atitudini, cu ce cuvinte ?
U^{rile} dintre ei erau atît de demne, încît ea
> Și Mintă, îndepărtîndu-se, își ascundeau
305

curiozitatea și stinghereala și începeau să culeagă flori, să-și arunce mingi, să flecărească, pînă cînd se
făcea ora mesei și atunci, iată-i din nou, el la vm capăt al mesei și ea la celălalt, ca de obicei. „De ce
nici unul dintre voi nu se apucă de botanică ?... Cu atîtea picioare și cu atîtea brațe cum •de nici unul
dintre voi...". Așa vorbeau, rîzînd ca de obicei cînd se aflau în mijlocul copiilor. Totul era ca de obicei,
în afară doar de o înfiorare, ca aceea provocată de vibrația unei lame în aer, care se comunica de la
unul la celălalt, de parcă priveliștea obișnuită a copiilor așezați în jurul farfuriilor de supă căpătase un
aspect nou în ochii lor, după ora aceea petrecută printre pere și verze Mai ales doamna Ramsey se uita
la Prue, își aminti Lily. Ședea la mijloc între frații și surorile ei, întotdeauna atît de preocupată ca totul
să meargă bine, încît abia de scotea un ouvînt. Ce trebuie să se mai fi învinovățit Prue pentru
urechelmt³ aceea din lapte ! Cum mai pâlise cînd domn Ramsay aruncase farfuria pe fereastră ! Cum ^s
curba sub povara acelor tăceri lungi dintre P^{am}

d

ții ei ! în orice <SK, makă^sa părea acum că

ă d°

să o liniștească ; o încredința că totul era îi fâgăduia că azi-mîine va gusta și ea din ace° fericire. Totuși n-o gustase decît ceva mai V de un an.

Lăsase să i se împrăștie pe jos florile diⁿ TM A gîndi Lily, mijindu-și pleoapele și dîndu
306

:îndărăt de parc-ar fi vrut să se uite îa tablou, care însă nu se atingea ; toate facultățile ei Iau parcă în stare de transă, învăluite la supra-fcță într-o pojghiță de gheață, dar clocotind în Hpc cu mare intensitate.

Kasase să-i cadă pe jos ilorile din paner, le ri-■gse și le rostogolise în iarbă și apoi, cu părere ■rău și cu ezitare, dar fără să înti-ebe de ce și firă să se plîngă — nu poseda ea la perfecție însușirea de a se supune ? — se dusesse și ea. în K, peste plaiuri, străbătînd văi, albă, acoperită ae flori — așa ar fi pictat-o Lily. Dealurile erau Mjere. Stîncoase, povîrnite. Valurile mugeau ră-uși-t pe stîncile de jos. Plecaseră, trei dintre ei, ■doamna Ramsay în frunte, mergînd iute, de Rrcă se aștepta să întâlnească pe cineva după colț. Deodată, în fereastra la cane se uita Lily, se ceva alb, ușor. în sfîrșit, cineva intrase în sa-; cineva se așezase în fotoliu. „Dă Doamne, ūgă ea, să rămînă cu toții acolo, liniștiți și nu se năpustească afară ca să-i vorbească." Din "icire, cine s-o fi aflat acolo, rămase cuminte kntru ; și, printr-un noroc, se așezase în așa °*> încît arunca o ciudată umbră triumphiulară pe Car- Modifica un pic compoziția tabloului.

Inte-■*• S-ar putea să-i fie util. Dispoziția de lucru •venea.

pebuie să privești într-una, fără să-ți reiatei măcar pentru o secundă intensitatea emo-
-Pef

ției si hotărîrea do a nu-ți îngădui distragerea atenției, de a nu te lăsa zăpăcit. Trebuie să-ți menții scena str'ins fixată — ca într-o menghină — și să nu lași să se interpună nimic care ar tulbu-j ra-o. E nevoie, își spuse ea, muindu-și penelul cu grijă, să te menții pe planul realității imediate, adică să știi simplu că asta-i un scaun și asta-i o masă și totuși, în același timp, să simți că e m miracol, că e un extaz. La urma urmei, problema ar putea fi soluționată." Ah, dar ce se întîmplă? ■ O undă de alb șerpui în geam. Se vede că vîntul ondulse vreun volan din încăpere. Inima îi sări, puse stăpînire pe ea, începu să o tortureze.

„Doamnă Ramsay ! Doamnă Ranisay !" striga, **simțind** că-i revine vechea spaimă — să dorești, j să dorești, și să nu poți avea ! Putea doamna Ram- J say să o **Supună** din nou supliciului ? Și °Poi j pe tăcute, ca și cum s-ar fi înfrînat, acest sentiment fu inclus și el în realitatea imediată, pe a^{ce} lași plan cu scaunul, cu masa. Doamna Ram»a) — și aceasta făcea parte din bunăvoința pe ca _ i-o arătase întotdeauna lui Lily — rămase locui^{TM} liniștită, în fotoliul ei, seînteindu-și andrelele^ pletind ciorapul cafeniu-roșcat, aruncîB umbra pe trepte. Rămase acolo.

Și, ca și cum ar fi posedat o cunoaștere | buia împărțită și altora, și cu greu se put* prinde de lîngă șevalet, atît de plină îi era de gîndurile ei, de viziunile ei, Lily trecu
îndu-5¹

tre-

domnul Carmichael, cu pensula în mîină și *

308

in'-a

nă la marginea pajiștei. Unde era acum barca

a cea

? Unde era domnul Ramsay ? Avea nevoie

12

) Domnul Ramsay aproape că isprăvisse de citit. **Htnă** îi plana pe pagină, gata parcă s-o întoarcă în clipa cînd ar fi terminat-o. Ședea acolo cu capul descoperit, vîntul răvășindu-i părul, și părea ex-traordinar de expus tuturor intemperțiilor. Arăta pte butrîn. James, răsucindu-și capul ba spre ba spre imensitatea de ape care se rostogoleau ', îl asemui pe tatăl lui cu o bucată de stînea zvârlită pe nisip ; s-ar fi zis că devenise, 'ic, ceea ce simțiseră amîndoi, întotdeauna, în ăfundurile minții lor ■— acea singurătate, care °Wna, pentru amîndoi, adevărul lucrurilor. Cîtea grăbit, ca și cum de-abia aștepta să ajungă ^apăt. într-adevăr, se apropiaseră foarte mult K^{ar}- Iată-l profilîndu-se, rigid și drept, alb ^eietor și negru ; se puteau desluși valurile Sîndu-se în așchii albe, ca de sticlă sfărîmată i. Se zăreau șanțuri și despicăture în stînea. se vedeau clar : o pată de alb într-una °le, un pămătuț verde pe o stînea. Un om

afară, se uitase la ei cu un binoclu și intrase

300

iar. Va să zică așa arăta, își spuse James, acei Far care li se nălucise ani la rînd de cealaltă parte a golfului ; nu era decît un turn țeapăn pe o stîncă golașă. îl satisfăcea. îi întărea un sentiment obscur pe care-l avea în legătură cu propriul său caracter. „Doamnele acelea bătrîne, își spuse el gîndindu-se la grădina de acasă, își cară acum fotoliile pe pajiște. Bătrîna doamnă Beckwith, de pildă, exclamă într-una ce frumos e, și ce plăcut e, și cum ar trebui să se simtă amîndoi, și cum ar trebui să fie fericiți, dar, în realitate, își spuse James mai departe privind Farul împlîntat în stîncă lui, totul arăta așa." Se uită la tatăl lui care citea înverșunat, cu picioarele ghemuite sub el. împărtășea aceeași cunoaștere. „Plutim ou furtuna în față — trebuie să ne scufundăm", începu să-și spună aproape cu glas tare, așa cum recitase și (taică-su.

Nimeni nu mai scosese un ouvînt de secole. Cam ostenise să se mai uite la mare. Bucățele de pl^{uta} neagră înotaseră pe lîngă ei ; peștii muriseră P^e fundul bărcii. Și tatăl ei continua să citească, i^{ar} James îl privea, și ea îl privea, și amîndoi făce^{le} legămînt să se împotrivescă tiraniei pî^o moarte, iar dînsul continua să citească, fără s aibă habar de ce gîndeau ei. „în felul acesta e^u dînsul", își spuse Cam. Da, cu fruntea lui în*» cu nasul puternic, ținîndu-și cărțulia pestriță d^r în față, evada. Degeaba ai fi încercat să-l P^{ri} ' își desfășura aripile și-și lua zborul depărtai

310

^Hț undeva unde nu-l puteai ajunge, pe un
^fcstîncă pustiu. Cam își mută iar privirile pe
Krea mării. Insula se micșorase atît de mult,
^«-abia dacă mai semăna ou o frunză. Părea
^^Hb-d un stei de stîncă, pe care un val uriaș
^Bt-l acopere. Și totuși, în această friabilitate
^■prinse toate potecile, toate terasele, toate
^Bor de dormit — toate acele lucruri nenu-
■te. Dar așa cum, o clipă înainte de a adormi
■ele se simplifică, încît din miriadele de de-
■doar unul singur mai are putere să se afirme,
Istfel, Cam, aruncînd o privire aburită de
în către insulă, simți că toate potecile și terasele
dormitoarele se estompau și dispăreau, iar în
l lor nu rămînea nimic decît o cădelniță al-
rie, legănîndu-se în mintea ei ritmic, încoace
boio. O grădină suspendată ; o vale plină de
fei de flori, de antilope... Adormea.

Ei, haideți, spuse domnul Ramsay, închizînd-Nubit cartea.

feți încotro ? Către ce extraordinară aven-Cam se deșteptă cu o tresărire. Să acosteze ^{va}. să se
cațere undeva ? încotro îi călăuzea ? etapă imensa tăcere, cuvintele lui îi șocaseră. ^a o
absurditate. I se făcuse foame, le mărîră timpul să prînzească. e altfel, ia uitați-vă ! Iată farul.
Aproape

ajuns.

>-a descurcat foarte bine, apuse Macalister ou-l p_e James Mîrmiește cîrma cu precizie.

311

Dar tatăl lui nu-l lăuda niciodată, gîadi Jamesl mohoiit.

Domnul Ramsay deschise pachetul și împărți la toți sandvișurile. Acum se simțea fericit. „l-ar fj |
plăcut să locuiască într-o colibă și să vagabondeze plin port, scuișind laolaltă cu ceilalți bătrîni", își
spuse James, urmărindu-l cum tăia brînză cu briceagul, în felii s'ubțiri, gălbui.

„Acum e bine, așa trebuie să fie", simțea Canfl cojind un ou tare. în clipa aceasta se simțea la fel de
ocrotită ca și în birou, printre bătrîmi aceia care citeau *The Times*. „Acum mă pot lăsa în voia i

gînjdurilor, fără să-mi fie teamă c-o să cad într-o prăpasitie, sau c-o să mă înece, pentru că el c aici și are grijă de mine", își spuse.

În același timp, pluteau atît de rapid pe lîngj stînci, îneit era foarte palpitant — s-ar fi zis & făceau două lucruri simultan : își mînceau dele de prînz, acolo, în soare, și, totodată, cau să se salveze în toiul unei cumplite furt ^ după un naufragiu. „Oare apa avea să le aju"§ Proviiziile sînt suficiente ?" se întreba Cam. §

>§

risindu-și singură o poveste, dar în același știind foarte bine care e adevărul.

Ei doi nu aveau s-o mai ducă mult. îi ^{SP}

• cop domnul Ramsy bătrînelui Macalister : dal _ 5

lor au să vadă unele lucruri bizare. Macai ■ răspunse că el împlinise .șaptezeci și ^{cinCl} t(?), în martie trecut ; domnul Ramsay a ^{vea} ?*§

S

312

tinu. Macalister îi mai zise cu nu fusese în viața ■ a un doctor ; și-și păstrase toți dinții. „Așa Hori sii triiia-H-ii si copiii moi !" *Cum* ora -igi.iră ■w gîndea tatăl ei, pentru că o împiedică să ■pce un sandviș în mare și îi spuse, parcă gîndin-Hc la pescari și la felul lor de viață, că dacă nu ■Voia să-l mînce trebuia !,ă-l pună la loc, în Het. Mîncarea nu trebuie irosită. îi vorbi cu. Ia întelegciune, ca un om care cunoaște bine)t ce se petrece pe lume, îneit Cam puse repede ■wișul la lec în pachet. Apoi domnul Ramsay ■cri, din pachetul lui, o bucată de turtă dulce, gestul unui mare senior de la Curtea Spaniei așa i se păru lui Cam — care dăruiește o floare i doamne aflate la o fereastră (atît de pline ■ curtoazie erau manierele lui). Dar de fapt avea ținută neglijentă, și gesturi .simple, și mînce *mt* cu brînză ; și totuși, îi conducea într-o gran-fesă expediție, în care, din cîte știa ea, vor pieri Secați.

*f*Uite, aici s-a scufundat, spuse deodată băia-jtf Macalister.

în locul ăsta unde sîntem noi acuma s-au

t trei oameni, întări bătrînel. •văzuse cu ochii lui cum se agățaseră de ca-• Iar James și Cam, privindu-l pe domnul

y care cerceta locul indicat, se temură că Rsăizbucnească :

Eu însă sub o mare răscolită

313

și dacă ar fi făcut-o, ei doi n-ar fi putut îndura • ar fi urlat în gura mare ; n-ar mai fi suportat J altă explozie a pasiunii care clocotea în el; însj spre surpriza lor, tot ce rosti fu un „Ah !" de parc-ar fi gîndit în sinea lui : „Și de ce atîtaj zarvă pentru un lucru ca ăsta ? E firesc ca oamenii să se înece în timpul unei furtuni, e un lucru perfect normal, și, în fond, adîncurile mării (îmJ praștie firimiturile din hîrtia lui de sandvișuri] peste adîncurile mării) nu sînt decît apă." Apoi, după ce-și aprinse pipa, își scoase ceasul din bu-| zunar. îl cercetă cu atenție ; poate că făcea unele; calcule matematice. în cele din urmă, exclamă triumfător :

— Foarte bună treabă !

James mînuise cîrma ca un 'marinar înnăsau.

„Ei, poftim !" gîndi Cam, adresîndu-se în tăcere lui James. „Pînă la urmă ți-ai abținut complim^{erv} tul." Pentru că știa foarte bine că asta era cee ce-și dorise James ; și mai știa că acum, cin obținuse, era atît de mulțumit, încît n-o s mai uite nici la ea, nici la taică-su, nici la ni altul. Ședea acolo, cu mîna pe cîrmă, 'foarte dr cu o figură mai curînd posacă și ușor încrun Era atît de mulțumit, încît n-avea de gina ^b ^ pe nimeni să-i fure vreo fărîmă din bucurie- ^ ^ lui îl lăudase. Toți ceilalți trebuiau să creadă " de fapt, rămăsese perfect indiferent. „^ obținut complimentul", gîndea Cam.

314

■Araseră și înaintau rapid, energic, peste valuri Hji și legănate, care-și aruncau unul altuia Brca, pe lîngă recif, într-un ritm și o veselie Extraordinare. Pe stingă, un șir de stînci brune ■■îveau de sub apa care se subțiasse devenind Bai verde, iar ,pe una dintre ele, cu creastă mai ■naltă, se zvîrlea neconținut un val, împrășcînd ^ mică de stropi, care cădeau apoi ca o

Se putea auzi clipocitul apei și răpăiala ^ în cădere, și un fel de sunet înăbușit și

^■erător produs de valurile care se prăvăleau și pe zbenguiau' și pălmuiau stîncile, ca niște creaturi iălbatic, trăind în libertatea perfectă, și se săltau și se rostogoleau și zbundau așa deapururi. HELcum puteau zări doi oameni la Far, urmărîn-. du-i și pregătîndu-se să-i primească.. | Domnul Ramsay își

închise toți nasturii parde-Rului și-și suflecă manșetele pantalonilor. Luă pa-jhetul mare, prost ambalat în hîrtie cafenie, pe Pre-l pregătise Nancy, și se așeză ținîndu-l pe genunchi. Astfel, gata de acostare, privea îndărăt, îre insulă. Cu ochii lui presbiți poate că izbutea să deslușească limpede frunza atît de micșorată, iernată pe codiță și așezată pe o tipsie de aur. e vede oare ?" se întreba Cam. Ochii lui deslușeau totul printr-un abur. „La ce s-o fi gîndind PCUm ?" se mira ea. „Ce căuta el oare cu atîta fixitate» cu atîta intensitate, cu atîta mușenie ?" îl păreau, amîndoi, cum ședea cu capul descoperit cu pachetul pe genunchi, (privind fix, ne-

315

clintit, la forma aceea fragilă, albăstria, care părea mai curînd fumul a ceva ce se mistuise prin foc. „Ce cauți ?" ar fi vrut amîndoi să-l întrebe. Amîndoi ar fi dorit să-i spună : „Cere-ne nouă orice și îți vom da". Dar el nu le cerea nimic. Ședea uitadu-se la insulă și poate că gîndea : „Noi am pierit, dar fiecare singur", sau poate că gîndea : „Am ajuns. Am găsit." Dar nu spunea nimic.

Apoi își ipuse pălăria pe cap.

— Luați pachetele, le ceru, arătînd cu capul spre obiectele pe care Nancy le ambalase pentru a fi cluse la Far. Pachetele pentru oamenii de la Far, preciza domnul Ramsay.

Se ridică în picioare și rămase la prora bărcii, foarte drept și înalt, „în văzul întregii lumi", gîndi James, ca și cum ființa lui ar fi clamat : „Nu există Dumnezeu" iar Cam gîndi : „de pareă-i gata să facă un salt în spațiu", și amîndoi se ridicară să-l urmeze cînd sări pe sfîncă, suplu ca un tînăr, cti pachetul în mîna.

13

„Trebuie să fi ajuns", rosti Lily Briscoe cu voce tare, simțirudu-se complet sleită. Pentru că F^{ar} devenise aproape invizibil, se topise într-o c < albastră, iar efortul de a-l privi, ca și efor^{tu}

316

și-l închipui pe domnul Ramsay acostînd acolo, îbele alcătuiind de fapt unul și același efort, încordaseră mintea și trupul la maximum. Ah, se simțea ușurată. To!t ce ar fi vrut să-i dătruiască, azi dimineață idnd o părăsise, reușise pînă Ba urmă a-i dăru.

— A aj uns la mal, spuse cu glas tare. j. S-a terminat.

Și atunci, alături de ea răsări bătrînul domn Carmichael, gîfîind ușor, sugerîndu-i o antică zei-ttate pagină, hirsut, cu ierburi în păr și cu tri-Ldentul (de fapt era numai un roman franțuzesc) pn mîna. Stătea lîngă ea, la marginea pajiștii, ba-|lansîndu-și ușor masivitatea și, dueîndu-și mîna streășină ia ochi, spuse : ¹— Trebuie să fi debarcat.

Și Lily simți că nu se înșelase. Nu avuseseră ne-Ivoic să-și vorbească. Gîndiseră amîndoi aceleași îinduri, iar el îi răspunsese fără ca ea să-i fi pus **fcVreo** întrebare. Stătea acolo, întinzîndu-și mîinile jț«supra întregii slăbiciuni și a întregii suferințe a ^menirii ; contempla, cu îngăduință și compasiune, Indi Lily, destinul lor final. „Și acum a încununat momentul", își spuse ea cînd mîna lui coborî Jteot în jos, de parcă l-ar fi văzut lăsînd să cadă. ° la marea-i înălțime, o jerbă de violete și **nar**-^{Clis}e, care, fluturînd ușor, se depuse pînă la urmă Repede, ca și cum ceva de acolo ar fi chemat-o. Vy se întoarse la pînza ei. Da, era acolo, tabloul

317

ei. Da, cu tot verdele și albastrul lui, cu toate li-niie-i perpendioulare și transversale, cu toată strădania lui de a spune ceva. „O să fie atîrnat în pod O să fie distrus. Dar ce importanță arc ?" se întrebă Liij luîrud din nou penelul în mîna. Privi la scări ; erau pustii ; privi la pînză ; era confuză. Cu o subită intensitate, de parcă o frîntură de secundă izbutise să vadă limpede, trase o dungă de penel acolo, în centru. O făcuse ; tabloul era terminat.

„Da, își spuse sleită de vlagă, lăsînd pensula din mîna, am avut și eu revelația mea."

CUPRINS

Prefață . . . Tabel cronologic .

Fereastra . Timpul trece . Farul ....

V XIX

1 191

221

Tehnoredactor : ROZICA

TARALUNGA ZICA

- *Tva*, 60 m ex- Broșate 57 56» ex. *mo ex*- Hirtie ziar de 50 gimK Formal . Coi» ed. 12,35. Coli tipar 10,75. A-972. c.Z. pentru bibliotecile mari și _____ mici «2—31=59

Tiparul executat sub comanda iij
20 254 la Combinatul Poligrafic „Casa
Scînteii”, Piața Scînteii nr. 1
București Republica Socialistă România